



نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

## قوانین و مقررات خدمت وظیفه عمومی

قوانین ✓

آیین نامه ها ✓

پرسشها و پاسخهای متداول ✓

# قوانین

- فصل اول – کلیات
- فصل دوم – احضار برای دوره ضرورت
- فصل سوم – رسیدگی
- فصل چهارم – معافیتها
- فصل پنجم – آموزش نظامی مشمولان و درجات و حقوق و مزایای آنان
- فصل ششم – احضار در مراحل احتیاط و ذخیره
- فصل هفتم – غیبت مشمولان وظیفه عمومی و جرائم و مجازاتها
- قوانین الحاقی
- سایر قوانین خدمت وظیفه عمومی

## قوانین: فصل اول – کلیات

**ماده ۱-** دفاع از استقلال و تمامیت ارضی و نظام جمهوری اسلامی ایران و جان و مال و ناموس مردم وظیفه دینی و ملی هر فرد ایرانی است و در اجرای این وظیفه کلیه اتباع ذکور دولت جمهوری اسلامی ایران مکلف به انجام خدمت وظیفه عمومی برابر مقررات این قانون می باشند و هیچ فرد مشمول خدمت وظیفه عمومی را جزء در موارد مصرحه در این قانون نمی توان از خدمت معاف کرد.

**تبصره ۱-** با توجه به اصل ۱۵۱ قانون اساسی واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی موظف است در اسرع وقت امکانات آموزش نظامی اتباع اناث دولت جمهوری اسلامی ایران با رعایت کلیه موازین شرعی فراهم نماید. این آموزش برای اناث الزامی نیست.

**تبصره ۲-** وزارت آموزش و پرورش موظف است با همکاری واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران آموزشگاهی را که زمینه ساز آمادگی دفاعی است طبق موازین اسلامی در برنامه های آموزشی مقاطع تحصیلی راهنمائی و دبیرستان پیش بینی نماید. معلمان واجد شرایط در امر آموزش نظامی دانش آموزان الویت دارند. این آموزش الزامی برای دختران در زمینه های دفاع غیرنظامی خواهد بود.

آئین نامه اجرائی این تبصره حداکثر ظرف مدت سه ماه توسط وزارتین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

**ماده ۲-** هر فرد ذکور ایرانی از اول فروردین ماه سالی که طی آن سال وارد سن ۱۹ سالگی می شود مشمول مقررات خدمت وظیفه عمومی خواهد شد.

**ماده ۳-** سن مشمولان و افراد تحت تکفل از لحاظ خدمت وظیفه و معافیت از آن تابع مندرجات اولیه اولین شناسنامه بوده هر گونه تغییری که بعداً به عمل آمده باشد از لحاظ وظیفه عمومی معتبر نخواهد بود.

**تبصره -** در صورتی که اختلاف بین سن واقعی مشمول (طبق نظریه شورای پزشکی مندرج در تبصره ۱ ماده ۴۱ این قانون) و سن مندرج در شناسنامه اولیه بیش از ۵ سال باشد، طبق نظر شورای پزشکی عمل خواهد شد.

**ماده ۴-** خدمت وظیفه عمومی ۳۰ سال است و مراحل آن برای کلیه مشمولان به شرح زیر است:

الف- دوره ضرورت دو سال و در صورتی که مشمولان مازاد بر نیاز باشند شورای عالی دفاع می تواند این مدت را تا ۱۸ ماه تقلیل دهد.

ب- دوره احتیاط ۸ سال.

ج- دوره ذخیره اول ۱۰ سال.

د- دوره ذخیره دوم ۱۰ سال.

**تبصره ۱-** تاریخ شروع و پایان خدمت در مراحل احتیاط و ذخیره از تاریخ پایان خدمت دوره ضرورت محاسبه می گردد و در هر حال تاریخ خاتمه آن از سن ۵۰ سالگی تجاوز نخواهد کرد.

**تبصره ۲-** در مواقع ضرورت و بسیج همگانی ممکن است افراد مشمول این قانون تا سن شصت سالگی نیز احضار شوند.

**تبصره ۳-** مفاد بند الف این ماده نسبت به مشمولانی مجری است که از اول فروردین ماه سال ۱۳۶۳ به خدمت اعزام شوند.

**ماده ۵-** کلیه مشمولان قادر به خدمت و بلامانع به خدمت دوره ضرورت اعزام می شوند و پس از فراگرفتن آموزشهای نظامی لازم بقیه خدمت دوره ضرورت را در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران انجام خواهند داد. تعیین ترتیب تقدم

برای استفاده از مشمولان مزبور در هر یک از سازمانهای نظامی و انتظامی و نحوه سهمیه بندی آنها توسط ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می رسد.

**تبصره ۱-** تعیین تعداد سهمیه هر یک از نیروهای نظامی و انتظامی از مشمولین هر دوره به وسیله کمیسیونی انجام خواهد شد که از نمایندگان نیروهای مزبور و به ریاست رئیس اداره وظیفه عمومی تشکیل می گردد.

**تبصره ۲-** سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می تواند مشمولین مورد نیاز خود را در هر دوره طبق ضوابط خاص پذیرش سپاه از بین دارندگان دفترچه آماده به خدمت در حد سهمیه تعیین شده انتخاب و قبل از تاریخ اعزام آنان لیست اسامی آنها را به اداره وظیفه عمومی اعلام نماید. این مشمولین برای انجام خدمت وظیفه عمومی در اختیار سپاه قرار می گیرند.

**تبصره ۳-** نیروهای نظامی و انتظامی موظفند طبق اصل ۱۴۷ قانون اساسی پرسنل کادر ثابت و وظیفه خود را بنا به درخواست دولت برای امور تولیدی، عمرانی، تحقیقاتی، آموزشی، بهداشتی و درمانی با رعایت کامل موازین عدل اسلامی در حدی که به آمادگی رزمی آنها آسیبی وارد نیاید در اختیار دولت قرار دهند.

**ماده ۶-** قانون خدمت نیروهای انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۵۸/۹/۲۴ شورای انقلاب و الحاقیه‌ها و اصلاحیه‌های بعدی آن ابقاء و مشمولین مذکور در آن قانون پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی بعد از تأمین نیازمندیهای نیروهای مسلح ادامه خدمت را تا ۵ سال در وزارت بهداری انجام می دهند.

**ماده ۷-** قانون معافیت فارغ التحصیلان مرکز تربیت معلم از خدمت وظیفه عمومی مصوب ۵۸/۲/۲۷ شورای انقلاب ابقاء و مشمولین مذکور در آن قانون پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی بقیه خدمت مقرر در آن قانون را در آموزش و پرورش انجام خواهند داد.

**ماده ۸-** داوطلبان شغل معلمی خلبانی در آموزشگاه فنون هواپیمائی به شرط سپردن تعهد و انجام ده سال خدمت و داوطلبان شغل تکنیسینی هواپیما در این آموزشگاه به شرط سپردن تعهد و انجام دوازده سال خدمت از انجام خدمت وظیفه معاف خواهند بود.

**ماده ۹-** دانشجویان دوره چهارساله آموزشی شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت ملی نفت کش و سازمان بنادر و کشتیرانی به شرط سپردن تعهد و انجام ۱۰ سال خدمت در شرکتهای مذکور پس از طی دوره آموزش مقدماتی و تخصصی در نیروی دریائی و بر روی عرشه ناوهای نیروی دریائی از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

**ماده ۱۰-** انجام امور زیر در مورد مشمولین وظیفه عمومی مستلزم ارائه مدرک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت آنان از اداره وظیفه عمومی می باشد و فتوکپی مدرک ارائه شده از جمله منضمات ضروری پرونده متشکله می باشد.

الف- شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.

ب- دریافت هر گونه وام و کمکهای کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.

ج- کاندیدا شدن جهت انتخابات مجلس شورای اسلامی و سایر شوراها و انجمنهای قانونی.

د- تحویل اصل گواهینامه یا پایان نامه دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر از وزارتخانه مربوطه.

ه- صدور پروانه کسب و اجاره اشتغال و عضویت در شرکتهای تعاونی.

و- ثبت هر گونه نقل و انتقال غیر قهری اموال به طور مستقیم و غیرمستقیم در دفاتر اسناد رسمی.

ز- دریافت مستمری از سازمانهای دولتی و وابسته و نهادهای قانونی.

ح- استخدام به هر صورت (رسمی، پیمانی، روزمزد و خرید خدمت) در وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی و شرکتهای دولتی.

**تبصره ۱-** در مواردی که ضرورت یا حرج ایجاب کند که معاملات مشمول ثبت گردد، مانند اموال مشترک که عدم ثبت اموال مشمول موجب زیان مالی بر شرکاء دیگر گردد، ثبت اموال مشمول بلامانع است. تشخیص موضوع به عهده محکم صالحه است.

**تبصره ۲-** سایر اموری که در دیگر قوانین منوط به روشن شدن وضعیت خدمتی مشمول می باشد، به قوت خود باقی است.

**ماده ۱۱-** در زمان جنگ و بسیج همگانی در صورت لزوم کسانی که به علتی در زمان صلح از معافیت خدمت دوره ضرورت استفاده نموده‌اند، نیز به خدمت احضار و از حقوق و مزایای مشمولین دوره احتیاط هم طبقه خود استفاده خواهند نمود.

**ماده ۱۲-** کارگران و مستخدمین مؤسسات دولتی و نهادهای قانونی و سازمانی وابسته به دولت که خدمت دوره وظیفه عمومی را انجام می دهند پس از پایان خدمت مجدداً به کار اولیه خود اشتغال خواهند یافت و کارفرما یا مسئولین مربوطه مکلفند آنان را به کار اولیه خود بگمارند.

**تبصره ۱-** در مورد مؤسسات خصوصی کارفرما یا مسئولین مربوطه در صورتی مکلفند آنان را به کار اولیه خود بگمارند که در قرارداد استخدام این مسئله شرط شده باشد.

**تبصره ۲-** آئین نامه اجرائی این ماده توسط وزارتین کشور و کار و امور اجتماعی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

**ماده ۱۳-** مشمولانی که با طی دوره دانشکده‌ها و آموزشگاههای نظامی انتظامی برای خدمت در کادر ثابت استخدام شوند مدت تحصیل آنها جزء خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد و اگر مدت تحصیل از دو سال کمتر باشد، از دوره خدمت آنان به نسبت کسری خدمت تا ده سال جزء خدمت دوره ضرورت محسوب می شود.

**تبصره ۱-** آن عده از محصلین مرکز آموزشی کادر ثابت نیروهای نظامی و انتظامی که قبل از نیل به درجه با پایان دوره آموزشی (در مورد کمیته و سپاه) مستعفی یا اخراج شوند دو سال خدمت دوره ضرورت را بدون احتساب مدت قبلی انجام خواهند داد. در صورتی که محصلین به علت بیماری یا عدم صلاحیتی که ناشی از اعمال ارادی آنان نباشد برکنار گردند مدت تحصیل جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب خواهد شد.

**تبصره ۲-** افسران و همافران و درجه داران کادر ثابت و اعضاء ثابت سپاه پاسداران و کمیته انقلاب اسلامی در صورتی که به موجب مقررات استخدامی مربوطه از خدمت مستعفی یا اخراج شوند مدت تحصیل آنان قبل از نیل به درجه یا پایان دوره آموزشی (در مورد کمیته یا سپاه) جزء خدمت دوره ضرورت محسوب نخواهد شد و اگر بعد از نیل به درجه یا پایان دوره آموزشی از خدمت مستعفی یا اخراج گردند و مدت خدمت آنان از دو سال کمتر باشد و بقیه خدمت دوره ضرورت را تا دو سال با درجه سربازی وظیفه انجام خواهند داد.

**ماده ۱۴-** مشمولانی که بعنوان کارمند رسمی با تعهد ۹ سال خدمت در نیروهای نظامی و انتظامی استخدام شوند پس از انجام تعهد مزبور از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند شد. مدت تعهد مزبور در نقاط بد آب و هوا ۶ سال می باشد در صورتیکه کارمندان فوق الذکر از گروه پزشکی و فنی که دارای مدرک فوق دیپلم به بالا در این دو رشته می باشند مدت‌های فوق به ترتیب ۶ سال و ۴ سال خواهد بود.

**تبصره ۱-** آن عده از کارمندان فوق که به علت انتزاع قسمت مربوطه از نیروهای نظامی و انتظامی به یکی از وزارتخانه‌ها یا سازمانهای دولتی و وابسته به دولت یا شهرداری و هلال احمر یا نهادهای قانونی منتقل شوند، بقیه مدت تعهد خود را در سازمان جدید انجام خواهند داد.

**تبصره ۲-** سازمانهای استخدام کننده کارمندان مشمول فوق موظفند در طول مدت خدمت مورد تعهد به کارمندان مزبور آموزش نظامی عمومی بدهند.

**تبصره ۳-** کارمندان فوق که قبل از انجام خدمت مورد تعهد بنا به تشخیص نیرو یا سازمان مربوطه به عللی خارج از اعمال ارادی خود از خدمت برکنار شوند، در صورتیکه مدت خدمت آنان در نقاط عادی و بد آب و هوا و حداقل به ترتیب به ۵ سال و ۳ سال بالغ گردد، از انجام خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود و چنانچه کمتر از مدت‌های مذکور خدمت نموده باشند به ازاء هر یک سال کسری ۴ ماه خدمت دوره ضرورت انجام خواهند داد و در هر حال خدمت دوره ضرورت این قبیل از کارمندان کمتر از ۴ ماه نخواهد بود.

**ماده ۱۵-** سربازان وظیفه‌ای که حین انجام خدمت دوره ضرورت با داشتن حداقل گواهینامه دوره ابتدایی و با تعهد ۵ سال خدمت پیمانی برای خدمت در مشاغل سازمانی مورد نیاز نیروهای نظامی و انتظامی استخدام گردند، تا ۲ سال از خدمت آنان در صورت انجام تعهد به منزله خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد و در صورتیکه قبل از خاتمه تعهد به هر علت از خدمت مستعفی و یا برکنار گردند، چنانچه مشمول معافیت‌های قانونی نباشند بدون احتساب مدت تعهد انجام شده بقیه خدمت دوره ضرورت را برابر قانون انجام خواهند داد.

**ماده ۱۶-** کلیه مشمولانی که وارد خدمت دوره ضرورت می شوند طبق آئین نامه‌های ارتش جمهوری اسلامی ایران نسبت به انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی و مقام رهبری (فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران) سوگند وفاداری یاد خواهند کرد.

## قوانین: فصل دوم – احضار برای دوره ضرورت

**ماده ۱۷-** در مواقع ضروری ممکن است بنا به مقتضیات یا پیشنهاد شورای عالی دفاع و فرمان فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (مقام معظم رهبری) مشمولین وظیفه عمومی دوره ضرورت بیش از ۲ سال به خدمت ادامه داده و یا قبل از خاتمه ۲ سال از خدمت مرخص شوند که در صورت اول به میزان ۲ برابر خدمت اضافی از ادوار خدمت آنان در دوره‌های احتیاط و ذخیره کسر می شود.

**ماده ۱۸-** به وضع مشمولان خدمت وظیفه عمومی یکسال قبل از اعزام به خدمت دوره ضرورت یعنی در سالی که مشمولان در آن سال وارد سن ۱۹ سالگی می شوند رسیدگی خواهد شد.

**ماده ۱۹-** کسانی که به سن ۱۹ سالگی می رسند پس از انتشار آگهی احضار موظفند برای روشن نمودن وضع مشمولیتشان به سازمان وظیفه عمومی محل تولد مراجعه و خود را معرفی نمایند و در صورتیکه در خارج از محل تولد اقامت داشته باشند می توانند به سازمان وظیفه عمومی محل اقامت خود مراجعه کنند.

مشمولان مقیم خارج از کشور باید به نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران در کشور محل اقامت خود و در صورت نبودن آن به نزدیکترین نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران مراجعه کنند.

**ماده ۲۰-** اداره ثبت احوال هر محل مکلف است صورت اسامی متولدین ذکور شهرستان یا بخشهای حوزه مأموریت خود را که در سال بعد باید به وضع مشمولیت آنان رسیدگی شود، بطور تفکیک در ۴ نسخه تهیه و تا اول آذرماه هر سال به مراجعی که برای رسیدگی به امر وظیفه عمومی تعیین شده و یا خواهد شد تسلیم کنند.

## قوانین: فصل سوم - رسیدگی

**ماده ۲۱-** حوزه های وظیفه عمومی تهران و مراجعی که در هریک از مرکز شهرستانها و بخشها مسئول رسیدگی به امور وظیفه عمومی محل می باشند زیر نظر ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران انجام خواهند نمود.

**تبصره ۱-** رئیس اداره وظیفه عمومی از نظر سازمانی معاون فرمانده ژاندارمری کل در امر وظیفه عمومی بوده و بنا به پیشنهاد فرمانده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران و تصویب وزیر کشور تعیین می گردد.

**تبصره ۲-** رئیس اداره وظیفه عمومی موظف است کلیه دستورالعمل ها و بخشنامه ها و اطلاعیه هایی را که به نحوی به نیروهای نظامی و انتظامی و مراجع قضائی مرتبط باشند و امور اجرائی مربوطه را در شورایی که باشکرت نمایندگان وزارت کشور، ستاد مشترک، ستاد مرکزی سپاه و یک دادیار به نمایندگی دیوان عالی کشور زیر نظر رئیس اداره وظیفه عمومی تشکیل می شود، هماهنگ نماید.

**ماده ۲۲-** نمایندگان کنسولی دولت جمهوری اسلامی ایران در کشور های خارج مسئول اجرای مقررات قانون وظیفه عمومی نسبت به مشمولان مقیم حوزه های مأموریت خود می باشند و موظفند به وضع مشمولیت آنان رسیدگی کرده و نتیجه اقدامات را از طریق وزارت امور خارجه به اداره وظیفه عمومی اعلام دارند.

**ماده ۲۳-** مشمولانی که برای ادامه تحصیل به خارج از کشور مسافرت می کنند پس از ترک تحصیل یا فراغ از تحصیل همچنین مشمولانی که پس از احضار به خدمت طبق آئین نامه اجرائی این قانون به طور موقت به خارج از کشور مسافرت می کنند در پایان مدت تعیین شده باید جهت رسیدگی به وضع مشمولیتشان خود را به سازمان وظیفه عمومی داخل کشور معرفی کنند.

**ماده ۲۴-** به وضع مشمولانی که ادعای تکفل نمایند در مرکز شهرستانها و بخشها توسط هیأتی مرکب از اشخاص زیر رسیدگی می شود:

الف- بخشدار محل یا نماینده او.

ب- رئیس سازمان وظیفه عمومی محل یا نماینده او.

ج- نماینده دادستان شهرستان و در صورت نبودن دادسرا و وجود دادگاه صلح، نماینده دادگاه.

د- یک نفر از نمایندگان شورای اسلامی شهرستان یا شورای اسلامی بخش یا شهر به معرفی شورای مربوطه.

**ماده ۲۵-** در صورتی که مشمول یا افرای از بستگان او که مدعی کفالت مشمول نسبت به خود هستند ادعا نمایند که حقی از آنان تزییع شده است همچنین هریک از اعضای هیأت رسیدگی و یا فرمانده رده سازمانی بالاتر او یا رئیس اداره وظیفه عمومی می توانند با ذکر دلیل موجه به رأی صادره از هیأت رسیدگی اعتراض نمایند و پرونده مشمول در هیأت رسیدگی تجدید نظر مطرح و رأی هیأت مزبور به استثنای موارد منطبق باماده ۲۹ این قانون قطعی و غیر قابل اعتراض است. اعتراض به رأی سربازی مانع اعزام مشمول به خدمت وظیفه نمی باشد.

**ماده ۲۶-** هیأت رسیدگی تجدید نظر در سازمان وظیفه عمومی تهران و مرکز هنگها و گردانهای مستقل ژاندارمری با شرکت اشخاص زیر تشکیل می شود:

الف- فرماندار یا معاون او.

ب- در سازمان وظیفه عمومی تهران رئیس سازمان یا جانشین او، در هنگها و گردانهای مستقل ژاندارمری فرمانده هنگ یا گردان مستقل یا معاون آنها.

ج- دادستان شهرستان یا یکی از دادیاران.

د- فرمانده سپاه شهرستان یا قائم مقام وی.



ه- یک نفر به انتخاب شورای اسلامی شهرستان مربوطه.

**ماده ۲۷-** در مورد موارد ۲۴ و ۲۶ تشکیل جلسات با دو سوم اعضاء و تصویب با کثرت مطلق آراء اعضاء خواهد بود.

**ماده ۲۸-** در صورتی که حداکثر ظرف ۵ سال از تاریخ صدور رأی هیأت تجدید نظر معلوم شود که نظر هیأت رسیدگی تجدید نظر منطبق با اصول و قوانین جاری نبوده و اهمیت آن به حدی باشد که در وضع مشمول موثر باشد پرونده به وسیله رئیس اداره وظیفه عمومی به یکی از هیأت‌های رسیدگی تجدید نظر ارجاع خواهد شد و نظر این هیأت قطعی و لازم الاجراء است.

**ماده ۲۹-** در صورتی که در حین انجام خدمت دوره ضرورت مشمول یا یکی از کسان تحت تکفل او ادعای کفالت کند فرماندهان و روسای مربوطه مکلفند مراتب را به حوزه های وظیفه عمومی یا گروهانهای اعزام کننده مشارالیه اعلام دارند که در اسرع وقت وضع مشمول در هیأت رسیدگی مطرح و تصمیم مقتضی اتخاذ شود.

**ماده ۳۰-** به ادعای کفالت مشمولانی رسیدگی می شود که غیبت نداشته باشد مگر اینکه در موقع احضار و در طول مدت غیبت و حین رسیدگی حائز شروط معافیت کفالت بوده باشند که در این صورت این قبیل مشمولان از معافیت کفالت استفاده خواهند کرد. (با در نظر گرفتن ماده ۵۵)

**تبصره-** رئیس اداره وظیفه عمومی یا نماینده او در صورتیکه دلائل و مدارک مثبت‌های مبنی بر معافیت از خدمت در پرونده موجود باشد می توانند برای یک دوره دستور عدم اعزام صادر نمایند.

## قوانین: فصل چهارم – معافیتها

- معافیت تحصیلی
- معافیت پزشکی
- معافیت کفالت
- معافیت فرزندان خانواده شهداء و ایثارگران

## قوانین: فصل چهارم - معافیتها

### بخش اول - معافیت تحصیلی

**ماده ۳۱-** دانش آموزان دانش سراها و دانش آموزان چهارساله آخر متوسطه و هنرآموزان هنرستانها و آموزشگاههای فنی و حرفه ای که ارزش تحصیلی دیپلم آنها از طرف مراجع صلاحیت دار معادل متوسطه کامل شناخته شده تحصیل نمایند و دانشجویان و هنرجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی اگر در حین تحصیل به سن مشمولیت برسند تا زمانی که به تحصیلات خو ادامه دهند از اعزام به خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

**ماده ۳۲-** طلاب علوم دینی که قبل از رسیدن به سن مشمولیت و یا اعزام هم طبقه خود طبق ضوابط شورای مدیریت حوزه علمیه قم و یا نماینده رسمی آن در شهرستانها به تحصیل اشتغال ورزند در مدت تحصیل می توانند از مزایای ماده ۳۱ قانون استفاده کنند. ارزشیابی میزان تحصیل با شورای مدیریت و یا نماینده آن خواهد بود.

**تبصره-** مشمولان دیپلمه که دوره سطح و یا حداقل ۶ سال دوره خارج را گذرانده باشند به ترتیب همانند مشمولان لیسانس و دکتر خواهند بود و چنانچه بدون دیپلم دورههای مذکور را گذرانده باشند همانند مشمولان فوق دیپلم و فوق لیسانس می باشند و در هر صورت طلابی که به درجه اجتهاد نایل گردند همانند مشمولین دکتر می باشند.

**ماده ۳۳-** صدور کارت معافیت تحصیلی دانش آموزان و هنر جوین و دانشجویان و طلاب علوم دینی موکول به گواهی اشتغال به تحصیل آنان از طرف مقامات صالحه بوده و مدت اعتبار آن یکسال تمام است.

((تفسیر قانونی مواد ۳۱ و ۳۳ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸

#### موضوع استفسار

آیا براساس مواد ۳۱ و ۳۳ قانون خدمت وظیفه عمومی، دانشجویان دانشگاه پیام نور مشمول معافیت تحصیلی از خدمت وظیفه عمومی می شوند یا نه؟

#### نظریه مجلس

**ماده واحده** با توجه به اطلاق کلمه دانشجویان در مواد ۳۱ و ۳۳ و همچنین عبارت دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در ماده ۳۱، معافیت تحصیلی موضوع این قانون شامل کلیه دانشجویانی است که در هر یک از دانشگاههای کشور ((از جمله دانشگاه پیام نور)) مشغول تحصیل می باشند البته رعایت زمان متناسب با تعداد واحدهای درسی هر مقطع دانشگاهی برحسب نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی برای کلیه دانشگاهها الزامی است.

تفسیر قانونی فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز سهشنبه مورخ بیست و هشتم آبان ماه یک هزار و سیصد و هفتاد مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۰/۹/۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.))

**ماده ۳۴-** دانش آموزان و هنرجویان و دانشجویان و طلاب علوم دینی مشمول به محض ترک تحصیل یا اخراج و یا فراغ از تحصیل باید برای انجام خدمت دوره ضرورت خود رامعرفی کنند.

مقامات مسئول مکلفند صورت اسامی این قبیل مشمولان را با ذکر مشخصات کامل و نشانی ورشته تحصیلی به طور انفرادی و بدون تأخیر به سازمان وظیفه عمومی محل ارسال دارند.

**تبصره ۱-** مشمولانی که با داشتن معافیت تحصیلی در خارج از کشور تحصیل می کنند پس از ترک تحصیل و یا فراغ از تحصیل موظفند حداکثر ظرف یکسال خود را به سازمان وظیفه عمومی مربوط در داخل کشور معرفی کنند.

**تبصره ۲-** مقامات مسئول حسب مورد موظفند ارزش تحصیل این قبیل مشمولان را از تاریخ تسلیم مدارک حداکثر ظرف دو ماه تعیین و به آنها تسلیم و مراتب را به اداره وظیفه عمومی اعلام کنند.

**ماده ۳۵-** مشمولان دیپلمه که با داشتن برگه آماده به خدمت یا برگ معافیت موقت از خدمت دوره ضرورت در مسابقه ورودی یکی از دانشگاهها یا مؤسسات آموزش عالی داخل کشور قبول شده تازمانی که به تحصیل اشتغال دارند، می توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند مشروط به اینکه دارای غیبت غیر موجه نباشند - این معافیت فقط برای یک بار داده خواهد شد.

**ماده ۳۶-** فارغ التحصیلان دیپلمه در صورتی که از نظر مقررات این قانون و بنا به گواهی وزارت فرهنگ و آموزش عالی حائز شروط اشتغال به تحصیل در خارج از کشور باشند و ادامه تحصیل آنان در رشته های مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی باشد می توانند با استفاده از مقررات معافیت تحصیلی بزای ادامه تحصیل به خارج کشور مسافرت کنند.

**ماده ۳۷ -** دانش آموزانی که قبل از سن مشمولیت بخواهند در خارج از کشور ادامه تحصیل دهند در صورتی که مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش باشد می توانند از معافیت تحصیلی برای ادامه تحصیل در خارج از کشور استفاده نمایند.

**تبصره -** فرزندان ایرانیان مقیم خارج از کشور و فرزندان مأمورین ثابت دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور همچنین کسانی که قانوناً تحت کفالت و یا ولایت قانونی آنها هستند تا اخذ دیپلم از مقررات این ماده مستثنی بوده و ادامه تحصیل آنان در رشته های عالی و دانشگاهی با تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی بلامانع خواهد بود.

**ماده ۳۸ -** آئیننامه اجرائی مواد این بخش از طرف وزارتخانه های کشور، دفاع، سپاه آموزش و پرورش و فرهنگ و آموزش عالی و بکسب نظر از شورای مدیریت حوزه علمیه قم و اداره وظیفه عمومی تهیه و تصویب و به موقع اجرا گذاشته خواهد شد.

## قوانین: فصل چهارم - معافیتها

### بخش دوم - معافیت پزشکی

**ماده ۳۹-** مشمولان خدمت وظیفه عمومی از نظر وضع مزاجی و استعداد جسمی و روانی به چهار دسته به شرح زیر تقسیم می شود:

۱- کسانی که از نظر جسمی و روانی سالم و قادر به انجام خدمت هستند.

۲- کسانی که به علت نقص عضو و یا ابتلا به بیماری از سلامتی کامل برخوردار نبوده اما قادر به انجام خدمت در امور غیر رزمی می باشند.

۳- کسانی که به علت عدم رشد یا ابتلا به بیماری موقتاً قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نیستند.

۴- مشمولانی که به علت نقص عضو و یا ابتلا به بیماری جسمی و یا روانی به طور دائم قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نیستند.

**تبصره ۱-** نحوه طبقه بندی مشمولان و طرز معاینه و ضوابط پزشکی آنها به موجب آئین نامه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی خواهد بود که وسیله ستاد مشترک تهیه و به تصویب وزارتخانه های بهداشتی، کشور، دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی خواهد رسید.

**تبصره ۲-** مشمولان موضوع بند ۲ این ماده که برای انجام خدمت در مشاغل غیر رزمی نیروهای نظامی یا انتظامی اختصاص داده می شوند، آن قسمت از برنامه آموزش عملی و نظامی را که به تشخیص کمیسیون پزشکی مرکز آموزش نیروهای مسلح با سلامتی آنان منافات داشته باشد انجام نخواهند داد.

**ماده ۴۰-** به مشمولانی که به علت ابتلا به بیماری موقتاً قادر به انجام خدمت دوره ضرورت نباشند برای مدتی که شورای پزشکی تعیین می نماید و در هر حال متجاوز از یک سال نخواهد بود معافیت موقت پزشکی داده خواهد شد و در سال دوم در صورت ادامه بیماری به همان نحو اقدام و چنانچه در سال سوم نیز قادر به انجام خدمت نباشند به طور دائم از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند شد.

**تبصره ۱-** مشمولان پزشک فقط در صورتی معاف دائم از خدمت دوره ضرورت شناخته می شوند به قدری که به اشتغال به حرفه طبابت نباشند. آن تعداد از مشمولین خدمت دوره ضرورت پزشک که از سلامتی کامل برخوردار نیستند لیکن قادر به طبابت می باشند، به خدمت دوره ضرورت اعزام می گردند و برابر نظر شورا های پزشکی از خدمت سنگین معاف خواهند شد.

**تبصره ۲-** در زمان جنگ یا بسیج همگانی می توان افرادی را که در زمان صلح به علل پزشکی یا تکفل از خدمت دوره ضرورت معاف شده اند نیز به خدمت احضار کرد.

**ماده ۴۱-** معاینه مشمولان وسیله یک نفر پزشک از نیروهای مسلح انجام می شود و در صورت نبودن پزشک از نیروهای مسلح از پزشکان غیر نظامی که صلاحیت آنان وسیله بهداری محل و فرماندار یا بخشدار محل تأیید شده باشد استفاده خواهد شد.

**تبصره ۱-** اظهار نظر در مورد معافیت پزشکی مشمولان باید توسط سه نفر پزشک که مورد تأیید رئیس بهداری و فرماندار محل باشند انجام شود و رأی کثرت این پزشکان معتبر است.

**تبصره ۲-** مدیران عامل بهداری هر استان موظفند پزشکان مورد نیاز شوراهای پزشکی موضوع تبصره را تعیین و به فرمانداری محل معرفی نمایند.

**ماده ۴۲-** در صورتی که مشمولان در حین خدمت دوره ضرورت مبتلا به نقص عضو یا بیماریهایی شوند که پس اتمام مدت معالجه که کمتر از ۶ ماه نباشد و طبق نظر شورای پزشکی بیمارستانهای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی که مورد تأیید عقیدتی - سیاسی در نیروی مربوطه هستند قادر به انجام خدمت نباشند از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

**تبصره-** دوران معالجه مشمولان موضوع این ماده جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می گردد.

**ماده ۴۳-** چنانچه رئیس اداره وظیفه عمومی ظرف ۵ سال به نحوی اطمینان حاصل نمایند که مشمولی با ثقل و دسیسه در معاینه پزشکی معافیت اخذ نموده یا برخلاف این قانون و آئین نامه معاینه و معافیت پزشکی از خدمت دوره ضرورت معاف تشخیص داده شده از این قبیل مشمولان توسط شورای عالی پزشکی که از ۵ نفر از پزشکان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تشکیل می گردد معاینه مجدد به عمل خواهد آمد و نظر این شورا قطعی و لازم الجرا است.

## قوانین: فصل چهارم - معافیتها

### بخش سوم - معافیت کفالت

ماده ۴۴ - مشمولان زیر حسب مورد از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می باشند :

الف - یگانه مراقب و نگهدارنده پدر یا جد یا برادر و یا مادر یا جده یا خواهر که قادر به اداره امور خود نباشد.

ب - یگانه سرپرست و نگهدارنده برادر یا خواهر صغیر.

ج - یگانه سرپرست خواهر مجرد در صورتی که تا سن ۲۴ سالگی مجرد باشد.

د - از ۲ یا ۳ برادر واجد شرایط اعزام به خدمت یکی از آنان تا خاتمه خدمت دیگری به خدمت دوره ضرورت یا احتیاط اعزام نخواهد شد و ترتیب تقدم در اعزام بر مبنای سن مشمول خواهد بود.

ه - مشمولین غیر غایب که دارای همسر یا فرزند تحت تکفل می باشند تا تصویب و اجرای لایحه مذکور در ماده ۵۵ این قانون در زمان صلح.

بدیهی است پس از تصویب و اجرای لایحه مذکور به شرط نداشتن مانع دیگری مشمولین فوق به خدمت اعزام خواهند شد.

تبصره ۱ - مشمولان بندهای الف و ب چنانچه در ۵ سال متوالی دارای شرایط معافیت موقت از خدمت باشند در پایان سال ۵ به آنها معافیت در زمان صلح داده خواهد شد و مشمولین بند ج تا پایان سن ۲۴ سالگی خواهر می توانند سالانه از معافیت موقت استفاده و سپس به شرط نداشتن مانع دیگری به خدمت اعزام شوند.

تبصره ۲ - مشمولانی که برای انجام خدمت وظیفه عمومی احضار می شوند در صورتیکه در تاریخ های معینه بدون عذر موجه خود را معرفی نکنند از معافیت موضوع این ماده محروم می شوند. (با توجه به ماده ۵۵)

ماده ۴۵ - ملغی شده است.

ماده ۴۶ - مشمولانی که ادعای کفالت می کنند می توانند مدارک لازم را پیش از اعزام به حوزه وظیفه عمومی محل سکونت خود تسلیم کنند.

تحقیقات لازم نسبت به ادعای کفالت این قبیل مشمولان و همچنین تصدیق صحت مندرجات استشهاد و مدارک آنها با شهربانی و یا ژاندارمری خواهد بود.

تبصره - در هر سال که مشمولان سالم و بلا مانع، نیاز نیروهای مسلح جمهوری اسلامی را تأمین نموده باشند به مشمولان بند ۲ ماده ۳۹ و مشمولانی که دارای معافیت موقت و معتبر به مدت ۲ سال باشند معافیت دائم در زمان صلح داده خواهد شد.

## قانون معافیت یک نفر از فرزندان خانواده‌های شهدا، معلولین، اسرا، مفقودالائرها خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۹/۲۴

**ماده واحده-** مشمولانی که پدر یا مادر یا فرزند یا برادر یا خواهر آنان در راه به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و استمرار آن شهید یا جانباز (جانبازی که طبق نظر شورای پزشکی بنیاد جانبازان به تنهایی قادر به اداره امور شخصی خود نباشد) یا اسیر یا مفقودالاثرا شده یا بشوند و مراتب مورد تأیید نهادهای ذیربط باشد، با رعایت تبصره‌های ذیل از انجام خدمت نظام وظیفه عمومی معاف دایم خواهند بود.

**تبصره ۱-** در صورتی که مدت اسارت مفقودالائرها بودن پدر یا مادر یا فرزند یا برادر یا خواهر مشمولان از سه سال تجاوز کرده باشد این قبیل مشمولین از معافیت دائم استفاده خواهند نمود و در غیر این صورت تا رسیدن به حد نصاب سه ساله، از معافیت موقت یک ساله استفاده خواهند کرد و در هر صورت به ازاء هر سال اسارت منسوبین مشمول مذکور شش ماه از خدمت دوره ضرورت وی کسر می‌گردد.

**تبصره ۲-** به ازاء هر شهید یا اسیر یا معلول یا مفقودالاثرا، یک نفر از فرزندان یا برادران آنان حسب مورد از معافیت مذکور استفاده می‌نماید.

**تبصره ۳-** حق اولویت در استفاده از معافیت با فرزند شهید یا معلول یا اسیر یا مفقودالاثرا می‌باشد و در صورت عدم بلوغ فرزند با رضایت مادر یا ولی قهری می‌تواند برادر شهید یا اسیر یا مفقودالاثرا یا معلول از معافیت این قانون استفاده نماید.

**تبصره ۴-** از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین مغایر با آن ملغی است.

قانون مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه علنی روز سه‌شنبه بیست و چهارم آذرماه یک هزار و سیصد و شصت و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۶/۱۰/۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.



## قوانین: فصل پنجم - آموزش نظامی مشمولان و درجات و حقوق و مزایای

**ماده ۴۷-** کلیه مشمولان طبق برنامه و مدت آموزشی که از طرف ستاد مشترک ارتش و ستاد مرکزی سپاه تنظیم می گردد دوره آموزش مقدماتی نظامی را طی خواهند کرد.

**تبصره ۱-** مشمولان فوق دیپلم جهت طی دوره درجه داری وظیفه به مرکز آموزشی و فرهنگی اعزام و پس از گذراندن دوره مقدماتی و تخصصی و داشتن سلامت جسمی و روانی و صلاحیت اخلاقی و سیاسی به یکی از درجات گروهبانی وظیفه نائل می شوند در غیر این صورت با درجه افرادی وظیفه به خدمت ادامه خواهند داد.

**تبصره ۲-** مشمولان دیپلمه و پایین تر پس از طی دوره مقدماتی با درجه افراد وظیفه به خدمت در نیروها و سازمانهای مربوطه مشغول خواهند شد.

**تبصره ۳-** در موارد ضروری نیروها و سازمانهای نظامی و انتظامی مجاز خواهند بود تعدادی از مشمولان دیپلمه را در تخصصهای مورد نیاز بر اساس ضوابط مندرج در آئین نامه اجرائی این قانون انتخاب و جهت طی دوره درجه داری وظیفه به مرکز آموزشی و فرهنگی اعزام دارند.

**ماده ۴۸-** مشمولان لیسانسیه و بالاتر پس از طی دوره مقدماتی نظامی و موفقیت در آزمایشهای آن دارندگان دانشنامه دکترا به درجه ستوان یکمی و سایرین به درجه ستوان دومی وظیفه نائل خواهند شد.

**تبصره ۱-** در صورتیکه مشمولان موضوع این ماده در آزمایشهای دوره مقدماتی نظامی مردود شوند و یا طبق نظر شورای مرکز آموزشی از لحاظ جسمی مکتبی و اخلاقی صلاحیت لازم جهت نیل به درجه افسری را نداشته باشند برای طی دوره درجه داری اعزام خواهند شد.

**تبصره ۲-** در صورتی که مشمولان موضوع این ماده در آزمایشهای دوره آموزشی افسری وظیفه مردود گردند یا از لحاظ مکتبی و اخلاقی واجد صلاحیت نیل به مقام افسری بر حسب تشخیص شورای مرکز آموزشی مربوط نباشند بقیه خدمت دوره ضرورت را یکی از درجات گروهبانی وظیفه انجام خواهند داد.

**تبصره ۳-** در صورتی که مشمولان موضوع این ماده در هر یک از مراحل آموزشی به علل سیاسی و امنیتی واجد صلاحیت نیل به مقام افسری تشخیص داده نشوند بقیه خدمت دوره ضرورت را مانند افراد وظیفه انجام خواهند داد.

**ماده ۴۹-** حقوق ماهانه افسران - درجه داران - دانشجویان و دانش آموزان و افراد وظیفه به شرح زیر خواهد بود:

الف - حقوق افسران وظیفه به میزان حقوق ثابت ماهانه سال اول افسران هم درجه کادر ثابت.

ب - حقوق درجه داران وظیفه:

۱- گروهبان سوم ۱۱۵ واحد حقوقی.

۲- گروهبان دوم ۱۲۵ واحد حقوقی.

۳- گروهبان یکم ۱۳۵ واحد حقوقی.

ج - حقوق دانشجویان وظیفه در مدت آموزش مقدماتی و دانش آموزان وظیفه در مدت آموزش مقدماتی تخصصی ۲۰۰۰ ریال.

د - حقوق دانشجویان وظیفه در مدت آموزش تخصصی ۲۵۰۰ ریال.

ه - حقوق ماهانه افراد وظیفه به میزانی است که هر سال در بودجه وزارت دفاع پیش بینی می شود.

**ماده ۵۰-** افسران و درجه داران وظیفه در صورت اعزام به مأموریت یا انتقال یا خدمت در مناطق بد آب و هوا مشمول مقررات فوق العاده و مزایای مربوط به افسران و درجه داران کادر ثابت نسبت به حقوق آنان خواهند بود و در صورتی که در یگانها و قسمتهائی که پرسنل کادر ثابت آنها از مزایای قانونی خاص استفاده می کنند، مشغول خدمت شوند در شرایط مشابه از مزایای مزبور نسبت به حقوق خویش استفاده خواهند کرد.

**تبصره ۱-** افسران و درجه داران وظیفه ای که در محل سکونت خود خدمت می نمایند، از مقررات مربوط به بدی آب و هوا، مذکور در این ماده استفاده نخواهند کرد.

**تبصره ۲-** سربازان وظیفه در غیر زمان جنگ یا بسیج عمومی به طور اجبار بیش از یکسال (نیمی از مدت خدمت) از خدمت خود را در نقاط بد آب و هوا خدمت نخواهند کرد.

**تبصره ۳-** طبقه بندی مناطق از نظر آب و هوا طبق آئین نامه ای خواهد بود که به وسیله ستاد مشترک با هماهنگی سازمان امور اداری و استخدامی کل کشور تهیه و تصویب وزیر دفاع برسد.

**تبصره ۴-** به افسران و درجه داران وظیفه ای که بنا به تقاضای شخصی منتقل می شوند هزینه سفر و فوق العاده انتقال تعلق نمی گیرد.

**ماده ۵۱-** به پرسنل وظیفه ای که در عملیات جنگی شرکت می نمایند، فوق العاده عملیاتی بر طبق ضوابطی که توسط وزارتین دفاع و سپاه پاسداران تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می رسد پرداخت خواهد شد.

**ماده ۵۲-** میزان مرخصی پرسنل وظیفه در مدت خدمت و نحوه استفاده از آن طبق مقررات مرخصی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

**ماده ۵۳-** کسانی که در حین خدمت وظیفه عمومی در هر یک از دوره های ضرورت، احتیاط و ذخیره به سبب انجام وظیفه و شرکت در عملیات رزمی و یا قیود خدمتی شهید یا فوت یا معلول شوند از لحاظ میزان و نحوه پرداخت حقوق وظیفه و مستمری مشمول قوانین و مقررات مربوط به پرسنل کادر ثابت هم درجه می باشند و حقوق وظیفه و مستمری آنان حسب مورد از بودجه وزارتخانه ها یا سازمانهای مربوطه پرداخت می گردد.

**تبصره ۱-** در صورتی که مشمولین این ماده قبل از ورود به خدمت وظیفه عمومی از کارمندان دولت یا سازمانهای تابع یا وابسته به دولت بوده و آخرین حقوق دریافتی آنان از سازمان مربوطه از میزان حقوقی که برابر این قانون به آنان تعلق می گیرد، بیشتر باشد حقوق وظیفه و مستمری و ارث آنان بر اساس حقوق بیشتر پرداخت خواهد شد.

**تبصره ۲-** کسانی که تا تاریخ تصویب این قانون از بودجه وزارتخانه ها یا سازمانی حقوق وظیفه یا مستمری در یافت می داشته اند حقوق آنان کمکان از همان محل پرداخت خواهد شد.

**ماده ۵۴-** پرسنل وظیفه ای که در حین خدمت وظیفه عمومی اسیر یا مفقود الاثر بشوند تا پایان اسارت یا تعیین تکلیف، عائله تحت تکفل آنان به ترتیب زیر حقوق دریافت خواهند نمود :

الف- در دوره ضرورت از حقوق مربوطه و پس از پایان دوره ضرورت از حقوق هم طبقه دوره احتیاط.

ب- در دوره ذخیره از حقوق یک درجه بالاتر هم طبقه احتیاط و ذخیره.

تبصره- شرایط لازم برای اسیر و مفقود الاثر شناخته شدن پرسنل در آئین نامه اجرائی این قانون پیش بینی خواهد شد.

**ماده ۵۵-** دولت موظف است لایحه نحوه کمک به خانواده های مشمولینی را که با اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می دهند تهیه و ظرف مدت ۶ ماه جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

## قوانین: فصل ششم - احضار در مراحل احتیاط و ذخیره

**ماده ۵۶-** شورای عالی دفاع می تواند یک یا چند طبقه از افسران و درجه داران و افراد وظیفه که خدمت دوره ضرورت را انجام داده اند و در دوره های احتیاط و ذخیره خدمت وظیفه عمومی هستند برای تجدید یا تکمیل آموزش نظامی فراخوانده یا پیشنهاد بسیج همگانی به مقام رهبری بنماید. نحوه احضار و مهلت معرفی فراخواندگان همچنین کسانی که به علل ناشی از وضع جسمانی یا اجتماعی یا حساسیت مشاغل آنان ممکن است از فراخوانده شدن برای تجدید یا تکمیل آموزش نظامی معاف شوند در آئین نامه اجرائی این قانون که توسط وزارتین دفاع و سپاه تهیه و به تصویب شورای عالی دفاع می رسد، تعیین خواهد شد.

**ماده ۵۷-** کلیه فراخواندگان برای خدمت دوره احتیاط و ذخیره و یا تجدید و یا تکمیل آموزش یا بسیج همگانی حقوقی معادل حقوق ثابت افسران، درجه داران و افراد کادر ثابت هم درجه خود حسب مورد از بودجه وزارتخانه های مربوطه دریافت خواهند شد.

**تبصره ۱-** فراخواندگان موضوع این ماده در صورتی که کارمند یکی از وزارتخانه ها یا سازمانهای دولتی و یا وابسته به دولت باشند ما به التفات حقوق و مزایای خود را از سازمان متبوع دریافت خواهند داشت.

**تبصره ۲-** میزان حقوق پرسنل احتیاط و ذخیره در زمان جنگ بنابر پیشنهاد ستاد مشترک و تصویب شورای عالی دفاع خواهد بود.

## قوانین: فصل هفتم - غیبت مشمولان وظیفه عمومی و جرائم و مجازاتها

**ماده ۵۸-** مشمولان خدمت وظیفه عمومی (ضرورت، احتیاط، ذخیره) که برای رسیدگی یا اعزام احضار شوند و در مهلت یا موعد مقرر که از طرف اداره وظیفه عمومی اعلام شود خود را معرفی نکنند همچنین مشمولانی که معافیهای موقت دریافت داشته‌اند و پس از انقضاء مدت اعتبار ظرف یکماه برای تجدید رسیدگی خود را معرفی نکنند، غایب شناخته شده و پس از معرفی یا دستگیری در صورتی که طبق مقررات این قانون قادر به خدمت و بلامانع تشخیص داده شوند به خدمت اعزام می‌شوند و پس از انجام خدمت مقرر در صورت اعلام اداره وظیفه عمومی موضوع غیبت در محکم صالحه قضائی مورد رسیدگی قرار می‌گیرد و چنانچه دارای عذر موجه نباشند، به شرح زیر اتخاذ تصمیم خواهد شد:

**الف-** مشمولان غایب زمان صلح که در زمان صلح خود را معرفی کنند پس از تعیین تکلیف مشمولیت یا انجام خدمت دوره ضرورت به مدت ۶ ماه تا یکسال و مشمولانی که دستگیر شده باشند به مدت یکسال تا دو سال از دریافت کارت پایان خدمت یا معافیت محروم خواهند شد.

**ب-** مشمولان غایب زمان صلح که خود را در زمان جنگ معرفی نمایند پس از پایان خدمت یا تعیین تکلیف از نظر مشمولیت به مدت یک تا دو سال و کسانی که دستگیر شوند به مدت ۳ تا ۵ سال از دریافت کارت پایان خدمت یا کارت معافیت محروم خواهند شد.

**ج-** مشمولان غایب زمان جنگ که خود را در زمان جنگ معرفی کنند، پس از پایان خدمت یا تعیین تکلیف از نظر مشمولیت به مدت یک تا دو سال و کسانی که دستگیر شوند به مدت ۳ تا ۵ سال از دریافت کارت پایان خدمت یا معافیت محروم خواهند شد.

**د-** مشمولان غایب زمان جنگ که خود را در زمان صلح معرفی کنند، پس از پایان خدمت یا تعیین تکلیف از نظر مشمولیت به مدت ۵ تا ۷ سال و کسانی که دستگیر شوند به مدت ۷ تا ۱۰ سال از دریافت کارت پایان خدمت یا معافیت محروم خواهند شد.

**تبصره ۱-** قاضی می‌تواند غایب را به مجازات (تعزیر) دیگری که خود صلاح بداند به جای مجازاتهای فوق محکوم نماید.  
**تبصره ۲-** مشمولانی که تا تاریخ تصویب این قانون غایب شناخته شده‌اند چنانچه داخل کشور باشند ظرف ۶ ماه و آنهایی که در خارج باشند ظرف یکسال برای رسیدگی به وضع مشمولیتشان خود را به سازمانهای وظیفه عمومی معرفی نمایند به جز مشمولان بند «د» محرومیت‌های مندرج در ماده در مورد آنان اجرا نخواهد شد.

بخش دوم - جرائم و مجازاتها

**ماده ۵۹-** مشمولین خدمت دوره ضرورت چنانچه در مدت آموزش اولیه و یا پس از خاتمه آموزش بیش از مدت ۶ ماه مرتکب فرار از خدمت بشوند پس از دستگیری یا معرفی بدون احتساب مدت قبلی خدمت دوره ضرورت را انجام خواهند داد.

**ماده ۶۰-** کسانی که با روشهایی همچون جعل شناسنامه، استفاده از شناسنامه دیگران، اعمال نفوذ، شهادت کذب، گواهی خلاف واقع، مکتوم داشتن حقیقت، فریب دادن مشمول و دیگر انواع تقلب موجبات معافیت خود یا دیگران را از خدمت وظیفه عمومی فراهم سازند به ازاء هر مورد معافیت توسط دادگاه صالحه طبق قانون تعزیرات محکوم به تعزیر می‌شوند.

**ماده ۶۱-** پرسنل ادراه وظیفه عمومی و نیروهای نظامی و انتظامی و نهادها و ارگانها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نمایندگان شوراها و انجمنهای اسلامی چنانچه با سوء نیت موجبات معافیت یا اعزام مشمولی را به خدمت وظیفه عمومی من غیرحق فراهم سازند به کسر نصف حقوق از ۶ ماه الی یکسال برای فرد اول و انفصال دائم از خدمت برای فرد دوم در دادگاه صالحه محکوم خواهند شد.

**تبصره ۱-** نمایندگان شوراها و انجمنهای اسلامی که سوء نیت موجبات معافیت یا اعزام مشمولی را به خدمت وظیفه عمومی من غیر حق فراهم سازند علاوه بر اخراج از شوراها و انجمنها به ازاء هر مورد معافیت به تعزیر طبق قانون تعزیرات محکوم می شوند.

**تبصره ۲-** هرگاه اعمال ارتكابی متخلفین مذکور دو ماده فوق عناوین خاص دیگری داشته باشد که مستلزم کیفر خاصی باشد به آن کیفر نیز محکوم می شوند.

**ماده ۶۲-** استخدام مشمولان غیر غایب در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی با رعایت مقررات این قانون از محدودیت مقرر در موارد فوق مستثنی است.

**ماده ۶۳-** استخدام کننده یا استخدام کنندگان مشمولین غایب در وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادها برای هر یک از افراد اول و دوم به کسر نصف حقوق از ۶ ماه الی یکسال و در صورت تکرار سه مورد یا بیشتر به انفصال دائم از خدمت توسط دادگاه صالحه محکوم خواهند شد.

**ماده ۶۴-** اشتغال به کار مشمولان با برگ معافیت موقت یا دفترچه آماده به خدمت فقط در مدت اعتبار بلامانع است.

**ماده ۶۵-** کلیه افرادی که از اول مهرماه سال یکهزار و سیصد و پنجاه و نه تا پایان جنگ تحمیلی در خدمت وظیفه عمومی بوده اند و یا خواهند بود از لحاظ استخدام در وزارتخانه ها و مؤسسات وابسته بر سایر افرادی که در شرایط مشابه هستند حق تقدم دارند.

**ماده ۶۶-** آئین نامه اجرائی این قانون جز در مواردی که در موارد این قانون مرجع خاصی برای آن مشخص شده است توسط وزارتخانه های کشور، دفاع و سپاه تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

**ماده ۶۷-** کلیه قوانین مغایر با این قانون از تاریخ تصویب این قانون ملغی است.

**تبصره-** قانون مربوط به معافیت یک نفر از خانواده شهداء از شمول این قانون مستثنی است. قانون فوق مشتمل بر شصت و هفت ماده و پنجاه و هفت تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و نهم مهرماه یک هزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۳/۸/۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

### الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۸/۳

از تاریخ ۱۳۶۳/۸/۱۳ (تاریخ ابلاغ قانون خدمت وظیفه عمومی) مشمولان مذکور در قانون تربیت تکنیسین بهداشت و مبارزه با بیماریهای مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸ و مشمولان قانون تربیت بهداشتکاران دهان و دندان مصوب ۱۳۶۰/۱/۲۳ پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی و در صورت عدم نیاز نیروهای مسلح به تخصیص مربوطه آنان چنانچه تعهد ۵ سال خدمت خود را در روستاها و مناطق عشایری انجام داده یا بدهند از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود.

### قانون الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۵/۱/۲۶

**ماده ۱-** سپاه پاسداران و کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی جمهوری اسلامی موظفند مشمولان غایب را پس از گذشت سه ماه از تصویب این قانون شناسایی و دستگیر نموده و به حوزه وظیفه عمومی محل دستگیری تحویل دهند. چنانچه این گونه مشمولان در موعد مقرر حاضر به انجام خدمت نگردیده مجدداً دستگیر و به مراجع قضایی محل تحویل خواهند شد.

**تبصره-** نیروهای مذکور در این ماده موظفند سربازان فراری را دستگیر و به مراجع صالحه تحویل نمایند.

**ماده ۲-** مجازات مشمولین غایب زمان جنگ که برای بار دوم دستگیر شوند، علاوه بر مجازات مقرر در ماده ۵۸ قانون خدمت وظیفه عمومی یک تا سه سال حبس تعلیقی خواهد بود و در هر حال موظف به انجام خدمت وظیفه عمومی می باشند.

**ماده ۳-** مدت خدمت دوره ضرورت مشمولین غایب زمان جنگ که خود را پس از سه ماه از تاریخ تصویب این قانون معرفی نمایند، سه ماه و غایبینی که دستگیر شوند، ۶ ماه بیش از سایر مشمولین خواهد بود. بدیهی است مشمولین غایبی که تا سه ماه بعد از تاریخ تصویب این قانون خود را معرفی نمایند، خدمت اضافی نخواهند داشت. تبصره: تا زمان تصویب این قانون افرادی که در دوران غیبت از طریق بسیج مدتی را در جبهه گذرانده اند، این مدت از اضافه خدمت آنان کسر خواهد شد.

**ماده ۴-** کسانی که به نحوی مشمولین غایب زمان جنگ را در مؤسساتی غیر دولتی از قبیل کارخانه، کارگاه، بنگاه، مغازه به کار گیرند، توسط نیروهای مذکور در ماده ۱ این قانون شناسایی و به محکم صالحه قضایی معرفی خواهند شد. مجازات این گونه افراد یک تا سه سال حبس خواهد بود.

**تبصره-** به پرونده های مواد ۲ و ۴ این قانون خارج از نوبت در مراجع قضایی رسیدگی خواهد شد.

**ماده ۵-** سازمانهای نظامی و انتظامی موظفند ترتیبی اتخاذ نمایند که کلیه افراد وظیفه در زمان جنگ یا بسیج همگانی حداقل یک سال از خدمت دوره ضرورت را در مناطق عملیاتی انجام دهند. مگر در مواردی که به تشخیص شورای عالی دفاع وجود افرادی در غیر مناطق عملیاتی ضروری باشد.

**ماده ۶-** آیین نامه اجرایی این قانون ظرف مدت یک ماه برابر ماده ۶۶ قانون وظیفه عمومی تهیه و به مورد اجرا گذارده خواهد شد. قانون فوق مشتمل بر ۶ ماده و سه تبصره در جلسه روز سه شنبه بیست و ششم فروردین ماه ۱۳۶۵ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۵/۲/۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

### قانون الحاق ماده ای به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۶/۹/۱

**ماده واحده -** بسیجیان، جهادگران و سایر افرادی که در اسارت و یا گروگان دشمن باشند و یا به اسارت و یا گروگان گرفته شوند، با تأیید حفاظت اطلاعات سپاه و ارتش حسب مورد مدت اسارت و گروگان بودن آنان در حکم خدمت وظیفه عمومی (اعم از ضرورت، احتیاط و ذخیره) محسوب می گردد.

**تبصره ۱ -** برای افراد مذکور در ماده واحده که مدت اسارت و یا گروگان آنان دو سال باشد، کارت معافیت دائم از انجام دوره ضرورت صادر و اگر بیش از دو سال در اسارت یا گروگان باشند، این مدت از دوره های احتیاط و ذخیره خدمت وظیفه عمومی آنان کسر خواهد شد.

**تبصره ۲ -** افراد موضوع ماده واحده که مدت اسارت و یا گروگان بودن آنان کمتر از دو سال بوده و فاقد شرایط معافیت باشند، مابقی خدمت خود را در صورتی که کمتر از یک سال باشند، در نزدیکترین واحد نظامی انتظامی محل سکونت می گذرانند و در غیر این صورت به مابقی خدمت همانند سایر مشمولین با آنان رفتار خواهد شد.

**تبصره ۳ -** آئین نامه اجرائی این قانون توسط وزارتخانه های دفاع، سپاه و کشور ظرف سه ماهه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه روز یکشنبه اول آذر ماه ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۶/۹/۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## سایر قوانین خدمت وظیفه عمومی

- قانون چگونگی دریافت و تخصیص اعتبار موضوع قانون نحوه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۶/۳/۲۰
- قانون چگونگی پرداخت حقوق پرسنل وظیفه نیروهای مسلح مصوب ۱۳۷۵/۵/۷
- قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضاء بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۲/۳/
- قانون اجازه تردد فارغ التحصیلان فوق لیسانس و بالاتر و متخصصان ایرانی مقیم خارج از کشور بدون بررسی وضعیت خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۲/۲/۱۴
- قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح مصوب ۱۳۷۶/۵/۲۱
- قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۳
- قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۵
- قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵/۲/۱۲
- قانون گذراندن مدت خدمت وظیفه فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضائی در محکم قضائی کشور
- قانون معافیت بهداشتکاران دهان و دندان و بهداران (تکنیسین‌های بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها) از انجام خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۹/۲/۱۶
- قانون نحوه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۸/۷/۵
- قوانین خدمت وظیفه عمومی قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۲
- قانون سرباز قهرمان مصوب ۱۳۷۶/۱۲/۱۳
- قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدین خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۸۰/۳/۲۳
- قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۵



## **قانون چگونگی دریافت و تخصیص اعتبار موضوع قانون نحوه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۶/۳/۲۰**

**ماده واحده -** معادل مبالغی که در اجرای تبصره (۲) ماده واحده قانون نحوه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۸ و اصلاحی آن مصوب ۱۳۷۳ برای معاینات پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی به حساب خزانه واریز می شود، از محل اعتبار خاصی که به همین منظور در قانون بودجه هر سال پیش‌بینی می شود در اختیار دستگاه‌های ذیربط قرار خواهد گرفت تا در جهت پرداخت هزینه‌های مربوط به معاینات تخصصی مشمولان مذکور به مصرف برسانند.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ بیستم خرداد ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۶/۴/۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

### قانون چگونگی پرداخت حقوق پرسنل وظیفه نیروهای مسلح مصوب ۱۳۷۵/۵/۷

**ماده واحده-** از تاریخ ۱۳۷۵/۴/۱ حقوق پرسنل وظیفه بر اساس درصدهای زیر بر مبنای حداقل حقوق پرسنل کادر نیروهای مسلح، موضوع بند " الف " ماده ۱ قانون حقوق و مزایای مستمر، پس انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۶۸ - و بند " الف " ماده ۱۴۴ قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - مصوب ۱۳۷۰ - و اصلاحات بعدی محاسبه و پرداخت می شود :

#### درجه درصد حقوقی

۱ - سرباز یا ناوی	٪۳۵
۲ - سرباز دوم یا ناوی دوم	٪۴۰
۳ - سرباز یکم یا ناوی یکم	٪۴۵
۴ - سرجوخه، رزم یار و سرناوی	٪۵۰
۵ - گروهبان سوم، رزم آور سوم و مهنای سوم	٪۶۰
۶ - گروهان دوم، رزم آور دوم و مهنای دوم	٪۷۰
۷ - گروهبان یکم، رزم آور یکم و مهنای یکم	٪۸۰
۸ - رزم دار دوم	٪۹۰
۹ - استوار یکم، رزدار یکمی و ناو استوار یکم	٪۱۰۰
۱۰ - ستوان سوم یا ناوبان سوم	٪۱۲۰
۱۱ - ستوان دوم یا ناوان دوم	٪۱۴۰
۱۲ - ستوان یکم یا ناوبان یکم	٪۱۶۰
۱۳ - ستوان یکم پزشک یا ناوبان یکم پزشک	٪۱۸۰

**تبصره ۱-** حقوق پرسنل وظیفه در دوران آموزش قبل از دریافت درجه یا سر دوشی بر اساس درصدهای حقوقی زیر - بر مبنای حداقل حقوق پرسنل نیروهای مسلح موضوع این قانون - محاسبه و پرداخت می شود:

الف - پرسنل وظیفه ردیفه های (۱) الی (۷)	٪۲۰
ب - پرسنل وظیفه ردیفه های (۸) الی (۱۰)	٪۳۰
ج - پرسنل وظیفه ردیفه (۱۱)	٪۴۰
د - پرسنل وظیفه ردیفه های (۱۲) و (۱۳)	٪۵۰

**تبصره ۲-** نیروهای مسلح و سازمان های وابسته به نیروهای مسلح که پرنل وظیفه در اختیار دارند مکلفند، با توجه به اعتبارات مصوب، امکانات زیست، پوشک و خورک مناسب، در محل خدمت و همچنین وسیله ایاب و ذهاب یا هزینه آن (در هنگام اعزام پرسنل وظیفه به مرخصی استحقاقی) برای آنان فراهم کنند.

آیین نامه اجرایی این تبصره توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه و پس تأیید ستادکل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

**تبصره ۳-** هرگونه تغییر و اصلاح درصدهای حقوقی موضوع این قانون بنا به پیشنهاد وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و تصویب هیأت وزیران صورت می گیرد.

**تبصره ۴-** از زمان تصویب این قانون، ماده (۲۱) قانون حقوق و مزایای مستمر، پس انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران- مصوب ۱۳۶۸- و تبصره (۳) آن و ماده (۱۴۸) قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی- مصوب ۱۳۷۰- و تبصره (۳) آن لغو می شود.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مخورج هفتم مراد ماه یکهزار و سیصد هفتاد و پنج مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۵/۵/۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## **قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضاء بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۷۸/۱۲/۳**

**ماده واحده-** کلیه افرادی که از سن شانزده سالگی تمام عضو بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می شوند و به طور منظم با آن نیرو همکاری نمایند، هر سال خدمت آنان متناسب با میزان فعالیت، معادل چهل و پنج روز تا سه ماه جزء خدمت وظیفه عمومی آنان محسوب می گردد.

**تبصره-** آئین نامه اجرائی این قانون حد اکثر ظرف سه ماه توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروهای انتظامی تهیه و پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و یک تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ سوم اسفند ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۸/۱۲/۸ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## **قانون اجازه تردد فارغ التحصیلان فوق لیسانس و بالاتر و متخصصان ایرانی مقیم خارج از کشور بدون بررسی وضعیت خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۷۲/۲/۱۴**

**ماده واحده-** در زمان صلح به کلیه فارغ التحصیلان فوق لیسانس و بالاتر و متخصصان ذکور ایرانی مقیم خارج از کشور اجازه داده می شود یک بار در سال حداکثر برای مدت پنج ماه به منظور شرکت در سمینارها و دوره های خاص تخصصی، بازدیدهای علمی و انجام پروژههای کوتاه مدت و ارائه خدمات خاص کوتاه مدت بنا به دعوت وزیر ذیربط (با تأیید وزارت اطلاعات و ستاد کل نیروهای مسلح) بدون بررسی وضعیت خدمت وظیفه عمومی، به جمهوری اسلامی ایران تردد نمایند.  
**تبصره ۱-** وزارت اطلاعات و ستاد کل نیروهای مسلح مکلفند حداکثر ظرف مدت یک ماه نظر خود را اعلام و در غیر این صورت وزیر ذیربط راساً اقدام نماید.

**تبصره ۲-** رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی می تواند مجوز استفاده از این ماده واحده را برای رؤسای دانشگاههای غیر دولتی صادر نماید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و دو تبصره در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ چهاردهم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و دو مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۲/۲/۱۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## قانون نحوه کمک به خانواده های مشمولینی که با اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می دهند مصوب ۱۳۶۶/۶/۳

**ماده ۱-** دولت موظف است همه ساله اعتبار لازم، برای کمک به خانواده تحت تکفل مشمولین نیازمند موضوع این قانون را در ردیف جداگانه در لایحه بودجه کل کشور ذیل ردیف کمیته امداد امام منظور نماید.

**تبصره ۱-** نیازمند به کسی اطلاق می گردد که میزان درآمد ماهیانه وی از حداقل حقوق بازنشستگی کارمندان دولت کمتر باشد.

**تبصره ۲-** تشخیص نیازمند با کمیته امداد امام خواهد بود.

**تبصره ۳-** اعتبار لازم برای اجرای این قانون بنا به پیشنهاد وزارتخانه های دفاع، سپاه و کشور در بودجه کل کشور منظور می گردد.

**ماده ۲-** خانواده های مشمولینی از کمک های موضوع این قانون بهره مند می شوند که مشمول تأمین کننده معاش خانواده بوده و با اعزام وی به خدمت دوره ضرورت خانواده او قدرت اداره معاش خود را از دست بدهد.

**ماده ۳-** مشمولین زیر تأمین کننده معاش خانواده محسوب می شوند.

الف- یگانه فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال هر پدر و مادر.

ب- یگانه نوه ذکور بیش از ۱۸ سال جد یا جده فاقد فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال.

ج- یگانه برادر و سرپرست خواهر و برادر صغیر.

د- مشمولی که دارای همسر یا فرزند باشد.

ه- مشمولی که دارای برادر بیش از ۱۸ سال از کارافتاده بوده و برادر بیش از ۱۸ سال دیگری نداشته باشد.

و- مشمولی که دارای خواهری باشد که فاقد شوهر و فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال بوده و برادر بیش از ۱۸ سال دیگری نداشته باشد.

**ماده ۴-** میزان کمک معاش موضوع این قانون برای فرد اول دوم و سوم حداقل حقوق بازنشستگی کارمندان دولت و برای هر فرد اضافی یک ششم حداقل حقوق مزبور بوده حداکثر تا میزان حداقل حقوق بازنشستگی قابل پرداخت می باشد.

**ماده ۵-** مشمول می تواند هنگام معرفی خود یا در حین انجام خدمت تقاضای کمک معاش مشمولین را به کمیته امداد محل تسلیم نماید و کمیته امداد موظف است حداکثر ظرف یک ماه پاسخ لازم را به مشمول اعلام نماید.

**تبصره -** مشمولی که مطابق این قانون از کمک معاش استفاده می کند، موظف است در صورت عدم نیاز و تمکن موضوع را به کمیته امداد امام کتباً اعلام نماید.

**ماده ۶-** آئین نامه اجرائی این قانون با پیشنهاد کمیته امداد امام و تصویب وزارتخانه های دفاع و سپاه به مورد اجراء گذارده خواهد شد.

قانون فوق مشتمل بر شش ماده و چهار تبصره در جلسه روز سه شنبه سوم شهریور ماه یکهزار و سیصد و شصت و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۶/۶/۱۹ به تأیید شورای نگهبان رسید.

## **قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح مصوب ۱۳۷۶/۵/۲۱**

**ماده واحده-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می تواند در زمان صلح با رعایت اصل ۱۴۷ قانون اساسی برای اجرای طرح های بهداشتی از خدمت مشمولان وظیفه عمومی عادی با مدرک تحصیلی پایان دوره متوسطه، پس از انجام آموزش نظامی از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و تأیید ستاد کل نیروهای مسلح، پس از آموزش دوره بهداشت لازم طبق تشخیص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان سرباز- بهداشتیار استفاده کند. هزینه های مربوط به دوره آموزش نظامی بر عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح است و هزینه های آموزشی بهداشتی و حقوق، مزایا و جیره استحقاقی در دوره خدمت از محل اعتبارات دستگاه مربوط تأمین می شود که میزان دریافتی این قبیل افراد نباید در مجموع از حد مقرر در قوانین نیروهای مسلح تجاوز کند. آئین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و با همکاری وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کشور تهیه پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران می رسد. قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ بیست و یکم مرداد ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۶/۵/۲۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزء خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۶۶/۷/۲۶

**ماده واحده-** کلیه افرادی که به سن مشمولیت نرسیده به کسانی که دارای یکی از معافیت‌های مقرر در قانون خدمت وظیفه عمومی بوده و طبق قانون واجد شرایط اعزام به خدمت نباشند، به طور داوطلب در جبهه خدمت نموده یا بنمایند و مجموعه دوره آموزش و حضور در جبهه کمتر از سه ماه نباشد و همچنین ایامی که بعد از این مدت در مناطق عملیاتی خدمت نمایند، جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب خواهد شد.

**تبصره ۱-** از تاریخ تصویب این قانون اعزام شوندگان به مناطق عملیاتی در صورتی از مزایای این قانون بهره‌مند می‌شوند که دارای پانزده سال تمام باشند.

**تبصره ۲-** در صورتی که مدت خدمت افراد موضوع این قانون در منطقه عملیاتی معادل یا بیشتر از خدمت دوره ضرورت باشد کارت پایان خدمت آنان توسط نیروی اعزام کننده صادر و تحویل خواهد شد و چنانچه مدت خدمت در منطقه عملیاتی کمتر از مدت خدمت دوره ضرورت باشد، کسری آن را تا مدت مقرر خدمت دوره ضرورت با اخذ دفترچه آماده به خدمت و معرفی اداره وظیفه عمومی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی انجام خواهد داد.

**تبصره ۳-** کسانی می‌توانند از مزایای این قانون استفاده نمایند که چنانچه بیش از حقوق و فوق‌العاده سربازی اخذ کرده‌اند و یا اخذ می‌کنند مابه‌التفاوت آن را به خزانه واریز نمایند.

**تبصره ۴-** کسانی که به علت حضور در جبهه پس از رسیدن به سن مشمولیت خود را به اداره نظام وظیفه برای گرفتن کارت آماده به خدمت معرفی نکرده باشند، غایب محسوب نشده و مشمول این قانون خواهند شد.

**تبصره ۵-** آئین‌نامه اجرائی این قانون توسط وزارت خانه‌های کشور، دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تهیه و به تصویب هیأت دولت خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه روز یکشنبه بیست و ششم مهرماه یک هزار و سیصد و شصت و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۶/۸/۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.



## قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی مصوب ۱۳۷۵/۲/۲۳

**ماده واحده-** وزارت آموزش و پرورش می تواند در صورت نیاز، روحانیون و طلاب علوم دینی داوطلب استخدام را که حداقل مدرک تحصیلی آنان معادل کارشناسی باشد با اخذ تعهد مبنی بر انجام پنج سال خدمت در وزارت آموزش و پرورش و رعایت سایر شرایط قانونی به استخدام آزمایشی در آورد.

افراد مذکور در صورت گذراندن دوره آموزش مقدماتی نظامی و انجام خدمت مورد تعهد از خدمت نظام در زمان صلح معاف خواهند بود.

**تبصره ۱-** روحانیون و طلاب علوم دینی که با وزارت آموزش و پرورش همکاری داشته‌اند در صورتی که مدرک تحصیلی آنان معادل فوق دیپلم بوده و حداقل پنج سال سابقه تدریس داشته باشند، می توانند با رعایت سایر شرایط قانونی به استخدام در آیند.

**تبصره ۲-** وزارت آموزش و پرورش موظف است قبل از استخدام دوره آموزش فشرده‌ای را برای افراد مشمولین این قانون برگزار نماید.

**تبصره ۳-** آئین‌نامه اجرائی این قانون ظرف مدت سه ماه به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش و سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و سوم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و پنج مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۱ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۵

**ماده ۱-** از تاریخ تصویب این قانون وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران همه ساله تعدادی از مشمولان وظیفه را که داری مدارک تحصیلی دیپلم و بالاتر از آن می باشند پس از انجام دوره آموزش نظامی برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت به منظور خدمت در وزارتخانه های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سواد آموزی بری انجام فعالیت های اصلی این وزارتخانه ها در بخش های محروم کشور و نقاط محروم آموزشی به صورت مأمور در اختیار وزارتخانه های مذکور و نهضت سواد آموزی قرار می دهد.

**تبصره -** مشمولینی که به موجب این قانون برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت جهت خدمت در سازمان آموزش فنی و حرفه ای مأمور می شوند می بایست حداقل داری مدرک دیپلم فنی و بالاتر بوده باشند.

**ماده ۱ مکرر -** از تاریخ تصویب این قانون در زمان صلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران همه ساله تعدادی از مشمولان وظیفه فارغ التحصیل در رشته کتابداری را بنا به درخواست وزارتخانه های فرهنگ و ارشاد اسلامی و جهاد سازندگی و سازمان اداری مجلس شوری اسلامی پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح با رعیت اصل (۱۴۷) قانون اساسی و تبصره (۴۸) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پس از انجام دوره آموزش نظامی به منظور گذراندن بقیه خدمت دوره ضرورت در کتابخانه های شهری و روستایی به صورت مأمور، در اختیار وزارتخانه های مذکور و کتابخانه مجلس شوری اسلامی قرار می دهد.

**تبصره ۱-** تکالیفی که در این قانون برعهده وزارتخانه های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گذارده شده است، حسب مورد عیناً در خصوص وزارتخانه های فرهنگ و ارشاد اسلامی و جهاد سازندگی اجرا خواهید گردید.

**تبصره ۲-** آیین نامه اجرایی این قانون توسط وزارتخانه های فرهنگ و ارشاد اسلامی، جهاد سازندگی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان امور اداری و استخدامی کشور ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

**ماده ۲-** تعداد این قبیل مشمولین در هر دوره براساس اعلام وزارت نیاز وزارتخانه های مذکور و سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی و موافقت ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح می باشد.

**ماده ۳-** مشمولان مذکور علاوه بر طی دوره آموزش نظامی موظف به گذراندن دوره آموزشی مهارت های حرفه ای طبق برنامه ای که هر یک از وزارتخانه ها و سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی تدوین و اعلام می نمایند می باشند.

**ماده ۴-** پس از پایان دوره آموزش نظامی و مهارت های حرفه ای، مشمولان دیپلمه ای که در آزمایش های نهایی موفقیت حاصل نمایند به درجه گروه بان سومی نائل خواهند شد.

**تبصره -** مشمولانی که مدرک تحصیلی آنها بالاتر از دیپلم است براساس قوانین نظام وظیفه به کسب درجه نائل می شوند.

**ماده ۵-** این مدت از خدمت مشمولین فوق جزء خدمت وظیفه محسوب خواهد شد. افراد مذکور از نظر انضباطی و کیفی تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح بوده و از لحاظ آموزشی، بهداشتی و درمانی تابع قوانین و مقررات وزارتخانه های مذکور می باشند.

**ماده ۶-** تعیین محل خدمت افرادی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان با نظر وزارتخانه های آموزش و پرورش و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی در طی دوره آموزش نظامی و مهارت های حرفه ای برای قبول مسئولیت معلمی، پزشکی، پیراپزشکی، و کتابداری مناسب تشخیص داده نشود به عهده ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح خواهد بود.

**ماده ۷-** به مشمولین این قانون در مدت خدمت ضرورت حقوق و مزایای معادل درجه استحقاقی و هزینه خوراک، پوشاک و مسکن طبق ضوابط مورد عمل نیروهای مسلح پرداخت خواهد شد.

**ماده ۸-** کلیه هزینه های دوره آموزش نظامی مشمولین این قانون اعم از حقوق و مزیا، لباس، جیره غذایی، درمان و غیره به عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح خواهد بود.

**ماده ۹-** سازمان برنامه و بودجه مکلف است همه ساله اعتبارات لازم جهت اجرای این قانون را در ردیف جداگانه منظور و تأمین نماید.

**ماده ۱۰-** فارغ التحصیلان فوق لیسانس که تعهد خدمت به مرکز آموزش عالی دارند مشمول این قانون نمی باشند.

**ماده ۱۱-** آئین نامه این قانون توسط وزارتخانه های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور ظرف سه ماه پس از ابلاغ تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر یازده ماده و یک تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ بیست و پنج مهرماه یکهزار و سیصد و شصت و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۹/۸/۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵/۲/۱۲

**ماده ۱-** کلیه افراد ایرانی با تحصیلات فوق دیپلم و بالاتر که پس از تاریخ ۱۳۶۷/۴/۱ از مرکز آموزش عالی گروه پزشکی در داخل و یا خارج از کشور فارغ التحصیل شده یا می شوند و خدمت آنان از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد نیاز اعلام می گردد، مکلفند حداکثر مدت ۲۴ ماه اول پس از فراغت از تحصیل خود را در داخل کشور و در مناطق مورد نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و تشکیلات تابعه آن خدمت نمایند.

**تبصره ۱-** مدت خدمت در مقاطع کاردانی یکسال می باشد.

**تبصره ۲-** مدت فوق برای کمتر از ۲ سال بر حسب محرومیت نقاط به تفضیل آئین نامه ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

**تبصره ۳-** کسانی که خدمت موضوع این قانون را به انجام رسانیده همچنین کسانی که دارای پروانه دائم باشند، یا واجد شرایط دریافت پروانه دائم باشند، با دریافت مدرک تحصیلی جدید مشمول خدمات موضوع این قانون نمی باشند.

**تبصره ۴-** پزشکان عمومی ذکور مشمول این قانون و قانون پیام آوران بهداشت موظفند حداقل یک سال خدمات قانونی را در مرکز بهداشتی و درمانی روستاها و بخش های کشور انجام دهند.

**تبصره ۵-** مستخدمین رسمی دولت و کادر ثابت نیروهای مسلح و اعضاء هیأت و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی خدمت موضوع این قانون را در نقاط مورد نیاز سازمان ذیربط به شرط داشتن واحدهای بهداشتی، درمانی انجام خواهند داد.

**ماده ۲-** همسران و فرزندان شهداء، آزادگان، مفقودین جنگ تحمیلی، یک نفر برادر یا خواهر شهید یا مفقود، برادران و خواهران دو شهید یا بالاتر، آزادگان، جانبازان، جانبازان انقلاب اسلامی بالای ۲۵٪ و نیز مادرانی که حضانت فرزند خود را به عهده دارند و تک فرزند خانواده از خدمت موضوع این قانون معاف هستند و در صورت تمایل افراد مذکور و نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی این گروه می توانند از مزایای این قانون بهره مند شوند.

**تبصره** در مورد معافیت افراد مازاد بر نیاز اولویت با رزمندگان می باشد.

**ماده ۳-** مدت خدمت دوره ضرورت و دوره احتیاط مشمولان این قانون که در حرفه پزشکی انجام شود از کل خدمت مقرر در این قانون کسر می گردد.

**ماده ۴-** مشمولان این قانون مکلفند حداکثر یک ماه بعد از فراغت از تحصیل یا اعلام ارزشیابی مدرک تحصیلی خارج از کشور به منظور تعیین وضعیت از لحاظ شمول موضوع این قانون خود را به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معرفی نمایند. وزارت مذکور موظف است ظرف حداکثر دو ماه تعیین محل خدمت نموده و افراد مازاد بر نیاز را با رعایت اولویت سهمیه مناطق یک و آزاد معاف نماید. کسانی که ظرف مدت مقرر خود را معرفی نمایند و یا یک ماه پس از تعیین محل خدمت شروع به کار نکنند، غایب محسوب و به تشخیص وزارت مذکور برابر مدت غیبت به خدمت آنان افزوده خواهد شد.

**ماده ۵-** مشمولان این قانون مادام که خدمات قانونی را شروع ننموده یا معافیت اخذ نکرده باشند، مجاز به دخالت در امور پزشکی نمی باشند.

**ماده ۶-** تحویل مدرک تحصیلی و ریز نمرات و صدور هر گونه تأییدیه تحصیلی و گواهینامه برای مشمولانی که خدمت موضوع این قانون را انجام نداده و یا معافیت دریافت ننموده باشند ممنوع است.

**تبصره -** کسانی که برای ادامه تحصیل با هزینه شخصی در دانشگاه های معتبر مورد تأیید در خارج از کشور در رشته های مورد نیاز کشور احتیاج به مدارک تحصیلی داشته باشند، با سپردن تضمین کافی مبنی بر انجام خدمات قانونی پس از فراغت از تحصیل، مدارک تحصیلی و گواهی موقت طبابت دریافت خواهند داشت.

**ماده ۷-** فارغ التحصیلان سهمیه مناطق ۲ و بالاتر و مناطق محروم آزمونهای سراسری سنوات پس از انقلاب فرهنگی موظفند تعهدات خود را بر اساس آئین نامه‌ای که به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید، انجام دهند.

**ماده ۸-** مشمولین قوانین قبلی خدمات پزشکان که به دلیل موجه خدمات خود را طبق ضوابط مربوط انجام نداده‌اند مشمول این قانون خواهند بود.

**ماده ۹-** فارغ التحصیلان خارج از کشور که از مزایای ارزی بهره‌مند نشده‌اند، از شمول این قانون مستثنی بوده و چنانچه از گروه دارای پروانه باشند طبق ضوابط، پروانه دائم پزشکی دریافت خواهند نمود.

**تبصره ۱-** کسانی که از ارز دولتی استفاده نموده‌اند با توجه به مدت استفاده از ارز دولتی خدمات موضوع این قانون و تعهدات مربوطه را انجام خواهند داد.

**تبصره ۲-** کسانی که در حین تحصیل رشته‌های علوم پزشکی وارد کشور شده و تحصیلات خود را تا فارغ التحصیلی در داخل کشور ادامه می‌دهند در صورتی که هزینه تحصیل خود را بپردازند و از مزایای ارزی دولت بهره‌مند نگردیده باشند برای باقی مانده دوره تکمیلی نیاز به انجام خدمات قانونی نخواهند داشت.

**ماده ۱۰-** خدمات قبلی مشمولین قانون خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان به قوت خود باقی است و جزء خدمات موضوع این قانون محسوب می‌گردد.

**ماده ۱۱-** مشمولان این قانون از لحاظ حقوق و مزایا و امور رفاهی (مرخصی‌های استحقاقی، استعلاجی، بدون حقوق، پاداش، کمک‌های غیر نقدی و بیمه عمر و درمان و حادثه و سایر مزایا) تابع قوانین و مقررات استخدام کشوری و قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت می‌باشند و چنانچه به دستگاه دیگر معرفی گردند که دارای مقررات استخدامی خاص می‌باشند، تابع ضوابط حقوقی و رفاهی آن دستگاه خواهند بود.

**تبصره ۱-** مشمولان این قانون که به طور تمام وقت و بدون کار انتفاعی خصوصی خدمت می‌نمایند، چنانچه از گروه دارای پروانه باشند در مقابل دو نوبت کار موظف از حقوق و مزایا اضافه کاری و حق محرومیت از مطب طبق آئین نامه اجرایی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تدوین خواهد نمود، استفاده می‌نمایند و در صورتی که از گروه بدون پروانه باشند، از مزایای دو نوبت کار موظف (کار و اضافه کار) بهره‌مند می‌گردند.

**تبصره ۲-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌توانند مشمولان موضوع این قانون را در صورت نیاز با الویت مناطق محروم و نیازمند در حین خدمت بدون اخذ مجوزهای مربوطه به استخدام پیمانی یا رسمی دستگاه مربوطه درآورد.

**ماده ۱۲-** مشمولان این قانون که به سن بالای ۴۵ سالگی رسیده باشند، از انجام خدمات موضوع این قانون معاف می‌باشند.

**ماده ۱۳-** بهداشتکاران دهان و دندان و کاردان‌های بهداشت خانواده و مبارزه با بیماریها، تابع ضوابط مقرر در قوانین خاص مربوط به خود می‌باشند.

**ماده ۱۴-** به منظور تربیت پزشک متخصص مورد نیاز مناطق محروم و نیازمند کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به هنگام پذیرش دستیار تخصصی، سهمیه‌های جداگانه‌ای را برای مناطق محروم و نیازمند کشور اختصاص دهد، دستیاران تخصصی استفاده‌کننده از سهمیه مذکور موظفند پس از انجام دوره تخصص، برابر طول دوره تخصص به عنوان خدمات قانونی موضوع این قانون در نقاط مربوط انجام دهند و پس از انجام خدمات مذکور پروانه دائم دریافت خواهند نمود.

**تبصره ۱-** دستیاران استفاده‌کننده از سهمیه موضوع این ماده که دارای پروانه دائم پزشکی هستند، نصف مدت دوره تخصصی با احتساب ضرایب مربوط در نقاط مذکور خدمت خواهند نمود.

- تبصره ۲-** دستیاران تخصصی موضوع ماده فوق موظفند قبل از شروع دوره دستیاری تعهد ثبتي لازم جهت خدمت در نقاط مربوط به دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی بسپارند.
- تبصره ۳-** قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به قوت خود باقی است.
- ماده ۱۵-** قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی و اصلاحات آن به قوت خود باقی است و انجام خدمات موضوع این قانون بعنوان قسمتی از تعهدات موضوع قانون مزبور محسوب خواهد شد.
- ماده ۱۶-** آئین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حداکثر ظرف دو ماه تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مرحله اجراء گذاشته خواهد شد.
- ماده ۱۷-** کلیه قوانین مغایر با این قانون لغو می گردد.
- قانون فوق مشتمل بر ۱۷ ماده و ۱۴ تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ دوازدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و پنج مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۵/۲/۲۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## قانون گذراندن مدت خدمت وظیفه فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضائی در محکم قضائی کشور

**ماده واحده-** به موجب این قانون، فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضائی وابسته به دادگستری جمهوری اسلامی ایران که خدمت سربازی خود را انجام نداده‌اند با پیشنهاد قوه قضائیه و موافقت ستاد کل نیروهای مسلح در صورت تعهد حداقل ده سال خدمت در قوه قضائیه که دو سال اول از حقوق و مزایای وظیفه برخوردار خواهند بود و طی دوره آموزش مقدماتی نظامی و پس از ایفاء تعهد از انجام خدمت دوره ضرورت در زمان صلح معاف می‌باشند.

**تبصره ۱-** قوه قضائیه می‌تواند افراد مشمول این قانون را در سمت‌های قضائی و اداری طبق مقررات مربوطه حسب مورد به خدمت گیرد.

**تبصره ۲-** قوه قضائیه مکلف است چنانچه مشمولان این قانون از انجام خدمت مورد تعهد امتناع نمایند و یا در طی مدت تعهد به عللی از خدمت در دادگستری برکنار شوند آنان را بلافاصله جهت رسیدگی به وضع مشمولیت به اداره وظیفه عمومی معرفی نمایند. مخارج انجام شده برای افرادی که امتناع از خدمت نمایند توسط قوه قضائیه اخذ و به خزانه داری کل واریز خواهد شد.

**تبصره ۳-** کلیه هزینه‌های دوره آموزش نظامی و حرفه‌ای مشمولین این قانون اعم از حقوق و مزایا، جیره غذایی، درمان و غیره به عهده قوه قضائیه می‌باشد و سازمان برنامه و بودجه موظف است همه ساله معادل اعتبار مورد نیاز را در ردیف جداگانه‌ای در لوایح بودجه سالیانه منظور و تأمین نماید.

**تبصره ۴-** در صورت استخدام مشمولان موضوع این قانون، تمام مدت ده سال خدمت و دوره آموزش نظامی آنان جزء سنوات خدمت محسوب می‌گردد.

**تبصره ۵-** وزارتخانه دادگستری، کشور و دفاع با هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح مسئول اجرای این قانون بوده و آئین نامه اجرائی مربوطه توسط وزارتخانه‌های مذکور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

**تبصره ۶-** طلاب حوزه‌های علمیه و فارغ التحصیلان دانشکده‌های حقوق که جهت استخدام در سمت قضایی پذیرفته می‌شوند و خدمت وظیفه عمومی خود را انجام نداده‌اند مشمول مقررات این قانون خواهند بود. همچنین وضعیت طلاب شاغل در سمت‌های قضایی که با استفاده از معافیت تحصیلی به استخدام درآمده‌اند از لحاظ انجام خدمت وظیفه عمومی و مدت تعهد خدمت، مشمول مقررات این قانون می‌باشند و سوابق قضائی آنان جزء مدت تعهد محسوب می‌گردد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ نهم بهمن ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۳/۱۱/۱۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## **قانون معافیت بهداشتکاران دهان و دندان و بهداران (تکنیسین‌های بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها) از انجام خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۹/۲/۱۶**

**ماده واحده-** به منظور تعمیم بهداشت در سطح کشور و ارائه خدمات بهداشتی و درمانی اولیه در بخش‌ها و روستاهای کشور از تاریخ تصویب این قانون کلیه بهداشتکاران دهان و دندان و تکنیسین‌های بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها پس از گذراندن آموزش نظامی اولیه که متعهد انجام حداقل ۵ سال خدمت در مرکز بهداشتی و درمانی بخش‌ها و روستاهای کشور می‌گردند، پس از ایفاء تعهد مذکور از انجام خدمت وظیفه عمومی معاف می‌باشند.

**تبصره ۱-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است چنانچه مشمولان این قانون از انجام خدمت مورد تعهد امتناع نمایند و یا در طی مدت انجام خدمت مورد تعهد به عللی از خدمت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برکنار شوند بلافاصله آنها را جهت رسیدگی به وضع مشمولیتشان به نزدیک‌ترین اداره وظیفه عمومی معرفی نمایند.

**تبصره ۲-** مشمولین این قانون که هم اکنون در حال گذراندن دوره نظام وظیفه هستند پس از آموزش نظامی اولیه بلافاصله ترخیص و مدت خدمت سربازی در مورد اینگونه افراد و متعهدینی که خدمت نظام وظیفه را به انجام رسانده‌اند جزء تعهد پنج ساله آنان محاسبه و منظور خواهد شد.

**تبصره ۳-** این قانون از تاریخ تصویب لازم‌الاجراست.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و سه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ شانزدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و شصت و نه مجلس شورای اسلامی و تصویب در تاریخ نوزدهم اردیبهشت ماه به تأیید شورای نگهبان رسیده است.



## قانون نحوه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۸/۷/۵

**ماده واحده-** مشمولانی که در شورای پزشکی شهرستان مربوطه با معاینه بالینی معاف از خدمت تشخیص داده نشده و با تشخیص این شورا یا اعتراض مشمول یا رئیس حوزه نظام وظیفه مربوطه نیاز به معاینه تخصصی دارند رئیس حوزه مربوطه موظف است آنان را به نزدیکترین مرکز مجهز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا بیمارستان های نیروهای مسلح معرفی نمایند تا مورد معاینه قرار گرفته و نتیجه معاینه تخصصی جهت تصمیم گیری به شورای پزشکی شهرستان مربوطه ارسال گردد.

**تبصره ۱-** شورای پزشکی مذکور در این ماده واحد از سوی شبکه بهداشتی هر شهرستان با تأیید سپاه و ژاندارمری سه نفره پزشک را به فرمانداری آن شهرستان معرفی تا پس از تأیید فرماندار پزشکان مذکور در شورای پزشکی حوزه وظیفه عمومی شهرستان انجام وظیفه نمایند.

**تبصره ۲-** مشمولانی که نیاز به معاینه تخصصی داشته باشند، قبلاً باید هزینه های پیش بینی شده را به حساب دولت پرداخت نموده و پس از معاینه طبق این قانون با آنان رفتار می شود. مددجویان مشمول تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و افرادی که به تأیید کمیته امداد محل فاقد تمکن مالی هستند از پرداخت وجه مزبور معاف می باشند.

**تبصره ۳-** مرکز مجهز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا نیروهای مسلح ذکر شده در این قانون موظف هستند به وضع مشمولین معرفی شده حوزه مربوطه خارج از نوبت رسیدگی نموده و آنان را حداکثر ظرف مدت یک ماه مورد معاینات تخصصی قرار دهند.

**تبصره ۴-** چنانچه مشمولانی که برای معاینات تخصصی به مرکز مجهز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا بیمارستانهای نیروهای مسلح معرفی می شوند ظرف مدت یک ماه به این مرکز مراجعه نکنند به خدمت اعزام خواهند شد.

**تبصره ۵-** آئین نامه اخرای این قانون توسط وزارتخانه های کشور، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و پنج تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ پنجم مهرماه یک هزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۸/۷/۱۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## قوانین خدمت وظیفه عمومی قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۲

**ماده ۱-** از تاریخ تصویب این قانون به منظور تعمیم بهداشت و درمان در مناطق روستائی کشور پیام آوران بهداشت متشکل از افراد گروه پزشکی مشمول خدمت وظیفه عمومی تشکیل می گردد.

**ماده ۲-** از تاریخ تصویب این قانون و با رعایت اصل ۱۴۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران کلیه افراد گروه پزشکی مشمول خدمت وظیفه عمومی که از دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی گروه پزشکی داخل و خارج از کشور فارغ التحصیل می شوند پس از طی آموزش مقدماتی نظامی که بیش از ۱/۵ ماه به طول نخواهد انجامید در زمان صلح در اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار می گیرند تا به عنوان پیام آوران بهداشت در مناطق روستائی کشور باقی مانده خدمت وظیفه عمومی دوره ضرورت را انجام دهند.

**تبصره ۱-** نیازهای نیروی انسانی بهداشتی درمانی واحدهای بهداشتی درمانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی از پیام آوران بهداشت موضوع ماده فوق الذکر بجز مشمولین موضوع ماده ۴ این قانون براساس تشخیص کمیسیون مرکب از نمایندگان از کمیسیون بهداری و بهزیستی مجلس شورای اسلامی- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ستاد فرماندهی کل قوا تأمین خواهد شد.

**تبصره ۲-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است محل خدمت پیام آوران بهداشت معرفی شده از مرکز آموزش نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران را بر اساس سهمیه ای که برای هریک از شهرستانها با توجه به محرومیت و میزان جمعیت آنها تعیین نموده است و با توجه به سهمیه منطقه ای آنها تعیین نماید.

**ماده ۳-** مسئولین شبکه های بهداشتی درمانی هر شهرستان موظف اند محل خدمت پیام آوران بهداشت سهمیه شهرستان مربوطه را در یکی از مرکز بهداشتی درمانی روستائی تعیین نموده و یک نسخه از احکام مربوط را جهت اطلاع و نظارت در اختیار حوزه وظیفه عمومی شهرستان مربوطه قرار دهند.

**تبصره ۱-** استفاده از پیام آوران بهداشت سهمیه هر شهرستان که دارای تخصص از در یکی از رشته های گروه پزشکی می باشد در مرکز بهداشتی درمانی شهری و بیمارستانها و مرکز توان بخشی شهرستان مربوطه بلاشکال است.

**تبصره ۲-** استفاده از پیام آوران بهداشت در مرکز بهداشتی درمانی شهری و بیمارستانها و دانشکده گروه پزشکی شهرهای تهران، مشهد، شیراز، تبریز، اصفهان، کرج، قم، اهواز، کرمان، یزد، رشت و ساری ممنوع می باشد. استفاده از تخصصهای منحصر به فرد و مشمولین موضوع ماده ۴ این قانون در شهرهای فوق الذکر و شمول ممنوعیت مذکور مستثنی خواهند بود.

**ماده ۴-** به موجب این ماده قانونی و به منظور تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی داخلی و خارج کشور که دارای مدرک تحصیلی حداقل کارشناسی ارشد بوده و متعهد انجام حداقل ۴ سال خدمت به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور می گردند، پس از ایفای تعهد مذکور از انجام خدمت وظیفه عمومی معاف می باشند.

**تبصره ۱-** دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مربوطه موظفند چنانچه مشمولین ماده فوق را از انجام خدمت مورد تعهد خود امتناع نمایند و یا در طی مدت انجام خدمت مورد تعهد به عللی از خدمت در دانشگاهها یا مؤسسه آموزش عالی مربوط برکنار شوند، بلافاصله آنها را جهت رسیدگی به وضع مشمولیت شان به نزدیک ترین اداره وظیفه عمومی معرفی نمایند.

**تبصره ۲-** مشمولین موضوع ماده فوق موظفند در طول انجام خدمت مورد تعهد خود دوره مقدماتی آموزش نظامی را در یکی از مرکز آموزش نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و بر طبق برنامه زمان بندی شده ای که مشترکاً توسط دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی ذیربط و اداره وظیفه عمومی منطقه مربوط تنظیم می گردد انجام دهند.

**تبصره ۳-** ادامه تحصیل مشمولین موضوع ماده فوق در مقاطع تحصیلی بالاتر در طول انجام خدمت مورد تعهد مذکور بلامانع بوده و مدت تحصیلی اینگونه افراد به مدت خدمت مورد تعهد آنها افزوده خواهد شد.

**تبصره ۴-** مشمولین موضوع ماده فوق الذکر موظفند حداقل ۱ سال از خدمت مورد تعهد خود را یکی از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی عوم پزشکی نوپا (دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی تأسیس گردیده اند) که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می نماید انجام دهند و مابقی خدمت مورد تعهد خود را در دانشگاه و یا مؤسسه عالی که به آن تعهد انجام خدمت فوق الذکر را سپرده اند انجام دهند.

**تبصره ۵-** مشمولین موضوع ماده فوق می توانند پس از انجام خدمت مورد تعهد مذکور، سایر خدمات موظف قانونی خود را نیز در دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی مربوط انجام دهند.

**تبصره ۶-** صلاحیت های عمومی (اخلاقی و سیاسی) مشمولین موضوع ماده فوق باید به تأیید هیأت مرکزی گزینش استاد شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده باشد.

**تبصره ۷-** دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه شاهد نیز می توانند به منظور تأمین هیأت علمی مورد نیاز خود با هماهنگی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از تسهیلات و مزایای مقرر شده در ماده فوق استفاده نمایند.

**ماده ۵-** خدمت پیام آوران بهداشت در مرکز بهداشتی درمانی و آموزشی موضوع ماده ۳ این قانون به منزله خدمت در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و جزء خدمت وظیفه عمومی محسوب می شود و افراد مذکور از لحاظ انضباطی و کیفی تابع قوانین و مقررات راجع به افراد وظیفه نیروهای مسلح بوده و از لحاظ انجام خدمات بهداشتی و درمانی تابع قوانین و مقررات مورد عمل برای سایر افراد در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهند بود.

**تبصره ۱-** شبکه های بهداشتی درمانی شهرستان ها موظفند در صورت غیبت پیام آوران بهداشت، موضوع را به حوزه وظیفه عمومی شهرستان مربوط گزارش و پیگیری نمایند.

**تبصره ۲-** مشمولین موضوع این قانون که موظف به بیتوته در محل خدمت خود می باشد موظفند حسب اعلام نیاز شبکه های بهداشتی درمانی شهرستان های مربوطه خدمات بهداشتی درمانی و آموزشی لازم را خارج از ساعات موظف اداری در محل خدمت خود و یا به صورت دهگردشی در حوزه محل خدمت مربوط ارائه دهند و براساس ضوابط مقرر در قانون نحوه اداره واحدهای بهداشتی درمانی و آموزشی وزارت بهداشت و بهزیستی مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۱۲ شورای انقلاب اسلامی و یا سایر ضوابط و مقررات مورد عمل در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان های منطقه ای بهداشت و درمان استان ها حق از حمله دریافت نمایند.

**ماده ۶-** برگ پایان خدمت وظیفه عمومی برای پیام آوران بهداشت پس از انجام باقی مانده خدمت وظیفه عمومی در مرکز بهداشتی درمانی و آموزشی مقرر در این قانون طبق گواهی های انجام کار صادره از شبکه های بهداشتی درمانی شهرستان ها و تأیید سازمان های منطقه ای بهداشت و درمان استانها توسط مراجع ذیصلاح در نیروهای مسلح صادر و تحویل افراد ذینفع خواهد شد.

**تبصره -** خدمت مشمولین موضوع این قانون جزء خدمات موضوع ماده ۱ قانون خدمات پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۶۷/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی و ماده ۱ قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان، داندانپزشکان و داروسازان مصوب ۱۳۶۰/۳/۶ خواهد بود.

**ماده -** کلیه هزینه های دوره آموزش نظامی و حرفه ای مشمولین این قانون اعم از حقوق و مزایا، جیره غذایی، درمانی و غیره همچون گذشته به عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح بوده و پس از آن تا پایان دوره خدمت ضرورت به عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود که از طریق شبکه های بهداشتی درمانی شهرستان های مربوطه خواهد شد.

**تبصره ۱-** آن قسمت از قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۵ مجلس شورای اسلامی که در ارتباط با امور پزشکی و پیرا پزشکی می باشد لغو می گردد و تشکیلات و امکانات مربوطه به آنان با کلیه اعتبارات پیش بینی شده برای اجراء قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت اختصاص می یابد و در اختیار دستگاه های ذیربط قرار می گیرد.

**تبصره ۲-** سازمان برنامه و بودجه موظف است همه ساله معادل اعتباری را که برای اجراء بخش پزشکی و پیراپزشکی قانون معلمان و پزشکان و پیراپزشکان وظیفه پیش بینی شده بود را جهت اجراء این قانون به صورت ردیف جداگانه درلوايح بودجه سالانه کشور منظور و تأمین نماید.

**تبصره ۳-** کسری اعتباری احتمالی ناشی از اجرای این قانون از محل امکانات موجود و اعتبارات سالانه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان های منطقه ای بهداشت و درمان استان ها تأمین خواهد شد.

**ماده ۸-** مسئول اجرای این قانون حسب مورد وزارتخانه های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهند بود و آئین نامه اجرائی این قانون مشترکاً توسط وزارتخانه فوق الذکر و با همکاری ستاد فرماندهی کل قوا ظرف مدت ۲ ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

**ماده ۹-** قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور مصوب ۱۳۶۵/۳/۱ مجلس شورای اسلامی و قانون اعزام دانشجویان به خارج از کشور مصوب ۱۳۶۴/۱/۲۵ مجلس شورای اسلامی و قانون معافیت بهداشتکاران دهان و دندان و بهداران (تکنیسین های بهداشت و مبارزه با بیماری) از انجام خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۹/۲/۱۶ از این قانون مستثنی بوده و کماکان به قوت خود باقی است ولی سایر قوانین مغایر با این قانون لغو و بلااثر خواهد بود.

قانون فوق مشتمل بر نه ماده و هفده تبصره طبق اصل ۸۵ قانون اساسی در جلسه روز یکشنبه مورخ ۱۳۶۹/۱۰/۲ کمیسیون بهداری و بهزیستی تصویب و در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ بیستم آذر ماه یک هزار و سیصد و شصت و نه با ۶ سال مدت اجرایی آزمایشی آن موافقت شده بود و در تاریخ ۱۳۶۹/۱۰/۹ تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## قانون سرباز قهرمان مصوب ۱۳۷۶/۱۲/۱۳

**ماده واحده-** به موجب این قانون در زمان صلح کلیه ورزشکارانی که از طرف فدراسیون‌های ورزشی به عضویت تیم‌های ملی برگزیده می‌شوند با درخواست سازمان تربیت بدنی و هماهنگی ستاد کل نیروهای مسلح می‌توانند خدمت مقدس سربازی خود را پس از طی دوره آموزش نظامی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی زیر نظر سازمان تربیت بدنی در تیم‌های ملی سپری نمایند.

**تبصره ۱-** مشمولان این قانون در صورت اخراج یا حذف از تیم‌های ملی، بقیه خدمت دوره ضرورت خود را باید در نیروهای مسلح سپری نمایند.

**تبصره ۲-** مشمولان این قانون شمول بند (۲) ماده (۱۸) قانون گذرنامه - مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ - و بند (ه) ماده (۱۴) و بند (ط) ماده ۱۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۶۶/۷/۷ - مستثنی هستند.

**تبصره ۳-** در صورت نیاز نیروهای مسلح به سربازان فوق الذکر جهت شرکت در مسابقات آسیائی یا جهانی مربوط به نیروهای مسلح، نامبردگان در اختیار ستاد کل نیروهای مسلح قرار میگیرند.

**تبصره ۴-** آئین نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف دو ماه از تاریخ تصویب مشترکاً توسط وزارتخانه‌های کشور و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان تربیت بدنی با تأیید ستاد کل نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده و چهار تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ سیزدهم اسفندماه یک هزار و سیصد و هفتاد و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۶/۱۲/۲۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## **قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدین خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۸۰/۳/۲۳**

**ماده واحده-** به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده می شود تعهد خدمت آن دسته از متعهدین خدمت (مشمولین ماده «۱» قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش- مصوب ۱۳۶۹/۳/۸) را که فاقد ردیف حقوقی استخدامی هستند و خدمت آموزشی تمام وقت خود را در مدارس غیرانتفاعی انجام داده اند لغو و همزمان مجوز کارت معافیت دوره ضرورت از خدمت وظیفه عمومی برای آنان صادر نماید. آئین نامه اجرائی این ماده واحده ظرف مدت دوماه توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ بیست و سوم خرداد ماه یک هزار و سیصد و هشتاد مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۰/۳/۳۰ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۶۹/۷/۲۵

**ماده ۱-** از تاریخ تصویب این قانون وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران همه ساله تعدادی از مشمولان وظیفه را که دارای مدارک تحصیلی دیپلم و بالاتر از آن می باشند پس از انجام دوره آموزش نظامی برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت به منظور خدمت در وزارتخانه های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سواد آموزی برای انجام فعالیت های اصلی این وزارتخانه ها در بخش های محروم کشور و نقاط محروم آموزشی به صورت مأمور در اختیار وزارتخانه های مذکور و نهضت سواد آموزی قرار می دهد.

تبصره مشمولینی که به موجب این قانون برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت جهت خدمت در سازمان آموزش فنی و حرفه ای مأمور می شوند می بایست حداقل دارای مدرک دیپلم فنی و بالاتر بوده باشند.

**ماده ۱ مکرر-** از تاریخ تصویب این قانون در زمان صلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران همه ساله تعدادی از مشمولان وظیفه فارغ التحصیل در رشته کتابداری را بنا به درخواست وزارتخانه های فرهنگ و ارشاد اسلامی و جهاد سازندگی و سازمان اداری مجلس شورای اسلامی پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح با رعایت اصل (۱۴۷) قانون اساسی و تبصره (۴۸) قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پس از انجام دوره آموزش نظامی به منظور گذرانیدن بقیه خدمت دوره ضرورت در کتابخانه های شهری و روستایی به صورت مأمور، در اختیار وزارتخانه های مذکور و کتابخانه مجلس شورای اسلامی قرار می دهد.

**تبصره ۱-** تکالیفی که در این قانون برعهده وزارتخانه های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی گذارده شده است، حسب مورد عیناً در خصوص وزارتخانه های فرهنگ و ارشاد اسلامی و جهاد سازندگی اجرا خواهید گردید.

**تبصره ۲-** آیین نامه اجرایی این قانون توسط وزارتخانه های فرهنگ و ارشاد اسلامی، جهاد سازندگی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان امور اداری و استخدامی کشور ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

**ماده ۲-** تعداد این قبیل مشمولین در هر دوره براساس اعلام وزارت نیاز وزارتخانه های مذکور و سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی و موافقت ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح می باشد.

**ماده ۳-** مشمولان مذکور علاوه بر طی دوره آموزش نظامی موظف به گذراندن دوره آموزشی مهارت های حرفه ای طبق برنامه ای که هر یک از وزارتخانه ها و سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی تدوین و اعلام می نمایند می باشند.

**ماده ۴-** پس از پایان دوره آموزش نظامی و مهارت های حرفه ای، مشمولان دیپلمه ای که در آزمایش های نهایی موفقیت حاصل نمایند به درجه گروهان سومی نائل خواهند شد.

**تبصره -** مشمولانی که مدرک تحصیلی آنها بالاتر از دیپلم است براساس قوانین نظام وظیفه به کسب درجه نائل می شوند.

**ماده ۵-** این مدت از خدمت مشمولین فوق جزء خدمت وظیفه محسوب خواهد شد. افراد مذکور از نظر انضباطی و کیفی تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح بوده و از لحاظ آموزشی، بهداشتی و درمانی تابع قوانین و مقررات وزارتخانه های مذکور می باشند.

**ماده ۶-** تعیین محل خدمت افرادی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان با نظر وزارتخانه های آموزش و پرورش و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان آموزش فنی و حرفه ای وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی در طی دوره آموزش نظامی و مهارت های حرفه ای برای قبول مسئولیت معلمی، پزشکی، پیراپزشکی، و کتابداری مناسب تشخیص داده نشود به عهده ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح خواهد بود.

**ماده ۷-** به مشمولین این قانون در مدت خدمت ضرورت حقوق و مزایای معادل درجه استحقاقی و هزینه خوراک، پوشاک و مسکن طبق ضوابط مورد عمل نیروهای مسلح پرداخت خواهد شد.

**ماده ۸-** کلیه هزینه های دوره آموزش نظامی مشمولین این قانون اعم از حقوق و مزایا، لباس، جیره غذایی، درمان و غیره به عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح خواهد بود.

**ماده ۹-** سازمان برنامه و بودجه مکلف است همه ساله اعتبارات لازم جهت اجرای این قانون را در ردیف جداگانه منظور و تأمین نماید.

**ماده ۱۰-** فارغ التحصیلان فوق لیسانس که تعهد خدمت به مراکز آموزش عالی دارند مشمول این قانون نمی باشند.

**ماده ۱۱-** آئین نامه این قانون توسط وزارتخانه های آموزش و پرورش، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی و سازمان امور اداری و استخدامی کشور ظرف سه ماه پس از ابلاغ تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون فوق مشتمل بر یازده ماده و یک تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ بیست و پنج مهرماه یک هزار و سیصد و شصت و نه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۹/۸/۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.



## آیین نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۸۰/۳/۲

**ماده ۱-** در این آیین نامه عبارت های زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- ستاد کل: ستاد کل نیروهای مسلح.

ب- کتابداران وظیفه: مشمولان موضوع این آیین نامه.

پ- سازمان های به کارگیرنده: وزارتخانه های جهاد کشاورزی و فرهنگ ارشاد اسلامی و سازمان اداری مجلس شورای اسلامی.

**ماده ۲-** سازمان های به کارگیرنده در زمان صلح با رعایت کامل این آیین نامه می توانند به منظور رفع بخشی از نیازهای خود در کتابخانه های شهری و روستایی و کتابخانه مجلس شورای اسلامی از خدمت کتابداران وظیفه ای که آموزش دیده و دوره ضرورت را می گذرانند به صورت مأمور استفاده نمایند.

**ماده ۳-** سازمان های بکارگیرنده مکلفند تعداد کتابداران وظیفه مورد نیاز خود را به تفکیک محل به کارگیری آنان دو ماه قبل از هر اعزام به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ارسال نمایند تا پس از هماهنگی به ستاد کل اعلام شود.

**ماده ۴-** ستاد کل پس از دریافت نیازمندی های سازمان های به کارگیرنده با رعایت حفظ توان رزمی نیروهای مسلح نسبت به تعیین تعداد کتابداران وظیفه اقدام و جهت اجرا به نیروهای مسلح ابلاغ می نمایند.

**ماده ۵-** کتابداران وظیفه سهمیه سازمان های به کارگیرنده پس از طی آموزش مقدماتی در مراکز آموزشی که توسط ستاد کل تعیین شده است به سازمان های به کارگیرنده مأمور و اسامی آنان به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اعلام می شود.

**تبصره -** در مواقع بحران با تصویب فرمانده معظم کل قوا مأموریت کتابداران وظیفه لغو می شود و برای تعیین محل خدمت در اختیار ستاد کل قرار می گیرند.

**ماده ۶-** حقوق و مزایای کتابداران وظیفه با رعایت ماده (۷) قانون مطابق جدول هایی است که توسط ستاد کل تهیه و به سازمان های به کارگیرنده ابلاغ می شود.

**تبصره ۱-** کتابداران وظیفه از کلیه مزایایی که برای مشمولان وظیفه عمومی مطابق مقررات در نظر گرفته می شود برخوردار هستند.

**تبصره ۲-** کسور قانونی مقرر در قوانین نیروهای مسلح، براساس حقوق کتابداران وظیفه کسر و به همراه سهم دولت که از محل بودجه دستگاه محل خدمت تأمین می شود در پایان هر ماه به حساب صندوق بیمه و بازنشستگی نیروی مربوط واریز می شود.

**ماده ۷-** تأمین هزینه های آموزشی، بهداشتی، درمانی، خوراک، پوشاک، مسکن و بیمه عمر و حوادث کتابداران وظیفه طبق قوانین و مقررات نیروهای مسلح برعهده سازمان به کارگیرنده است و این افراد از لحاظ انضباطی و کیفری تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح هستند.

تبصره سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است سهم سرانه بیمه درمانی کتابداران وظیفه را به سازمان های به کارگیرنده پرداخت نماید.

**ماده ۸-** مدت آموزش نظامی مقدماتی کتابداران وظیفه توسط یگان آموزش دهنده برابر ضوابط مربوط تعیین می شود.

**تبصره ۱-** مشمولانی که قبل از اعزام به خدمت، آموزش نظامی مقدماتی را در نیروهای مسلح گذرانده باشند با ارائه گواهی به یگان آموزش دهنده از انجام آموزش نظامی معاف می شوند.

**تبصره ۲-** نیروی آموزش دهنده مکلف است پس از پایان آموزش نظامی مقدماتی کتابداران وظیفه را به منظور ادامه خدمت دوره ضرورت به سازمان های به کارگیرنده معرفی نماید.

**ماده ۹-** سازمان های به کارگیرنده موظفند تخلفات کتابداران وظیفه را براساس آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح به سازمان های ذیربط در نیروهای مسلح اعلام نمایند؛ سازمان یاد شده موظف است تا دو ماه نتیجه رسیدگی و اقدام لازم را به سازمان های به کارگیرنده اعلام نماید.

**ماده ۱۰-** در صورتی که سازمان های به کارگیرنده نتوانند از کتابداران وظیفه در کتابخانه های موضوع قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه - مصوب ۱۳۷۷ - استفاده نمایند، با هماهنگی ستاد کل در خصوص بازگرداندن افراد یاد شده، به نیروی مربوط اقدام می نمایند.

**ماده ۱۱-** هرگونه نقل و انتقال کتابداران وظیفه در ایام خدمت، حسب مورد با موافقت یگان مربوط و با اطلاع ستاد کل صورت می گیرد.

**ماده ۱۲-** سازمان های به کارگیرنده مکلفند کتابداران وظیفه را در پایان دوره برای دریافت کارت پایان خدمت به یگان آموزش دهنده معرفی نمایند.

معاون اول رئیس جمهور - حسن حبیبی

## آیین نامه اجرایی نحوه انجام مشمولان وظیفه در وزارت آموزش و پرورش و نهضت سواد آموزی موضوع قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۷۰/۳/۸

**ماده ۱-** وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی می توانند در زمان صلح با رعایت کامل موازین عدل اسلامی و مفاد این آئین نامه به منظور اجرای فعالیت های اصلی خود در بخش های محروم کشور و نقاط محروم آموزشی از خدمت مشمولان وظیفه که دوره ضرورت را می گذرانند، استفاده نمایند.

**تبصره -** بخش های محروم کشور بخش هایی هستند که از سوی هیأت وزیران تعیین شده یا می شوند و مناطق محروم آموزشی مناطقی هستند که توسط وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی مشخص شده و به تأیید شورای عالی آموزش و پرورش و در مورد سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، وزیر کار و امور اجتماعی برسد.

**ماده ۲-** وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی مکلفند تعداد مشمولان وظیفه مورد نیاز خود را به تفکیک مقاطع و رشته های تحصیلی و محل بکارگیری آنان، تا اول دی ماه هر سال به سازمان امور اداری و استخدامی کشور گزارش نمایند تا پس از هماهنگی به صورت یکجا از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تا اول بهمن ماه هر سال به ستاد فرماندهی کل قوا اعلام گردد.

**ماده ۳-** ستاد فرماندهی کل قوا پس از دریافت نیازمندی های آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی موضوع ماده (۲) این آئین نامه با رعایت حفظ توان رزمی نیروهای مسلح نسبت به تعیین تعداد مشمولان مازاد بر احتیاج نیروهای مسلح ابلاغ خواهند نمود.

**تبصره -** مراکز آموزش نظامی مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی از سوی ستاد فرماندهی کل قوا تعیین و ابلاغ خواهد شد.

**ماده ۴-** مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی پس از طی آموزش مقدماتی در پادگان هایی که توسط ستاد فرماندهی کل قوا تعیین شده است به وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی مأمور می شوند و صورت اسامی آنان به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح خواهد شد.

**تبصره -** در مواقع ضرورت با تصویب فرماندهی کل قوا مأموریت این قبیل افراد لغو و برای تعیین محل خدمت در اختیار ستاد فرماندهی کل قوا قرار می گیرند.

**ماده ۵-** مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان برابر ضوابط گزینش دستگاه مربوط تأیید شده است پس از طی دوره آموزش نظامی و کسب موفقیت در دوره آموزش مهارت های حرفه ای که توسط وزارت آموزش و پرورش، سازمان فنی و حرفه ای و نهضت سوادآموزی برگزار می گردد برابر قوانین و مقررات مورد عمل ارتش جمهوری اسلامی ایران به کسب درجات نظامی نایل می شوند.

**تبصره -** مشمولانی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان از سوی گزینش دستگاه مربوط تأیید نگردد و یا اینکه در طول دوران خدمت صلاحیت ادامه کار را به تشخیص دستگاه مربوط از دست بدهند با ذکر دلیل برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت، به یگان اعزام کننده معرفی خواهند شد.

**ماده ۶-** مشمولان وظیفه در مدت خدمت در وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی به صورت مأمور از نیروهای مسلح و با حفظ وضعیت نظامی انجام وظیفه خواهند نمود.

**ماده ۷-** در مدت خدمات در وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی حقوق و مزایای مشمولان وظیفه معادل درجه استحقاقی و هزینه خوراک، پوشاک و مسکن طبق ضوابط مورد عمل نیروهای مسلح خواهد بود و از محل اعتبارات وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی پرداخت خواهد شد.

**ماده ۸-** کلیه هزینه‌های دوره آموزش مقدماتی مشمولان وظیفه موضوع این آئین نامه اعم از حقوق و مزایا، لباس، خوراک، مسکن، درمان و غیره به عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح است و هزینه آموزش مهارت‌های حرفه‌ای و بقیه خدمت دوره ضرورت به عهده وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی می باشد.

**تبصره -** کسور قانونی مقرر در قوانین نیروهای مسلح از حقوق مشمولان وظیفه موضوع این آئین نامه کسر و به همراه سهم دولت که از محل بودجه دستگاه مربوط تأمین می گردد در پایان هرماه به حساب‌های مربوط در صندوق‌های بازنشستگی و بیمه نیروهای مسلح واریز می گردد.

**ماده ۹-** سازمان برنامه و بودجه مکلف است همه ساله اعتبارات لازم جهت اجرای این آئین نامه را تأمین نماید و در اختیار وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی قرار دهد.

**ماده ۱۰-** مشمولان وظیفه موضوع این آئین نامه در مدت خدمت از نظر امور انضباطی و جرائم و تخلفات تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح و از جهت انجام امور اداری تابع مقررات دستگاه محل خدمت خود می باشند.

**ماده ۱۱-** وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی، مشمولان وظیفه معرفی شده از سوی مراکز آموزشی نیروهای مسلح را به خدمت پذیرفته و پس از پایان مدت قانونی خدمت دوره ضرورت، آنان را جهت ترخیص از خدمت و صدور کارت پایان خدمت، به یگان اعزام کننده معرفی می نمایند.

**ماده ۱۲-** وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی مجازند جهت انجام کلیه امور مندرج در این آئین نامه برحسب ضرورت و با رعایت مقررات مربوط، واحد مستقلی با شعب استانی یا منطقه‌ای و شهرستانی لازم، اثر نمایند.

معاون اول رئیس جمهور - حسن حبیبی

## قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵/۲/۱۲

**ماده ۱-** کلیه افراد ایرانی با تحصیلات فوق دیپلم و بالاتر که پس از تاریخ ۱۳۶۷/۴/۱ از مراکز آموزش عالی گروه پزشکی در داخل و یا خارج از کشور فارغ التحصیل شده یا می شوند و خدمت آنان از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد نیاز اعلام می گردد، مکلفند حداکثر مدت ۲۴ ماه اول پس از فراغت از تحصیل خود را در داخل کشور و در مناطق مورد نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و تشکیلات تابعه آن خدمت نمایند.

**تبصره ۱-** مدت خدمت در مقاطع کاردانی یکسال می باشد.

**تبصره ۲-** مدت فوق برای کمتر از ۲ سال بر حسب محرومیت نقاط به تفضیل آئین نامه ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

**تبصره ۳-** کسانی که خدمت موضوع این قانون را به انجام رسانیده همچنین کسانی که دارای پروانه دائم باشند، یا واجد شرایط دریافت پروانه دائم باشند، با دریافت مدرک تحصیلی جدید مشمول خدمات موضوع این قانون نمی باشند.

**تبصره ۴-** پزشکان عمومی ذکور مشمول این قانون و قانون پیام آوران بهداشت موظفند حداقل یک سال خدمات قانونی را در مراکز بهداشتی و درمانی روستاها و بخش های کشور انجام دهند.

**تبصره ۵-** مستخدمین رسمی دولت و کادر ثابت نیروهای مسلح و اعضاء هیأت و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی خدمت موضوع این قانون را در نقاط مورد نیاز سازمان ذیربط به شرط داشتن واحدهای بهداشتی، درمانی انجام خواهند داد.

**ماده ۲-** همسران و فرزندان شهداء، آزادگان، مفقودین جنگ تحمیلی، یک نفر برادر یا خواهر شهید یا مفقود، برادران و خواهران دو شهید یا بالاتر، آزادگان، جانبازان، جانبازان انقلاب اسلامی بالای ۲۵٪ و نیز مادرانی که حضانت فرزند خود را به عهده دارند و تک فرزند خانواده از خدمت موضوع این قانون معاف هستند و در صورت تمایل افراد مذکور و نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی این گروه می توانند از مزایای این قانون بهره مند شوند.

تبصره در مورد معافیت افراد مازاد بر نیاز اولویت با رزمندگان می باشد.

**ماده ۳-** مدت خدمت دوره ضرورت و دوره احتیاط مشمولان این قانون که در حرفه پزشکی انجام شود از کل خدمت مقرر در این قانون کسر می گردد.

**ماده ۴-** مشمولان این قانون مکلفند حداکثر یک ماه بعد از فراغت از تحصیل یا اعلام ارزشیابی مدرک تحصیلی خارج از کشور به منظور تعیین وضعیت از لحاظ شمول موضوع این قانون خود را به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی معرفی نمایند. وزارت مذکور موظف است ظرف حداکثر دو ماه تعیین محل خدمت نموده و افراد مازاد بر نیاز را با رعایت اولویت سهمیه مناطق یک و آزاد معاف نماید. کسانی که ظرف مدت مقرر خود را معرفی ننمایند و یا یک ماه پس از تعیین محل خدمت شروع به کار نکنند، غایب محسوب و به تشخیص وزارت مذکور برابر مدت غیبت به خدمت آنان افزوده خواهد شد.

**ماده ۵-** مشمولان این قانون مادام که خدمات قانونی را شروع ننموده یا معافیت اخذ نکرده باشند، مجاز به دخالت در امور پزشکی نمی باشند.

**ماده ۶-** تحویل مدرک تحصیلی و ریز نمرات و صدور هرگونه تأییدیه تحصیلی و گواهینامه برای مشمولانی که خدمت موضوع این قانون را انجام نداده و یا معافیت دریافت ننموده باشند ممنوع است.

**تبصره -** کسانی که برای ادامه تحصیل با هزینه شخصی در دانشگاه های معتبر مورد تأیید در خارج از کشور در رشته های مورد نیاز کشور احتیاج به مدارک تحصیلی داشته باشند، با سپردن تضمین کافی مبنی بر انجام خدمات قانونی پس از فراغت از تحصیل، مدارک تحصیلی و گواهی موقت طبابت دریافت خواهند داشت.

**ماده ۷-** فارغ التحصیلان سهمیه مناطق ۲ و بالاتر و مناطق محروم آزمونهای سراسری سنوات پس از انقلاب فرهنگی موظفند تعهدات خود را بر اساس آئین نامه‌ای که به تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد رسید، انجام دهند.

**ماده ۸-** مشمولین قوانین قبلی خدمات پزشکان که به دلیل موجه خدمات خود را طبق ضوابط مربوط انجام نداده‌اند مشمول این قانون خواهند بود.

**ماده ۹-** فارغ التحصیلان خارج از کشور که از مزایای ارزی بهره‌مند نشده‌اند، از شمول این قانون مستثنی بوده و چنانچه از گروه دارای پروانه باشند طبق ضوابط، پروانه دائم پزشکی دریافت خواهند نمود.

**تبصره ۱-** کسانی که از ارز دولتی استفاده نموده‌اند با توجه به مدت استفاده از ارز دولتی خدمات موضوع این قانون و تعهدات مربوطه را انجام خواهند داد.

**تبصره ۲-** کسانی که در حین تحصیل رشته‌های علوم پزشکی وارد کشور شده و تحصیلات خود را تا فارغ التحصیلی در داخل کشور ادامه می‌دهند در صورتی که هزینه تحصیل خود را بپردازند و از مزایای ارزی دولت بهره‌مند نگردیده باشند برای باقی مانده دوره تکمیلی نیاز به انجام خدمات قانونی نخواهند داشت.

**ماده ۱۰-** خدمات قبلی مشمولین قانون خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان به قوت خود باقی است و جزء خدمات موضوع این قانون محسوب می‌گردد.

**ماده ۱۱-** مشمولان این قانون از لحاظ حقوق و مزایا و امور رفاهی (مرخصی‌های استحقاقی، استعلاجی، بدون حقوق، پاداش، کمک‌های غیر نقدی و بیمه عمر و درمان و حادثه و سایر مزایا) تابع قوانین و مقررات استخدام کشوری و قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت می‌باشند و چنانچه به دستگاه دیگر معرفی گردند که دارای مقررات استخدامی خاص می‌باشند، تابع ضوابط حقوقی و رفاهی آن دستگاه خواهند بود.

**تبصره ۱-** مشمولان این قانون که به طور تمام وقت و بدون کار انتفاعی خصوصی خدمت می‌نمایند، چنانچه از گروه دارای پروانه باشند در مقابل دو نوبت کار موظف از حقوق و مزایا اضافه کاری و حق محرومیت از مطب طبق آئین نامه اجرایی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تدوین خواهد نمود، استفاده می‌نمایند و در صورتی که از گروه بدون پروانه باشند، از مزایای دو نوبت کار موظف (کار و اضافه کار) بهره‌مند میگردند.

**تبصره ۲-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی میتواند مشمولان موضوع این قانون را در صورت نیاز با الویت مناطق محروم و نیازمند در حین خدمت بدون اخذ مجوزهای مربوطه به استخدام پیمانی یا رسمی دستگاه مربوطه درآورد.

**ماده ۱۲-** مشمولان این قانون که به سن بالای ۴۵ سالگی رسیده باشند، از انجام خدمات موضوع این قانون معاف میباشند.

**ماده ۱۳-** بهداشتکاران دهان و دندان و کاردان‌های بهداشت خانواده و مبارزه با بیماریها، تابع ضوابط مقرر در قوانین خاص مربوط به خود میباشند.

**ماده ۱۴-** به منظور تربیت پزشک متخصص مورد نیاز مناطق محروم و نیازمند کشور، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به هنگام پذیرش دستیار تخصصی، سهمیه‌های جداگانه‌ای را برای مناطق محروم و نیازمند کشور اختصاص دهد، دستیاران تخصصی استفاده کننده از سهمیه مذکور موظفند پس از انجام دوره تخصص، برابر طول دوره تخصص به عنوان خدمات قانونی موضوع این قانون در نقاط مربوط انجام دهند و پس از انجام خدمات مذکور پروانه دائم دریافت خواهند نمود.

**تبصره ۱-** دستیاران استفاده کننده از سهمیه موضوع این ماده که دارای پروانه دائم پزشکی هستند، نصف مدت دوره تخصصی با احتساب ضرایب مربوط در نقاط مذکور خدمت خواهند نمود.

- تبصره ۲-** دستیاران تخصصی موضوع ماده فوق موظفند قبل از شروع دوره دستگیری تعهد ثبتي لازم جهت خدمت در نقاط مربوط به دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی بسپارند.
- تبصره ۳-** قانون نحوه تأمین هیات علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به قوت خود باقی است.
- ماده ۱۵-** قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی و اصلاحات آن به قوت خود باقی است و انجام خدمات موضوع این قانون بعنوان قسمتی از تعهدات موضوع قانون مزبور محسوب خواهد شد.
- ماده ۱۶-** آئین نامه اجرایی این قانون توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حداکثر ظرف دو ماه تهیه و پس از تصویب هیات وزیران به مرحله اجراء گذاشته خواهد شد.
- ماده ۱۷-** کلیه قوانین مغایر با این قانون لغو میگردد.
- قانون فوق مشتمل بر ۱۷ ماده و ۱۴ تبصره در جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ دوازدهم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و پنج مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۵/۲/۲۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

## آئین نامه اجرایی قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان ۱ مصوب ۱۳۷۵/۶/۲۵

ماده ۱- مضمون قانون عبارتند از:

الف - گروه پزشکی شامل پزشک، دندانپزشک، داروساز، دکترای علوم آزمایشگاهی و متخصصان رشته‌های مذکور.  
ب- گروه پیراپزشکی در رشته‌های وابسته شامل فارغ‌التحصیلان کاردان و بالاتر در رشته‌های مامایی، پرستاری، علوم آزمایشگاهی، تکنولوژی پزشکی، رادیولوژی، رشته‌های مختلف توانبخشی، امور دارویی، رشته‌های مختلف بهداشتی، اطاق عمل، هوشبری، تغذیه، شنوایی سنجی، بینایی سنجی، ضبط آمار و مدارک پزشکی، رشته‌های مربوط به علوم پایه پزشکی، آمار زیستی، خدمات اجتماعی و مددکاری و روانشناسی بالینی.

ماده ۲- مناطق مورد نیاز ماده (۱) قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان - مصوب ۱۳۷۵ - (که از این پس قانون نامیده می‌شود) و رشته‌های مربوط، همچنین گروه‌های مازاد بر نیاز، در ابتدای هر سال توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۳- توزیع فارغ‌التحصیلان گروه‌های پزشکی و پیراپزشکی در مناطق مورد نیاز با اولویت مناطق محروم با نظر کمیسیونی است که اعضای آن توسط وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می‌شود.

ماده ۴- کاردان‌های مبارزه با بیماری‌ها و بهداشت خانواده بهداشتکار دهان و دندان براساس قانون مربوط، انجام وظیفه خواهند کرد.

ماده ۵- در مورد بانوان مشمول قانون، ملاک احراز ازدواج و تاریخ آن، مندرجات شناسنامه زوجین است.

ماده ۶- مراجع صدور گواهی پایان خدمات مشمولان قانون، توسط وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین خواهد شد.

ماده ۷- با مشمولان بیمار طبق نظر شورای عالی پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رفتار خواهد شد.

ماده ۸- در جهت اعمال ضوابط ماده (۴) قانون، مراکز آموزشی موظفند تاریخ فراغت از تحصیل دانشجویان را به اداره کل فارغ‌التحصیلان اعلام کرده، مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع آنها برسانند.

ماده ۹- خدمات بانوان متأهل فارغ‌التحصیلان بعد از تاریخ ۱۳۶۰/۳/۴ که به تبعیت از همسر و با کسب پروانه خاص یا مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا بهداری در مناطق غیر مجاز انجام وظیفه کرده‌اند قابل محاسبه می‌باشد.

ماده ۱۰- ملاک احراز استخدام رسمی معرفی نامه دستگاه ذیربط و آخرین حکم استخدامی رسمی کارمند است.

تبصره این قبیل مستخدمان رسمی دولت، در صورتی می‌توانند از تسهیلات پیش‌بینی شده در قانون استفاده کنند که دارای مراکز بهداشتی و درمانی مجاز باشند.

ماده ۱۱- در اجرای ماده (۲) قانون، مرجع صدور گواهی برای خانواده شهدا، بنیاد شهید انقلاب اسلامی مرکز، برای جانبازان، بنیاد جانبازان انقلاب اسلامی مرکز، برای آزادگان، ستاد رسیدگی به امور آزادگان مرکز، برای مفقودالائرها حسب مورد توسط مقامات مجاز نیروهای مسلح که امضای آنها معرفی شده است و برای تک اولاد خانواده، گواهی ثبت احوال محل می‌باشد.

ماده ۱۲- دستیارانی که به استناد ضوابط قانونی متعهد خدمت می‌شوند با انجام تعهدات قانونی مجاز به دریافت گواهی پایانی و پروانه دایم خواهند بود.

ماده ۱۳- در مورد اعمال ضرایب مناطق محروم، جداول موضوع تصویب نامه شماره ۸۴۷۷/ت/۱۴۷۳۲/ه مورخ ۱۳۷۴/۷/۱۰ ملاک عمل خواهد بود



# آئین نامه ها

- فصل اول – کلیات
- فصل دوم – احضار برای دوره ضرورت
- فصل سوم – رسیدگی
- فصل چهارم – معافیتها
- فصل پنجم – آموزش نظامی مشمولان و درجات و حقوق و مزایای آنان
- فصل ششم – غیبت مشمولان وظیفه عمومی و جرائم و مجازاتها
- سایر آئین نامه های خدمت وظیفه عمومی

## آئین نامه اجرائی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی ایران

### فصل اول - کلیات

**ماده ۱-** اتباع ذکور دولت جمهوری اسلامی ایران از لحاظ قانون خدمت وظیفه عمومی باتوجه به مقررات ماده ۹۷۶ قانون مدنی به شرح زیر می باشند:

- ۱- کلیه سکنین ایران به استثنای اشخاصی که تبعیت خارجی آنها مسلم باشد.
- تبعیت خارجی کسانی مسلم است که مدارک تابعیت آنها مورد اعتراض دولت ایران نباشد.
- ۲- کسانی که پدر آنها ایرانی است اعم از اینکه در ایران یا در خارجه متولد شده باشند.
- ۳- کسانی که در ایران متولد شده و پدر و مادر آنان غیر معلوم باشند.
- ۴- کسانی که در ایران از پدر و مادر خارجی که یکی از آنها در ایران متولد شده به وجود آمده اند.
- ۵- کسانی که در ایران از پدری که تبعه خارجی است به وجود آمده و بلافاصله پس از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام لااقل یک سال دیگر در ایران اقامت کرده باشند والا قبول شدن آنها به تابعیت ایران بر طبق مقرراتی خواهد بود که بر طبق قانون برای تحصیل تابعیت ایران قانون مقرر است.
- ۶- هر تبعه خارجی که تابعیت ایران را تحصیل کرده باشد.

**تبصره -** اطفال متولد از نمایندگان سیاسی و کنسولی خارجی مشمول فقره ۴ و ۵ نخواهند بود.

**ماده ۲-** اشخاصی که تابعیت خارجی داشته و بعداً تابعیت ایرانی تحصیل کرده باشند. از لحاظ انجام خدمت وظیفه تابع مقررات خدمت وظیفه عمومی خواهند بود.

**تبصره ۱-** چنانچه در زمان داشتن تابعیت کشور خارجی مطابق قوانین همان کشور خدمت دوره ضرورت را انجام داده باشند برای مراحل احتیاط و ذخیره تابع مقررات مربوط به اشخاص هم طبقه خود خواهند بود.

**تبصره ۲-** چنانچه کشور متبوع قبلی آنان فاقد مقررات خدمت وظیفه عمومی بوده و یا از انجام خدمت دوره ضرورت معاف شده باشند در صورت لزوم در زمان جنگ و بسیج همگانی به خدمت احضار خواهند شد.

**ماده ۳-** افراد ذکور ایرانی از اول فروردین ماه سالی که طی آن سال وارد سن نوزده سالگی می شوند برای روشن شدن وضع مشمولیت خود احضار خواهند شد.

**ماده ۴-** افرادی که جهت انجام خدمت دوره ضرورت بلامانع تشخیص داده شوند در طی سالی که به سن ۱۹ سال تمام می رسند به خدمت دوره ضرورت اعزام خواهند شد.

**ماده ۵-** در تعیین سن مشمولیت برای احضار و اعزام روز یا ماه تولد تاثیری نخواهد داشت و کلیه افراد ذکور متولد در یکسال شمسی (از اول فروردین ماه تا پایان اسفندماه) متولد همان سال تلقی شده و از لحاظ مشمولیت در یک طبقه قرار خواهند گرفت.

**ماده ۶-** مشمولان قادر به خدمت و بلامانع که در سال احضار، خود داوطلب انجام خدمت دوره ضرورت باشند در صورت نیاز بنا به اعلام اداره وظیفه عمومی می توان آن را به خدمت اعزام نمود.

**ماده ۷-** کلیه مشمولان احضار شده برای تعیین تکلیف و روشن شدن وضع مشمولیت در موعد مقرر خود را به مرکزی که از طرف اداره وظیفه عمومی در رسانه های گروهی اعلام می شود معرفی نمایند.

**ماده ۸-** سن مشمولان و افراد تحت تکفل آنان از لحاظ انجام خدمت وظیفه و یا معافیت از آن تابع مندرجات اولین شناسنامه آنان بوده و ابطال شناسنامه و اسناد سجلی مربوط به آن و هر نوع تغییری اعم از اصلاح و الحاق و یا تکمیل که بعداً به عمل آمده باشد در صورتی که در وضع معافیت و یا مشمولیت موثر باشد ولو براساس حکم صادره از مراجع

قضایی، معتبر نخواهد بود و سازمانهای وظیفه عمومی و هیأت‌های رسیدگی مکلف به رعایت مندرجات اولین شناسنامه مشمولین و افراد تحت تکفل آنان می باشند.

**ماده ۹-** چنانچه حسب اعلام مشمول یا سازمان های وظیفه عمومی یا تشخیص پزشک معاین اولین یا یگان های محل خدمت پرسنل وظیفه تفاوت سن واقعی مشمول یا سن مندرج در شناسنامه وی بیشتر از ۵ سال به نظر برسد مشمول در شورای پزشکی (موضوع تبصره ۱ ماده ۴۱ قانون خدمت وظیفه عمومی) معاینه و در صورتی که شورا تفاوت مشمول را به میزان مصرحه فوق تأیید نماید به مشمول ابلاغ خواهد شد که در مورد تصحیح شناسنامه خود از طریق مراجع ذیصلاح اقدام نماید، بدیهی است در صورتی که طبق نظر شورای پزشکی مشمول در سنی قرار گیرد که باید به خدمت اعزام گردد بلافاصله به خدمت اعزام و چنانچه در سن معافیت قرار گیرد صدور و تحویل کارت معافیت مشارالیه منوط به ارائه شناسنامه تصحیح شده می باشد.

**تبصره -** در مورد مشمولانی که تفاوت سن مندرج در شناسنامه جدید و شناسنامه اولیه آنان بیشتر از ۵ سال باشد برابر روش مذکور در ماده ۹ اقدام خواهد شد.

**ماده ۱۰-** در مورد کسانی که ظاهراً در سنین مشمولیت قرار دارند و به عنوان عدم دریافت شناسنامه تقاضای صدور شناسنامه می نمایند اداره ثبت احوال محل، این قبیل افراد را جهت معاینه در شورای پزشکی به حوزه وظیفه عمومی محل معرفی و سپس برابر نظر شورا نسبت به صدور شناسنامه برای آنان اقدام خواهند نمود و حوزه های وظیفه عمومی به شرح ماده ۹ در مورد آنها طبق شناسنامه صادره اقدام می نمایند.

**ماده ۱۱-** در اسفند ماه هر سال طرح کلی نیازمندی سالیانه نیروهای نظامی و انتظامی که شامل نیازمندی هر دوره نیز خواهد بود و همچنین ترتیب تقدم تأمین نیازمندی ها وسیله ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران تهیه و پس از تصویب شورای عالی دفاع جهت اجرا به اداره وظیفه عمومی ابلاغ خواهد شد.

**تبصره ۱-** به منظور تهیه طرح نیازمندی های موضوع این ماده کمیسیونی با شرکت نیروهای نظامی و انتظامی در ستاد مشترک تشکیل خواهد شد.

**تبصره ۲-** نیروهای نظامی و انتظامی موظفند سقف سازمانی مصوبه پرسنل وظیفه خود همچنین تعداد موجودی را برابر آمار پایه خدمتی در خاتمه هر سال برای محاسبه نیازمندی های سال بعد به ستاد مشترک منعکس نمایند.

**تبصره ۳-** چنانچه بر حسب ضرورت در یک یا چند دوره اعزام تغییری حاصل گردد تغییرات حاصله در قالب سهمیه سالیانه هر یک از نیروها و سازمانها وسیله ستاد مشترک تنظیم و پس از تصویب شورای عالی دفاع جهت اجرا به اداره وظیفه عمومی ابلاغ خواهد شد.

**ماده ۱۲-** در مواقع ضروری واگذاری مشمولین خاص به طور دسته جمعی یا انفرادی به نیروهای نظامی و انتظامی توسط ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران به اداره وظیفه عمومی ابلاغ خواهد شد.

## { آیین نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۵/۷/۱۶ }

**ماده ۱-** کارگران و مستخدمین وزارتخانه ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و نهادهای قانونی و سازمانهای وابسته به دولت، ملی و مصادره شده و تحت پوشش و مؤسسات دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نامه است و شهرداریها، چنانچه ظرف ۶۰ روز از تاریخ پایان خدمت وظیفه به محل کار خود مراجعه نمایند، کار فرما یا سازمان مربوط مکلف است آنان را به کار اولیه خود بگمارد.

**ماده ۲-** در صورتی که در بخش خصوصی بازگشت به کار کارگر پس از انجام خدمت وظیفه عمومی در قرارداد استخدامی شرط شده باشد و کارگر ظرف مدت مقرر در ماده ۱ به کارگاه مراجعه نماید کارفرما مکلف است وی را به کار اولیه خود بگمارد.

**تبصره -** در مواردی که کارگر به کار اولیه گمارده شود نباید مزد و مزایای وی از آنچه که قبل از اعزام به خدمت وظیفه عمومی دریافت می نموده کمتر باشد.

**ماده ۳-** چنانچه اشتغال مجدد کارگران و مستخدمین مشمول این آیین نامه در شغل اولیه یا مشاغل مشابه آن امکان پذیر نباشد و ذینفع نیز از قبول شغل دیگر امتناع نماید با آنان بر حسب مورد ضمن رعایت ماده ۲ این آیین نامه طبق مقررات مورد عمل سازمان مربوط یا قانون کار رفتار خواهد شد.

**ماده ۴-** در صورتی که مستخدم یا کارگر به علت بیماری یا پیشامدهای غیره مترقبه نتواند در مدت مقرر در این آیین نامه به مؤسسه یا محل کار سابق خود مراجعه نماید، مکلف است پس از رفع مانع بلافاصله خود را به واحد مربوط معرفی و مدارک لازم را ارائه نماید که در این صورت طبق مقررات مورد عمل سازمان یا قانون کار با وی رفتار خواهد شد.

**ماده ۵-** کارگران مشمول این آیین نامه در صورتی که برای اشتغال به کار سابق خود به آموزش حرفه ای نیاز داشته باشند کارفرما از طریق وزارت کار و امور اجتماعی، امکانات آموزش مرد لزوم را فراهم می نماید.

**ماده ۶-** کارفرمایان مکلفند در صورتی که مزایایی از قبیل اضافه دستمزد، تهیه مسکن برای کارگران کارگاه خود برقرار کرده باشند مزایای مذکور را برای کارگران مشمول این آیین نامه نیز از تاریخ اعاده به کار تأمین نمایند.

**ماده ۷-** در صورتی که کارگران مشمول قانون کار، پس از پایان خدمت وظیفه عمومی با رعایت مفاد این آیین نامه کار خود را به جهاتی از قبیل تعطیل کارگاه از دست بدهند، مرکز کارمایی وزارت کار و امور اجتماعی نسبت به معرفی این قبیل کارگران برای آموزش یا اشتغال به کار، در شرایط مساوی حق تقدم قائل خواهند شد. {

**ماده ۱۳-** اداره وظیفه عمومی پس از وصول میزان نیازمندی هر یک از نیروهای نظامی و انتظامی از ستاد مشترک در هر مرحله اعزام مشمول با تشکیل کمیسیونی مرکب از نمایندگان ستاد مشترک و نیروها و سازمانهایی که دارای سهمیه می باشند سهمیه هر نیرو یا سازمان را از مشمولان موجود در هر حوزه وظیفه تعیین خواهد نمود.

**تبصره -** چنانچه مشمولان موجود در هر مرحله اعزام بیشتر یا کمتر از میزان نیازمندی نیروی نظامی و انتظامی باشند تعداد افزایش یا کاهش مزبور به صورت تقسیم به نسبت بین مبادی مصرحه بر اساس سهمیه آنها در همان مرحله اعزام تقسیم و سهمیه تعیین شده اخیر ملک عمل حوزه های وظیفه خواهد بود و در صورت وجود مشمول اضافی در طول سال بایستی ترتیبی اتخاذ گردد که سهمیه هیچیک از نیروهای نظامی و انتظامی بیش از سهمیه سالیانه آنها که به تصویب شورای عالی دفاع رسیده است نگردد.

**ماده ۱۴-** نیروهای نظامی و انتظامی موظفند پس از معین شدن سهمیه آنها از هر حوزه مراتب را به مرکز آموزشی نیروهای مربوطه اطلاع دهند.

**ماده ۱۵-** چنانچه پس از تعیین سهمیه بر اساس مقررات ماده ۱۳ این آیین نامه در حین اعزام تعداد مشمولان قابل اعزام اضافه بر سهمیه باشند اداره وظیفه عمومی موظف است تعداد مازاد را بر اساس ترتیب تقدم مصوبه شورای عالی دفاع با نظر ستاد مشترک و نیروی ذیربط تا حد نیازمندی هر مرحله اعزام مربوط به همان نیرو اختصاص دهد.

**ماده ۱۶-** نحوه تقسیم و اختصاص مشمولان هر حوزه به نیروها و سازمانهای نظامی و انتظامی به میزانی که مورد تصویب کمیسیون قرار گرفته است با اداره وظیفه عمومی خواهد بود.

**ماده ۱۷-** اداره وظیفه عمومی موظف است مشمولین هر نیرو را در مرکز آموزشی که قبلاً تعیین شده است تحویل نماید.

**ماده ۱۸-** مرکز آموزشی نیروهای نظامی و انتظامی موظف به پذیرش مشمولانی که با هماهنگی قبلی ستاد نیرو یا سازمان مربوطه، به آنان اختصاص داده شده و از طرف اداره وظیفه عمومی معرفی گردند می باشند.

**ماده ۱۹-** هزینه اعزام و حمل و نقل و جیره بین راه کلیه مشمولان از مرکز اعزام تا مرکز آموزشی با ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران خواهد بود، در محلهایی که وسیله نقلیه به اندازه کافی موجود نبوده و امکان کمک و همیاری موجود باشد سایر نیروهای نظامی و انتظامی مساعدهای لازم را با حوزه های وظیفه عمومی اعزام کننده در حمل و نقل مشمولان به عمل خواهند آورد.

**ماده ۲۰-** هیچ یک از نیروهای نظامی و انتظامی مجاز به پذیرش مشمولین فاقد دفترچه آماده به خدمت یا دارای دفترچه آماده به خدمت بدون معرفی اداره وظیفه عمومی نخواهند بود.

**ماده ۲۱-** هرگاه مشمولان بدون معرفی اداره وظیفه عمومی به خدمت هر یک از نیروهای نظامی یا انتظامی پذیرفته شوند مدتی را که در آن نیروها خدمت نموده اند جزء خدمت وظیفه عمومی محسوب نگردیده و با آنان مانند مشمولینی که به خدمت اعزام نگردیده اند رفتار خواهد شد.

**ماده ۲۲-** مشمولانی که دفترچه آماده به خدمت داشته و وسیله حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه یا محل سکونت جهت انجام خدمت به مرکز آموزشی تعیین شده اعزام گردیده اند ملزم به انجام خدمت در آن مرکز آموزشی بوده و چنانچه مجدداً ضمن معرفی خود به یکی از حوزه های دیگر وظیفه عمومی و یا معرفی به حوزه وظیفه اعزام کننده و کتمان اعزام قبلی دفترچه آماده به خدمت جدیدی دریافت داشته و به مرکز آموزشی دیگری اعزام گردند خدمت آنان در مرکز آموزشی بعدی جزء خدمت وظیفه عمومی محسوب نگردیده و با آنان مانند مشمولینی که به خدمت اعزام نگردیده اند رفتار خواهد شد.

**ماده ۲۳-** نیروهای نظامی و انتظامی بدون رعایت قانون خدمت وظیفه عمومی و آیین نامه های اجرایی آن یا بدون صدور حکم از مراجع قضایی مجاز به ترخیص سربازان وظیفه در حین خدمت وظیفه عمومی نمی باشند.

**ماده ۲۴-** سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می تواند مشمولان مورد نیاز خود را در هر دوره برابر ضوابط معینه از بین مشمولانی که دارای دفترچه آماده به خدمت می باشند انتخاب و مشخصات آنان را قبل از تاریخ اعزام به حوزه های وظیفه عمومی صادر کننده دفترچه آماده به خدمت اعلام نماید تا مشمولین مورد نظر از طریق آن حوزه ها در حد سهمیه تعیین شده به مرکز آموزشی سپاه معرفی شوند.

**ماده ۲۵-** در صورتی که سهمیه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از مشمولان اعلام شده در هر حوزه تأمین نشود در صورت درخواست سپاه بقیه سهمیه از سایر مشمولان تأمین خواهد شد.

**ماده ۲۶-** نیروهای نظامی و انتظامی که از مشمولین وظیفه استفاده می نمایند موظفند پس از انجام خدمت مقرر کارت پایان خدمت هر یک از پرسنل وظیفه را صادر نموده و در صورتی که فاقد غیبت اولیه و یا فرار از خدمت باشند به آنان تحویل و مراتب را کتباً با ذکر مشخصات به حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه آنان اعلام نمایند.

**تبصره ۱۵-** مشمولانی که محل صدور شناسنامه آنان خارج از کشور باشد مراتب پایان خدمت آنان به حوزه وظیفه عمومی شماره ۱ تهران اعلام خواهد شد.

**تبصره ۲-** هرگاه افرادی که خدمت وظیفه عمومی خود را در هریک از مراحل آن انجام داده و کارت پایان خدمت دریافت داشته اند ادعای مفقود شدن یا به سرقت رفتن یا غیر قابل استفاده بودن آن را بنمایند و تقاضای صدور المثنی کرده مدارک لازم را برای اثبات ادعای خود ارائه دهند ( مدارک لازم با هماهنگی نیروها و سازمانهای نظامی و یا انتظامی تعیین می گردد) یگانهای صادر کننده و در صورت انحلال و موجود نبودن آنها ستاد رده های بالاتر موضوع را براساس سوابق مربوط مورد بررسی قرار داده و پس از تأیید ادعای متقاضی کارت المثنی صادر خواهند نمود.

**ماده ۲۷-** اعزام به خدمت مشمولین از طریق حوزه های وظیفه صادرکننده دفترچه آماده به خدمت انجام می گیرد، مگر در مواردی که اداره وظیفه عمومی تغییر محل اعزام را ضروری بداند.

**ماده ۲۸-** کلیه مشمولان باید خدمت وظیفه عمومی را در نیروهای نظامی و انتظامی انجام دهند.

**ماده ۲۹-** هرگاه سازمان های دولتی در زمان صلح بخواهند از پرسنل کادر ثابت و وظیفه نیروهای نظامی و انتظامی به طور دستجمعی یا انفرادی در امور تولیدی و عمرانی و تحقیقاتی و آموزشی و بهداشتی و درمانی موضوع ۱۴۷ قانون اساسی استفاده نمایند باید بالاترین مقام آن سازمان چگونگی استفاده از آنان را به نخست وزیری اعلام تا پس از تصویب هیأت دولت مراتب از آن طریق حسب مورد به ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران ( در مورد نیروهای سه گانه ) و وزارت کشور ( در مورد نیروهای انتظامی) و ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام گردد تا در اختیار وزارتخانه ها و سازمانهای درخواست کننده قرار گیرد.

**ماده ۳۰-** ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران یا وزارت کشور یا سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در صورت عدم موافقت یا با اعزام پرسنل درخواستی چگونگی آن را به شورای عالی دفاع گزارش نموده و برابر تصمیم شورای عالی دفاع اقدام خواهند نمود.

**ماده ۳۱-** پرسنل وظیفه هر یک از نیروهای نظامی و انتظامی که در اجرای ماده ۲۹ این آیین نامه به طور دست جمعی یا انفرادی در سازمانهای دولتی به صورت مامور خدمت می نمایند جمعی نیروی معرفی کننده محسوب می شوند و کارت پایان خدمت خود را نیز از همان نیرو دریافت خواهند نمود.

**ماده ۳۲-** مشمولان موضوع لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۵۸/۹/۲۴ موظف هستند به حوزه های وظیفه عمومی ذیربط مراجعه نموده و مانند سایر مشمولان جهت انجام خدمت دوره ضرورت اعزام گردند.

**ماده ۳۳-** مشمولان ماده قبل مانند سایرین جهت طی دوره آموزش مقدماتی نظامی به مرکز آموزشی اعزام و پس از اتمام دوره آموزشی بدو نیازمندی نیروهای نظامی و انتظامی از آنان تأمین گردیده و تعداد مازاد جهت انجام خدمت موضوع لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی در اختیار وزارت بهداشتی قرار خواهند گرفت.

**ماده ۳۴-** مدت آموزش مقدماتی نظامی مشمولینی که در اجرای ماده ۳۳ این آیین نامه در اختیار وزارت بهداشتی قرار خواهند گرفت در احتساب خدمت موضوع لایحه مذکور ملحوظ خواهد شد.

**ماده ۳۵-** وزارت بهداشتی مشمولان معرفی شده را به خدمت پذیرفته و پس انجام ۵ سال خدمت مقرر با احتساب دوره آموزش نظامی مراتب را به حوزه وظیفه اعزام کننده مشمول اعلام و حوزه وظیفه ذیربط کارت معافیت از خدمت در زمان صلح برای آنان صادر خواهد نمود.

**ماده ۳۶-** مشمولان موضوع لایحه قانونی معافیت فارغ التحصیلان مرکز تربیت معلم از خدمت زیر پرچم مانند سایر مشمولان جهت طی دوره آموزش نظامی مقدماتی به مرکز آموزشی اعزام گردیده و پس از اتمام دوره آموزشی مذکور

جهت انجام خدمت موضوع لایحه قانونی معافیت قانونی فارغ التحصیلان مرکز تربیت معلم در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار خواهند گرفت.

**ماده ۳۷-** مرکز تربیت معلم موظفند مشخصات فارغ التحصیلان مشمول خود را به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان اعلام نمایند.

**ماده ۳۸-** وزارت آموزش و پرورش پس از انجام تعهد خدمت موضوع لایحه قانونی معافیت فارغ التحصیلان مرکز تربیت معلم مراتب را به حوزه وظیفه اعزام کننده آنان اعلام و حوزه وظیفه ذیربط کارت معافیت از خدمت دوره ضرورت در زمان صلح برای آنان صادر خواهند نمود.

**ماده ۳۹-** وزارت آموزش و پرورش موظف است اسامی مرکز تربیت معلم و تغییرات بعدی آن را به اداره وظیفه عمومی اعلام نماید.

**ماده ۴۰-** آموزشگاه فنون هوایی موظف است مشخصات مشمولینی را که در اجرای ماده ۸ قانون خدمت وظیفه عمومی تحت عنوان معلم خلبان و تکنسین هواپیما استخدام نموده است پس از انجام تعهد مندرج در ماده ۸ مذکور جهت صدور کارت معافیت از خدمت وظیفه عمومی به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان اعلام نماید حوزه وظیفه عمومی ذیربط جهت این قبیل مشمولان کارت معافیت از خدمت وظیفه عمومی صادر خواهند نمود.

**ماده ۴۱-** شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران موظف است دانشجویان دوره چهار ساله آموزشی خود را که متعهد انجام ۱۰ سال خدمت در همان شرکت شده اند جهت طی دوره آموزش مقدماتی و تخصصی نظامی بر روی عرشه ناوهای نیروی دریایی مستقیماً به آن نیرو معرفی و مشخصات کامل فارغ التحصیلان مزبور را به حوزه های وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان اعلام نماید.

**تبصره-** فارغ التحصیلان موضوع این ماده پس از پایان دوره آموزش مقدماتی و تخصصی نظامی به شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران معرفی و بعد از پایان ده سال خدمت مقرر در شرکت مذکور از انجام بقیه خدمت دوره ضرورت معاف خواهند شد.

**ماده ۴۲-** شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران موظف است مشخصات مشمولینی را که تعهد موضوع ماده ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی را انجام داده اند به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان اعلام نماید حوزه وظیفه عمومی ذیربط جهت این قبیل مشمولان کارت معافیت دوره ضرورت صادر خواهد نمود.

**ماده ۴۳-** مرکز تربیت معلم و شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران مجاز به پذیرش مشمولین غایب در مرکز تحصیلی مربوطه نمی باشند.

**ماده ۴۴-** آموزشگاه فنون هواپیمایی مجاز به استخدام مشمولین غایب در مشاغل معلم خلبانی و تکنیسین هواپیما موضوع ماده ۸ قانون خدمت وظیفه عمومی نمی باشد.

**ماده ۴۵-** وزارت آموزش و پرورش، شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، آموزشگاه فنون هواپیمایی موظفند مشخصات کامل مشمولینی را که به منظور خدمت و یا تحصیل در مرکز آموزشی مربوطه پذیرفته اند به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان جهت ثبت در دفتر وضعیت مشمولین اعلام دارند.

**ماده ۴۶-** چنانچه هر یک از مشمولین مواد ۶ و ۷ و ۸ و ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی در هر مرحله از انجام تعهد مقرر خودداری نمایند وزارت بهداری، آموزش و پرورش، شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و آموزشگاه فنون هواپیمایی حسب مورد موظفند مراتب را به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول اعلام دارند.

**ماده ۴۷-** حوزه های وظیفه ذیربط به وضع مشمولیت این قبیل افراد رسیدگی و در صورت بلامانع بودن مانند سایر مشمولین جهت انجام خدمت وظیفه عمومی اعزام خواهند نمود.

**ماده ۴۸-** مشمولین وظیفه عمومی مندرج در ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی عبارتند از:

۱- دارندگان مدارک دکتری پزشکی، دندانپزشکی، داروسازی، دامپزشکی، متولدین ۱۳۲۸ و بعد از آن تا پایان پنجاه سالگی.

۲- دارندگان مدارک دکتری غیر گروه پزشکی و دارندگان مدارک فوق لیسانس و لیسانس متولدین ۱۳۳۴ و بعد از آن تا پایان پنجاه سالگی.

۳- دارندگان مدارک فوق دیپلم و دیپلم و کمتر از آن و اشخاص فاقد سواد متولدین ۱۳۳۸ و بعد از آن تا پایان پنجاه سالگی.

**ماده ۴۹-** وزارتخانه‌ها، ادارات و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت، دفاتر اسناد رسمی، بانکها، شرکتهای تعاونی، نهادهای قانونی، مؤسسات خصوصی که قانونا انجام امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی حسب مورد در زمره وظایف آنان بوده و یا در ارتباط با وظایف آنان قرار دارد موظفند از مشمولین موضوع ماده ۴۸ این آئین نامه مدارک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت آنان را اخذ و جزء منضمات پرونده متشکله منظور نمایند.

تبصره از مشمولین متولد ۱۳۲۸ تا پایان ۱۳۳۷ در صورتی مدارک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت آنان خواسته می شود که برای مسئولین یا متصدیان سازمانهای مندرج در ماده ۴۹ این آئین نامه محرز شود مشمول دارای مدارک لیسانس و یا بالاتر می باشد.

**ماده ۵۰-** مدارک دال بر رسیدگی به وضع مشمولیت مشمولین خدمت وظیفه عمومی به شرح زیر می باشد:

الف- کارت پایان خدمت دوره ضرورت (زیر پرچم سابق).

ب- کارت معافیت دائم.

ج- کارت معافیت موقت (کفالت یا پزشکی و یا معافیت برادر یا فرزند اسیر) در مدت اعتبار آن.

د- گواهی اشتغال به تحصیل بر اساس کارت معافیت تحصیلی معتبر.

ه- گواهی صادره از نیروهای نظامی و انتظامی مبنی بر استخدام در نیروهای مذکور.

و- گواهی صادره از نیروهای نظامی و انتظامی مبنی بر اشتغال به خدمت دوره ضرورت در نیروهای مذکور بدون داشتن غیبت اولیه.

ز- گواهی صادره از اداره وظیفه عمومی یا نواحی ژاندارمری در حد اختیار تفویضی توسط اداره وظیفه عمومی که حسب مورد به امضاء رئیس اداره وظیفه عمومی و یا فرمانده ناحیه ذیربط خواهد رسید.

ح- گواهی اشتغال به تحصیلی و یا خدمت در وزارت بهداری، وزارت آموزش و پرورش، سازمان کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، آموزشگاه فنون هواپیمایی موضوع مواد ۶ و ۷ و ۸ و ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی.

ط- احکام صادره از محکم صالحه در مورد ثبت معاملات مشمولین.

ی- دفترچه آماده به خدمت بدون مهر غیبت در مدت اعتبار آن.

ک- کارت محرومیت از انجام خدمت وظیفه عمومی که به استناد قوانین قبلی صادر شده باشد.

تبصره اداره وظیفه عمومی بنا بر مقتضیات و حسب مورد می توانند مدارک لازم جهت انجام امور موضوع ماده ۱۰ قانون را مورد تجدید نظر قرار داده و اصلاحات لازم را از طریق شورای هماهنگی موضوع تبصره ۲ ماده ۲۱ قانون وظیفه عمومی تهیه و از طریق وزارت کشور جهت تصویب هیأت وزیران پیشنهاد نماید.

**ماده ۵۱-** ارزش و اعتبار ارائه هر یک از مدارک موضوع ماده ۵۰ از لحاظ انجام امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی حسب مورد به شرح زیر است:

الف- دارندگان کارت پایان خدمت دوره ضرورت یا کارت معافیت دائم می توانند کلیه امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی را انجام دهند.



- ب- دارندگان کارت معافیت موقت (کفالت یا پزشکی) در مدت اعتبار آن می توانند موارد زیر را از امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی انجام دهند:
- ۱- شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.
  - ۲- دریافت هر گونه وام و کمکهای کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.
  - ۳- کاندیدا شدن جهت شوراها و انجمنهای قانونی.
  - ۴- تحویل اصل گواهی نامه یا پایان نامه دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر از وزارتخانه مربوطه.
  - ۵- عضویت در شرکتهای تعاونی.
  - ۶- ثبت هر گونه نقل و انتقال غیر قهری اموال بطور مستقیم و غیر مستقیم در دفاتر اسناد رسمی.
  - ۷- دریافت مستمری از سازمانهای دولتی و وابسته به نهادهای قانونی.
  - ۸- استخدام بصورت روزمزد- خرید خدمت در وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی و شرکتهای دولتی.
- ج- دارندگان گواهی اشتغال به تحصیل بر اساس کارت معافیت تحصیلی معتبر در مدت اعتبار آن می توانند موارد زیر را از امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی انجام دهند:
- ۱- شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.
  - ۲- دریافت هر گونه وام و کمکهای کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.
  - ۳- کاندیدا شدن جهت شوراها و انجمنهای قانونی.
  - ۴- عضویت در شرکتهای تعاونی.
  - ۵- ثبت هر گونه نقل و انتقال غیر قهری اموال بطور مستقیم و غیر مستقیم در دفاتر اسناد رسمی.
  - ۶- تحویل اصل گواهینامه یا پایان نامه دوره‌های تحصیل دیپلم و بالاتر از وزارتخانه مربوطه.
  - ۷- دریافت مستمری از سازمانهای دولتی و وابسته به نهادهای قانونی.
  - ۸- استخدام بصورت روزمزد- خرید خدمت در وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی و شرکتهای دولتی.
- د- دارندگان گواهی صادره از نیروهای نظامی و انتظامی مبنی بر استخدام در نیروهای مذکور می توانند موارد زیر را از امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی انجام دهند:
- ۱- شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.
  - ۲- دریافت هر گونه وام و کمکهای کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.
  - ۳- تحویل اصل گواهینامه یا پایان نامه دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر از وزارتخانه‌های مربوطه.
  - ۴- عضویت در شرکتهای تعاونی.
  - ۵- ثبت هر گونه نقل و انتقال غیر قهری اموال بطور مستقیم و غیر مستقیم در دفاتر اسناد رسمی.
- ه- دارندگان گواهی صادره از نیروهای نظامی و انتظامی مبنی بر اشتغال به خدمت دوره ضرورت می توانند موارد زیر را از امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی انجام دهند:
- ۱- شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.

- ۲- دریافت هر گونه وام و کمکهای کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.
- ۳- تحویل اصل گواهینامه یا پایان نامه دوره‌های تحصیلی دیپلم و بالاتر از وزارتخانه‌های مربوطه.
- ۴- عضویت در شرکتهای تعاونی.
- ۵- ثبت هر گونه نقل و انتقال غیر قهری اموال بطور مستقیم در دفاتر اسناد رسمی.
- ۶- دریافت مستمری از سازمانهای دولتی و وابسته از نهادهای قانونی.
- ز- دارندگان گواهی صادره از اداره وظیفه عمومی یا نواحی ژاندارمری در حد اختیار تفویضی می توانند اموری را که در گواهی صادره ذکر شده است انجام دهند.
- ح- دارندگان دفترچه آماده به خدمت بدون مهر غیبت در مدت اعتبار آن می توانند موارد زیر را از امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی انجام دهند:
- ۱- دارندگان دفترچه آماده به خدمت بدون مهر غیبت در مدت اعتبار آن چنانچه موفق به انجام مراحل ثبت نام و آزمون صدور گواهینامه شدند گواهینامه صادر و به آنان تحویل خواهد شد.
- ۲- دریافت مستمری از سازمانهای دولتی و وابسته و نهادهای قانونی.
- ۳- استخدام بصورت روزمزد- خرید خدمت در وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی و شرکتهای دولتی.
- ط- دارندگان گواهی اشتغال به تحصیل و یا خدمت در وزارت بهداشتی و وزارت آموزش و پرورش و آموزشگاه فنون هواپیمائی و شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران موضوع مواد ۶-۷-۸-۹ قانون خدمت وظیفه عمومی می توانند موارد زیر را از امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی انجام دهند:
- ۱- شرکت در آزمایشات رانندگی و اخذ گواهینامه.
- ۲- دریافت هر گونه وام و کمکهای کشاورزی و صنعتی و دامداری و مسکن از طریق وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و نهادهای قانونی.
- ۳- کاندیدا شدن جهت شوراها و انجمنهای قانونی.
- ۴- عضویت در شرکتهای تعاونی.
- ۵- ثبت هر گونه نقل و انتقال غیر قهری اموال بطور مستقیم و غیر مستقیم در دفاتر اسناد رسمی.
- ی- دارندگان احکام صادره از محکم صالحه در مورد ثبت معاملات مشمولین می توانند امور مربوط به معاملات غیر قهری آنان را در حدی که در حکم قید شده است انجام دهند.
- ک- دارندگان کارت محرومیت از انجام خدمت وظیفه عمومی که به استناد قوانین قبلی صادر شده است می توانند کلیه امور موضوع ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی را با رعایت قوانین مربوطه انجام دهند.
- تبصره ۱-** چنانچه مسئولین یا متصدیان سازمانهای مجری ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی امور مندرج در ماده مذکور را بدون ارائه مدرک دال بر رسیدگی وضع مشمول (موضوع ماده ۵۰ این آئین نامه) انجام دهند امور انجام شده از درجه اعتبار ساقط است و مراتب به سازمان ذیربط به منظور تعقیب قانونی مسئول یا متصدی متخلف اعلام خواهد شد.
- تبصره ۲-** تأیید اصالت کارتهای معافیت موقت موضوع بند (ب) این ماده باید از حوزه‌های وظیفه عمومی صادر کننده کارتهای مزبور استعلام گردد.
- تبصره ۳-** ادارات و نواحی و مناطق آموزش و پرورش و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و شورای مدیریت حوزه علمیه قم و یا نماینده رسمی آن در شهرستانها حسب مورد گواهی اشتغال به تحصیل برای دانش‌آموزان و هنرآموزان و

دانشجویان و هنرجویان و طلاب علوم دینی در مورد موضوعات مندرج در بند «ج» این ماده در طول سال تحصیلی که در آن سال به تحصیل اشتغال دارند بر اساس کارت معافیت تحصیلی آنان صادر خواهند نمود.

**تبصره ۴-** نیروهای نظامی و انتظامی موظفند گواهی موضوع بند «ه» ماده ۵۱ این آئین نامه را با توجه به ماده ۵۸ قانون فقط برای پرسنل وظیفه‌ای که دفترچه آماده به خدمت آنان فاقد مهر غیبت باشد صادر نمایند.

مشمولانی که دفترچه آماده به خدمت آنان دارای مهر غیبت باشد، در صورتیکه به خدمت اعزام شوند، پس از انجام چهار ماه خدمت مجاز به شرکت و اخذ گواهینامه رانندگی خواهند بود.

**تبصره ۵-** استخدام در نیروهای نظامی و انتظامی بصورت رسمی و پیمانی مشمول مقررات این ماده نبوده و وفق قوانین نیروی ذیربط مجاز خواهد بود.

**ماده ۵۲-** مسئولین یا متصدیان سازمانهای مجری ماده ۱۰ قانون خدمت وظیفه عمومی موظفند حسب مورد در موقع انجام امور موضوع ماده مذکور تاریخ تولد اشخاص را با توجه به موارد ۸ و ۹ و ۱۰ این آئین نامه در اسناد مدارک تنظیمی قید نمایند.

**ماده ۵۳-** در زمان جنگ و بسیج همگانی در صورت لزوم مشمولینی که به علتی در زمان صلح از خدمت دوره ضرورت معاف شده‌اند به خدمت احضار و از حقوق و مزایای مشمولین دوره احتیاط هم طبقه خود استفاده خواهند نمود.

**ماده ۵۴-** احضار مشمولین فوق پس از پیشنهاد ستاد مشترک ارتش و تصویب شورای عالی دفاع با اداره وظیفه عمومی خواهد بود اداره وظیفه عمومی مراتب را از طریق رسانه‌های گروهی به اطلاع عموم رسانیده و احضار شدگان را مانند سایر مشمولین به خدمت اعزام خواهد نمود.

**تبصره ۱-** ستاد مشترک ارتش در این مورد با ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی هماهنگی خواهد نمود.

**تبصره ۲-** از مشمولینی که به علت نقص عضو یا ابتلا به بیماریهای جسمی و روانی بطور موقت یا دائم از انجام خدمت دوره ضرورت در زمان صلح معاف شده‌اند در شورای پزشکی معاینه مجدد بعمل آمده و در صورت بقای بیماری برابر نظریه شورای پزشکی به خدمت اعزام نخواهند شد.

**ماده ۵۵ -** مشمولانی که با طی دوره دانشکده ها و آموزشگاه‌های نظامی و انتظامی برای خدمت در کادر ثابت استخدام می شوند اگر مدت تحصیل از دو سال کمتر باشد مدتی از دوره خدمت آنان نه نسبت کسری خدمت تا دو سال جزء خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد.

تبصره نیروهای نظامی و انتظامی موظفند کارت پایان خدمت دوره ضرورت را جهت موظفین و بازنشستگان مربوطه که به سن ۵۰ سالگی نرسیده‌اند صادر و به آنان تحویل نمایند.

**ماده ۵۶ -** در صورتی که محصلین کادر ثابت مرکز آموزش نیروهای نظامی و انتظامی قبل از نیل به درجه (یا پایان دوره آموزشی در مورد سپاه پاسداران و کمیته انقلاب اسلامی) مستعفی یا اخراج شوند مدت آموزش جزء خدمت دوره ضرورت را انجام خواهند داد.

**تبصره ۱-** قسمت های مربوطه موظفند مشمولان فوق را به حوزه وظیفه ذیربط به وضع این قبیل مشمولان رسیدگی و در صورت بلامانع بودن مانند سایرین به خدمت اعزام خواهند نمود.

**تبصره ۲-** مشمولان فوق نمی توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند مگر اینکه در سال اعزام مشمولین هم طبقه خود واجد شرایط معافیت تحصیلی باشند.

**ماده ۵۷-** محصلین کادر ثابت مرکز آموزش نظامی و انتظامی چنانچه به علت عدم صلاحیتی که ناشی از اراده آنان نباشد اخراج شوند مدت تحصیل آنان در مرکز فوق جزء خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد. در صورتی که مدت آموزش معادل یا بیشتر از مدت خدمت دوره ضرورت باشد کارت پایان خدمت دوره ضرورت آنان توسط قسمت مربوطه صادر و

تحويل خواهد شد و در صورتی که مدت آموزش کمتر از مدت خدمت دوره ضرورت باشد کسری آن را تا پایان سال در همان نیرو یا سازمان انجام داده و کارت پایان خدمت دوره ضرورت را دریافت خواهند نمود.

**تبصره -** قسمت های مربوطه موظفند پس از صدور کارت پایان خدمت دوره ضرورت مراتب را به حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه آنان اعلام نمایند.

**ماده ۵۸ -** تشخیص ارادی یا غیر ارادی بودن عدم صلاحیت با شورا یا مرجع تصمیم گیرنده در مورد اخراج دانشجو یا دانش آموز می باشد.

**تبصره -** عدم استعداد تحصیلی و مردویت در آزمایشات مرکز آموزشی و فرهنگی که منجر به اخراج شود ارادی محسوب می گردد.

**ماده ۵۹ -** محصلین مرکز آموزشی کادر ثابت نیروهای نظامی و انتظامی چنانچه قبل از نیل به درجه (یا پایان دوره آموزش در مورد کمیته و سپاه) به علت بیماری بر کنار گردند در صورتی که مدت آموزش معادل مدت خدمت دوره ضرورت یا بیشتر از آن باشد کارت پایان خدمت دوره ضرورت توسط قسمت مربوطه صادر و به آنان تحويل خواهد شد. چنانچه مدت آموزش کمتر از مدت خدمت دوره ضرورت باشد به نزدیکترین حوزه وظیفه عمومی محل معرفی و در شورای پزشکی معاینه گردیده و در صورتی که طبق مقررات این آیین نامه قادر به انجام خدمت و بلامانع تشخیص داده شوند جهت ادامه بقیه خدمت دوره ضرورت به قسمت مربوطه اعزام خواهند شد.

**ماده ۶۰ -** افسران و همافران و درجه داران کادر ثابت نیروهای نظامی و انتظامی و اعضا ثابت سپاه پاسداران و کمیته های انقلاب در صورتی که به موجب مقررات استخدامی مربوطه از خدمت اخراج و یا مستعفی شوند مدت تحصیل آنان در مرکز آموزشی قبل از نیل به درجه (یا پایان دوره آموزشی در مورد کمیته و سپاه) جزء خدمت دوره ضرورت محسوب نخواهد شد و چنانچه مدت خدمت آنان بعد از نیل به درجه یا پایان دوره آموزش (مدت خدمت افسری، همافری، درجه داری عضویت ثابت سپاه و کمیته) معادل مدت دوره ضرورت یا بیشتر از آن باشد کارت پایان خدمت دوره ضرورت آنان توسط قسمت محل خدمت صادر و تحويل خواهد شد در صورتی که مدت خدمت آنان کمتر از مدت خدمت دوره ضرورت باشد چنانچه قادر به انجام خدمت و بلامانع باشند بقیه خدمت دوره ضرورت را با درجه سربازی وظیفه در قسمت مربوطه انجام داده و کارت پایان خدمت دوره ضرورت دریافت خواهند نمود.

**تبصره -** قسمت محل خدمت مشمولین مواد فوق کلیه تغییرات حاصله در وضع خدمتی آنان را ضمن ارسال یک برگ تصویر شناسنامه به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه اعلام خواهند نمود.

**ماده ۶۱ -** مرکز آموزش نیروها نظامی و انتظامی موظفند مشخصات کامل مشمولانی را که جهت تحصیل پذیرفته اند به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان اعلام نمایند.

**ماده ۶۲ -** مشمولانی که به عنوان کارمند رسمی با تعهد خدمت در نیروهای نظامی و انتظامی استخدام شوند پس از انجام تعهد از خدمت دوره ضرورت معاف خواهند شد.

**ماده ۶۳ -** مدت تعهد مزبور در مورد کارمندانی که از گروه پزشکی وفنی بوده و دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم و بالاتر باشند در نقاط عادی ۶ سال و در نقاط بد آب و هوا ۴ سال خواهد بود و در مورد سایر کارمندان در نقاط عادی ۹ سال و در نقاط بد آب و هوا ۶ سال خواهد بود.

**تبصره ۱ -** مدتهای تعهد مذکور در این ماده ناظر به مشمولانی است که از تاریخ ۶۳/۷/۲۹ به بعد در نیروهای نظامی و انتظامی استخدام شده یا بشوند.

**تبصره ۲ -** طبقه بندی گروه پزشکی و فنی بر مبنای قانون استخدام سازمان متبوع کارمندان خواهد بود.

**تبصره ۳-** نیروهای نظامی و انتظامی استخدام کننده مشخصات کارمندان استخدامی فوق را به حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه آنان اعلام خواهند نمود.

**ماده ۶۴-** نیروهای نظامی و انتظامی استخدام کننده کارمند موظفند در طول مدت خدمت به آنان آموزش نظامی عمومی بدهند.

**ماده ۶۵-** آن عده از کارمندان فوق که به علت انتزاع قسمت مربوطه از نیروهای نظامی و انتظامی به یکی از وزارتخانه ها یا سازمانهای دولتی و وابسته به دولت و یا شهرداری و هلال احمر یا نهادهای قانونی منتقل شوند بقیه مدت تعهد خود را در سازمان جدید انجام خواهند داد و چنانچه این قبیل کارمندان قبلاً دوره آموزش نظامی را طی نموده باشند سازمانهای مذکور موظفند با همکاری نیروهای نظامی و انتظامی ترتیب آموزش نظامی آنان را بدهند.

**ماده ۶۶-** نیروهای نظامی و انتظامی و همچنین وزارتخانه ها و سازمانهای مندرج در ماده ۶۵ موظفند پس از انجام تعهد مراتب را ضمن ارسال یک برگ تصویر شناسنامه به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه کارمندان اعلام دارند، حوزه وظیفه ذیربط کارت معافیت از خدمت دوره ضرورت جهت آنان صادر خواهند نمود.

**ماده ۶۷-** چنانچه کارمندان مذکور قبل از انجام تعهد از خدمت مستعفی و یا اخراج شوند نیروهای نظامی و انتظامی و سازمان مربوطه موظفند مراتب را به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان اعلام دارند.

**ماده ۶۸-** چنانچه کارمندان مذکور قبل از انجام تعهد بنابر تشخیص نیروهای نظامی و انتظامی و سازمان مربوطه به عللی خارج از اعمال ارادی از خدمت برکنار شوند در صورتی که مدت خدمت آنان حداقل در نقاط عادی ۵ سال و در نقاط بد آب و هوا ۳ سال باشد از انجام خدمت دوره ضرورت معاف خواهند بود چنانچه کمتر از مدتهای مذکور خدمت نموده باشند به ازای هر یکسال کسری ۴ ماه خدمت دوره ضرورت انجام خواهند داد که در هر حال مدت خدمت دوره ضرورت آنان کمتر از ۴ ماه نخواهد بود.

**تبصره ۱-** نیروهای نظامی و انتظامی و سازمانهای مربوطه موظفند مراتب را در مورد این قبیل کارمندان به منظور صدور کارت معافیت از خدمت دوره ضرورت یا انجام بقیه خدمت دوره ضرورت به حوزه وظیفه عمومی محل اعلام نمایند.

**تبصره ۲-** حوزه وظیفه ذیربط حسب مورد نسبت به صدور کارت معافیت از خدمت دوره ضرورت برای کسانی که تعهد خود را انجام داده اند یا اعزام کارمندی که دارای کسری خدمت هستند اقدام و برای این قبیل کارمندان نیز پس از انجام کسری خدمت کارت معافیت صادر خواهد نمود.

**تبصره ۳-** در صورتیکه کارمندان مذکور در تبصره ۲ ماده ۶۸ مایل باشند بجای کارت معافیت از کارت پایان خدمت دوره ضرورت استفاده کنند می توانند مانند سایر مشمولان خدمت دوره ضرورت را بطور کامل انجام داده و از کارت پایان خدمت دوره ضرورت استفاده نمایند.

**ماده ۶۹-** سربازان وظیفه ای که حین انجام خدمت دوره ضرورت با داشتن حداقل گواهینامه دوره ابتدایی و سپردن تعهد ۵ سال خدمت پیمانی برای خدمت در مشاغل سازمانی مورد نیاز نیروهای نظامی و انتظامی استخدام گردند دو سال از خدمت آنان در صورت انجام تعهد به منزله خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد.

**تبصره -** نیروهای نظامی و انتظامی استخدام کننده موظفند مراتب استخدام مشمولین مذکور را به حوزه اعزام کننده اعلام دارند.

**ماده ۷۰-** نیروهای نظامی و انتظامی استخدام کننده مشمولین فوق موظفند پس از انجام تعهد کارت پایان خدمت دوره ضرورت برای آنان صادر و تحویل نمایند.

**ماده ۷۱-** چنانچه مشمولین فوق قبل از انجام تعهد به هر علت مستعفی و یا از خدمت برکنار گردند و مشمول معافیت‌های قانونی نباشند با احتساب مدتی از دوره ضرورت که قبل از استخدام انجام داده‌اند بقیه خدمت دوره ضرورت را تا دو سال در نیروی مربوطه انجام خواهند داد.

**ماده ۷۲-** نیروهای نظامی و انتظامی مراتب را در مورد مشمولین ماده فوق ضمن ارسال یک برگ تصویر شناسنامه به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه آنان اعلام خواهند نمود.

**ماده ۷۳-** استخدام پرسنل وظیفه‌ای که با داشتن غیبت اولیه به خدمت دوره ضرورت اعزام شده‌اند تحت هر عنوان در نیروهای نظامی و انتظامی مجاز نمی باشد.

**ماده ۷۴-** نیروهای نظامی و انتظامی مذکور در این آئین‌نامه عبارتند از:

الف- وزارتین دفاع و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران.

ب- ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.

ج- ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران.

د- نیروهای سه‌گانه ارتش جمهوری اسلامی ایران.

ه- ژاندارمری و شهرداری جمهوری اسلامی ایران.

و- کمیته‌های انقلاب اسلامی ایران.

ز- همچنین ستادها - ادارات - یگانها و شرکتهای تابعه و وابسته به آنها.

ح- پلیس قضایی.

**ماده ۷۵-** کلیه مشمولانی که وارد خدمت دوره ضرورت می شوند طبق آئین‌نامه‌های ارتش جمهوری اسلامی ایران نسبت به انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی ایران و قانون اساسی و مقام رهبری (فرماندهی کل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران) سوگند وفاداری یاد خواهند کرد.

## آئین نامه اجرائی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی ایران

### فصل دوم - احضار برای دوره ضرورت

**ماده ۷۶-** اداره وظیفه عمومی در هر سال مشمولینی را که در آن سال وارد سن ۱۹ سالگی می شوند به منظور رسیدگی به وضع مشمولیتشان از طریق رسانه‌های گروهی احضار خواهند نمود.

**ماده ۷۷-** طبقات احضار شده مشمولین در هر سال به ضمیمه آگهی‌های احضار به وزارت امور خارجه اعلام می‌گردد، وزارت اور خارجه مراتب را جهت اطلاع مشمولین مقیم خارج از کشور به کنسولگریها و نمایندگی‌های سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران اعلام خواهد نمود.

**ماده ۷۸-** کنسولگریها و نمایندگی‌های سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران موظفند آگهی احضار طبقات احضار شده را اطلاع مشمولان مقیم نزدیکترین کشور محل مأموریت (در صورتی که در آن کشور نمایندگی سیاسی وجود نداشته باشد) برسانند.

**ماده ۷۹-** مشمولان احضار شده مکلفند به منظور روشن شدن وضع مشمولیتشان در طول سالی که وارد سن ۱۹ سالگی می شوند خود را به سازمانهای وظیفه عمومی محل تولد یا محل سکونت خود معرفی نمایند.

**ماده ۸۰-** مشمولان مقیم خارج از کشور موظفند به منظور روشن شدن وضع مشمولیتشان خود را به کنسولگری یا نمایندگی سیاسی جمهوری اسلامی ایران در کشور محل اقامت خود و در صورت نبودن آن به نزدیکترین نمایندگی کنسولی یا سیاسی دولت جمهوری اسلامی ایران معرفی نمایند.

**ماده ۸۱-** اداره ثبت احوال هر محل مکلف است سالانه صورت اسامی و مشخصات مشمولان شهرستان یا بخشها و حوزه مأموریت خود را که در سال بعد به سن مشمولیت (احضار) می رسند از دفاتر مربوطه استخراج و به طور تفکیک در چهار نسخه تهیه و تنظیم و سه نسخه آن را تا اول آذر ماه هر سال به سازمانها و مراجع وظیفه عمومی ارسال و نسخه چهارم آن را به عنوان ساقه نگهداری نمایند.

**ماده ۸۲-** سازمانها و مرجع وظیفه عمومی یک نسخه از صورتهای دریافتی را جهت ثبت در دفاتر مشخصات و وضعیت مشمولان (دفتر اسامی) مربوطه نگهداری نموده و دو نسخه دیگر را به مراجع زیر ارسال خواهند نمود:

الف- نسخه اول به اداره وظیفه عمومی.

ب- نسخه دوم به هنگ یا گردان ژاندارمری.

**ماده ۸۳-** چنانچه پس از ارسال صورتهای مشمولان از ادارات ثبت احوال به سازمانها و مراجع وظیفه عمومی اشخاصی به علت عدم دریافت شناسنامه جهت دریافت آن به اداره ثبت احوال مراجعه نمایند ادارات مزبور موظفند:

الف- در صورتی که تاریخ تولد مورد ادعای این اشخاص با مشمولان مندرج در صورتهای ارسالی و یا طبقات قبل که در شمول معافیت طبقاتی نیستند منطبق اند پس از صدور شناسنامه صورت اسامی آنان را ضمن صورتهای سال بعد ارسال دارند.

ب- در صورتی که تاریخ تولد مورد ادعای اشخاص مذکور در این ماده با سالهای تولد مندرج در صورتهای ارسالی یا طبقات قبلی که در شمول معافیت طبقاتی نیستند منطبق نباشد، برابر مقررات ماده ۱۰ این آیین نامه اقدام و پس از صدور شناسنامه صورت اسامی آنان را ضمن صورتهای سال بعد ارسال دارند.

**ماده ۸۴-** سازمانها و مراجع وظیفه عمومی که مأمور رسیدگی به وضع مشمولان می باشند پس از دریافت صورتهای موضوع ماده ۸۱ موظفند آنها را در دفتر وضعیت و مشخصات مشمولان (دفتر اسامی) برابر دستورالعمل مربوطه که از طرف اداره وظیفه عمومی ابلاغ و در پشت دفتر مزبور ملصق است ثبت نمایند.

**ماده ۸۵-** اداره ثبت احوال هر محل مکلف است همه ساله صورت اسامی مشمولان متوفای سال قبل همچنین اسامی کسانی را که از طبقات اناث بوده و اشتبهاً بعنوان ذکور اسامی آنها به سازمان وظیفه عمومی محل داده شده است با انجام تشریفات مقرر در ماده ۸۱ در اول آذرماه هر سال به سازمان وظیفه عمومی محل ارسال دارند که در دفتر اسامی منعکس گردد. سازمان وظیفه عمومی محل به محض دریافت صورتهای مذکور برابر ماده ۸۲ اقدام خواهد نمود.

**ماده ۸۶-** کلیه اطلاعات مورد نیاز سازمانها و مراجع وظیفه عمومی ضمن فرمهای مخصوصی که با هماهنگی اداره وظیفه عمومی و سازمان ثبت احوال کشور تهیه و به مورد اجرا گذاشته خواهد شد از طریق اداره ثبت احوال هر محل در اختیار سازمانهای وظیفه عمومی قرار خواهد گرفت.

**ماده ۸۷-** شهربانیها، کلانتریها و یگانها و پاسگاههای ژاندارمری موظفند پس از انتشار آگهی احضار و یا اعلام سازمان وظیفه عمومی محل مشمولان حوزه مأموریت خود را شناسایی نموده و به آنان ابلاغ نمایند به منظور روشن شدن وضع مشمولیتشان خود را به سازمانهای وظیفه عمومی معرفی نمایند.

**ماده ۸۸-** حوزه وظیفه یا گروهان و یا پاسگاه ژاندارمری منطبق با مرکز شهرستان و بخش به محض دریافت صورتهای مذکور در ماده ۸۱ این آئین نامه موظفند اسامی مشمولان حوزه استحقاقی پاسگاههای تابعه و مجاور خود را به طور مجزا استخراج و به پاسگاه مربوطه بفرستند تا هر پاسگاه نسبت به احضار و اعزام مشمولان حوزه استحقاقی اقدام کند.

**ماده ۸۹-** در هریک از پاسگاههای ژاندارمری غیر منطبق با مرکز بخش اسامی مشمولان حوزه استحقاقی آن پاسگاه در دفتری که به همین منظور اختصاص داده می شود ثبت می گردد اعم از اینکه مشمولان مزبور در حوزه استحقاقی پاسگاه متولد شده یا در آنجا اقامت داشته باشند. مشمولان نیز مکلفند در موقع تغییر اقامت مراتب را به پاسگاه ژاندارمری اطلاع دهند تا تغییرات در دفتر مزبور ثبت گردد.

**ماده ۹۰-** نمایندگان سیاسی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور باید دفتری جهت ثبت اسامی مشمولین مقیم حوزه مقاومت خود و مشمولان مقیم خارج از محل اقامت آنان که نمایندگی کنسولی یا سیاسی وجود ندارد تهیه و مشخصات کامل هر یک را با قید شماره شناسنامه تاریخ و محل تولد شغل و نشانی کامل محل اقامت را در آن ثبت نمایند.

**ماده ۹۱-** نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در خارج موظفند در تیرماه سال احضار اسامی مشمولان مقیم حوزه مأموریت خود را که آگهی احضار آنان منتشر شده است از دفتر مذکور استخراج و در دو نسخه از طریق وزارت امور خارجه به اداره وظیفه عمومی ارسال دارند.



## آئین نامه اجرائی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی ایران

### فصل سوم - رسیدگی

**ماده ۹۲-** دستورالعملها، بخشنامه ها و اطلاعیه ها و امور اجرائی مربوط که موضوعا مربوط به امور وظیفه عمومی و به نحوی در ارتباط با نیروهای نظامی و انتظامی و مراجع قضایی باشد در شورای هماهنگی موضوع تبصره ۲ ماده ۲۱ قانون خدمت وظیفه عمومی مطرح گردیده و پس از تأیید شورای مزبور برای کلیه دستگاههای فوق الذکر لازم الاجرا خواهد بود.

**ماده ۹۳-** وزارت کشور، ستاد مشترک ارتش، ستاد مرکزی سپاه و دیوان عالی کشور نمایندگان به منظور شرکت در شورای هماهنگی که زیر نظر رئیس اداره وظیفه عمومی تشکیل می گردد معرفی خواهند نمود.

**ماده ۹۴-** نمایندگان معرفی شده باید در امور نظامی و انتظامی آگاهی لازم داشته و در مواقع ضروری بتوانند ضمن ارتباط با سازمان مربوطه در رفع مشکلات مطروحه همکاری لازم را به عمل آورند.

**ماده ۹۵-** در صورتیکه هریک از نمایندگان وزارتخانه و سازمانهای مذکور در ماده ۹۳ این آئین نامه برای اعلام نظر نسبت به موارد مطروحه جلب نظر سازمان متبوع خود را ضروری تشخیص دهد می توانند اعلام نظر نهایی را به جلسه بعدی موکول نمایند.

**ماده ۹۶-** سازمانهای وظیفه عمومی موظفند در طول سال احضار به طور مداوم به وضع مشمولان مقیم یا متولد حوزه مأموریت خود رسیدگی نمایند به طوریکه قبل از رسیدن به سال اعزام تکلیف کلیه مشمولان روشن شده باشد.

**ماده ۹۷-** مشمولان وظیفه عمومی مکلفند در طول سال احضار به سازمان وظیفه عمومی محل تولد یا محل اقامت خود مراجعه و ضمن تسلیم مدارک زیر خود را معرفی نمایند تا به وضع مشمولیت آنان رسیدگی شود.

الف- عکس به تعداد مورد نیاز.

ب- فتوکپی شناسنامه به تعداد مورد نیاز.

ج- گواهی فراغت از تحصیل در صورتیکه فارغ التحصیل داخل کشور باشند در مورد دیپلمه ها از ادارات آموزش و پرورش و در مورد فوق دیپلم و لیسانس و بالاتر از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مربوط و چنانچه فارغ التحصیل خارج کشور باشند گواهی ارزش تحصیلی در مورد دیپلمه ها از وزارت آموزش و پرورش و در مورد فوق دیپلم و لیسانس و بالاتر از وزارت فرهنگ و آموزش عالی و در مورد طلاب علوم دینی ارزش تحصیلی بر مبنای ارزشیابی مدرک تحصیلی آنان با شورای مدیریت حوزه علمیه قم و یا نماینده رسمی آن خواهد بود.

**تبصره ۱-** گواهی فوق صرفاً به منظور ارائه به سازمانهای وظیفه عمومی بوده و قید این مطلب در متن آن الزامی است.

**تبصره ۲-** نداشتن یا مفقود نمودن شناسنامه موجب سلب تکلیف مشمولان از لحاظ اجرای تکالیف مقرر در این ماده نبوده و این قبیل مشمولان موظفند به موقع نسبت به تهیه شناسنامه یا المثنای آن اقدام نمایند.

**ماده ۹۸-** مشمولانی که برابر ضوابط وزارت فرهنگ و آموزش عالی و موافقت اداره وظیفه عمومی برای ادامه تحصیل به خارج از کشور عزیمت می نمایند پس از فراغت از تحصیل یا ترک آن مکلفند حداکثر ظرف یک سال به منظور رسیدگی به وضع مشمولیتشان به کشور مراجعت و خود را به سازمانهای وظیفه عمومی معرفی نمایند.

**ماده ۹۹-** مشمولانی که پس از احضار به خدمت در موارد استثنائی به طور موقت و با اجازه اداره وظیفه عمومی به خارج از کشور مسافرت می کنند مکلفند در خاتمه مدت تعیین شده به کشور مراجعت نموده و خود را به سازمانها وظیفه عمومی معرفی نمایند.

**ماده ۱۰۰-** مشمولانی که دارای کارت پایان خدمت یا معافیت دائم باشند تا زمانی که اداره وظیفه عمومی خروج آنان را از کشور در حدود قوانین ممنوع اعلام ننماید می توانند از کشور خارج شوند.

**ماده ۱۰۱-** به مشمولانی که دارای معافیت موقت می باشند در صورت لزوم و با اجازه اداره وظیفه عمومی در مدت اعتبار کارت معافیت موقت اجازه خروج از کشور داده خواهد شد.

**ماده ۱۰۲-** مشمولان غائب می توانند با اجازه اداره وظیفه عمومی به منظور معالجه بیماری که ضرورت آن به تأیید شورای عالی پزشکی وزارت بهداشت یا شورای پزشکی موضوع ماده ۴۳ قانون خدمت وظیفه عمومی رسیده باشد از کشور خارج شوند.

**ماده ۱۰۳-** اداره وظیفه عمومی از مشمولانی که به طور موقت در موارد مندرج در این آئین نامه به خارج مسافرت می نمایند تضمین لازم به صورت سپرده نقدی یا ضمانت نامه بانکی اخذ نموده و با مشمول شرط می نمایند که در صورت عدم مراجعت به موقع مبلغ مورد تضمین به نفع دولت ضبط و نسبت به احضار مشمولان مورد بحث از طریق مبادی ذیربط اقدام لازم به عمل خواهد آورد.

**تبصره ۱-** در صورتیکه تودیع سپرده نقدی یا ضمانت نامه بانکی مقدور نباشد اداره وظیفه عمومی مجاز است با توجه به شخصیت و موقعیت اجتماعی و وضعیت مشمول و شخصی که به عنوان متعهد مراجعه می کند بجای سپرده نقدی یا ضمانت نامه بانکی تعهد کتبی اخذ نماید.

**تبصره ۲-** فرزندان مشمول مأمورین ثابت دولت جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور، همچنین کسانی که بر اساس قوانین مربوط تحت کفالت یا ولایت قانونی آنها هستند با تأیید وزارت امور خارجه و ارائه تعهد کتبی می توانند مادام که مأموریت والدین آنها در خارج از کشور ادامه دارد، ایشان را همراهی نمایند.

**تبصره ۳-** خروج موقت مشمولان زیر از کشور، در صورتیکه دارای معافیت تحصیلی باشند در مدت اعتبار کارت معافیت موقت، بدون اخذ تضمینهای فوق الذکر مجاز خواهد بود:

الف- دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که از طریق کنکور رسمی سراسری پذیرفته شده اند با معرفی کتبی مراجع یاد شده.

ب- طلاب علوم دینی حوزه های علمیه با تأییدیه کتبی شورای مدیریت حوزه علمیه قم یا نمایندگی آن در استانها.

**ماده ۱۰۴-** نمایندگیهای جمهوری اسلامی ایران در کشورهای خارج صلاحیت رسیدگی به وضع مشمولیت مشمولان مندرج در موارد ۹۸ و ۹۹ و ۱۰۱ و ۱۰۲ این آئین نامه را ندارند.

**ماده ۱۰۵-** سازمانهای وظیفه عمومی موظفند مشمولانی را که مراجعه می نمایند مورد معاینه پزشکی قرار داده و برای کسانی که قادر به خدمت تشخیص داده شوند دفترچه آماده به خدمت صادر و تحویل نمایند.

**ماده ۱۰۶-** مشمولانی که دفترچه آماده به خدمت دریافت داشته اند پس از اعلام در رسانه های گروهی موظفند در زمان اعلام شده خود را در جهت اعزام به محل های معینه معرفی نمایند.

**ماده ۱۰۷-** سازمانهای وظیفه عمومی مشمولان مندرج در ماده فوق را برابر دستورالعمل صادره از اداره وظیفه عمومی به مرکز آموزشی اعزام خواهند نمود.

**ماده ۱۰۸-** چنانچه تعداد مشمولی قابل اعزام در هر دوره بیش از ظرفیت اعلام شده توسط مرکز آموزش نیروهای نظامی و انتظامی باشد اداره وظیفه عمومی می تواند اعزام آنان را به دوره های بعد موکول نماید.

**ماده ۱۰۹-** به وضع مشمولانی که ادعای کفالت نمایند بوسیله هیأت های رسیدگی مذکور در موارد ۲۴ و ۲۶ قاموم خدمت وظیفه عمومی رسیدگی می گردد.

**تبصره -** رسیدگی به تقاضای معافیت مشمولان (معافیت کفالت یا پزشکی) که برابر مقررات قانون خدمت وظیفه عمومی و آئین نامه های اجرایی آن به تحصیل اشتغال داشته و از معافیت تحصیلی استفاده می نمایند پس از فراغت از تحصیل یا ترک تحصیل یا اخراج به عمل خواهد آمد.

**ماده ۱۱۰-** مشمولان مقیم خارج از کشور که مدعی کفالت هستند مکلفند مدارک مورد نیاز را به نمایندگی سیاسی یا کنسولگری جمهوری اسلامی محل اقامت و در صورت نبودن نمایندگی سیاسی در محل اقامت به نزدیکترین نمایندگی سیاسی تسلیم نمایند تا از طریق وزارت امور خارجه به اداره وظیفه عمومی ارسال گردد.

**ماده ۱۱۱-** به وضع مشمولیت این قبیل مشمولان در حوزه مرکزی تهران رسیدگی و در صورتی که رأی هیأت رسیدگی مبنی بر معافیت صادر گردد کارت معافیت به منظور تحویل به مشمول به وزارت امور خارجه ارسال خواهد شد حضور مشمول یا کسان وی در هیأت‌های رسیدگی ضروری نمی باشد.

**ماده ۱۱۲-** چنانچه بعد از صدور دفترچه آماده به خدمت و قبل از اعزام به خدمت دوره ضرورت یا قبل از صدور کارت معافیت کفالت تغییری در وضع مشمول حاصل شود که از موجبات معافیت یا بلامانع بودن مشمول باشد در صورت اول مشمول یا هریک از افراد تحت الکفاله او می توانند به سازمان وظیفه عمومی که دفترچه آماده به خدمت صادر نموده مراجعه نمایند تا ادعای آنان در هیأت‌های رسیدگی مطرح و رأی مقتضی صادر شود و در صورت دوم مشمول باید به سازمان وظیفه عمومی مربوطه مراجعه و بلامانع بودن خود را اعلام دارد تا دفترچه آماده به خدمت جهت وی صادر گردد.

**ماده ۱۱۳-** در صورتیکه در حین انجام خدمت دوره ضرورت تغییری در وضع مشمول حاصل شود و مشمول یا یکی از بستگان او که مدعی کفالت مشمول نسبت به خود هستند ادعای کفالت نمایند فرمانهان و رؤسای مربوطه مکلفند مراتب را به حوزه وظیفه عمومی اعزام کننده مشمول اعلام دارند حوزه وظیفه عمومی در اسرع وقت پرونده را در هیأت رسیدگی مطرح و در صورتی که رأی هیأت رسیدگی بر معافیت تکفل صادر گردد مراتب به منظور ترخیص وی به قسمت محل خدمتی مشمول اعلام و کارت معافیت تکفل با رعایت مقررات مربوطه بوسیله حوزه وظیفه ذیربط جهت مشمول صادر خواهد شد.

**ماده ۱۱۴-** در صورتی که مشمول یا افرادی از بستگان او که مدعی کفالت مشمول نسبت به خود هستند ادعا نمایند که حقی از آنان تضییع شده است یا هر یک از اعضاء هیأت های رسیدگی یا فرماندهان گروهان ها و گردان ها و هنگ ها و نواحی ژاندارمری و رئیس اداره وظیفه عمومی با ذکر دلیل موجه به رأی صادره اعتراض نمایند، پرونده مشمول در هیأت رسیدگی تجدید نظر مطرح و رأی هیأت رسیدگی مزبور به استثنای موارد مندرج در ماده ۲۸ قانون خدمت وظیفه عمومی قطعی و غیر قابل اعتراض خواهد بود.

**تبصره-** تشخیص موجه بودن اعتراض، مذکور در این ماده، با اداره وظیفه عمومی خواهد بود.

**ماده ۱۱۵-** به اعتراض مشمولانی که در هیأت های رسیدگی اولیه سرباز شناخته شده اند موقعی در هیأت های رسیدگی تجدید نظر رسیدگی خواهد شد که به خدمت اعزام شده و گواهی اشتغال به خدمت ارائه نمایند.

**ماده ۱۱۶-** در صورتی که دلائل و مدارک مثبت مبنی بر معافیت در پرونده موجود باشد رئیس اداره وظیفه عمومی و یا فرماندهان نواحی یا هنگ ها یا گردانهای ژاندارمری و یا رئیس منطقه وظیفه عمومی تهران می توانند قبل از اعزام مشمول به خدمت دستور رسیدگی به پرونده مورد اعتراض مشمول را در هیأت های رسیدگی تجدید نظر صادر نمایند.

**ماده ۱۱۷-** تشکیل هیأت های رسیدگی با حضور حداقل سه نفر از اعضاء امکان پذیر است.

**ماده ۱۱۸-** در صورتی که هیأت رسیدگی با شرکت کلیه اعضاء تشکیل گردد رأی اکثریت مناط اعتبار بوده و در صورتی که با شرکت سه نفر از اعضاء تشکیل گردد اتفاق آراء معتبر خواهد بود.

**ماده ۱۱۹-** حذف شده است.

**ماده ۱۲۰-** در صورتی که هیأت رسیدگی با حضور چهار نفر از اعضاء تشکیل شود نظر کثرت مناط اعتبار خواهد بود و چنانچه کثرت حاصل نشود پرونده در جلسه دیگری که کلیه اعضاء حضور خواهند داشت مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت.

**ماده ۱۲۱-** اعضای که در هیأت رسیدگی بدوی اظهار نظر نموده اند حق شرکت در جلسه هیأت رسیدگی تجدید نظر در آن مورد را نخواهند داشت.

**آئین نامه اجرائی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی ایران**  
**فصل چهارم – معافیتها**

- معافیت پزشکی
- معافیت تحصیلی
- معافیت کفالت
- معافیت فرزندان خانواده شهداء و ایثارگران

## آیین نامه ها: فصل چهارم - معافیتها

### معافیت پزشکی

#### بخش اول: بیماریهای عمومی

ماده ۲۹- مشمولان مبتلاء به بیماریهای عمومی با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلا می شوند از معافیتهای مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.

بند ۱- عدم کفایت رشد و نمو جسمی و عضلانی کافی که موجب ناتوانی در انجام تکالیف نظامی می شود معاف دائم.

بند ۲- ابتلاء به بیماریهای قابل علاج که مدت درمان آنها بیشتر از یک ماه باشد و همچنین اعمال جراحی و کسانی که در دوران نقاهت بیماری می باشند با تشخیص شوراهاى پزشکی از ۶ ماه تا یکسال معاف موقت.

بند ۳- پائین افتادگی احشاء توأم با اختلالات عملی معاف دائم.

تبصره - نوع خفیف - معاف از رزم.

بند ۴- طول قد مشمولان کمتر از ۱۵۰ سانتی متر معاف دائم.

#### بخش دوم: بیماریهای غدد مترشحه داخلی

ماده ۳۰- مشمولان مبتلاء به بیماریهای غدد مترشحه داخلی با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلا می باشند از معافیتهای مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.

بند ۱- بیماریهای غدد هیپوفیز کرومگالی، ژیگانتیسم، سندروم کوشینگ، دیابت بی مزه، آدنوم هیپوفیز، هیپوفونکسیون کلی هیپوفیز معاف دائم.

بند ۲- بیماریهای غدد تیروئید.

الف) گواتر توکسیک معاف دائم.

ب) هیپرتیروئیدی و هیپوتیروئیدی معاف دائم.

ج) گواترهای حجیم معاف دائم.

د) ندولهای گرم و سرد معاف دائم.

ه) تیروئیدیتهاى حاد شش ماه معاف موقت.

و) گواتر عمل شده خدمات غیررزمی.

بند ۳- بیماریهای غدد پاراتیروئید.

هیپر پاراتیروئیدی و هیپوپاراتیروئیدی معاف دائم.

بند ۴- بیماریهای غدد فوق کلیوی.

پرکاری و کم کاری غده فوق کلیوی معاف دائم.

بند ۵- بیماریهای غدد بیضه

الف) تومورهای بیضه معاف دائم.

ب) ژنیکوماستی شدید معاف دائم.

ج) سندروم کلاین فلتز معاف دائم.

- بند ۶-** بیماریهای غدد دیگر  
الف) تومورهای هیپوفیز معاف دائم.  
ب) هرمافرودیسیمها معاف دائم.  
**بند ۷-** بیماریهای تغذیه و متابولیک  
الف) دیابت قندی معاف دائم.  
ب) هیپوانسولینیسم معاف دائم.  
ج) بیماریهای ویلسون معاف دائم.

### **بخش سوم: بیماریهای پوست و بافت‌های زیر پوست**

- ماده ۳۱-** مشمولان مبتلاء به بیماریهای پوست و بافت‌های زیر پوست با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء می باشند از معافیت‌های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.
- بند ۱-** انواع اگرماهای وسیع و شدید  
الف) در صورتی که مزمن و مقاوم به درمان باشد معاف دائم.  
ب) در سایر موارد خدمات غیر رزمی.
- بند ۲-** عفونت‌های قارچی عمیق و وسیع پوست  
الف) در صورتی که مزمن و مقاوم به درمان باشد معاف دائم.  
ب) کچلی ۶ ماه معاف موقت.
- بند ۳-** هیپرئیدروز (عرق کردن کف دست) شدید معاف دائم.
- بند ۴-** لیکن پلان پوستی و مخاطی شدید و گسترده معاف دائم.
- بند ۵-** بسوریا یزیس کف دست و یا یزیس‌های شدید و گسترده و انور سه معاف دائم.
- بند ۶-** سل‌های پوستی معاف دائم.
- بند ۷-** لوپوس اریتماتوسیس سیستمیک و لوپوس ریتمانودیسکوئید معاف دائم.
- بند ۸-** خال‌های پیکمانته آنژیوم‌های وسیع و غیرقابل عمل  
الف) توأم با اختلالات عملی و یا در سر و صورت که کراهت منظر ایجاد کرده باشد معاف دائم.  
ب) در سایر موارد خدمات غیر رزمی.
- بند ۹-** میکوزیس فونکوئید و سایر لنفومای پوستی و پارابسوریا یزیس با پلک‌های بزرگ معاف دائم.
- بند ۱۰-** سیکاتریس‌های جلدی در صورتی که وسیع و ضخیم بوده یا چسبندگی به اطراف داشته بطوری که مانع حمل تجهیزات و تمرینات نظامی بوده یا تمایل به زخم شدن داشته باشد یا اختلالات عملی تولید نموده باشد معاف دائم.
- بند ۱۱-** اسکلرودرمپها- آتروفی‌های پوستی در صورتی که وسیع و پیش رونده باشند معاف دائم.
- بند ۱۲-** ویتیلیگو گسترده صورت و یا هر دو دست و یا بیش از ۴۰٪ کل بدن معاف دائم.
- بند ۱۳-** عوارض پوستی شدید که در اثر اختلالات عروقی ایجاد شده باشد مانند فلبیت‌های عمقی و سطحی که با ورم مزمن اندام توأم باشد معاف دائم.
- بند ۱۴-** هیپودرمیت‌های ندولر و شدید و منتشر و مقاوم و توأم با علائم سیستمیک معاف دائم.

**بند ۱۵-** درماتیت‌های بولوز غیرمیکروبی کتسابی و درماتیت‌های بولوز مادرزادی و کرودرماتیت مزمن هالوپو، کرودرماتیس، آنتروپاتیکا معاف دائم.

**بند ۱۶-** هیپرکراتوز کف هر دو دست و یا هر دو پا:

الف) در مورد شدید معاف دائم.

ب) در موارد خفیف خدمات غیر رزمی.

**بند ۱۷-** فرنکولوز شدید و وسیع یکسال معاف موقت.

**بند ۱۸-** بیماریهای پوستی که در حین انجام خدمت وظیفه یا در اثر حساسیت و یا مسمومیت نسبت به مواد شیمیایی (شغلی، دارویی، جنگی) ایجاد شده و به درمان مقاوم باشد معاف دائم.

**بند ۱۹-** کهیر

الف) همراه با آنژیوادم معاف دائم.

ب) در سایر موارد خدمات غیر رزمی.

**بند ۲۰-** آلویسی آراتا همراه با کراهت منظر یا توتالیس و یا یونیورسالیس معاف دائم.

**بند ۲۱-** بیماریهای کلاژن - اسکلرودرمی ها - پلی آرتريت نودوزا، و اسکولیت‌های لنفوسیتی، و اسکولیت‌های دارویی در صورتی که وسیع بوده و سبب اختلال عملی گردند معاف دائم.

**بند ۲۲-** انواع کنه وقتی که شدید باشد و یا منظره صورت را تغییر دهد و یا اینکه ناحیه وسیعی از گردن، کتف‌ها، سینه و پشت را فرا گرفته باشد معاف دائم.

**بند ۲۳-** لیشمانیوز (سالک پوستی)

الف) فعال شش ماه معاف موقت.

ب) در صورتیکه پس از بهبودی کراهت منظر یا اختلال عملی اعضاء را ایجاد نماید معاف دائم.

**بند ۲۴-** سار کوئیدوز پوست معاف دائم

**بند ۲۵-** بیماری ژنودرماتوز مانند تو بروز اسکلر وریس، رکلین هوزن، آلبینیسم، کتیوز مادرزادی، گزرودرما پیگمانتوزا، پور فیبری معاف دائم.

**بند ۲۶-** ایکتیوز گسترده مادر زادی یا کتسابی معاف دائم.

### **بخش چهارم: بیماریهای داخلی مغز و اعصاب (نورولوژی)**

**ماده ۳۲-** مشمولان مبتلا به بیماریهای داخلی مغز و اعصاب با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلا می باشند از معافیت‌های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.

**بند ۱-** اختلالات استحال ای سلولهای عصبی (مانند فریدرش و...) معاف دائم.

**بند ۲-** اختلالات تعادلی مخچه ای معاف دائم.

**بند ۳-** انواع میلیتها و سکل آنها

الف) در صورتی که شدید باشد معاف دائم.

ب) در موارد خفیف (زمانی که براساس طبقه بندی بین المللی (۵ تا ۰) در حد ۴ باشد) خدمات غیر رزمی.

**بند ۴-** انسفالیتها و انسفالوباتیها در صورتی که عوارض جسمی یا روانی پایدار و ناتوان کننده داشته باشد معاف دائم.

**بند ۵-** مولیپتل اسکلرورزیس یا MS معاف دائم.



- بند ۶-** انواع صغر عضلانی عضلات بزرگ مشروط بر اینکه اختلال شدید و مشهود ایجاد کرده باشد معاف دائم.
- بند ۷-** انواع میوپاتی های اولیه و ثانویه معاف دائم.
- بند ۸-** اختلالات مادرزادی سیستم اعصاب مرکزی از هر نوع معاف دائم.
- بند ۹-** انواع پارپلژی ها، پاراپارزی ها همی پلژی ها، همی پارزیها و منو پلژیها معاف دائم.
- بند ۱۰-** انواع اختلالات و حرکات غیر طبیعی عضوی مربوط به دستگاه خارج هرمی معاف دائم.
- بند ۱۱-** انواع صرع به شرط ثبوت کلینیکی و یا پارکلینیکی در یکی از مرکز درمانی دانشگاهی یا نظامی معاف دائم
- تبصره-** در مواردی که شروط فوق تحقیق نیابد ولی مدارک قابل استناد دال بر سابقه صرع موجود باشد به خدمت غیر رزمی اعزام و در مشاغل مناسب گمارده شود در صورتیکه در حین خدمت صرع ثابت شود معاف دائم.
- بند ۱۲-** انواع پلی نوریت‌های بهبود یافته و سکل آنها با تأیید الکتروود یا کنوزیس به شرط ثبوت کلینیکی و پارکلینیکی در مرکز درمانی دانشگاهی یا نظامی معاف دائم.
- بند ۱۳-** انواع نوروفیبرو ماتوزها
- الف)** در مورد شدید (اختلال عملکرد، کراهت منظر) معاف دائم
- ب)** در موارد خفیف خدمات غیر رزمی.
- بند ۱۴-** سابقه مننژیت های مزمن و سکل انواع مننژیت در صورت داشتن اختلال عملی و عصبی به شرط ثبوت در مرکز درمانی دانشگاهی یا نظامی معاف دائم.
- بند ۱۵-** انواع نورالژیها معاف از رزم.
- بند ۱۶-** انواع فلج اعصاب کراینال
- الف)** در موارد شدید و مقاوم به درمان با اثبات کلینیکی یا پارکلینیکی معاف دائم.
- ب)** در موارد خفیف خدمات غیر رزمی.
- بند ۱۷-** انواع سکتة های مغزی و ضایعات عروقی مغز
- الف)** با عارضه عصبی (ارگانیک یا غیر ارگانیک) معاف دائم
- ب)** بدون عارضه خدمات غیر رزمی
- بند ۱۸-** بیماری میاستنی گراویس با اثبات کلینیکی یا پارکلینیکی در مرکز درمانی دانشگاهی یا نظامی معاف دائم.
- بند ۱۹-** تورتیکولی معاف دائم.

### **بخش پنجم: بیماریهای روانپزشکی**

- ماده ۳۳-** مشمولان مبتلا به بیماریهای روانپزشکی با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلا می باشند از معافیت های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.
- بند ۱-** انواع پسیکوزها شامل (اسکیزوافکتیو، اختلالات هذیانی، پسیکوزهای آتیپیک مزمن) معاف دائم.
- بند ۲-** اختلالات خلقی
- الف)** شدید در فازمانیک یا فاز افسردگی اعم از حاد و یا مزمن معاف دائم
- ب)** اختلال افسردگی اساسی معاف دائم
- ج)** انواع اختلال خلقی افسردگی خفیف (دیس تایمی و سایکلو تایمی)، اختلال خلقی نوع دوم (هیپومانیا) در صورتی که با دارو تحت کنترل بوده و یا تهدید کننده خود و اطرافیان نباشد معاف از رزم.

### بند ۳- انواع اختلالات شخصیتی

الف) انواع سایکو پات و نوع مرزی و نوع اسکیزوئید معاف دائم.

ب) انواع دیگر اختلال شخصیت در صورتی که ناتوان کننده باشد معاف دائم.

ج) در صورتی که ناتوان کننده نباشد معاف از رزم

بند ۴- انواع نوروهای شدید و مقاوم به درمان و مزاحم معاف دائم

بند ۵- انواع نقیصه های عقلانی و کند ذهنی ها (عقب ماندگی)

الف) با ضریب هوشی زیر ۶۰ معاف دائم

ب) با ضریب هوشی بین ۶۰-۷۵ معاف از رزم

بند ۶- اختلالات تکلم و لکنت زبان در صورتی که علت روانی پانورولوژیک داشته باشد

الف) در صورت شدید بودن معاف دائم

ب) در موارد خفیف خدمات غیر رزمی

بند ۷- بیماریهای روانی ناشی از جنگ و حوادث

الف) در صورتی که استقرار یافته باشد به شرط ثبوت در مرکز درمانی نظامی یا دانشگاهی توسط دو نفر روانپزشک معاف دائم.

ب) در صورت عدم استقرار خدمات غیررزمی

بند ۸- اختلال رفتار (عدم تعادل عصبی و روانی) و کژخوئیها بطوری که مغایر شئون نظامی باشد همچنین انحرافات

اخلاقی و جنسی مانند ترانس سکسوالیسم معاف دائم

بند ۹- اختلالات کنترل تکانه معاف دائم.

تبصره: تیک ها (تکانه های) ضعیف و گذرا مثل پلک زدن و... معاف از رزم.

### بخش ششم: بیماریهای جراحی مغز و اعصاب

ماده ۳۴- مشمولان مبتلا به بیماریهای جراحی مغز و اعصاب با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلا می باشند از معافیت های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.

بند ۱- معایب ستون فقرات (مادرزادی یا کتسابی)

الف) در موارد شدید یا اشکال عملی معاف دائم.

ب) در موارد خفیف خدمات غیررزمی.

بند ۲- اسپوندیلولیزیس و اسپوندیلولیزتیزیس معاف دائم.

بند ۳- انواع هرنی دیسکال با علائم کلینیکی و رادیولوژی عمل شده و عمل نشده معاف دائم.

در موارد بیماران عمل شده انجام میلوگرافی و یا MRI ستون فقرات که در مرکز درمانی دانشگاهی یا نظامی انجام شده باشد منضم به تاکید رادیوگرافی ضروری است)

بند ۴- تومورهای استخوانی خوش خیم ستون فقرات

الف) در صورتیکه از نظر حجم و موقعیت اختلال عملی ایجاد نماید معاف دائم.

ب) بدون اختلال عملی خدمات غیررزمی.

بند ۵- انواع شکستگی های تازه و مهره ها (بدنه، تیغه، زوائد مفصلی) معاف دائم.

- بند ۶- تغییر شکل‌های مادرزادی و واضح جمجه مانند هیدروسفالی، میکروسفالی معاف دائم.
- بند ۷- اختلالات عروقی مغز با و بدون علائم کلینیکی (مثل انوریسم و A.V.M) معاف دائم.
- بند ۸- سابقه عمل جراحی روی مغز معاف دائم.
- بند ۹- کمپرسونهای نخاعی مانند تومورهای استخوانی مهره‌ها و یا سکل عفونتها و آرکنوئیدیتها خواه به مرحله فلج رسیده باشد یا نرسیده باشد معاف دائم.
- بند ۱۰- هر نوع جسم خارجی در داخل جمجمه و کانال نخاعی معاف دائم.
- بند ۱۱- دنده گردنی
- الف) با عوارض شدید معاف دائم.
- ب) بدون عوارض خدمات غیررزمی
- بند ۱۲- توراسیک اوت لت سندرم با تأیید کلینیکی و یا رادیولوژی معاف دائم.
- بند ۱۳- انواع خونریزیهای سربر و مننژ
- الف) با عارضه عصبی (ارگانیک یا غیرارگانیک) معاف دائم.
- ب) بدون عارضه خدمات غیررزمی.
- بند ۱۴- تروماهای عصبی
- الف) فلج اعصابی که سبب اختلالات عملی و ناتوان کننده معاف دائم.
- ب) صدمات عصبی حسی خدمات غیررزمی.

### بخش هفتم: بیماریهای ریه و قفسه صدري

- ماده ۳۵- مشمولان مبتلاء به بیماریهای ریه و قفسه صدري با توجه به نوع بیماری که بدان مبتلاء می باشند از معافیت‌های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.
- بند ۱- تغییر شکل و نقص‌های مادرزادی حجاب حاجز (نبودن دیافراگم یا فلج حجاب حاجز) معافیت دائم.
- بند ۲- تغییر شکل‌های مادرزادی قفسه صدري مانند سینه فرورفته (سینه قیفی شکل)، جناغ برجسته یا فقدان عضلات تنفسی:
- الف) همراه با اختلال بالینی واضح در عمل قلب یا ریه معاف دائم.
- ب) بدون اختلال تنفسی و قلبی خدمات غیررزمی.
- بند ۳- عدم تشکیل قسمتی از ریه (آژنزی ریه) و آپلازی کامل یا جزئی که ایجاد اختلال در عمل تنفسی نموده باشد معاف دائم.
- بند ۴- استنیت و استئومیلیت دنده‌ها یا ترقوه یا جناح سینه یا کتف:
- الف) در نوع مزمن (بیش از ۶ ماه) معاف دائم.
- ب) در نوع حاد شش ماه معاف موقت.
- ج) در نوع بهبود یافته خدمات غیررزمی.
- بند ۵- شکستگی دنده‌ها یا جناغ یا کتف یا ترقوه که موجب اختلال عمل تنفسی یا تغییر شکل شدید آنان شده باشد به شرط ثبوت در بیمارستانهای نظامی یا دانشگاهی معاف دائم.
- بند ۶- سیکاتریس سوختگی وسیع و یا سیکاتریس‌های اعمال جراحی که ایجاد اختلال عملی تنفسی نماید معاف دائم.

**بند ۷- انواع پلورزیها:**

الف) از نوع مزمن (بیش از ۶ماه) معاف دائم.

ب) از نوع حاد شش ماه معاف موقت.

**بند ۸- سابقه پنوموتورکس خودبخودی:**

الف) سابقه پنوموتورکس خودبخودی (یک بار تأیید شده) معاف از رزم.

ب) سابقه پنوموتورکس خودبخودی تکرار شونده (بیش از یکبار) معاف دائم.

**بند ۹- سارکوئیدوز، فیبروز ریه، سندرم کارتاژنز معاف دائم.**

**بند ۱۰- تومورهای حجاب حاجز و یا جنب اعم از خوش خیم و بدخیم معاف دائم.**

**بند ۱۱- بیماریهای قارچی مزمن ریه معاف دائم.**

**بند ۱۲- پنوموکونیوزها معاف دائم.**

**بند ۱۳- آمفییزم ریه:**

الف) بصورت منتشر معاف دائم.

ب) لوکالیزه خدمات غیررزمی.

**بند ۱۴- کیستهای مختلف ریه (هیداتیک، درموئید) پلوروپری کاردیال و کیستهای هوایی بزرگ و متعدد معاف دائم.**

**بند ۱۵- آبه ریوی و سکلهای وسیع عفونی معاف دائم.**

**بند ۱۶- برونشکتازی:**

الف) دو طرفه یا دو لب در یک ریه معاف دائم.

ب) یک لب یک طرفه معاف از رزم.

**بند ۱۷- برونشیت مزمن که تولید عوارض بالینی نموده باشد معاف دائم.**

**بند ۱۸- آسم به شرط ثبوت در بیمارستانهای نظامی یا دانشگاهی.**

الف) در موارد متوسط و شدید معاف دائم.

ب) در موارد خفیف خدمات غیررزمی.

**بند ۱۹- تومورهای برونش بطور کلی اعم از بدخیم یا خوش خیم معاف دائم.**

**بند ۲۰- اجسام خارجی ریه، برونش و مدیاستن که عارضه ریوی ایجاد کرده و باعث اختلال در فونکسیون ریه شده باشد به**

شرط ثبوت در بیمارستانهای نظامی یا دانشگاهی معاف دائم.

**بند ۲۱- سابقه اعمال جراحی سینه اعم از برداشتن بیش از یک دنده و تورکوپلاستی ورزکسیون ریه و دکورتیکاسیون معاف**

دائم.

**بند ۲۲- تنگیهای تراشه برونشها که ایجاد اختلالات عملی کرده باشد معاف دائم.**

**بند ۲۳- تومورهای مدیاستن، مدیاستنیتهای مزمن علائم فشار به مدیاستین معاف دائم.**

**بخش هشتم: بیماریهای استخوان (اسکلت)**

**ماده ۳۶- مضمولان مبتلاء به بیماریهای استخوانها (اسکلت) با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء می باشند از**

معافیتهای مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.

**بند ۱- انحرافات ستون فقرات مادرزادی یا کتسابی:**

الف) در اشکال شدید و ناتوان کننده معاف دائم.

(۱) انحرافات جانبی مادرزادی و کتسابی ستون فقرات (اسکولیوز بیش از ۳۰ درجه معاف دائم)

(۲) جبران نشده و یا منجر به تغییر شکل قفسه صدری شده باشد معاف دائم.

(۳) کیفوز شدید بیش از ۷۰ درصد معاف دائم.

ب) در اشکال خفیف (انحرافات جانبی مادرزادی و کتسابی ستون فقرات کمتر از ۲۰ درجه) معاف از رزم.

بند ۲- اسپینابیفیدا کولتا، سکرالیزاسیون، لومباریزاسیون خدمات غیر رزمی.

بند ۳- هر گونه اعمال جراحی (استخوانی) ستون فقرات معاف دائم.

بند ۴- شکستگی‌های قدیمی حفره کوتیل (استابولوم) چنانچه با تغییر شکل حفره و یا عارضه دیگر مفصلی همراه باشد معاف دائم.

بند ۵- نکرور آواسکولار سر استخوان ران به هر علت - معاف دائم.

بند ۶- شکستگی‌های لگن:

الف) نوع مالگین معاف دائم.

ب) نوع Open Book معاف از رزم.

بند ۷- بیماری شوثرمان خدمات غیررزمی.

بند ۸- استئومیلیت:

الف) از نوع حاد شش ماه معاف موقت.

ب) عفونتهای سخت حاد و عفونتهایی که علیرغم ۶ ماه درمان بهبود نیافته و منجر به تغییر شکل استخوان یا ترشح مکرر باشد معاف دائم.

بند ۹- تومورهای استخوانی خوش خیم.

الف) تومورهای استخوانی متعدد و یا با ایجاد اختلال مشهود در کار عضو معاف دائم.

ب) تومورهای داخل استخوانی منفرد بدون عارضه خدمات غیررزمی.

بند ۱۰- کیستهای استخوانی:

الف) کیستهای بزرگ با خطر شکستگی یا به اندازه بیش از یک سوم قطر استخوان معاف دائم.

ب) کیستهای کوچک و بدون عارضه خدمات غیررزمی.

بند ۱۱- شکستگی‌ها:

الف) شکستگی‌های استخوانهای بلند که منجر به نصب پیچ و پلک و یا کونچر شده باشد و یا در گچ باشد چنانچه کمتر از شش ماه از عمل گذشته باشد، شش ماه معاف موقت.

ب) شکستگی‌های جوش خورده‌ای که با پیچ و پلک، یا کونچر بوده و یا اختلال عملکرد ایجاد کرده باشد خدمات غیررزمی.

ج) شکستگی‌هایی که پس از یک سال جوش نخورده باشد و مفصل کاذب ایجاد کرده باشد و یا در وضع نامناسب جوش خورده و اشکال عملی ایجاد نموده باشد معاف دائم.

بند ۱۲- قطع یا فقدان یکی از اندامها معاف دائم.

بند ۱۳- کوتاهی پا:

الف) کوتاهی بیش از ۳/۵ سانتی متر معاف دائم (به استناد اسکنوگرام)

ب) کوتاهی از ۱/۵ تا ۳/۵ سانتی متر خدمات غیررزمی.

بند ۱۴- سینوویال کندروماتوزیس مفاصل همراه با اختلال عملی معاف دائم.

**بند ۱۵-** آنکیلوز کلیه مفاصل بزرگ (هانش، زانو، آرنج، شانه، مچ پا، مچ دست) معاف دائم.

**بند ۱۶-** محدودیت حرکات مفاصل:

الف) در مورد مفاصل هانش، زانو و شانه معاف دائم.

ب) محدودیت حرکات سایر مفاصل بزرگ در صورتی که نیمی از حرکات محدود شده باشد معاف دائم.

ج) در موارد خفیف تر همراه با اختلال عملکرد خدمات غیررزمی.

تبصره: در موارد مشکوک زیر بیهوشی اندازه گیری شود.

**بند ۱۷-** دررفتگی مکرر و یا قدیمی و مادرزادی مفاصل بزرگ (مستند به ۲ رادیوگرافی در حال دررفتگی در بیمارستانهای

ن.م و یا مورد وثوق) عمل شده و نشده معاف دائم.

**بند ۱۸-** شلی لیگامانهای زانو و مچ پا و در رفتگی عادی مفاصل که مانع تمرینات نظامی باشد خدمات غیررزمی.

**بند ۱۹-** سندرم ایسکمیک ولکمن:

الف) در صورتیکه شدید و مانع خدمت باشد معاف دائم.

ب) در موارد خفیف خدمات غیررزمی.

**بند ۲۰-** فقدان کامل شست (از مفصل M.C.P) و یا فقدان ارزش کاری آن در یک دست معاف دائم.

**بند ۲۱-** فقدان انگشتان دست:

الف) بیش از یک انگشت در یک دست معاف دائم.

ب) تا سه بند انگشت در یک دست خدمات غیررزمی.

توجه: در مورد انگشتان بصورت زیر عمل شود که هر انگشت کامل یک و هر بند یک سوم محسوب شود یعنی اگر بند اول

چهار انگشت قطع شده باشد بیش از یک انگشت محسوب و معاف دائم می شود.

**بند ۲۲-** عوارضی که مانع باز شدن و یا تا شدن انگشتان دست شود مانند سندکتیلی و...

الف) در بیش از دو انگشت (مرکب) معاف دائم.

تبصره: چنانچه یک انگشت قطع شده و انگشت دیگر همان دست بیش از ۵۰٪ عملکرد خود را از دست داده باشد، معاف

دائم.

ب) در دو انگشت (ساده) خدمات غیررزمی.

**بند ۲۳-** کوتاهی اندام فوقانی در مقایسه با یکدیگر در صورتیکه بیش از ۵ سانتیمتر باشد معاف دائم.

**بند ۲۴-** سینوستوز استخوانهای ساعد:

الف) در دو دست معاف دائم.

ب) در یک دست خدمات غیررزمی.

**بند ۲۵-** کوبیتوس و آروس و والکوس:

الف) همراه با اختلال عملکرد یا ضایعه عصبی معاف دائم.

ب) بیش از ۱۰ درجه انحراف خدمات غیررزمی.

**بند ۲۶-** کوکسپالانا و کوکسوارا، کوکسامکنا، کوکساوالکا معاف دائم.

**بند ۲۷-** پارگی منیسک زانو عمل شده یا نشده خدمات غیررزمی.

**بند ۲۸-** پارگی شدید و کامل رباطهای جانبی و متقاطع زانو که باعث ناپایداری مفصل گردد:

الف) در مواردیکه چند رباط پاره شده باشد معاف دائم.

ب) در موارد پارگی رباط ACL و PCL همراه با پارگی منیسک معاف دائم.

ج) در افراد جراحی شده همراه با اختلال عملی معاف دائم.

د) در نوع منفرد خدمات غیررزمی.

ه) در افراد جراحی شده بدون اختلاف عملی معاف از رزم.

**بند ۲۹-** ژنووآلگوم، ژنووارم، ژنور کورواتوم

الف) در موارد شدید (فاصله بین دو قوزک یا دو کوندیل بیش از ۱۰ سانتی‌متر) معاف دائم.

ب) در موارد خفیف (فاصل بین دو قوزک یا دو کوندیل کمتر از ۱۰ سانتی‌متر) خدمات غیررزمی.

**بند ۳۰-** صافی کامل کف پا هر دو پا در انواع سخت (Rigid) و یا با تحدب شدید استخوانی و یا با انحراف پاشنه پا معاف دائم.

**بند ۳۱-** پارگی بهبود یافته تاندون آشیل معاف دائم.

**بند ۳۲-** تغییر شکل کتسابی یا مادرزادی استخوانهای تارس و متاتارس (هالوس والگوس شدید) خدمات غیررزمی.

**بند ۳۳-** قطع انگشتان پا:

الف) قطع سه انگشت کامل از یک پا و یا قطع شست در هر دو پا معاف دائم.

ب) قطع شست در یک پا خدمات غیررزمی.

**بند ۳۴-** کی‌نیسم معاف دائم.

**بند ۳۵-** اوریب بودن مفصل مچ پا:

الف) در موارد شدید معاف دائم.

ب) در موارد خفیف خدمات غیررزمی.

**بند ۳۶-** از بین رفتن قسمتی از استخوانهای کف پا یا هر نوع تغییرات استخوانی دیگری که مانع انجام تمرینات نظامی باشد و یا در پوشیدن پوتین اشکال ایجاد نماید معاف دائم.

**بند ۳۷-** بیماریهای اسکلتی استخوانی نظیر استئوزنوس ایپرفکتا، آرتروکریبوزیس، سکلهای شدید ناشی از CP، پولیو و انهدام کام پاشنه (نکروز استخوان تالوس) در انواع شدید معاف دائم.

**بند ۳۸-** استئوکوندريت دیسکانت زانو، هیپ و مچ پا معاف دائم.

**بند ۳۹-** بیماریهای جوش نخوردگی اسکافوئید و کن باخ همراه با اختلال عملکرد معاف دائم.

### **بخش نهم: بیماریهای شکم و دستگاه گوارش و جراحی عمومی**

**ماده ۳۷-** مضمولان مبتلاء به بیماریهای شکم و دستگاه گوارش و رشته جراحی عمومی با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء می باشند از معافیت‌های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده می کنند.

**بند ۱-** اعمال جراحی روی کبد، کیسه صفرا، مجاری صفراوی و پانکراس معاف دائم.

**بند ۲-** فیروز و سیروز کبدی معاف دائم.

**بند ۳-** آسیت به هر علت معاف دائم.

**بند ۴-** کیست‌های دستگاه گوارش و طحال معاف دائم.

**بند ۵-** همانژیوم کبدی:

الف) بزرگتر از ۴۰ میلی‌لیتر معاف دائم.

ب) کوچکتر از ۴۰ میلی‌لیتر خدمات غیررزمی.

بند ۶- سنگ کیسه صفرا و مجاری صفراوی معاف دائم.

بند ۷- بیماریهای مادرزادی و کتسابی مجاری صفراوی معاف دائم.

بند ۸- پورتال هایپرتانسیون به هر علت معاف دائم.

بند ۹- هیپاتیت‌های مزمن به هر علت معاف دائم.

بند ۱۰- بیماریهای متابولیک کبدی معاف دائم.

بند ۱۱- بیماریهای عروقی کبد معاف دائم.

بند ۱۲- پانکراتیت:

الف) حاد ۶ ماده معاف موقت.

ب) مزمن معاف دائم.

بند ۱۳- لب حلقوی پانکراس، سنگهای پانکراس، کیستهای پانکراس، فیستول پانکراس معاف دائم.

بند ۱۴- اسپلنکتومی یا فقدان مادرزادی طحال معاف دائم.

بند ۱۵- اسپلنومگالی قابل لمس معاف دائم.

بند ۱۶- تومورهای خلف صفاقی معاف دائم.

بند ۱۷- فیستولهای مقعدی فوق اسفنکتری و بین اسفنکتری معاف دائم.

بند ۱۸- فیستولهای نافی و پیلونیدال در کلیه موارد خدمات غیررزمی.

بند ۱۹- بواسیرهای داخلی با درجه‌های «۳» و «۴» معاف دائم.

بند ۲۰- فتق‌های جدار شکم (داخلی و خارجی) و دیافراگماتیک.

الف) عمل نشده معاف دائم.

ب) عمل شده عود کرده معاف دائم.

ج) عمل شده بدون عارضه منع خدمتی ندارد.

بند ۲۱- مگکولون با اختلالات عملی معاف دائم.

بند ۲۲- کلیه بیماریهای التهابی دستگاه گوارش (IBD) به ثبوت رسیده مانند کرون، کولیت اولسر و... معاف دائم.

بند ۲۳- سندرمهای سوء جذب (مانند بیماری سلیم، اسپرووی تروپیکال، بیماری ویپل) و تانژکتازی عروق روده معاف دائم.

بند ۲۴- تنگیهای کولون و رکتوم و مقعد به هر علت معاف دائم.

بند ۲۵- کلیه سندرمها پولیپوزیر و انواع پولیپهای همراه با عوارض معاف دائم.

بند ۲۶- پرولاپس رکتوم معاف دائم.

بند ۲۷- سیکاتریسهای عمل جراحی روی شکم با اندازه بیش از ۲۰ سانتی‌متر خدمات غیررزمی.

بند ۲۸- هر گونه عمل جراحی روی دستگاه گوارش که تولید اختلالات گوارشی کرده باشد و منجر به برداشتن قسمتی از عضو (بجز آپاندیس) شده باشد و یا آناستوموز شده و یا چسبندگی وسیع ایجاد کرده باشد معاف دائم.

بند ۲۹- بیماریهای پیتیک مقاوم به درمان و یا همراه با عوارض (انسداد، سوراخ شدگی، خونریزی) معاف دائم.

بند ۳۰- دیورتیکولهای مری، معده، اثنی عشر و دیورتیکولوز عمل شده، عمل نشده معاف دائم.

بند ۳۱- آشالازی (عمل شده و نشده) معاف دائم.

بند ۳۲- بی اختیاری مدفوع مادرزادی و کتسابی معاف دائم.



- بند ۳۳-** پریتونیت‌های مزمن (از هر نوع و به هر علت که باعث اختلال در کار احشاء شده باشد اعم از چرکی، سلی، قارچی) معاف دائم.
- بند ۳۴-** سل دستگاه گوارش معاف دائم.
- بند ۳۵-** وجود اجسام خارجی داخل شکم:  
الف) با عوارض معاف دائم.  
ب) بدون عوارض خدمات غیررزمی.
- بند ۳۶-** تمام فلاپهای پدیگوله عضلانی، آزاد:  
الف) اگر نقص عضو یا اختلال عملکرد ایجاد کرده باشد معاف دائم.  
ب) سایر موارد بدون عارضه خدمات غیررزمی.
- بند ۳۷-** دیورتیکول مکل:  
الف) با عارضه معاف دائم.  
ب) بدون عارضه خدمات غیررزمی.
- بند ۳۸-** هیپاتومگالی شدید به هر علت معاف دائم.
- بند ۳۹-** آبسه‌های چرکی و آمیبی کبد معاف دائم.
- بند ۴۰-** خونریزیهای مکرر دستگاه گوارش با علت ناشناخته معاف دائم.
- بند ۴۱-** بیماری کلیگر نجار نوع ۱ و ۲، کلستاز دوبین جانسون و روتور معاف دائم.
- بند ۴۲-** بیماری ژیلبرت خدمات غیررزمی.
- بند ۴۳-** ازوفازیتها:  
الف) ازوفازیت شدید که منجر به اولسربارت شده یا دیسپلازی شدید (گزارش پاتولوژی) داده باشد معاف دائم.  
ب) ازوفازیت در مراحل یک تا چهار معاف از رزم.
- بند ۴۴-** فیستول وریدی شریانی اندام فوقانی و تحتانی مادرزادی یا تروماتیک  
الف) همراه با اختلاف عملکرد معاف دائم.  
ب) بدون اختلال شدید معاف از رزم.

### **بخش دهم: بیماریهای خون و انکولوژی (بد خیمی‌ها)**

- ماده ۳۸-** مشمولان مبتلاء به بیماریهای خون با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء هستند از معافیت‌های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده می‌نمایند.
- بند ۱-** کم خونی‌های مگالوپلاستیک معاف دائم.
- بند ۲-** اختلالات ساختمانی ارثی گلوبول قرمز (مانند میکرواسفروسیتوزارثی، اولوسیتوزیز، الیپتوسیتوز) معاف دائم.
- بند ۳-** کم خونی‌های مزمن کتسابی به علت بیماریهای خوش خیم:  
الف) در موارد هموگلوبین زیر ۱۰ معاف دائم.  
ب) در موارد هموگلوبین مساوی و یا بیشتر از ۱۰ خدمات غیررزمی.
- بند ۴-** پلی گلوبولی اولیه (پلی سیتمی) و ترومبوسیتوز اولیه معاف دائم.
- بند ۵-** اختلالات کمی و کیفی پلکتها و فکتورهای انعقادی (بیماریهای خونریزی دهنده و هایپرکواگولانت) معاف دائم.

- بند ۶- بدخیمی‌های خون و دستگاه لنفاوی بطور کلی معاف دائم.
- بند ۷- اختلالات خونی ارثی و کتسابی با منشا ایمونولوژیک معاف دائم.
- بند ۸- اگرانولوسیتوز معاف دائم.
- بند ۹- بیماریهای هموگلوبینوپاتی ارثی با سطح هموگلوبین کمتر از ۱۰ معاف دائم.
- بند ۱۰- تالاسمی ماژور، تالاسمی اینترمدیت و سندرمهای سیکل سل معاف دائم.
- بند ۱۱- هیپراسپلینیزیم معاف دائم.
- بند ۱۲- بیماری فاویسم خدمات غیررزمی در نزدیکی مرکز درمانی.
- بند ۱۳- آپلازی مغز استخوان به هر علت معاف دائم.
- بند ۱۴- تومورهای بدخیم از هر نوع و در هر عضو که باشد ولو اینکه درمان شده باشد معاف دائم.
- بند ۱۵- تومورهای خوش خیم:
- الف) چنانچه سبب اختلال مشهود در کار عضو یا بصورت عودکننده و یا با کراهت منظر همراه باشد معاف دائم.
- ب) در غیر موارد فوق به مبحث مربوطه رجوع شود.

### **بخش یازدهم: بیماریهای دستگاه ادراری تناسلی**

- ماده ۳۹- مشمولان مبتلاء به بیماریها دستگاه ادراری تناسلی با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلا می باشند از معافیت‌های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.
- بند ۱- انسداد ادراری به دلایل عضوی یا عفونی یا فونکسیون:
- الف) در صورتیکه برطرف کردن انسداد امکان پذیر باشد خدمات غیررزمی.
- ب) در صورت عدم امکان برطرف کردن انسداد معاف دائم.
- بند ۲- برگشت ادرار به حالیها:
- الف) اگر دو طرفی یا یک طرفه شدید باشد معاف دائم.
- ب) یک طرفه و خفیف خدمات غیررزمی.
- بند ۳- بیماریهای عفونی مزمن (سلی، میکروبی، انگلی، قارچی) کلیه، لنگچه، حالب، مثانه، بیضه‌ها، مجاری ادرار هر یک به تفکیک معاف دائم.
- بند ۴- سنگهای حالب، کلیه، پروستات، مثانه و سنگهای شاخ گوزنی و نفروکلسیوز:
- الف) در صورتیکه انسداد ایجاد کرده باشد معاف دائم.
- ب) در صورت عدم ایجاد انسداد معاف از رزم.
- بند ۵- سنگهای حالب، کلیه، مثانه عمل شده خدمات غیررزمی.
- بند ۶- تومورهای خوش خیم و بدخیم مجاری ادراری تناسلی معاف دائم.
- بند ۷- بیماریهای رتروپریتوان، فیبروز رتروپریتوان، تومورهای خوش خیم و بدخیم و کیست‌های رتروپریتوان معاف دائم.
- بند ۸- بیماریهای طبی کلیه: سندروم نفروتیک، گلومر و لنفریت مزمن، پیلونفریت مزمن، بیماریهای کلاژن کلیه، پروتئین اوری بیش از ۳۰۰ میلی گرم و هماتوری اسانسیل و نارسایی مزمن کلیه معاف دائم.
- بند ۹- گلومرولونفریت و پیلونفریت حاد ۶ ماه معاف موقت.

بند ۱۰- هیدرونفروس و اتساع لگنچه معاف دائم.

بند ۱۱- نفرکتومی یک طرفه، نفرکتومی پارسیل و ویلاپلاستی معاف دائم.

بند ۱۲- کلیه نعل اسبی - کلیه کتوپیک داخل لگن، کتویی یک طرفه (یعنی هر دو کلیه در یک طرف قرار گرفته باشند) معاف دائم.

بند ۱۳- پتوز کلیه:

الف) درجه ۲ خدمات غیررزمی.

ب) درجه ۳ معاف دائم.

بند ۱۴- هیپوپلازی و آپلازی و آژنزی کلیه معاف دائم.

تبصره: هیپوپلازی یک طرفه و بدون علامت معاف از رزم.

بند ۱۵- کلیه میان اسفنجی معاف دائم.

بند ۱۶- فیستول سیستم اداری به دستگاه گوارش یا پوست معاف دائم.

بند ۱۷- نکروز کورتکس کلیه:

الف) در صورتی که منجر به نارسایی یا کم کاری کلیه شده باشد معاف دائم.

ب) در سایر موارد خدمات غیررزمی.

بند ۱۸- پیوند کلیه معاف دائم.

بند ۱۹- بیماریهای عروقی کلیه مثل: آنوریسم شریان کلیوی، انفارکتوس کلیه، ترومبوز ورید کلیوی، فیستول شریانی

وریدی، آنوریسم شریانی وریدی معاف دائم.

بند ۲۰- دوبلیکاسیون حالب در صورتیکه بطور جداگانه تا مثانه ادامه داشته باشد معاف دائم.

بند ۲۱- مگااورتر خدمات غیررزمی.

بند ۲۲- هیدرواورتر معاف دائم.

بند ۲۳- اورتروسل یک طرفی یا دو طرفه خدمات غیررزمی.

بند ۲۴- مثانه نوروژنیک معاف دائم.

بند ۲۵- کاهش ظرفیت مثانه به دلایل اعمال جراحی قبلی پاستیت و یا رادیوتراپی معاف دائم.

بند ۲۶- سیستکتومیوتال و پارسیل معاف دائم.

بند ۲۷- تنگی کردن مثانه:

الف) بدون عارض خدمات غیررزمی.

ب) در صورتیکه عارضه داشته باشد بر حسب عارضه اظهار نظر شود.

بند ۲۸- از بین رفتن قدرت انقباضی کردن مثانه که منجر به بی‌اختیاری ادرار شود معاف دائم.

بند ۲۹- هیپوسپادیاژ تنه آلت و میان دو راه معاف دائم (هیپوسپادیاژ درجه یک مانع خدمتی ندارد)

بند ۳۰- ایسپادیاژ معاف دائم.

بند ۳۱- انواع فیستولهای مجرا به تنه آلت، رکتوم و پرینه و اسکروتوم معاف دائم.

بند ۳۲- بیماری بیرونی:

الف) نوع شدید معاف دائم.

ب) نوع خفیف خدمات غیررزمی.

بند ۳۳- دیورتیکول مجرا معاف دائم.

- بند ۳۴-** تنگی شدید مجرا، انواع والوهای مجرای خلفی، تومورهای خوش خیم و بدخیم مجرا، اورتریت‌های مزمن غیرقابل درمان معاف دائم.
- بند ۳۵-** بیماریهای مقاربتی اگر در ناحیه انتهایی مجرا و آلت دفرماسیون ایجاد کرده یا به فیروز و یا تنگی مجرا منجر شود معاف دائم.
- بند ۳۶-** هیدروسل:
- الف) نوع حجیم معاف دائم.
- ب) سایر موارد خدمات غیررزمی.
- بند ۳۷-** واریکوسل:
- الف) درجه ۱ و ۲ خدمات غیررزمی.
- ب) درجه ۳ معاف دائم.
- بند ۳۸-** تورسیون حاد بیضه ۶ ماه معاف موقت.
- بند ۳۹-** کتویی و یا فقدان بیضه:
- الف) دو طرفه معاف دائم.
- ب) یک طرفه خدمات غیررزمی.
- بند ۴۰-** آتروفی شدید بیضه:
- الف) دو طرفه معاف دائم.
- ب) یک طرفه خدمات غیررزمی.
- بند ۴۱-** هماتوسل حاد ۶ ماه معاف موقت.
- بند ۴۲-** شکستگی آلت خدمات غیررزمی.
- بند ۴۳-** اپی‌دیدیمکتومی:
- الف) دو طرفه معاف دائم.
- ب) یک طرفه خدمات غیررزمی.
- بند ۴۴-** فقدان آلت معاف دائم.
- بند ۴۵-** ترمبوقلبیت وریدهای سطحی آلت ۶ ماه معاف موقت.
- بند ۴۶-** دو جنسی معاف دائم.
- بند ۴۷-** بی‌اختیاری ادراری و شب ادراری به شرط ثبوت در بیمارستانهای نیروهای مسلح معاف دائم.
- بند ۴۸-** تغییر مسیر ادراری با عمل جراحی معاف دائم.
- بند ۴۹-** هیدروسل طناب منوی، اپیدیدیمیت مزمن و کیست‌های طناب منوی خدمات غیررزمی.

### **بخش دوازدهم: بیماریهای فک و دهان و دندان**

- ماده ۴۰-** مشمولان مبتلاء به بیماری فک و دهان دندان با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء می‌باشند از معافیت‌های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده می‌نمایند.
- بند ۱-** ناهنجاریهای استخوانی فک و صورت که موجب اختلال در عمل جویدن یا تکلم باشد معاف دائم.
- بند ۲-** آنگیلوز مفصل تامپورو ماندیبولریک یک طرفی و دو طرفی به شرط ثبوت بوسیله رادیوگرافی معاف دائم.

**بند ۳-** تومورهای خوش خیم در صورتیکه از لحاظ حجم و موقعیت ایجاد اختلال در جویدن و یا در تکلم بنماید معاف دائم.

**بند ۴-** کام شکاف دار همراه یا بدون لب شکری:

الف) عمل نشده معاف دائم.

ب) عمل شده با عارضه تنفسی یا تغذیه‌ای و یا اختلال تکلم شدید معاف دائم.

ج) عمل شده بدون عارضه خدمات غیررزمی.

**بند ۵-** استئومیلیتهای استخوانهای فک که بعد از درمان منجر به ناهنجاری مشهود استخوانهای فک و صورت شوند، معاف دائم.

**بند ۶-** ناهنجاریهای زبان مانند آنکیلوگلوسی، آتروفی و هیپرتروفی زبان، شکاف برداشتن و یا دو قطعه شدن زبان که موجب اختلال در جویدن و تکلم و یا بلع شود معاف دائم.

**بند ۷-** از بین بردن دندانها بطوریکه در مجموع در دهان کمتر از ۱۴ دندان وجود داشته باشد معاف دائم.

**بند ۸-** کلیه تومورهای بدخیم فک و دهان معاف دائم.

### **بخش سیزدهم: بیماریهای چشم و عوارض بینایی**

**ماده ۴۱-** مشمولان مبتلاء به بیماریهای چشم و عوارض بینایی با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء می باشند از معافیتهای مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود:

**بند ۱-** هیپرمتری با سایکلوپلژی کامل برای مشمولان عادی و دیپلم:

(هیپرمتری با سایکلوپلژی کامل که در صورت همراه بودن با آستیگماتیسم، با علامت منفی منظور شود ولی محاسبه نگردد)

الف) هیپرمتری از ۲/۵ تا ۴ دیوپتر داخل هر یک از چشمها خدمات غیررزمی.

ب) مجموع دیوپتر هیپرمتری دو چشم از پنج تا هشت دیوپتر داخل خدمات غیررزمی.

ج) هیپرمتری بیش از چهار دیوپتری یک چشم تا پنج دیوپتر داخل خدمات غیررزمی.

د) هیپرمتری بیش از پنج دیوپتری یک چشم معاف دائم.

ه) مجموع دیوپتر هیپرمتری هر دو چشم بیش از هشت دیوپتری معاف دائم.

**بند ۲-** هیپرمتری با سایکلوپلژی کامل در مشمولان بالاتر از دیپلم:

(هیپرمتری با سایکلوپلژی کامل که در صورت همراه بودن با آستیگماتیسم، با علامت منفی منظور شود ولی محاسبه نگردد)

الف) هیپرمتری از ۳ تا ۵ دیوپتر داخل هر یک از چشمها خدمات غیررزمی.

ب) مجموع هیپرمتری دو چشم از شش تا ۱۰ دیوپتر داخل خدمات رزمی.

ج) هیپرمتری بیش از شش دیوپتری یک چشم تا شش دیوپتر داخل خدمات غیررزمی.

د) هیپرمتری بیش از شش دیوپتری یک چشم معاف دائم.

ه) مجموع دیوپتر هیپرمتری هر دو چشم بیش از ۱۰ دیوپتر معاف دائم.

**بند ۳-** میوپی با سایکلوپلژی در مشمولان عادی و دیپلم:

(میوپی با سایکلوپلژی کامل که در صورت همراه بودن با آستیگماتیسم با علامت مثبت منظور شود ولی محاسبه نگردد)

الف) میوپی از ۲/۵ تا ۴ دیوپتری داخل هر یک از چشمها خدمات غیررزمی.

ب) مجموع دیوپتر میوپی از ۵ تا ۸ دیوپتر داخل هر دو چشم خدمات غیررزمی.

ج) میوپی بیش از پنج دیوپتری یک چشم تا شش دیوپتر داخل خدمات غیررزمی.

د) میوپی بیش از شش دیوپتری یک چشم معاف دائم.

ه) مجموع دیوپتر میوپی بیش از هشت دیوپتری هر دو چشم معاف دائم.

**بند ۴-** میوپی با سایکلوپلژی در مشمولان بالاتر از دیپلم:

(میوپی با سایکلوپلژی کامل که در صورت همراه بوده با آستیگماتیسم با علامت مثبت منظور شود ولی محاسبه نگردد)

الف) میوپی از ۳ تا ۵ دیوپتر داخل هر یک از چشمها خدمات غیررزمی.

ب) مجموع دیوپتر میوپی بین ۶ تا ۱۰ دیوپتر داخل هر دو چشم خدمات غیررزمی.

ج) میوپی بیش از ۶ دیوپتری یک چشم تا ۷ دیوپتر داخل خدمات غیررزمی.

د) میوپی بیش از ۷ دیوپتری یک چشم معاف دائم.

ه) مجموع دیوپتر میوپی بیش از ۱۰ دیوپتری هر دو چشم معاف دائم.

**بند ۵-** آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط با سایکلوپلژی کامل در مشمولان عادی و دیپلم:

(در آستیگماتیسم ساده، یا مرکب یا مخلوط میزان آستیگماتیسم بایستی بیشتر از اسفر باشد)

الف) آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط از ۲/۵ تا ۴ دیوپتری داخل هر یک از چشمها خدمات غیررزمی.

ب) مجموع دیوپتر آستیگمات ساده، مرکب یا مخلوط از ۵ تا ۸ دیوپتر داخل خدمات غیررزمی.

ج) آستیگماتیسم ساده یا مرکب بیش از ۵ دیوپتری تا ۶ دیوپتری یک چشم خدمات غیررزمی.

د) آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط بیش از شش دیوپتری یک چشم معاف دائم.

ه) چنانچه آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط هر دو چشم در مجموع بیش از هشت دیوپتر باشد معاف دائم.

**بند ۶-** آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط با سایکلوپلژی کامل در مشمولان بالاتر از دیپلم:

(در آستیگماتیسم ساده یا مرکب میزان آستیگماتیسم بایستی بیشتر از اسفر باشد)

الف) آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط از ۳ تا ۵ دیوپتری داخل هر یک از دو چشم خدمات غیررزمی.

ب) مجموع دیوپتر آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط هر دو چشم از ۶ تا ۱۰ دیوپتر داخل خدمات غیررزمی.

ج) آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط بیش از ۶ دیوپتری تا ۷ دیوپتر داخل یک چشم خدمات غیررزمی.

د) آستیگماتیسم ساده، مرکب یا مخلوط بیش از هفت دیوپتری یک چشم معاف دائم.

ه) مجموع دیوپتر آستیگمات ساده، مرکب یا مخلوط هر دو چشم بیش از ۱۰ دیوپتر معاف دائم.

**بند ۷-** فقدان یک چشم یا آنکه یک چشم عملاً و یا در اثر بیماریهای غیر قابل علاج فاقد بینایی (عدم درک نور) باشد

معاف دائم.

**بند ۸-** اورام ملتحمه فصلی شدید توام با عوارض قرنیه:

الف) در مشمولان عادی معاف دائم.

ب) در مشمولان دیپلم و بالاتر خدمات غیررزمی.

**بند ۹-** عوارض تراخمی ملتحمه و پلک از قبیل سیمبلفارون کزروزیس، آنتروپیون و کتروپیون:

الف) در یک چشم خدمات غیررزمی.

ب) در دو چشم معاف دائم.

**بند ۱۰-** ناخنک پیشرفته که تا مرکز قرنیه پیشرفت نموده باشد و با چشم غیرمسلح دیده شود معاف دائم.

**بند ۱۱-** لک مرکزی قرنیه:

- الف) در صورتیکه وسیع باشد و مرکز قرنیه را اشغال نموده باشد (لک وسیع در موضعی که بیش از ۳ میلیمتر مربع سطح قرنیه را پوشانیده باشد) معاف دائم.
- ب) در موارد خفیف‌تر خدمات غیررزمی.
- بند ۱۲-** کراتیت‌های آنترستسیل و دیستروفیهای قرنیه یک یا دو چشم معاف دائم.
- بند ۱۳-** کلوبوم مادرزادی مردمک:
- الف) همراه با گرفتاری شبکیه (رتین) معاف دائم.
- ب) بدون گرفتاری شبکیه (رتین) خدمات غیررزمی.
- بند ۱۴-** ایریدوسیکلیتهای شدید و مزمن یک یا دو چشم که تولید چسبندگیهای وسیع نموده باشد معاف دائم.
- بند ۱۵-** کلوزیون و سیکلوزیون کامل مردمک معاف دائم.
- بند ۱۶-** ایریدکتومی یا ایریدودپالیز وسیع حاصل از حوادث یا اعمال جراحی.
- الف) در صورتیکه با کاهش دید و عوارض قرنیه و عدسی توام باشد معاف دائم.
- ب) در صورتیکه با کاهش دید و عوارض توام نباشد خدمات غیررزمی.
- بند ۱۷-** کاتارکت مادرزادی، ضربه‌ای، متابولیک و کاتارکت عمل شده معاف دائم.
- تبصره: کدورت‌های عدسی که ایجاد اختلال دید در رتینوسکوپی نمی‌نماید خدمات غیررزمی.
- بند ۱۸-** کدورت وسیع زجاجیه به هر علت معاف دائم.
- بند ۱۹-** کوریورتنیت مرکزی و یا منتشر مزمن یک یا دو چشم معاف دائم.
- بند ۲۰-** رتینیت پیگمانترو رتینیت‌های غیرپیگمانتر به شرط اثبات توسط ERG (که در آن افت ولتاژ حداقل نصف میزان طبیعی باشد) معاف دائم.
- بند ۲۱-** لوکسایون کامل یا ناقص عدسی یا لنتیکیونوس و یا فقدان عدسی یک چشم معاف دائم.
- بند ۲۲-** انفاصل شبکیه عمل شده و یا عمل نشده به هر علت معاف دائم.
- بند ۲۳-** آمبولی شریان شاخه‌ای یا مرکزی و یا ترومبوز ورید شاخه‌ای یا مرکزی و یا هر نوع واسکولیت مزمن یک یا دو چشم معاف دائم.
- بند ۲۴-** بیماریهای ناحیه مکولا و عصب باصره از قبیل آتروفی، هیپوپلازی، سوختگی، سوراخ مکولا و یا خونریزیهای ناحیه مکولا و آتروفی عصب باصره معاف دائم.
- بند ۲۵-** میکروفتالمی و بوفتالمی یک یا دو چشم معاف دائم.
- بند ۲۶-** اگروفتالمی‌های تومورال یا پولساتیویک یا دو چشم معاف دائم.
- بند ۲۷-** فلج کامل یک یا چند عضله چشم در صورتیکه استقرار یافته و دائمی باشد معاف دائم.
- بند ۲۸-** لکوفتالمی‌های مربوط به فلج عضلات پلکی معاف دائم.
- بند ۲۹-** افتادگی دائمی پلک (در هر یک از چشمها) در صورتیکه بیش از نصف مردمک چشم را پوشانیده باشد معاف دائم.
- بند ۳۰-** استرابیسم آمبلیوپیک یک چشم و استرابیسم متناوب معاف دائم.
- بند ۳۱-** نیستاگموس دائمی و مشهود معاف دائم.
- بند ۳۲-** داگریوسیستیت مزمن و چرکی معاف دائم.
- بند ۳۳-** گلوکوم مزمن و مطلق و گلوکوم حاد زاویه بسته با عارضه و گلوکوم‌های عمل شده یک چشم معاف دائم.
- بند ۳۴-** اجسام خارجی داخل کره چشم معاف دائم.
- بند ۳۵-** پیوند قرینه معاف دائم.

- بند ۳۶-** کراتوکونوس با گزارش توپوگرافی بیمارستانهای نظامی و دانشگاهی معاف دائم.
- بند ۳۷-** تومورهای خوش خیم به هرصورت خدمات غیر رزمی (درصورت ایجاد طبق بند مربوطه رفتار شود)
- بند ۳۸-** تومورکاذب اوربیت در صورتی که عود کننده و مقاوم به درمان باشد معاف دائم.
- بند ۳۹-** آمبلیوپی یک چشم یا دو چشم خدمات غیررزمی.

### **بخش چهاردهم: بیماریهای گوش و حلق و بینی**

- ماده ۴۲-** مشمولان مبتلاء به بیماریهای گوش و حلق و بینی با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء می باشند از معافیت های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.
- بند ۱-** کاهش شنوایی یک طرفه بطوری که معدل آن در فرکانس های چهارگانه (۵۱۲-۱۰۲۴-۲۰۴۸-۴۰۹۶) بیش از ۸۰ دسی بل باشد معاف دائم.
- بند ۲-** کاهش شنوایی یک طرفه اگر در فرکانس های چهارگانه بین ۵۰ تا ۸۰ دسی بل باشد خدمات غیررزمی.
- بند ۳-** کاهش شنوایی هر دو گوش بطوری که معدل کاهش شنوایی در فرکانس های چهارگانه در یک گوش بالای ۲۵ دسی بل و در گوش دیگر بالای ۵۰ دسی بل باشد معاف دائم.
- بند ۴-** کاهش شنوایی هر دو گوش در فرکانس های چهارگانه بین ۲۵ تا ۵۰ دسی بل خدمات غیررزمی.
- بند ۵-** کری ولالی معاف دائم.
- بند ۶-** فقدان کامل مادرزادی یا کتسابی لاله گوش یک طرفه یا دو طرفه معاف دائم.
- بند ۷-** آترزی یا انسداد مجرای گوش خارجی در تمام طول مجرا یا قسمتی از آن معاف دائم.
- بند ۸-** عفونت مزمن گوش میانی که سبب ایجاد پولیپ یا ضایعه در ناحیه شراپنل و یاستتیت و کولستاتوم نماید یک طرفه یا دوطرفه معاف دائم.
- بند ۹-** عمل جراحی رادیکال ماستوئیدکتومی معاف دائم.
- بند ۱۰-** عفونت مزمن گوش میانی با ترشح چرکی و پارگی پرده تمپان در صورتی که از نظر رادیولوژی ترکم استخوانی یا اسکروزناشی از عکس العمل عفونت موجود باشد و یا همراه بکاهش شنوایی دوطرفه بیش از سی و پنج دسی بل در هر گوش باشد:
- الف) در موارد دوطرفه معاف دائم.
- ب) یک طرفه خدمات غیررزمی.
- بند ۱۱-** عفونت مزمن گوش میانی با ترشح چرکی یک گوش که با ترکم استخوانی یا اسکروزناشی از عفونت باشد در صورتی که با پارگی پرده گوش سمت دیگر همراه باشد (حتی بدون وجود ترکم استخوانی) معاف دائم.
- بند ۱۲-** فلج عصب صورتی در اثر التهابات قدیمی گوش با شکستگی استخوان روزه یا به علت عمل جراحی گوش معاف دائم.
- بند ۱۳-** فلج کامل عصب صورتی مقاوم به درمان به هر علتی (علل ناشناخته، بلز سندروم رامس هانت و غیره) که حداقل شش ماه از شروع آن گذشته باشد معاف دائم.
- بند ۱۴-** لایبرنتیت های چرکی (بکتریال) که همراه بانیستکوموس واضح و علائم پارکینیک ثابت شده در بیمارستانهای نیروهای مسلح باشد معاف دائم.



- بند ۱۵-** بیماری و سندروم در صورتی که با آزمایشات پارکلینیک در بیمارستانهای نیروهای مسلح تأیید شود معاف دائم.
- بند ۱۶-** عوارض مادرزادی یا عفونی در بینی، کام، لب و حلق که تولید اختلالات شدید نفسی، صوتی، گوارشی نموده باشد و یا کراهت منظر ایجاد کرده باشد در صورتی که قابل درمان نباشد معاف دائم.
- بند ۱۷-** شکستگی های قدیمی بینی همراه با اختلالات تنفسی شدید و یا تغییر شکل شدید ظاهری صورت که نیاز به عمل جراحی زیبایی داشته باشد معاف دائم.
- بند ۱۸-** رینیت آتروفیک همراه با کروت متعفن (بیماری اوزن) معاف دائم.
- بند ۱۹-** آنژیوفیبروم نازوفارنگس معاف دائم.
- بند ۲۰-** سینوزیت ها توام (پان سینوزیت) مزمن معاف دائم.
- بند ۲۱-** پولیپوز بینی:
- الف) در صورتی که دوطرفه باشد معاف دائم.
- ب) در صورت یک طرفه خدمات غیررزمی
- بند ۲۲-** تومورهای میکسد غده بنا گوش و یا تحت فکی عمل شده و یا عمل نشده (به شرط ثبوت در بیمارستانهای نیروهای مسلح) معاف دائم.
- بند ۲۳-** لارنژیت های مزمن که تولید اختلالات شدید و دائمی صوتی یا تنفسی نماید معاف دائم.
- بند ۲۴-** بیماریهای مادرزادی، عفونی، ضربه ای و یا تومورهای حنجره که تولید اختلالات شدید و دائمی نماید معاف دائم.
- بند ۲۵-** تومورهای گلوموس ژوگولر، آنژیومهای وسیع در نقاط مختلف گوش و حلق و بینی، حفره و فضای دهان، زبان، فکین، سینوسهای صورت و منضعات اعضای فوق معاف دائم.
- بند ۲۶-** فلج تارهای صوتی دو طرفه و یا یک طرفه با بیش از شش ماه سابقه معاف دائم.

### **بخش پانزدهم: بیماریهای قلب و عروق**

- ماده ۴۳-** مشمولان مبتلاء به بیماریهای قلب و عروق با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء هستند از معافیت های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده می نمایند.
- بند ۱-** کلیه عوارض عضوی دریچه ای قلب عمل شده و عمل نشده به شرط ثبوت در بیمارستانهای نیروهای مسلح یا دانشگاهی معاف دائم.
- تبصره -** پرولاپس دریچه ای که منجر به نارسائی نشده باشد خدمات غیررزمی.
- بند ۲-** وجود هر گونه بیماری مادرزادی قلب اعم از عمل شده و نشده معاف دائم.
- تبصره -** دکستروکاردی و سیتوس انورتوس اگر با آنومالیهای دیگر همراه نبوده و عارضه ای نداشته باشد منع خدمتی ندارد.
- بند ۳-** هر نوع بیماری عروق کرونر در هر درجه و حالتی که باشد معاف دائم.
- بند ۴-** نارسایی مزمن قلب معاف دائم.
- بند ۵-** هر نوع بیماری مزمن پریکارد - آندوکارد - میوکارد اعم از التهابی، تومورال، مادرزادی و کتسابی معاف دائم.
- بند ۶-** بیماریهای مادرزادی و یا کتسابی، تومورال و التهابی آئورت و سرخرگهای بزرگ، مانند کوارکتاسیون، آنوریسمها، آنژیومها و اتساع سرخرگهای ریوی، کانال شریانی باز، تنگی شریان ریوی اصلی و فیستولهای شریانی وریدی در مورد عمل شده یا نشده معاف دائم.

**بند ۷-** ازدیاد فشار خون شریانی در صورتی که فشار خون باز سیتولیک از ۱۶۰ میلیمتر جیوه و یا دیاستولیک از ۱۰۰ میلیمتر جیوه بالاتر باشد (مقصود از فشار خون باز آنست که لااقل بیمار ۷۲ ساعت در بیمارستان بستری و فشار خون در ساعات مختلف شب و روز ثبت گردد) معاف دائم.

تبصره: ازدیاد فشار خون شریانی در صورتیکه فشار خون باز سیستولیک بین ۱۶۰-۱۴۰ میلیمتر جیوه و یا دیاستولیک بین ۱۰۰-۹۰ میلیمتر جیوه باشد خدمات غیررزمی.

**بند ۸-** ترومبوفلیت‌ها:

الف) چنانچه عودکننده باشد معاف دائم.

ب) در موارد محدود خدمات غیررزمی.

**بند ۹-** واریس‌ها:

الف) شدید و یا همواره با عوارض معاف دائم.

ب) خفیف و متوسط خدمات غیررزمی.

**بند ۱۰-** تومورهای عروق لنفاوی، لنف آدنوم و الفانتیازیس که لااقل یکی از اندامها را فرا گرفته باشد معاف دائم.

**بند ۱۱-** اختلالات ریتم به صورت کستراسیستولهای فوق بطنی به شرطی که تعدادشان بیش از ۱۰ ضربان در دقیقه باشد (در صورت تداوم یا اثبات در بیمارستانهای نیروهای مسلح یا دانشگاهی) معاف دائم.

**بند ۱۲-** اختلالات ریتم به صورت کستراسیستولهای بطنی که تعدادشان بیش از هفت عدد در دقیقه و چند کانونی، دو تا یا بیشتر پشت سرهم آمده باشد (بصورت R-on-T قرار گرفته باشد) معاف دائم.

**بند ۱۳-** تکی آریتمی‌های فوق بطنی که شامل تکیکاردی دهلیزی (بیش از ۱۴۰ ضربان در دقیقه به شرطی که پس از سه ساعت استراحت بهبود نیابد)، فیبریلاسیون دهلیزی، تکیکاردیهای نودال یا جانکشنال و تکیکاردیهای بطنی در هر مورد معاف دائم.

**بند ۱۴-** اختلال هدایت داخل دهلیزی، بلوک سینوس دهلیزی، وقفه سینوس دهلیزی و سندرم تکیکاردی و برادیکاردی، سندرم (اس.اس.اس) برادیکاردی سینوزال کمتر از ۵۰ ضربان در دقیقه که با فعالیت تعداد ضربان به حد لازم افزایش نیابد (در مورد اخیر به شرط ثبوت در بیمارستانهای نیروهای مسلح یا دانشگاهی) معاف دائم.

**بند ۱۵-** اختلالات هدایتی دهلیزی بطنی مانند سندرم W.P.W و همچنین اختلالات هدایتی که منجر به استفاده از پیش دائم یا موقت شود معاف دائم.

**بند ۱۶-** وجود یا سابقه بیماری تب روماتیسمی حاد (به شرط وجود کاردیت) معاف دائم.

### **بخش شانزدهم: بیماریهای روماتولوژی و بافت همبند**

**ماده ۴۴-** مشمولان مبتلاء به بیماریهای روماتولوژی و بافت همبند با توجه به نوع بیماری که به آن مبتلاء می باشند از معافیهای مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.

**بند ۱-** آرتریتهای عفونی حاد (استاف، بروسلوز، سالمونلا و سایر بکتریهای دیگر با تأیید میکروب شناسی)

الف) با تغییر شکل مفصلی و استخوانی معاف دائم.

ب) بدون تغییر شکل ۶ ماه معاف موقت.

ج) در صورتیکه در حین خدمت ایجاد شده باشد معاف دائم.

**بند ۲-** آرتریتهای عفونی مزمن معاف دائم.

**بند ۳- آرتریتهای التهابی:**

الف) آرتریتهای التهابی حاد: رکتیو، سندروم رایتز، تب روماتیسمی یکسال معاف موقت. تبصره- در صورتیکه در حین خدمت بروز کرده باشد معاف دائم.

ب) آرتریتهای التهابی تحت حاد و مزمن: ارتريت روماتوئيد، لوپوس اريتماتوز سيستميك، اسپوندیلیت انکلوزان، آرتريتها پسوزيازیسی، آرتريتهای التهابی روده، بیماری ویپل، آرتريت رکتیو، سندروم رایتز، کلاژنوزها، واسکولیتها، سارکوئیدوز اسپوندیلو آرتروپاتی سرونگاتیو معاف دائم.

ج) هیدر آرتروز مزمن و مشهود معاف دائم.

**بند ۴- واسکولیتها:**

الف) واسکولیتهاى نكروزان: بیماری پان کلاسیک، پان میکروسکوپیک، وگنر، تکایاسو، بیماری بهجت معاف دائم.

ب) واسکولیتهاى ازدیاد حساسیتی به همراه گرفتاری احشاء معاف دائم.

**بند ۵-** کلاژنوزها، اسکرو درمیها، پلی میوزیتها، درماتومیوزیت معاف دائم.

**بند ۶-** بیماریهای متابولیک استخوان:

الف) استئوپروز (طبق تعریف بر اساس سنجش ترکم استخوان در صورتیکه توده استخوانی در مقایسه با حداکثر توده استخوانی بیش از S.D ۲/۵ کاهش یافته باشد) معاف دائم.

ب) استئوپنی (طبق تعریف بر اساس سنجش ترکم استخوان در صورتیکه توده استخوانی در مقایسه با حداکثر توده استخوانی بیش از S.D ۱-۲/۵ کاهش یافته باشد) خدمات غیررزمی.

ج) استئومالاسی معاف دائم.

د) هیپرپاراتیروئیدی معاف دائم.

**بند ۷-** بیماریهای کریستالی: نقرس، نقرس کاذب معاف دائم.

**بند ۸-** استئوآرتريت مفاصل بزرگ:

الف) در فرم شدید و ناتوان کننده معاف دائم.

ب) در فرم خفیف یکسال معاف موقت.

**بند ۹-** شانه منجمد، پارگی روتاتورکاف معاف دائم.

**بند ۱۰-** الیگونورودیستروفی RSDS معاف دائم.

**بند ۱۱-** آرتروپاتی نورولوژیک (مفصل شارکو) معاف دائم.

**بند ۱۲-** شبه تومورهای مفاصل: سینوویت، ویلوندولر، استئوکندروماتوز در مفاصل بزرگ، همانژیوم معاف دائم.

**بند ۱۳-** استئونکروز مفاصل معاف دائم.

**بند ۱۴-** ستون فقرات

الف) اسپوندیلولیسیت بروسلائی، استاف، سالمونلائی و سلی معاف دائم.

ب) انواع هرنی دیسکال با علائم کلینیکی و رادیولوژی معاف دائم.

**بند ۱۵-** بیماریهای بافت همبند نظیر استئوزنریس ایمپرنکتا - اهلر دانلوس و هموسیتینوری معاف دائم.

### **بخش هفدهم: بیماریهای عفونی**

**ماده ۴۵-** مشمولان مبتلاء به بیماریهای عفونی با توجه به نوع بیماری که بدان مبتلاء می باشند از معافیت‌های مندرج در هر بند به شرح زیر استفاده خواهند نمود.

**بند ۱-** بیماران مبتلاء به هپاتیت مزمن (بیش از ۶ ماه) معاف دائم.

**بند ۲-** ناقلین HBSAg چنانچه HBSAg و HBVDNA و HBEAg سرم آنها مثبت باشد معاف دائم.

**بند ۳-** کلیه بیماران مبتلاء به هپاتیت حاد ۶ ماه معاف موقت.

**بند ۴-** بیماران مبتلاء به هپاتیت C با تأیید آزمایشگاههای مورد تأیید مرکز درمانی ن.م معاف دائم.

**بند ۵-** سل:

الف) سل ریه فعال معاف دائم.

ب) ادنیت‌های سلی یک سال معاف موقت.

ج) سل احشاء

د) سل ریه بهبود یافته و ادنیت‌های سلی درمان شده خدمات غیررزمی.

**بند ۶-** جذام به هر شکل و در هر مرحله معاف دائم.

**بند ۷-** عوارض بیماریهای عفونی مداوم (مانند سیفلیس‌ها، مننژیت‌ها، استئومیلیتها و...) که اختلال غیر قابل برگشت ایجاد کرده باشد معاف دائم.

**بند ۸-** بیماران مبتلاء به نقص ایمنی سلولی کتسابی و حاملین ویروس HIV معاف دائم.

### **بخش هیجدهم: بیماریهایی که آئین نامه معافیت پزشکی پیش‌بینی نشده است**

**ماده ۴۶-** کلیه بیماریهای ناتوان‌کننده که فرد مبتلاء به آن قادر به انجام خدمت اعم از رزمی و غیررزمی نبوده و در این آئین نامه نیز پیش‌بینی نشده است به تشخیص شورای پزشکی مدیریت وظیفه عمومی و یا شورای عالی پزشکی نیروی مربوطه به شورای عالی پزشکی ناجا معرفی و طبق نظر شورای عالی پزشکی ناجا به آنان رفتار خواهد شد.

**ماده ۴۷-** این آئین نامه که در اجرای تبصره یک ماده ۳۹ قانون خدمت وظیفه عمومی در ۴۸ ماده و یک پیوست (۴۹ بندی) در سال ۱۳۸۰ در ستاد کل نیروهای مسلح بازنگری و در تاریخ به تصویب وزیران بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح رسیده است و از تاریخ ابلاغ بعنوان جایگزین آئین نامه مصوب سال ۱۳۷۵ قابل اجرا است.

## پیوست

در راستای اجرای ماده ۲۳ فصل دوم آئین نامه معاینه و معافیت مشمولین در صورتیکه پدر مشمول دارای بیماری یا نقص عضوی بشرح زیر باشد از نظر شورای پزشکی نیاز به مراقبت و نگهداری دارد.

۱- کلیه بدخیمی‌های دستگاههای بدن که موجب ناتوانی و از کارافتادگی فرد گردد و یا پیشرفته و مقاوم به درمان باشد و به تأیید مراجع ذیصلاح رسیده باشد.

۲- تومورها و آدنوپاتیهای مزمن و غیر قابل درمان مدیاستن همراه با علائم فشاری برمדיاستن.

تبصره- در مورد سرطانهای قابل درمان و محدود که متاستاز نداده و عوارض نداشته باشد این قسمت مصداق ندارد.

۳- جذام با تشخیص متخصص پوست و تأیید مرکز مبارزه با جذام در مرحله ایزوله شدن بیمار و تا زمانی که خطر واگیر بیماری به دیگران وجود دارد و به همین نحو در انواعی از بیماری که پیشرفته بوده و عوارض شدید پوستی یا عصبی در شخص مبتلاء ایجاد کرده باشد.

۴- سیفلیس‌های عصبی یا قلبی عروقی شدید و یا سیفلیس‌های استخوانی که ایجاد ضایعات انهدامی در استخوان یا مفاصل کرده باشد.

۵- مبتلایان به سل فعال که منجر به محدودیت و از کارافتادگی فرد گردد با تأیید مرکز تخصصی مربوطه.

۶- آرتریتهای مزمن توام با تغییر شکل در استخوانها و جمود در مفاصل و ستون فقرات بصورت پیشرفته که مانع انجام فعالیت‌های روزمره شده باشد.

۷- انواع نوروپاتی‌ها و میوپاتی‌های اولیه و ثانوی در مراحل پیشرفته که منجر به ناتوانی و اختلال در ایستادن و حرکت شده باشد.

۸- فلج اندام فوقانی یا تحتانی بدن (همی‌پلژی، پاراپلژی) که موجب ناتوانی در اعمال روزانه شخص شده باشد.

۹- پارکینسون در مراحل پیشرفته با علائم بالینی واضح و با تأیید متخصص بیماریهای اعصاب.

۱۰- مولتیپل اسکلروز در مرحله استقرار کامل.

۱۱- انواع صرع مقاوم به درمان.

۱۲- کلیه ضایعات عروقی مغزی که موجب ناتوانی فرد گردد.

۱۳- کلیه بیماریها، تروماها و اعمال جراحی روی ستون فقرات که منجر به اختلالات اسفنگتری و فقدان ارزش کاری یک اندام شده باشد.

۱۴- هر گونه اعمال جراحی روی مغز در صورتیکه منجر به عوارض عصبی یا روانی شدید بعد از عمل شده باشد.

۱۵- پسیکوزها و بیماریهای روانی مزمن با سابقه معتبر بستری‌های متعدد در بیمارستانهای روانی و یا تأیید متخصص بیماریهای روانی.

۱۶- نقص عقلانی و کندذهنی با کسب نظر از متخصص مربوطه و مرکز توانبخشی که ضریب هوشی به ۳۰٪ و کمتر نقصان یافته باشد (میزان کارایی شخص از نظر مرکز توانبخشی ۳۰٪ باشد)

۱۷- در مورد قطع یا از کارافتادگی اندام فوقانی یا تحتانی به شرح زیر رفتار شود.

الف) قطع یک پا از زانو به بالا و یا اینکه عملاً یک پیکارائی خود را از دست داده باشد.

ب) قطع هر دو پا از مفصل متاتار سوفلانجیال (MP) به بالا.

ج) قطع یک دست از آرنج به بالا و یا اینکه یک دست عملاً کارائی خود را از دست داده باشد.

د) قطع هر دو دست از هر جا که باشد.

۱۸- بیماریهای مزمن و انسداد شدید ریه همراه کاهش ظرفیت تنفسی ریه به میزان ۵۰٪ و بیشتر.

- ۱۹- تغییر شکلهای شدید مادرزادی جدار قفسه صدري که موجب کاهش ظرفیت تنفسی به میزان ۱۵٪ و یا کمتر یا نارسائی قلب شده باشد.
- ۲۰- سابقه اعمال جراحی ریه و قفسه صدري (تورکوپلاستی، رزکسیون ریه) که منجر به کاهش ظرفیت تنفسی به میزان ۵۰٪ و یا کمتر شده باشد.
- ۲۱- هیپرتیروئیدی شدید همراه با عوارض قلبی، عصبی، چشمی و لاغری مفرط و هیپرتیروئیدی پیشرفته با ایجاد عوارض.
- ۲۲- دیابت شیرین مزمن مقاوم به درمان با عوارض چشمی، عصبی و کلیوی پیشرفته.
- ۲۳- کرومگالی، ژیگانتیسم، کوشینگ، آدیسون در هر مورد به شرطی که پیشرفته بوده و عوارض جسمی یا روانی یا علائم بالینی واضح ایجاد کرده باشد به همراه سوابق معتبر پزشکی و با تأیید متخصص غدد مترشحه داخلی.
- ۲۴- چاقی مفرط به قسمی که وزن شخص ۸۰٪ و یا بالاتر از وزن مطلوب = (۲+۱۰۰) طول قد و یا  $BMI < 40$  باشد.
- ۲۵- بیماریهای مزمن کبدی همراه با عوارض مربوطه (آسیت و...)
- ۲۶- نارسائی مزمن کلیه با علائم واضح بالینی و پارکلینیکی به تأیید متخصص نفرولوژی.
- ۲۷- بیماریهای التهابی مزمن روده (کرون، کولیت اولسرو) که پاسخ به درمان طبی نداده و دچار عوارض گوارشی شده باشد.
- ۲۸- هموفیلیهای شدید که نیاز به مراقبت‌های ویژه دارند.
- ۲۹- کولستومی‌های دائمی.
- ۳۰- کلیه اعمال جراحی در سرتاسر دستگاه ادراری که منجر به تغییر مسیر اداری بشود و انواع پیوندها نظیر پیلوستومی، نفروستومی، اورتروستومی - جلدی، سیستوستومی.
- ۳۱- فیستولهای مثانه به رکتوم غیرقابل درمان.
- ۳۲- برداشتن کامل مثانه.
- ۳۳- برداشتن هر دو کلیه و یا یک کلیه به‌همراه اختلال عملکرد در کلیه مقابل.
- ۳۴- پیوند کلیه.
- ۳۵- فقدان هر دو چشم و یا آنکه هر دو چشم عملاً فاقد بینائی باشد.
- تبصره- به هر علتی که دید یک چشم به میزان ۱۰۰٪ و دید چشم دیگر به میزان ۵۰٪ از بین رفته باشد و یا دید هر دو چشم در مجموع به اندازه ۵۰٪ دید یک چشم باشد این نوع مصداق دارد.
- ۳۶- کری کامل هر دو گوش که با سمعک نیز میزان کاهش شنوایی از ۶۰ دسی بل مجموعاً در هر دو گوش بیشتر باشد.
- ۳۷- کری و لالی توام با تأیید متخصص گوش، حلق و بینی.
- ۳۸- بیماریهای مادرزادی، کتسابی، تومورال، یا التهابی (روماتیسمال) قلبی، آئورت و یا سرخرگهای بزرگ دیگر مانند کوآرکتاسیون، آنوریسم‌ها، و یا اتساع سرخرگهای ریوی، کانال آرتریل باز، تنگی شریان ریوی اصلی، فیستولهای شریانی و ریوی در صورت عارضه دار بودن.
- ۳۹- بیماری عروق کرونر (انفارکتوس میوکارد و آنژین صدري) که موجب درجاتی از نارسایی قلبی و از کار افتادگی فرد گردد با تشخیص مرکز تخصصی ن.م.
- ۴۰- نارسائی پیشرفته قلب با علائم بالینی واضح.
- ۴۱- اعمال پیوند عروق کرونر و تعویض دریچه‌های قلب و گذاشتن پین میکروهای دائمی که علیرغم انجام عمل درجاتی از نارسایی قلب وجود داشته باشد.
- ۴۲- انواع آریتمی‌ها و بلوکهای قلبی که موجب نارسایی قلبی شده و امکان انجام فعالیت روزمره را از شخص بگیرد.
- ۴۳- انواع کاردیومیوپاتی‌ها.

- ۴۴- افزایش اولیه یا ثانویه فشار خون شریان ریوی، توام با نارسایی قلبی به هر علت که باشد (منظور از نارسایی قلبی قرارگرفتن شخص در کلاسهای ۳ و ۴ تنگی نفس می باشد)
- ۴۵- اختلالات عروقی که منجر به فلبيت و پری فلبيت همراه با ورم شدید و مزمن اندام گردیده و آندارتريت مسدود کننده.
- ۴۶- کلیه بیماریهای ناتوان کننده و شدید پوستی که به درمان مقاوم بوده و به تأیید متخصصین مربوطه رسیده باشد.
- ۴۷- اسکار و کلونید ناشی از سوختگی‌ها که موجب اختلال عملکرد اعضاء شده و یا بیش از ۵۰٪ از سطح بدن را فرا گرفته باشد.
- ۴۸- سندرم سوء جذب که موجب کاشکسی شدید فرد گردد و پاسخ به درمان طبی نداده باشد.
- ۴۹- ضعف شدید جسمانی (کاشکسی) بععل مختلف و نواقص و معایبی که توان جسمانی را به میزانی کاهش داده باشد که عملاً شخص مورد معاینه بدون کمک دیگران در انجام حوایج و تکالیف و کارهای روزمره ناتوان شده و نیاز به مراقبت شخص دیگری داشته باشد.

## آیین نامه ها: فصل چهارم - معافیتها

### معافیت تحصیلی

#### آیین نامه اجرائی بخش معافیت تحصیلی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۴/۵/۹

##### مبحث اول: دانش آموزان

**ماده ۱-** دانش آموزان دانشسراها و دانش آموزان چهار ساله آخر دوره متوسطه و هنرجویان هنرستانها و آموزشگاههای فنی و حرفه‌ای به کسانی اطلاق می شود که طبق برنامه وزارت آموزش و پرورش به طور روزانه یا شبانه به تحصیل اشتغال داشته و ارزش تحصیلی آنان به تأیید وزارت آموزش و پرورش دیپلم کامل متوسطه یا معادل آن شناخته شود.

**ماده ۲-** اشخاص مذکور در ماده ۱ این آئین نامه که به سن مشمولیت (ورود به ۱۹ سالگی) رسیده به تحصیل اشتغال داشته باشند می توانند تا پایان دوره تحصیلی که حداکثر تا سن ۲۴ سال تمام خواهد بود از معافیت تحصیل استفاده نمایند.

**ماده ۳-** تقاضای معافیت تحصیلی دانش آموزان و هنرجویان و دانش آموزان دانشسراها که در مؤسسات آموزشی تابع وزارت آموزش و پرورش به تحصیل اشتغال دارند از طریق ادارات و نواحی و مناطق آن وزارتخانه به عمل آمده و معافیت تحصیلی به وسیله سازمانهای وظیفه عمومی مستقر در محل سازمانهای آموزشی مذکور صادر می گردد.

**ماده ۴-** ادارات و نواحی و مناطق آموزش و پرورش موظفند به محض اینکه دانش آموزان به سن مشمولیت رسید به طور انفرادی برای او از سازمان وظیفه عمومی مستقر در محل تقاضای معافیت تحصیلی آنان را صادر و به مرجع متقاضی ارسال و حوزه وظیفه محل تولد مشمول را در جریان امر قرار دهند.

معافیت تحصیلی صادره در سالهای بعد بدون نیاز به اعلام با سازمانهای وظیفه عمومی توسط ادارات و نواحی مناطق آموزش و پرورش کنترل و تمدید خواهد شد.

**تبصره -** محصلینی که ضمن تحصیل در دوره راهنمایی به سن مشمولیت برسند حق استفاده از معافیت تحصیلی را ندارند به استثنای دانش آموزان دوره راهنمایی و همچنین آن عده از دانش آموزان دوره راهنمایی که عقب افتادگی ناشی از حضور در جبهه داشته یا خواهند داشت که در این صورت برای جبران عقب افتادگی مذکور معادل سالهای حضور در جبهه با تشخیص معاونت امور جنگ وزارت آموزش و پرورش به سقف سن تحصیلی آنها افزوده می شود و پس از ورود به دبیرستان در مورد آنان برابر ماده ۴ و با رعایت ماده ۲ این آئین نامه اقدام و مدت اضافی از هر سال نیز یک سال محاسبه خواهد شد.

**ماده ۵-** ادارات و مناطق و نواحی آموزش و پرورش موظفند به محض فراغت از تحصیل یا ترک تحصیل دانش آموزان مراتب را ضمن اعاده کارت معافیت تحصیلی به سازمان وظیفه عمومی صادر کننده آن اعلام دارند تا معافیت تحصیلی لغو و به وضع مشمولیت آنان رسیدگی شود.

تبصره عدم حضور غیر موجه دانش آموزان بیش از ۳ ماه متوالی در مؤسسه آموزشی یا اخراج از آن از نظر مشمولیت ترک تحصیل تلقی خواهد شد.



## آئین نامه اجرائی بخش معافیت تحصیلی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۴/۵/۹

### مبحث دوم: دانشجویان

**ماده ۶-** دانشجوی به کسی اطلاق می گردد که طبق برنامه و مقررات وزارت فرهنگ و آموزش عالی در یکی از دانشگاهها یا مؤسسات آموزش عالی داخل یا خارج کشور که مورد تأیید وزارتخانه ذیربط و شرط ورود به آنها داشتن حداقل دیپلم کامل متوسطه یا معادل آن باشد به تحصیل اشتغال ورزد.

**ماده ۷-** فارغالتحصیلان دیپلمه مشمول هر سال می توانند در همان سال در مسابقات ورودی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی داخل کشور شرکت نمایند.

**ماده ۸-** مشمولان غائب حق شرکت در مسابقات ورودی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یا مؤسسات آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش را ندارند.

**ماده ۹-** مشمولانی که طبق مقررات آئین نامه در مسابقات ورودی دانشگاهها شرکت می نمایند در صورت اعلام اداره وظیفه عمومی مانند سایر مشمولین در موعد مقرر به خدمت دوره ضرورت اعزام گردیده و در صورت اعلام قبولی قطعی در هر مرحله ای از خدمت باشند ترخیص خواهند شد.

**ماده ۱۰-** مشمولان مذکور در ماده قبل چنانچه در زمان اعلام شده از طرف اداره وظیفه عمومی برای اعزام به خدمت دوره ضرورت حاضر نشوند غائب محسوب و در صورت اعلام قبولی قطعی حق ادامه تحصیل در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی را نخواهند داشت.

**ماده ۱۱-** دانشجویانی که دانشگاهها و یا مؤسسات آموزشی محل تحصیل آنان منحل و یا رشته تحصیلی آنان حذف شود به شرطی که مشمول غائب شناخته نشوند حق شرکت در مسابقات ورودی سایر دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی را خواهند داشت.

**ماده ۱۲-** مشمولان دیپلمه که با رعایت مقررات این آئین نامه در مسابقات ورودی یکی از دانشگاهها یا مؤسسات آموزش عالی و یا مؤسسات آموزشی وابسته به وزارتخانه های و سازمان های دولتی در داخل کشور که اساسنامه و برنامه آنها به تصویب وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا وزات آموزش و پرورش رسیده باشد قبول شوند می توانند تا اخذ مدرک تحصیلی دکتری به طور پیوسته ادامه تحصیل داده و از معافیت تحصیلی استفاده نمایند.

**ماده ۱۳-** معافیت تحصیلی دانشجویان مشمول به استناد گواهی اشتغال به تحصیل آنان از طرف مقامات مسئول وسیله حوزه های وظیفه عمومی و گروهانهای ژاندارمری مستقر در محل تحصیل آنان صادر و ضمن اعلام مراتب به حوزه وظیفه یا یگان ژاندارمری محل صدور شناسنامه مشمول به دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی متقاضی ارسال می گردد. معافیت صادره سالیانه وسیله مراجع آموزشی مربوطه کنترل و بدون نیاز به اعلام به سازمان های وظیفه عمومی ذیربط تا پایان تحصیل یا ترک تحصیل تمدید خواهد شد.

**ماده ۱۴-** فارغالتحصیلان لیسانس و فوق لیسانس و دکتری مشمول داخل کشور چنانچه حداکثر تا ۶ ماه پس از فراغت از تحصیل خود را به حوزه های وظیفه عمومی معرفی نمایند غائب محسوب خواهند شد.

**ماده ۱۵-** فارغالتحصیلان لیسانس دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در مدت مندرج در ماده قبل می توانند در دوره های تحصیلی بالاتر از لیسانس در داخل کشور به تحصیل ادامه دهند. صدور معافیت تحصیلی آنان منوط به نداشتن غیبت بوده و معافیت صادره تا اخذ درجه دکتری تمدید خواهد شد.

**ماده ۱۶-** تغییر رشته تحصیلی یا انتقال دانشجویان از یک دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی دیگر در صورتی امکان پذیر است که برای دانشجوی بیش از ۴ نسیمال تحصیلی عقب افتادگی ایجاد ننماید و تغییر رشته نیز مورد تصویب دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی مربوطه بوده و به وسیله وزارت فرهنگ و آموزش عالی تأیید گردد.

**ماده ۱۷-** مشمولان دیپلمه که در مسابقات اعزام به خارج جهت ادامه تحصیل شرکت می‌نمایند مانند مشمولین هم طبقه خود به خدمت اعزام و پس از اعلام قبولی قطعی ترخیص خواهند شد و چنانچه حداکثر ظرف ۶ ماه از تاریخ اعلام قبولی قطعی بدون عذر موجه از کشور خارج نشوند حق ادامه تحصیل نخواهند داشت.

**ماده ۱۸-** دانشجویانی که در خارج از کشور با استفاده از معافیت تحصیلی به تحصیل اشتغال دارند چنانچه در حین تحصیل به کشور مراجعت نمایند موظفند حداکثر ظرف ۶ ماه از کشور خارج شوند در غیر این صورت حق خروج از کشور را نخواهند داشت.

تبصره چنانچه مشمولی به منظور خروج از کشور به مدت بیشتری نیاز داشته باشد مدت‌های مندرج در دو ماده فوق برحسب پیشنهاد وزارت فرهنگ و آموزش عالی موافقت اداره وظیفه عمومی تا ۶ ماه دیگر تمدید خواهد شد.

**ماده ۱۹-** دانش آموزانی که قبل از رسیدن به سن مشمولیت از کشور خارج و در دوره دبیرستان مشغول تحصیل شده باشند در صورتی که تحصیل آنان واجد شرایط مشمولان مشابه در داخل کشور بوده و مورد تأیید وزارت آموزش و پرورش قرار گیرد می‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند.

**ماده ۲۰-** به مشمولانی که به طور غیرمجاز از کشور خارج شده باشند معافیت تحصیلی داده نخواهد شد.

**ماده ۲۱-** مشمولانی که در خارج از کشور موفق به اخذ دیپلم شده باشند چنانچه در رشته‌های مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی و برابر مقررات و ضوابط آن وزارتخانه مشغول تحصیل شده یا بشوند تا رسیدن به درجه دکتری می‌توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند. کنترل وضعیت پیوستگی تحصیلی و سایر شرایط این قبیل مشمولین به عهده وزارت فرهنگ و آموزش عالی (اداره کل دانشجویان خارج از کشور) خواهد بود.

**ماده ۲۲-** جهت مشمولان موضوع مواد ۱۹ و ۲۱ وسیله وزارتخانه ذیربط از اداره وظیفه عمومی تقاضای معافیت تحصیلی به عمل آمده و در صورتی که واجد شرایط باشند کارت معافیت تحصیلی صادر و به وزارتخانه متقاضی ارسال خواهد شد.

**ماده ۲۳-** امتیازات مالی، اجتماعی، رفاهی و غیره که از طرف دولت، وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی، آموزش و پرورش و شورای مدیریت حوزه علمیه قم و غیره به دانشجویان و دانش آموزان و طلاب داده می‌شود شامل مشمولانی که فاقد معافیت تحصیلی یا معافیت‌های قانونی دیگر می‌باشند نخواهد شد.

**ماده ۲۴-** وزارت فرهنگ و آموزش عالی و وزارت آموزش و پرورش و شورای مدیریت حوزه علمیه قم موقعی می‌توانند تقاضای صدور مجوز خروج موقت از کشور برای دانشجویان و دانش آموزان و طلاب نمایند که برای پیشرفت در امر تحصیلی آنان و کسب معلومات بیشتر مؤثر بوده و ضرورت آن را اعلام نمایند.

**ماده ۲۵-** فرزندان ایرانیان مقیم خارج از کشور و فرزندان مأمورین ثابت دولت جمهوری اسلامی ایران و همچنین کسانی که قانوناً تحت کفالت یا ولایت قانونی آنها هستند تا اخذ دیپلم از مقررات ماده ۳۷ قانون مستثنی بوده و استفاده از معافیت تحصیلی برای طی دوره‌های عالی با تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی خواهد بود.

**ماده ۲۶-** دانشجویانی که با استفاده از معافیت تحصیلی در خارج از کشور مشغول تحصیل هستند چنانچه به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی داخل کشور انتقال یابند به شرط اینکه فاصله تحصیلی آنان حداکثر از یک سال تجاوز نکند کارت معافیت تحصیلی برای آنها صادر می‌شود.

**ماده ۲۷-** دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در اجرای ماده ۳۴ قانون خدمت وظیفه عمومی مکلفند به محض فراغ از تحصیل یا ترک تحصیل و یا اخراج ضمن ارسال کارت معافیت تحصیلی دانشجویان جهت ابطال مراتب را به سازمان وظیفه عمومی محل استقرار آن دانشکده یا مؤسسه آموزشی اعلام نمایند. دانشجویان موضوع این ماده نیز مکلفند برابر ماده ۲۳ برای رسیدگی به وضع آنان خود را به سازمان وظیفه عمومی محل تولد یا سکونت یا حوزه محل تحصیل معرفی کنند تا در صورتی که قادر به خدمت باشند به خدمت دوره ضرورت اعزام شوند.

## آئین نامه اجرائی بخش معافیت تحصیلی قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۴/۵/۹

### مبحث سوم - طلاب علوم دینی

**ماده ۲۸-** مشمولان غیر دیپلمه که قبل از رسیدن به سن مشمولیت در حوزه‌های علمیه به تحصیل اشتغال داشته‌اند می‌توانند حداکثر تا سن ۲۴ سالگی تمام دوره مقدمات را طی نموده و از معافیت تحصیلی استفاده نمایند.

**ماده ۲۹-** مشمولانی که دارای دیپلم متوسطه و فاقد غیبت باشند در صورتی که در یکی از حوزه‌های علمیه پذیرفته شوند از معافیت تحصیلی استفاده خواهند نمود به شرطی که تا سن ۲۴ سالگی دوره مقدمات را طی نمایند.

**ماده ۳۰-** طلاب دیپلمه و طلابی که بدون داشتن دیپلم دوره مقدمات را گذرانیده‌اند حداکثر باید ظرف مدت ۹ سال دوره سطح را طی نمایند.

**ماده ۳۱-** طلابی که پس طی دوره سطح ۶ سال تمام دوره خارج را گذرانده باشند در صورتی که دارای دیپلم متوسطه باشند هم طراز دانشجویان فارغ‌التحصیل دوره دکتری در غیر این صورت مانند مشمولان فوق لیسانس با آنها رفتار خواهد شد.

**تبصره-** طلاب دیپلمه و یا غیر دیپلمه که در دوره مقدمات و سطح را گذرانده باشند به ترتیب همانند مشمولان لیسانس و فوق دیپلم خواهند بود.

**ماده ۳۲-** طلاب علوم دینی حوزه علمیه که به درجه اجتهاد نائل گردند اعم از اینکه دارای دیپلم متوسطه باشند یا نباشند هم طراز فارغ‌التحصیلان دوره دکتری خواهند بود و در عین حال می‌توانند به تشخیص شورای مدیریت به تحصیل خود ادامه دهند.

**ماده ۳۳-** به طلاب علوم دینی مانند دانش آموزان چهارساله آخر دبیرستان‌ها و دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برای هر مقطع تحصیلی یک بار معافیت تحصیلی داده خواهد شد.

**ماده ۳۴-** حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی پس از درخواست صدور کارت معافیت تحصیلی و وصول آن از حوزه‌های وظیفه عمومی برای طلاب جمعی کارت تحصیلی صادر خواهند نمود.

**ماده ۳۵-** تقاضای معافیت تحصیلی جهت طلاب علوم دینی از طریق شورای مدیریت حوزه علمیه قم و یا نماینده آن شورا در هر شهرستان به طور انفرادی از سازمان وظیفه عمومی محل تحصیل به عمل خواهد آمد.

**ماده ۳۶-** سازمان وظیفه عمومی محل مکلف است در صورتی که طلاب واجد شرایط معافیت تحصیلی باشد کارت معافیت تحصیلی صادر و مراتب را به شورای مدیریت حوزه علمیه قم و یا نماینده آن شورا اعلام و سازمان وظیفه عمومی محل تولد طلبه را در جریان امر قرار دهد.

**ماده ۳۷-** تقاضای معافیت تحصیلی بایستی برابر فرمی که وسیله اداره وظیفه عمومی تهیه و در اختیار حوزه‌های علمیه و مدارس علوم دینی قرار خواهد گرفت به عمل آید.

**ماده ۳۸-** طلاب علوم دینی که در سن مشمولیت مشغول تحصیل بوده و فاقد معافیت تحصیلی باشند از نظر اداره وظیفه عمومی طلبه محسوب نخواهند شد.

**ماده ۳۹-** طلاب علم دینی که در خارج از کشور مشغول تحصیل می‌باشند باید مدارک لازم دال بر اشتغال به تحصیل خود را شورای مدیریت حوزه علمیه قم ارسال و از طریق شورای مذکور جهت آنان از اداره وظیفه عمومی تقاضای معافیت تحصیلی گردد.

**ماده ۴۰-** کارت معافیت تحصیلی به طلاب داده نخواهد شد و می‌بایستی در محل تحصیل نگهداری و به استناد آن جهت طلاب در هر سال کارت تحصیلی صادر شود.

**ماده ۴۱-** در صورتی که طلاب بیش از ۶ ماه متوالی در یک سال تحصیلی به طور غیر موجه به تشخیص حوزه علمیه مربوطه در محل تحصیل خود حاضر نشوند و یا ترک تحصیل نمایند و یا اخراج شوند معافیت تحصیلی آنان بایستی جهت ابطال به سازمان وظیفه عمومی صادر کننده اعاده و مشمول نیز قبل از روشن نمودن وضع مشمولیت خود حق ادامه تحصیل را نخواهد داشت.

**ماده ۴۲-** در صورتی که مدت عدم حضور طلاب در مؤسسه آموزشی بیش از ۶ ماه حداکثر تا یک سال باشد و شورای مدیریت حوزه علمیه قم عدم حضور و یا غیبت آنان را به علت قبول مأموریت از جانب حوزه علمیه بوده باشد موجه تشخیص دهد اجازه ادامه تحصیل داده خواهد شد.

**ماده ۴۳-** چنانچه طلاب علوم دینی به طور موقت قصد مسافرت به خارج از کشور را داشته باشند بایستی از طریق شورای مدیریت حوزه علمیه قم یا نماینده آن شورا ضرورت مسافرت طلبه به خارج تأیید و از طریق اداره وظیفه عمومی تقاضای خروج از کشور گردد که چنانچه مانع دیگری نباشد با اخذ تضمین اجازه خروج برای مدتی که بیش از شش ماه نخواهد بود صادر خواهد شد.

**ماده ۴۴-** شورای مدیریت حوزه علمیه قم باید مشخصات کامل نماینده خود و حوزه مأموریت وی را در شهرستانها تعیین و به اطلاع اداره وظیفه عمومی برساند تا سازمانهای وظیفه محل امور مربوطه را با هماهنگی وی انجام دهند.

**ماده ۴۵-** دانشجویان مؤسسات آموزشی ادیان رسمی کشور در صورتی که مورد تأیید حوزه علمیه قم باشند و برابر ضوابط تعیین شده ادامه تحصیل دهند می توانند از مزایای معافیت تحصیلی طلاب استفاده نمایند.

**ماده ۴۶-** ارزشیابی میزان تحصیل طلاب علوم دینی جهت اعزام به خدمت دوره ضرورت وسیله شورای مدیریت حوزه علمیه قم یا نماینده آن شورا در شهرستانها خواهد بود و مدارک تحصیلی آنان گواهی صادره از مراجع مذکور می باشد.

**ماده ۴۷-** این آئین نامه در اجرای ماده ۳۸ قانون خدمت وظیفه عمومی در (۴۷) ماده در تاریخ ۶۴/۵/۹ به تصویب وزیران کشور، دفاع، سپاه، آموزش و پرورش و فرهنگ و آموزش عالی، با کسب نظر شورای مدیریت حوزه علمیه قم رسیده است.

## آیین نامه ها: فصل چهارم - معافیتها

### معافیت کفالت

#### آیین نامه اجرائی قانون خدمت وظیفه عمومی ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی ایران

##### بخش اول - معافیت کفالت

**ماده ۱۲۲-** منظور از یگانه مراقب و نگه دارنده یا سرپرست مندرج در ماده ۴۴ قانون خدمت وظیفه عمومی مشمولی می باشد که به شرح موارد زیر تنها فرزند یا نوه ذکور بیش از ۱۸ سال هر پدر یا مادر یا جد یا جده یا تنها برادر بیش از ۱۸ سال خواهر یا برادر خود باشد.

**تبصره-** از دو برادر، تنها برادر بیش از ۱۸ سال مشمول که اشتغال به تحصیل دارد به شرط دارا بودن معافیت تحصیلی معتبر و همچنین تحصیل در خارج از محل سکونت مکفول، مشمول معافیت می باشد.

**ماده ۱۲۳-** هر گاه مشمول دارای برادری بیش از ۱۸ سال باشد که به علت نقص عضو یا بیماری به تشخیص هیأت رسیدگی یا کسب نظر شورای پزشکی قادر به سرپرستی و مراقبت از افرادی که مشمول ادعای کفالت آنان را می نماید نباشد و یا دارای برادر اسیر یا مفقودالثری باشد مشمول یگانه مراقب و سرپرست محسوب خواهد شد.

**ماده ۱۲۴-** مشمولان زیر برابر مقررات ماده ۴۴ قانون خدمت وظیفه عمومی کفیل شناخته می شوند و چنانچه در ۵ سال متوالی دارای شرایط معافیت موقت یکساله باشند در پایان سال پنجم به آنان معافیت دائم زمان صلح داده خواهد شد.

۱- یگانه مراقب و نگه دارنده پدری که به سن ۶۰ سالگی رسیده و یا پدری که طبق نظر شورای پزشکی نیاز به مراقبت و نگه داری داشته و به تشخیص هیأت رسیدگی قادر به اداره امور خود نباشد.

۲- یگانه مراقب و نگه دارنده مادر فاقد شوهر (در صورت مطلقه بودن مادر باید تاریخ ثبت طلاق در دفاتر اسناد رسمی قبل از ورود به سن ۱۶ سالگی مشمو باشد).

**تبصره-** چنانچه تاریخ ثبت طلاق در دفاتر اسناد رسمی بعد از ورود به سن ۱۶ سالگی و قبل از سن مشمولیت باشد پرونده در شورای پیش بینی شده در تبصره ۲ ماده ۲۱ قانون خدمت وظیفه عمومی مطرح و شورا با در نظر گرفتن وضع خانوادگی مشمول مجوز طرح پرونده در هیأت های رسیدگی را صادر خواهد نمود.

۳- یگانه مراقب و نگهدارنده جد فاقد فرزند که به علت بیماری یا نقص عضو و یا کهولت بنا به تشخیص هیأت رسیدگی و با کسب نظر شورای پزشکی نیاز به مراقبت و نگهداری داشته باشد.

۴- یگانه مراقب و نگهدارنده جده فاقد شوهر و فرزند.

۵- یگانه مراقب و نگهدارنده برادر فاقد پدر و همسر و فرزند که به علت بیماری یا نقص عضو بنا به تشخیص هیأت رسیدگی و با کسب نظر شورای پزشکی نیاز به مراقبت و نگهداری داشته باشد.

۶- یگانه مراقب و نگهدارنده خواهر فاقد پدر و همسر و فرزندی که به علت بیماری یا نقص عضو بنا به تشخیص هیأت رسیدگی و با کسب نظر شورای پزشکی نیاز به مراقبت و نگهداری داشته باشد.

۷- یگانه سرپرست و نگهدارنده برادر یا خواهر صغیر.

**ماده ۱۲۵-** در مورد معافیت به منظور سرپرستی و نگهداری برادر یا خواهر صغیر، مشمولی که با صغار از یک پدر و مادر باشد حق تقدم خواهد داشت و در غیر این صورت مشمولی که با صغار از یک پدر باشد حق تقدم دارد و وجود برادران ناتنی صغار مانع از معافیت برادر پدر و مادری آنان نخواهد بود.

**ماده ۱۲۶-** مشمولانی که تنها برادر خواهری باشند که فاقد پدر بوده و تا سن ۲۴ سالگی شوهر انتخاب ننمایند تا رسیدن خواهر به سن ۲۴ سال تمام می توانند سالانه از معافیت موقت استفاده نمایند و پس از آن به خدمت اعزام خواهند شد.

**ماده ۱۲۷-** از دو یاسه برادر واجد شرایط اعزام به خدمت یکی از آنان که سن او از دیگران کمتر است به شرطی که خود و برادری که به خدمت رفته است فاقد غیبت باشد با ارائه گواهی اشتغال به خدمت برادر یا برادران دیگر می تواند به تاریخ خاتمه خدمت برادر یا یکی از برادران دفترچه آماده به خدمت در یافت نماید.

**تبصره ۱-** برادر بزرگتری که برادر یا برادران کوچکتر او به خدمت اعزام شده اند و اعزام وی قبل از آنان به هر علت مقدور نبوده است چنانچه فاقد غیبت باشد می تواند تا خاتمه خدمت یکی از آنان از تأخیر در اعزام به خدمت استفاده نماید.

**تبصره ۲-** در صورتیکه مشمولان مذکور به خدمت اعزام شده باشند نمی توانند از معافیت تأخیر در اعزام موضوع بند (د) ماده ۴۴ قانون خدمت وظیفه عمومی استفاده نمایند.

**ماده ۱۲۸-** به مشمولانی که کفیل خواهر صغیر می شوند چنانچه تا ۵ سال متوالی دارای شرایط معافیت باشند در پایان سال پنجم معافیت دائم زمان صلح داده خواهد شد.

**تبصره -** چنانچه مدت معافیت موقت موضوع ماده فوق کمتر از پنج سال بوده و مشمول بلافاصله واجد شرایط مندرج در ماده ۱۲۶ این آئین نامه بشود مدت معافیت کفالت در زمان صغر خواهر با مدت معافیت کفالت خواهر مجرد در زمان کبر قابل جمع نبوده و مشمول پس از رسیدن خواهر به سن ۲۴ سالگی تمام به خدمت اعزام خواهد شد.

**ماده ۱۲۹-** مشمولانی که برای انجام خدمت وظیفه عمومی احضار می شوند چنانچه در تاریخ های معینه خود را معرفی نکنند از معافیت های مذکور در این فصل محروم می شوند مگر این که در طول مدت غیبت و حین رسیدگی واجد شرائط معافیت کفالت بوده باشند و در سایر موارد تشخیص عذر موجه با رئیس اداره وظیفه عمومی یا نماینده او خواهد بود.

**ماده ۱۳۰-** مدارک لازم برای تشخیص یگانه سرپرست بودن مشمول:

الف- فتوکپی شناسنامه افراد ذینفع که مأمور مربوطه با اصل سند سجلی تطبیق داده و ذیل آن نام و نشان خود را با ذکر تاریخ تأیید و امضاء می نماید.

ب- استشهاد امضاء شده توسط سه نفر از بستگان مشمول که به تأیید مراجع انتظامی محل رسیده باشد.

ج- انجام تحقیقات در مورد صحت و سقم ادعای مشمول و مفاد استشهاد تنظیمی توسط مأموران حوزه یا پاسگاه انتظامی کلانتری مربوط و احراز هویت بستگان شهود وی که به گواهی و مهر و امضاء فرمانده حوزه یا پاسگاه انتظاماتی یا کلانتری محل رسیده باشد.

**ماده ۱۳۱-** در پایان هر سال که مشمولان سالم و بلامانع موضوع بند (۱) ماده ۳۹ قانون خدمت وظیفه عمومی که به خدمت اعزام شده اند بیش از میزان نیازمندی نیروهای مسلح باشد که در اول همان سال از طرف ستاد مشترک اعلام گردیده است تعداد اضافی از مشمولان بند ۲ ماده ۳۹ که مدت خدمت ضرورت آنان بیشتر است حسب اعلام اداره وظیفه عمومی از خدمت ترخیص و به حوزه وظیفه عمومی اعزام کننده معرفی خواهند شد. حوزه وظیفه ذیربط کارت معافیت در زمان صلح جهت آنان صادر و تحویل خواهد نمود.

**تبصره -** چنانچه افرادی از مشمولان این ماده مایل به ادامه خدمت باشند در صورت نیاز نیروها و سازمان ها می توانند به خدمت ادامه دهند.

**ماده ۱۳۲-** در صورت تأمین نیازمندی نیروهای مسلح به شرح ماده قبل برای مشمولانی که حداقل دو سال تمام از معافیت موقت استفاده نموده اند به وسیله حوزه وظیفه ذیربط کارت معافیت دائم در زمان صلح صادر و تحویل خواهد شد.

**ماده ۱۳۳-** با مشمولانی که پدر یا برادر آنها از تاریخ ۱۳۵۶/۱۰/۱۹ در راه به ثمر رسیدن انفلاب اسلامی و استمرار آن معلول یا مفقودالثر یا اسیر شده یا بشوند از نظر معافیت به ترتیب زیر رفتار خواهد شد:

الف- یک نفر از فرزندان یا برادران مشمول فرد معلولی که برابر نظر شورای پزشکی بنیاد شهید به تنهایی قادر به اداره امور شخصی خود نباشد از انجام خدمت دوره ضرورت و احتیاط معاف دائم خواهد شد.

ب- یک نفر از فرزندان یا برادران مشمول فرد مفقودالثر از انجام خدمت دوره ضرورت و احتیاط معاف دائم خواهد شد.  
ج- یک نفر از فرزندان یا برادران مشمول فرد اسیر سه سال متوالی می تواند از معافیت موقت یک ساله خدمت دوره ضرورت و احتیاط استفاده کرده و در پایان سال سوم در صورت بقا اسارت به مشمول نعامت دائم از خدمت دوره ضرورت و احتیاط داده خواهد شد.

**تبصره ۱-** یک نفر از فرزندان و یا برادران مشمول فرد اسیر در صورتیکه بیش از سه سال از تاریخ اسارت اسیر گذشته باشد و در بدو مراجعه مشمول مدت اسارت بیش از سه سال احراز گردد و در صورت وجود سایر شرایط مقرر در قانون در همان نوبت اول برای مشمول کارت معافیت دائم از انجام خدمت صادر گردد.

**تبصره ۲-** مشمولانی که به موجب قانون اصلاح ماده ۴۵ قانون خدمت وظیفه عمومی از معافیت موقت استفاده کرده چنانچه در مدت اعتبار معافیت موقت و یا قبل از آن مدت اسارت اسیر از سه سال تجاوز نماید می توانند به حوزه های وظیفه عمومی ذیربط مراجعه و تقاضا نمایند که معافیت موقت آنان به معافیت دائم تبدیل شود.

**ماده ۱۳۴-** منظور از معلول مندرج در ماده ۴۵ قانون خدمت وظیفه عمومی و ماده ۱۳۳ این آئین نامه فرد ذکوری است که در راه به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و استمرار آن از تاریخ ۱۳۵۶/۱۰/۱۹ به بعد معلول شده یا بشود و در شورای پزشکی بنیاد شهید معاینه شده و برابر نظر شورای پزشکی مذکور به تنهایی قادر به اداره امور شخصی نباشد.

**ماده ۱۳۵-** مراتب معلولیت پرسنل نظامی و انتظامی باید مورد تأیید نیرو یا سازمان مربوطه بوده و در سایر موارد تأیید بنیاد شهید کافی خواهد بود.

**ماده ۱۳۶-** اسیر و مفقودالثر شخصی است که در راه به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و استمرار آن از تاریخ ۱۳۵۶/۱۰/۱۹ به بعد اسیر یا مفقودالثر شده و مراتب در مورد پرسنل نیروهای نظامی و انتظامی به تأیید نیروی مربوطه و در سایر موارد به تأیید بنیاد شهید رسیده باشد.

**ماده ۱۳۷-** چنانچه معلول یا اسیر یا مفقودالثر غیر از برادر پدر و مادری برادران ناتنی دیگری داشته باشد وجود برادر ناتنی مانع استفاده برادر تنی از معافیت نخواهد شد.

**تبصره -** در صورت تعدد مشمولان در موارد مشابه برابر مقررات مواد ۱۴۰ تا ۱۵۵ این آئین نامه عمل شود.

## آیین نامه ها: فصل چهارم - معافیتها

### معافیت فرزندان خانواده شهداء و ایثار گران

#### آیین نامه اجرائی قانون خدمت وظیفه عمومی ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی ایران

#### بخش دوم - معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهداء

ماده ۱۳۸- مشمولانی که پدر یا برادر آنان به درجه رفیع شهادت رسیده یا برسد با داشتن شرایط زیر می توانند از معافیت موضوع قانون معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهدا مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ استفاده کنند:

الف- تاریخ شهادت برادر یا پدر مشمول بعد از نوزدهم دی ماه هزار و سیصد و پنجاه و شش باشد.

ب- بیش از هفت سال از تاریخ شهادت تا تاریخ معرفی و یا تا فروردین ماه سالی که طی آن سال مشمول به سن ۱۹ سالگی می رسد نگذشته باشد.

ج- پدر و مادر مشمول یا یکی از آنها در قید حیات بوده و یا مشمول عهده دار سرپرستی برادر یا خواهر صغیر خود باشد.

ماده ۱۳۹- شهادت پرسنل نیروهای نظامی و انتظامی باید به تأیید نیروی مربوطه و بنیاد شهید برسد و در سایر موارد تأیید بنیاد شهید کافی خواهد بود.

ماده ۱۴۰- چنانچه از یک خانواده افراد شهید یا مفقودالاثرا یا معلول یا اسیر شده باشند فقط یک نفر از فرزندان یا برادران مشمول آن خانواده می تواند از معافیت استفاده نماید.

ماده ۱۴۱- استفاده از معافیت خانواده شهدا در مورد چند برادر مشمول که همه از یک پدر و مادر باشند با توافق والدین خواهد بود و در صورت عدم توافق یکی از آنان توسط اداره وظیفه عمومی به قید قرعه انتخاب خواهد شد.

ماده ۱۴۲- در صورتیکه پدر شهید فوت نموده و مادر در قید حیات باشد و برادران مشمول او متعدد باشند انتخاب با مادر شهید خواهد بود و در صورتیکه مادر نسبت به انتخاب اقدام ننماید یکی از آنان از طریق قرعه توسط اداره وظیفه عمومی انتخاب خواهد شد.

ماده ۱۴۳- چنانچه مشمولینی که برادر شهید هستند متعدد بوده و با شهید از پدر یکی ولی از مادر جدا باشند مشمولی حق استفاده از معافیت دارد که با شهید از یک مادر باشد.

ماده ۱۴۴- در صورتیکه شهید فرزندان مشمول متعدد داشته باشد که از یک مادر نباشند مشمولی می تواند از معافیت استفاده نماید که تعداد خواهر و برادر صغیر بیشتری داشته باشد. در صورت نبودن خواهر و برادر صغیر حق تقدم با مشمولی است که از مادر و از پدر تعداد برادر کمتری داشته باشد.

ماده ۱۴۵- در صورتیکه شهید دارای برادری از پدر یا مادر بوده که به سن مشمولیت رسیده باشند و هر یک از پدر یا مادر مدعی معافیت فرزند خود بشوند در صورت عدم توافق به وضع معافیت رسیدگی نشده و پس از رفع اختلاف با مشمولی که نتوانسته از معافیت استفاده کند مانند مشمولان هم طبقه او رفتار خواهد شد.

ماده ۱۴۶- در صورتیکه شهید دارای فرزندی باشد که در سن مشمولیت قرار دارد و یا ظرف ۷ سال از تاریخ شهادت مشمول بشود و شهید برادر مشمول نیز داشته باشد حق استفاده از معافیت با فرزند شهید خواهد بود مگر اینکه همسر شهید کتباً رضایت دهد که به جای فرزند شهید برادر وی از معافیت استفاده نماید.

ماده ۱۴۷- چنانچه پدر و مادر مشمول فوت نموده و برادر و خواهر صغیری نیز وجود نداشته باشد مشمولینی که برادر شهید هستند نمی توانند از معافیت استفاده نمایند.



**ماده ۱۴۸-** در صورتیکه یکی از فرزندان شهید از معافیت موضوع قانون معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهدا استفاده نماید سایر فرزندان شهید نمی توانند از معافیت کفالت استفاده نمایند.

**ماده ۱۴۹-** چنانچه پدر و مادر شهید فوت نموده و شهید برادر یا خواهر صغیر داشته باشد برادری می تواند از معافیت موضوع قانون معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهدا استفاده نماید که با شهید و برادر یا خواهر صغیر وی حسب مورد از یک پدر یا مادر باشد.

**ماده ۱۵۰-** در صورتیکه پدر شهید فوت نموده و مادر در قید حیات باشد شهید برادران مشمول متعدد تنی و ناتنی داشته باشد حق تقدم با مشمولی است که با شهید از یک پدر و مادر (تنی) می باشد.

**ماده ۱۵۱-** در صورتیکه شهید برادران ابوینی نداشته باشد بین برادران ناتنی شهید حق تقدم با برادری خواهد بود که تعداد بیشتری خواهر یا برادر صغیر داشته باشد. در صورت تساوی شرایط حق تقدم با مشمولی است که دارای برادر کمتر می باشد.

**ماده ۱۵۲-** مشمولی که از معافیت دائم یا موقت کفالت یا پزشکی استفاده نموده یا می نماید پس از شهادت یا معلولیت یا مفقودالاثرا شدن یا اسارت پدر و یا برادر خود می تواند تقاضای تبدیل معافیت کفالت یا پزشکی یا تحصیلی را به معافیت یک نفر از فرزندان یا برادران خانواده طبقات مذکور به حوزه وظیفه عمومی صادر کننده کارتهای مذکور تسلیم نماید و حوزه وظیفه مربوطه برابر مقررات پس از رسیدگی نسبت به تبدیل کارت معافیت قبلی وی به کارت معافیت یک نفر از فرزندان یا برادران خانواده آن طبقات اقدام خواهد نمود.

**ماده ۱۵۳-** استفاده مشمول از معافیت پزشکی و معافیت تحصیلی مانع استفاده برادران دیگر وی از معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهدا نخواهد بود.

**ماده ۱۵۴-** غیبت مشمول مانع استفاده وی از معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهدا نخواهد بود.

**ماده ۱۵۵-** چنانچه مشمولی از خانواده شهدا از معافیت کفالت دائم استفاده کرده باشد سایر برادران و فرزندان نمی توانند از معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهدا برای همان موضوع استفاده نمایند. مگر اینکه معافیت کفالت مقدم بر شهادت باشد.

**ماده ۱۵۶-** حذف شده است.

**ماده ۱۵۷-** حذف شده است.

**ماده ۱۵۸-** مدارک لازم برای رسیدگی به ادعای کفالت مشمولان یگانه مراقب و نگهدارنده پدر که قادر به اداره امور خود نباشد به شرح زیر است :

۱- تصویر شناسنامه پدر.

۲- تصویر شناسنامه مادر.

۳- تصویر شناسنامه برادران و خواهران مشمول (در صورتیکه هر یک از آنان فوت کرده باشند برگه فوت آنان).

۴- عکس پدر مشمول که توسط کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل اقامت گواهی شده باشد.

۵- تصویر شناسنامه همسر یا همسران دیگر پدر مشمول.

۶- پاسخ اداره ثبت و احوال محل صدور شناسنامه پدر و مادر مشمول به استعلام حوزه وظیفه ذیربط در مورد مشخصات فرزندان ذکور پدر و مادر.

۷- در صورتیکه به وضع مشمول در خارج از محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت وی از حوزه یا گروهان و یا بخش وظیفه ژاندارمری محل صدور شناسنامه مشمول.

۸- برگ تحقیق وضعیت (این برگ بدواً حسب مورد وسیله حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه و یا محل سکونت مشمول تنظیم و جهت تحقیق و تکمیل به کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و پدر و مادر وی فرستاده می شود مراجع مذکور پس از بررسی و تحقیق و تکمیل و گواهی و امضاء و مهر رئیس یا فرمانده مربوطه به حوزه وظیفه ذیربط اعاده خواهند نمود).

۹- برگ معاینه پزشکی پدر مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر عدم قدرت به اداره امور و نیاز به مراقبت و نگهداری به علت کهولت یا بیماری یا نقص عضو.

۱۰- برگ معاینه پزشکی برادر بیش از ۱۸ سال مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر اینکه به علت بیماری یا نقص عضو قادر به مراقبت و نگهداری از پدر خود نمی باشد.

۱۱- برگ استشهاد تأیید وضعیت و صحت ادعای مشمول به امضای ۳ نفر از بستگان مشمول که به تأیید مراجع انتظامی محل رسیده باشد.

**تبصره ۱-** حضور پدر مشمول در جلسه هیئت رسیدگی ضروری است چنانچه پدر مشمول قادر به حضور در جلسه هیئت رسیدگی نباشد گواهی مراجع ذیصلاح مبنی بر عدم امکان حضور پدر مشمول در جلسه الزامی است.

**تبصره ۲-** مشمولان هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی ذیربط تحویل خواهند نمود.

**ماده ۱۵۹-** مدارک لازم برای رسیدگی به ادعای کفالت مشمولان یگانه مراقب و نگهدارنده مادر فاقد شوهر به شرح زیر است.

۱- گواهی فوت پدر.

۲- رونوشت طلاقنامه مادر در صورتیکه مادر مشمول مطلقه باشد.

۳- تصویر شناسنامه مادر.

۴- تصویر شناسنامه پدر مشمول در صورتیکه مادر مشمول مطلقه شده باشد.

۵- تصویر شناسنامه برادران و خواهران مشمول.

۶- گواهی فوت برادر یا برادران مشمول در صورتیکه فوت شده باشند.

۷- پاسخ اداره ثبت و احوال محل محل صدور شناسنامه مشمول و پدر و مادر وی به استعلام حوزه وظیفه عمومی ذیربط درباره مشخصات فرزندان ذکور مادر.

۸- در صورتیکه به وضع مشمول در خارج از محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت وی از حوزه یا گروهان و یا بخش وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول.

۹- برگ تحقیق وضعیت (این برگ بدواً حسب مورد وسیله حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه و یا محل سکونت مشمول و مادر او تنظیم و جهت تحقیق و تکمیل به کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و پدر و مادر وی فرستاده می شود مراجع مذکور پس از بررسی و تحقیق و تکمیل و گواهی و امضاء و مهر رئیس یا فرمانده مربوطه به حوزه وظیفه ذیربط اعاده خواهند نمود).

۱۰- عکس مادر مشمول که توسط کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل اقامت گواهی شده باشد.

۱۱- تصویر شناسنامه و یا خلاصه فوت شوهر و یا شوهران قبلی مادر مشمول.

۱۲- برگ معاینه پزشکی برادر بیش از ۱۸ سال مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر اینکه به علت بیماری یا نقص عضو قادر به سرپرستی مادر فاقد شوهر خود نمی باشد.

۱۳- برگ استشهاد تأیید وضعیت سه نفر از بستگان مشمول که به تأیید مراجع انتظامی محل رسیده باشد.

۱۴- رونوشت مصدق احکام مبنی بر حبس پدر (به نحوی که از تاریخ ارائه آن بیش از یک سال به انقضای حبس باقی مانده باشد).

**تبصره ۱-** حضور مادر مشمول در جلسه هیأت رسیدگی ضروری است چنانچه مادر مشمول قادر به حضور در جلسه هیأت رسیدگی نباشد، گواهی مراجع ذیصلاح مبنی بر عدم امکان حضور مادر مشمول در جلسه الزامی است.

**تبصره ۲-** مشمولان باید هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی تحویل نمایند.

**ماده ۱۶۰-** مدارک لازم برای رسیدگی به ادعای کفالت مشمولان یگانه مراقبت و نگهدارنده جد یا جد پدری یا مادری که قادر به اداره امور خود نباشند به شرح زیر است:

الف- جد پدری یا مادری.

۱- تصویر شناسنامه جد.

۲- تصویر شناسنامه نوه های ذکور و اناث.

۳- گواهی فوت فرزندان جد.

۴- عکس جد مشمول که توسط کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل اقامت گواهی شده باشد.

۵- برگ تحقیق وضعیت (این برگ بدو حسب مورد وسیله حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه و یا محل سکونت مشمول در مورد فرزندان و نوه های جد تنظیم و جهت تحقیق و تکمیل به کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و پدر و مادر و جد وی فرستاده می شود مراجع مذکور پس از بررسی و تحقیق و تکمیل و گواهی و امضاء و مهر رئیس یا فرمانده مربوطه به حوزه وظیفه ذیربط اعاده خواهند نمود).

۶- برگ معاینه پزشکی جد مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر نیاز به مراقبت و نگهداری به علت بیماری یا نقص عضو یا کهولت.

۷- چنانچه جد دارای همسران دیگر باشد تصویب شناسنامه آنها.

۸- پاسخ اداره ثبت احوال محل صدور شناسنامه افراد بندهای ۱ و ۲ به استعلام حوزه وظیفه ذیربط در مورد مشخصات آنان.

۹- در صورتی که به وضع مشمول در خارج از محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت از حوزه یا گروهان و یا بخش وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول.

۱۰- برگ معاینه پزشکی برادر بیش از ۱۸ سال مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر اینکه به علت بیماری یا نقص عضو قادر به مراقبت و نگهداری از جد خود نمی باشد.

۱۱- برگ استشهاد تأیید وضعیت و صحت ادعای مشمول به امضای ۳ نفر از بستگان مشمول که به تأیید مراجع انتظامی محل رسیده باشد.

**تبصره ۱-** حضور جد مشمول با شناسنامه عکس دار در جلسه هیأت رسیدگی ضروری است در صورتی که جد به هر علت قادر به حضور در جلسه دادگاه نباشد. گواهی مراجع ذیصلاح ذیربط مبنی بر عدم امکان حضور وی در جلسه الزامی است.

**تبصره ۲-** مشمولان هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی مربوطه تحویل خواهند داد.

ب- جد مادری یا پدری.

۱- در مورد مشمولانی که ادعای تکفل جد مادری یا پدری خود را نموده باشند مدارک مذکور در بند الف این ماده به استثنای مدارک مندرج در بند ۶.

۲- گواهی فوت شوهر یا طلاقنامه جد که تاریخ وقوع طلاق قبل از رسیدن مشمول به سن مشمولیت باشد.

**ماده ۱۶۱-** مدارک لازم برای رسیدگی به ادعای کفالت مشمولان یگانه مراقب و نگهدارنده خواهر که قادر به اداره امور خود نباشد به شرح زیر است:

۱- گواهی فوت پدر.

۲- تصویر شناسنامه خواهر.

- ۳- تصویر شناسنامه مادر مشمول و همسر یا همسران دیگر پدر مشمول.
- ۴- برگ تحقیق وضعیت (این برگ بدواً حسب مورد وسیله حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و خواهر تنظیم و جهت تحقیق و تکمیل به کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و پدر و مادر و خواهر وی فرستاده می شود. مراجع مذکور پس از بررسی و تحقیق و تکمیل و گواهی و امضاء و مهر رئیس یا فرمانده مربوطه به حوزه وظیفه عمومی ذیربط اعاده خواهند نمود).
- ۵- پاسخ اداره ثبت احوال محل صدور شناسنامه و محل سکونت مشمول و پدر و مادر او به استعلام حوزه وظیفه عمومی ذیربط در مورد فرزندان آنها.
- ۶- در صورتیکه به وضع مشمول در خارج از محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت وی از حوزه یا گروهان و یا بخش وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول.
- ۷- عکس خواهر مشمول که توسط کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل اقامت گواهی شده باشد.
- ۸- در صورتیکه پدر مشمول قبلاً همسران دیگری داشته است تصویر شناسنامه آنها.
- ۹- برگ معاینه پزشکی برادر بیش از ۱۸ سال مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر اینکه به علت بیماری یا نقص عضو قادر به مراقبت و نگهداری از خواهر خود نمی باشد.
- ۱۰- برگ استشهاد تأیید وضعیت و صحت ادعای مشمول به امضاء سه نفر از بستگان مشمول که به تأیید مراجع انتظامی محل رسیده باشد.
- ۱۱- برگ معاینه پزشکی خواهر مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر اینکه به علت بیماری یا نقص عضو قادر به اداره امور خود نمی باشد و نیاز به مراقبت و نگهداری دارد.
- ۱۲- رونوشت مصدق احکام مبنی بر حبس پدر (به نحوی که از تاریخ ارائه آن بیش از یک سال به انقضای حبس باقیمانده باشد).
- تبصره ۱-** حضور خواهر مشمول در جلسه هیأت رسیدگی ضروری است. چنانچه خواهر مشمول قادر به حضور در جلسه هیأت رسیدگی نباشد گواهی مراجع ذیصلاح ذیربط مبنی بر عدم امکان حضور خواهر مشمول در جلسه الزامی است.
- تبصره ۲-** مشمولان هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی ذیربط تحویل خواهند داد.
- ماده ۱۶۲-** مدارک لازم برای رسیدگی به ادعای کفالت مشمولان یگانه مراقب و نگهدارنده برادر که قادر به اداره امور خود نباشد به شرح زیر است:
  - ۱- گواهی فوت پدر.
  - ۲- تصویر شناسنامه برادر بیمار مشمول.
  - ۳- تصویر شناسنامه سایر برادران مشمول.
  - ۴- برگ تحقیق وضعیت (این برگ بدواً حسب مورد وسیله حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و خواهر تنظیم و جهت تحقیق و تکمیل به کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و پدر و مادر و برادر وی فرستاده می شود. مراجع مذکور پس از بررسی و تحقیق و تکمیل و گواهی و امضاء و مهر رئیس یا فرمانده مربوطه به حوزه وظیفه عمومی ذیربط اعاده خواهند نمود).
  - ۵- عکس برادر مشمول که توسط کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل اقامت گواهی شده باشد.
  - ۶- در صورتی که پدر مشمول قبلاً همسران دیگری داشته است تصویر شناسنامه آنها.
  - ۷- پاسخ اداره ثبت احوال محل صدور شناسنامه و محل سکونت پدر و مادر به استعلام حوزه وظیفه ذیربط در مورد فرزندان آنها.

- ۸- در صورتیکه به وضع مشمول در خارج از محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت وی از حوزه یا گروهان و یا بخش وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول.
- ۹- برگ معاینه پزشکی برادر بیش از ۱۸ سال مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر اینکه به علت بیماری یا نقص عضو قادر اداره امور خود نباشد و نیاز به مراقبت و نگهداری دارد.
- ۱۰- برگ استشهاد تأیید وضعیت و صحت ادعای مشمول به امضاء سه نفر از بستگان مشمول که به تأیید مراجع انتظامی محل رسیده باشد.
- ۱۱- رونوشت مصدق احکام مبنی بر حبس پدر (به نحوی که از تاریخ ارائه آن بیش از یک سال به انقضای حبس باقیمانده باشد).
- تبصره ۱-** حضور برادر مشمول در جلسه هیأت رسیدگی ضروری است. چنانچه برادر مشمول قادر به حضور در جلسه هیأت رسیدگی نباشد گواهی مراجع ذیصلاح ذیربط مبنی بر عدم امکان حضور برادر مشمول در جلسه الزامی است.
- تبصره ۲-** مشمولان هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی ذیربط تحویل خواهند داد.
- ماده ۱۶۳-** مدارک لازم برای رسیدگی به ادعای کفالت مشمولان یگانه سرپرست و نگهدارنده برادر و یا خواهر صغیر به شرح زیر است:
- ۱- گواهی فوت پدر.
  - ۲- تصویر شناسنامه برادران و یا خواهران صغیر.
  - ۳- تصویر شناسنامه مادر مشمول و همسر یا همسران دیگر پدر مشمول.
  - ۴- برگ تحقیق وضعیت (این برگ بدواً حسب مورد وسیله حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و پدر و مادر و خواهر و برادر او تنظیم و جهت تحقیق و تکمیل به کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و پدر و مادر و خواهر و برادر وی فرستاده می شود. مراجع مذکور پس از بررسی و تحقیق و تکمیل و گواهی و امضاء و مهر رئیس یا فرمانده مربوطه به حوزه وظیفه عمومی ذیربط اعاده خواهند نمود).
  - ۵- عکس برادر یا برادران و خواهر یا خواهران صغیر مشمول که توسط کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل اقامت گواهی شده باشد.
  - ۶- در صورتی که پدر مشمول قبلاً همسران دیگری داشته است تصویر شناسنامه آنها.
  - ۷- برگ معاینه پزشکی برادر بیش از ۱۸ سال مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر اینکه به علت بیماری یا نقص عضو قادر به سرپرستی و نگهداری از برادر یا خواهر صغیر خود نمی باشد.
  - ۸- برگ استشهاد تأیید وضعیت و صحت ادعای مشمول به امضاء سه نفر از بستگان مشمول که به تأیید مراجع انتظامی محل رسیده باشد.
  - ۹- در صورتیکه وضع مشمول در خارج از محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت وی از حوزه یا گروهان و یا بخش وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول.
  - ۱۰- پاسخ اداره ثبت احوال محل صدور شناسنامه و محل سکونت پدر و مادر و مشمول به استعلام حوزه وظیفه عمومی ذیربط درباره مشخصات فرزندان آنها.
  - ۱۱- رونوشت مصدق احکام مبنی بر حبس پدر (به نحوی که از تاریخ ارائه آن بیش از یک سال به انقضای حبس باقیمانده باشد).
- تبصره ۱-** حضور یکی یا کلیه برادران و خواهران صغیر مشمول در جلسه هیأت رسیدگی ضروری است، چنانچه هر یک از برادران یا خواهران صغیر مشمول قادر به حضور در جلسه هیأت رسیدگی نباشند، گواهی مراجع ذیصلاح مبنی بر عدم امکان حضور در جلسه الزامی است.

**تبصره ۲-** مشمولان هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی ذیربط تحویل خواهند داد.

**ماده ۱۶۴-** مدارک لازم برای رسیدگی به ادعای کفالت مشمولان یگانه سرپرست خواهر مجرد:

۱- گواهی فوت پدر.

۲- تصویر شناسنامه خواهر.

۳- تصویر شناسنامه مادر مشمول و همسر یا همسران دیگر پدر مشمول.

۴- برگ تحقیق وضعیت (این برگ بدواً حسب مورد وسیله حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و خواهر او تنظیم و جهت تحقیق و تکمیل به کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل صدور شناسنامه یا محل سکونت مشمول و پدر و مادر و خواهر وی فرستاده می شود. مراجع مذکور پس از بررسی و تحقیق و تکمیل و گواهی و امضاء و مهر رئیس یا فرمانده مربوطه به حوزه وظیفه عمومی ذیربط اعاده خواهند نمود).

۵- پاسخ اداره ثبت احوال محل صدور شناسنامه و محل سکونت مشمول و پدر و مادر او به استعلام حوزه وظیفه عمومی ذیربط در مورد فرزندان آنها.

۶- در صورتیکه به وضع مشمول در خارج از محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت وی از حوزه یا گروهان و یا بخش وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول.

۷- عکس خواهر مشمول که توسط کلانتری یا پاسگاه ژاندارمری محل اقامت گواهی شده باشد.

۸- در صورتی که پدر مشمول قبلاً همسران دیگری داشته است تصویر شناسنامه آنها.

۹- برگ معاینه پزشکی برادر بیش از ۱۸ سال مشمول متضمن نظر شورای پزشکی مبنی بر اینکه به علت بیماری یا نقص عضو قادر به سرپرستی از خواهر مجرد خود نمی باشد.

۱۰- برگ استشهاد تأیید وضعیت و صحت ادعای مشمول به امضاء سه نفر از بستگان مشمول که به تأیید مراجع انتظامی محل رسیده باشد.

۱۱- رونوشت مصدق احکام مبنی بر حبس پدر (به نحوی که از تاریخ ارائه آن بیش از یک سال به انقضای حبس باقیمانده باشد).

**تبصره ۱-** حضور خواهر مشمول در جلسه هیأت رسیدگی ضروری است چنانچه خواهر مشمول قادر به حضور در جلسه هیأت رسیدگی نباشد، گواهی مراجع ذیصلاح ذیربط مبنی بر عدم امکان حضور خواهر مشمول در جلسه الزامی است.

**تبصره ۲-** مشمولان هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی ذیربط تحویل خواهند داد.

**ماده ۱۶۵-** مدارک لازم برای رسیدگی به تقاضای معافیت یک نفر از فرزندان یا برادران فرد معلول به شرح زیر است:

۱- تصویر شناسنامه پدر یا برادر مشمول که معلول شده باشد.

۲- حذف شده است.

۳- تصویر شناسنامه مادر مشمول.

۴- تصویر شناسنامه برادر یا برادران مشمول.

۵- حذف شده است.

۶- حذف شده است.

۷- گواهی فوت پدر یا مادر در صورتیکه یکی از آنها فوت کرده باشد.

۸- در صورتیکه به وضع مشمول در خارج از حوزه محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت وی از حوزه یا گروهان یا بخش وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول.

۹- حذف شده است.

۱۰- حذف شده است.

۱۱- حذف شده است.

۱۲- حذف شده است.

**تبصره ۱-** حذف شده است.

**تبصره ۲-** مشمولان هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی ذیربط تحویل خواهند داد.

**ماده ۱۶۶-** مدارک لازم برای رسیدگی به تقاضای معافیت یک نفر از فرزندان یا برادران فرد اسیر یا مفقود الاثر به شرح زیر است:

۱- تصویر شناسنامه پدر یا برادر مشمول که اسیر یا مفقود الاثر باشند.

۲- حذف شده است.

۳- تصویر شناسنامه مادر مشمول.

۴- در صورتیکه به وضع مشمول در خارج از حوزه محل صدور شناسنامه رسیدگی شود پاسخ استعلام وضع مشمولیت وی از حوزه یا گروهان یا بخش وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه مشمول.

۵- حذف شده است.

۶- حذف شده است.

۷- حذف شده است.

**تبصره ۱-** حذف شده است.

**تبصره ۲-** مشمولان هر یک از مدارک فوق را به تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی ذیربط تحویل خواهند داد.

**ماده ۱۶۷-** مدارک لازم برای رسیدگی به تقاضای معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهداء به شرح زیر است:

۱- تصویر شناسنامه پدر یا برادر مشمول که شهید شده‌اند.

۲- گواهی نیروهای نظامی و انتظامی مربوط که به تأیید بنیاد شهید رسیده است مبنی بر شهادت پدر یا برادر مشمول در مورد شهدای نیروهای نظامی و انتظامی و یا گواهی بنیاد شهید مبنی بر شهادت پدر یا برادر مشمول در مورد سایر شهداء.

۳- تصویر شناسنامه مادر مشمول.

۴- تصویر شناسنامه برادر یا برادران مشمول.

۵- حذف شده است.

۶- گواهی فوت پدر و مادر مشمول در صورتیکه برادر مشمول شهید شده و پدر و مادر فوت نموده و مشمول مدعی سرپرستی برادر یا خواهر صغیر خود باشد.

۷- حذف شده است.

۸- حذف شده است.

۹- حذف شده است.

۱۰- حذف شده است.

۱۱- رضایت نامه رسمی همسر شهیدی که دارای فرزند مشمول یا فرزندی است که ظرف ۷ سال از تاریخ شهادت به سن مشمولیت میرسد مبنی بر اینکه برادر شهید که مشمول می باشد از معافیت یک نفر از خانواده شهداء استفاده نماید این رضایتنامه بایستی در دفاتر اسناد رسمی تنظیم و ثبت شود.

۱۲- حذف شده است.

**تبصره ۳-** مشمولان هر یک از مدارک فوق رابه تعداد مورد نیاز به حوزه وظیفه عمومی ذیربط تحویل خواهند داد.

## **آئین نامه اجرائی قانون خدمت وظیفه عمومی ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی ایران**

### **فصل پنجم - آموزش نظامی مشمولان و درجات و حقوق و مزایای آنان**

**ماده ۱۶۸-** کلیه مشمولان خدمت وظیفه عمومی که از طریق مراجع پزشکی و سازمانهای وظیفه قادر به خدمت و بلامانع تشخیص داده شده اند به مرکز آموزشی نیروهای نظامی و انتظامی تحویل و طبق برنامه آموزشی که از طریق ستاد مشترک ارتش و ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تنظیم می گردد دوره آموزش مقدماتی نظامی را باید طی نمایند.

**ماده ۱۶۹-** کلیه مشمولان فوق دیپلم جهت طی دوره درجه داری وظیفه به مرکز آموزشی و فرهنگی نیروهای نظامی و انتظامی اعزام و پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی و تخصصی و موفقیت در آزمایشهای مربوطه و داشتن سلامت جسمی و روانی و صلاحیت اخلاقی و سیاسی به یکی از درجات گروهبانی وظیفه نایل می شوند.

**ماده ۱۷۰-** مشمولان فوق دیپلم که به دوره آموزشی درجه داری وظیفه اعزام می شوند در صورت مردود شدن در دوره آموزش مقدماتی تخصصی و یا نداشتن سلامت جسمی و روانی و صلاحیت اخلاقی و سیاسی بقیه خدمت خود را با درجه افرادی وظیفه انجام خواهند داد.

**ماده ۱۷۱-** کلیه مشمولان دیپلمه و پایین تر پس از طی دوره آموزش مقدماتی نظامی با درجه افرادی وظیفه به خدمت خود در نیروهای نظامی یا انتظامی مربوطه ادامه خواهند داد.

**ماده ۱۷۲-** در موارد ضروری نیروها و سازمانهای نظامی و انتظامی مجاز خواهند بود به تعداد مورد نیاز از بین مشمولان دیپلمه پس از خاتمه دوره آموزش مقدماتی نظامی بر اساس ضوابط زیر انتخاب و جهت طی دوره درجه داری وظیفه در تخصص های مورد لزوم به مرکز فرهنگی مربوطه اعزام دارند:

الف- دارا بودن صلاحیت اخلاقی و سیاسی.

ب- ابراز لیاقت و شایستگی در دوره آموزش مقدماتی نظامی.

ج- داشتن استعداد جسمی و روانی برابر نظریه بهداری سازمان یا نیرو.

د- دارا بودن معدل بالاتر در پایان دوره دبیرستان و دوره آموزش مقدماتی نظامی.

**ماده ۱۷۳-** مشمولان لیسانسیه و بالاتر در صورتی که قادر به خدمت و بلامانع تشخیص داده شوند برای طی دوره آموزش مقدماتی نظامی تحویل مرکز آموزشی خواهند شد و پس از موفقیت در دوره مذکور در صورتی که از لحاظ اخلاقی و سیاسی و مکتبی شایستگی داشته باشند برای طی دوره آموزش افسری وظیفه اعزام خواهند گردید.

**ماده ۱۷۴-** مشمولانی که دارای دانشنامه دکترا در هر رشته باشند پس از طی دوره آموزش افسری و موفقیت در آزمایشهای مربوطه به درجه ستوان یکمی مفتخر خواهند شد.

**ماده ۱۷۵-** مشمولان لیسانسیه و فوق لیسانسیه در صورت موفقیت در آزمایشهای دوره آموزشی افسری به درجه ستوان دومی مفتخر خواهند شد.

**ماده ۱۷۶-** در صورتی که مشمولان لیسانسیه و بالاتر در آزمایشهای دوره آموزش مقدماتی نظامی مردود شوند و یا طبق نظر شورای مرکز آموزشی از لحاظ جسمی، مکتبی و اخلاقی صلاحیت لازم جهت نیل به درجه افسری نداشته باشند برای طی دوره درجه داری وظیفه اعزام خواهند شد.

**ماده ۱۷۷-** در صورتی که مشمولان لیسانسیه و بالاتر در آزمایشهای دوره افسری مردود گردند و یا طبق نظر شورای مرکز آموزشی مربوطه از لحاظ مکتبی و اخلاقی صلاحیت لازم جهت نیل به مقام افسری نداشته باشند بقیه خدمت دوره ضرورت را برابر نظر شورا با یکی از درجات گروهبانی وظیفه انجام خواهند داد.



**ماده ۱۷۸-** میزان حقوق و مزایای ماهانه افسران، درجه داران، دانشجویان، دانش آموزان و افراد وظیفه به شرح زیر خواهد بود:

الف- حقوق ماهانه افسران وظیفه معادل حقوق ثابت ماهانه سال اول افسران هم درجه کادر ثابت.

ب- حقوق ماهانه درجه داران وظیفه عبارت است از گروهبان سوم ۱۱۵ واحد حقوق گروهبان دوم ۱۲۵ واحد حقوق گروهبان یکم ۱۳۵ واحد حقوق.

ج- حقوق ماهانه دانشجویان وظیفه در مدت آموزش مقدماتی ۲۰۰۰ ریال.

د- حقوق ماهانه دانشجویان وظیفه در مدت آموزش تخصصی ۲۵۰۰ ریال

ه- حقوق ماهانه دانش آموزان وظیفه در مدت آموزش مقدماتی و تخصصی ۲۰۰۰ ریال.

و- حقوق ماهانه افراد وظیفه به میزانی است که هر سال در بودجه وزارت دفاع پیش بینی می شود.

تبصره- ضریب حقوق درجه داران وظیفه عبارت است از ضریب حقوق پرسنل کادر ثابت ارتش جمهوری اسلامی.

**ماده ۱۷۹-** میزان مرخصی سالانه پرسنل وظیفه در مدت خدمت برابر مدت مرخصی پرسنل کادر ثابت نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران می باشد و چگونگی استفاده از آن در آیین نامه مرخصی پرسنل نیروهای مسلح تعیین خواهد شد.

**ماده ۱۸۰-** پرسنل وظیفه که در حین خدمت وظیفه عمومی اسیر یا مفقودالثر بشوند حسب مورد تا پایان دوره اسارت یا تعیین تکلیف از واحد مربوطه به عائله تحت تکفل آنان به ترتیب زیر حقوق پرداخت خواهد شد:

الف- در دوره ضرورت از حقوق درجه مربوطه و پس از پایان دوره ضرورت و ورود به دوره احتیاط از حقوق معادل حقوق ثابت هم درجه کادر ثابت.

ب- در صورتی که در حین اسارت و یا مفقودالثر بودن دوره احتیاط آنها منقضی گردیده و وارد مرحله ذخیره اول شوند از حقوقی معادل حقوق ثابت یک درجه بالاتر از درجه دوره احتیاط.

ج- در صورتی که حین اسارت ا مفقودالثر بودن وارد مرحله ذخیره دوم شوند از حقوق معادل یک درجه بالاتر از ذخیره اول.

تبصره- عائله تحت تکفل پرسنل وظیفه حسب مورد برابر مقررات استخدامی نیروهای نظامی و انتظامی خواهد بود.

**ماده ۱۸۱-** از نظر این آیین نامه پرسنل وظیفه ای اسیر یا مفقودالثر شناخته می شوند که توسط نیرو یا سازمان مربوط بر اساس مقررات مورد عمل نیروهای نظامی و انتظامی مراتب اسارت یا مفقود الثر بودن آنان تأیید گردد.

**ماده ۱۸۲-** با مشمولانی که مشغول گذرانیدن دوره ضرورت بوده و به علل قانونی از خدمت ترخیص شود چنانچه علتی که موجب ترخیص گردیده مرتفع و بازگشت آنان به خدمت ضروری باشد در صورتی که بیش از یکسال از تاریخ ترخیص نگذشته باشد به ترتیب زیر رفتار خواهد شد:

الف- چنانچه قبل از اتمام دوره آموزشی ترخیص شده باشند به مرکز آموزشی اعزام خواهند شد تا دوره آموزشی را بگذرانند.

ب- چنانچه بعد از اتمام دوره آموزشی ترخیص شوند به منظور ادامه بقیه خدمت دوره ضرورت به نیرو یا سازمان مربوطه قبلی معرفی خواهند شد.

تبصره- مدت خدمت قبلی مشمولان مذکور در ماده فوق جزء خدمت ضرورت آنان محسوب خواهد شد.

**ماده ۱۸۳-** پرسنل وظیفه ای که توسط مقامات قضایی زندانی می شوند در زمان بازداشت ارتباط آن با نیرو یا سازمان مربوطه قطع و از کسوت نظامی خارج خواهند شد.

**تبصره ۱-** هرگاه بازداشت پرسنل وظیفه توسط مقامات قضایی در دوره آموزش باشند در صورت اعاده به خدمت چنانچه مدت بازداشت بنا به تشخیص شورای آموزشی یا فرهنگی مرکز آموزش موجب لطمه به آموزش گردد دوره آموزشی آنان

تجدید خواهد شد در غیر این صورت بقیه دوره آموزش ادامه خواهند داد و در صورتی که مدت بازداشت پس از خاتمه آموزش و در حین خدمت باشد بقیه خدمت دوره ضرورت را بدون احتساب ایام بازداشت انجام خواهند داد. تبصره ۲- مدت زندانی جزء خدمت وظیفه محسوب نخواهد شد.

**ماده ۱۸۴-** مدت خدمت دوره ضرورت مشمولانی که به هر علت از خدمت منفک گردیده و مجدداً به خدمت اعزام می شوند مدتی است که در اعزام مجدد آنان ملک عمل می باشد.

**ماده ۱۸۵-** یگان ترخیص کننده این قبیل مشمولان موظف است مدارک اعزامی را ضمن ذکر علت ترخیص به حوزه اعزام کننده ارسال دارد.

## آئین نامه اجرائی قانون خدمت وظیفه عمومی ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی ایران فصل ششم - غیبت مشمولان وظیفه عمومی و جرائم و مجازاتها

### بخش اول - غیبت مشمولان خدمت وظیفه عمومی

**ماده ۱۸۶-** مشمولان زیر غایب محسوب می شوند مگر آنکه مطابق ضوابطی که به تأیید شورای موضوع تبصره ۲ ماده ۲۱ قانون خدمت وظیفه عمومی برسد، عذر غیبت ایشان موجه باشد.

۱- مشمولانی که در تاریخ مقرر در حوزه وظیفه عمومی مربوطه جهت اعزام بخدمت حاضر نشوند.

۲- مشمولانی که به وضع آنها وسیله سازمانهای وظیفه عمومی رسیدگی شده و برگ قانونی معافیت موقت دریافت و پس از انقضای مدت اعتبار آن ظرف یکماه برای تجدید رسیدگی خود را معرفی ننمایند.

۳- مشمولانی که پس از تعیین محل خدمت و اعزام در پادگان محل آموزش حاضر نشوند.

**ماده ۱۸۷-** مشمولان غایب که پس از دستگیری یا معرفی خود در حین رسیدگی از لحاظ پزشکی معاف دائم شناخته شوند چنانچه علت معافیت در ایام غیبت بوجود آمده باشد جهت رسیدگی به اتهام غیبت به مراجع قضائی معرفی می گردند و چنانچه به تشخیص شورای پزشکی معاینه کننده به علت معافیت اینگونه مشمولان در تاریخ احضار و طول مدت غیبت نیز وجود داشته از تعقیب کیفری معاف خواهند بود.

**ماده ۱۸۸-** به مشمولان غایب که پس از حضور یا دستگیری در معاینه پزشکی معاف موقت تشخیص داده شوند تا تعیین تکلیف قطعی (معافیت دائم پزشکی یا اعزام بخدمت) برگ معافیت موقت داده نخواهد شد.

**ماده ۱۸۹-** مشمولان غایبی که به خدمت دوره ضرورت اعزام شده اند چنانچه در حین خدمت معاف پزشکی دائم تشخیص داده شوند پرونده آنان به حوزه وظیفه عمومی اعزام کننده اعاده تا موضوع غیبت در محکم صالحه قضایی مورد رسیدگی قرار گیرد.

**ماده ۱۹۰-** مشمولانی که دارای غیبت بوده و به خدمت اعزام می شوند پس از پایان خدمت کارت پایان خدمت به حوزه وظیفه عمومی اعزام کننده ارسال خواهد شد و حوزه اعزام کننده چگونگی غیبت را به دادسرای محل اعلام و برابر حکم صادره از دادگاه عمل خواهد شد.

**ماده ۱۹۱-** مشمولان غایبی که به خدمت دوره ضرورت اعزام می شوند در صورتیکه در حین خدمت دوره ضرورت حسن رفتار و اخلاق از آنان مشاهده شود و یا در عملیات جنگی ابراز شجاعت و فدکاری نمایند مراتب مورد گواهی فرمانده نیرو یا سازمان مربوطه واقع گردد موضوع همراه کارت پایان خدمت دوره ضرورت به حوزه وظیفه اعزام کننده اعلام تا از آن طریق به اداره وظیفه عمومی منعکس گردد که در صورت موافقت اداره وظیفه عمومی از اعلام موضوع غیبت به محکم صالح قضایی صرف نظر نموده و کارت پایان خدمت دوره ضرورت از طریق حوزه ذیربط به آنان تحویل گردد.

**ماده ۱۹۲-** مراجع انتظامی موظفند مشمولان غایب حوزه استحفاظی را دستگیر نموده و به حوزه وظیفه محل تحویل دهند.

## بخش دوم - جرائم و مجازاتها

**ماده ۱۹۳-** پرسنلی که در حین آموزش اولیه مرتکب فرار از خدمت شوند ملزم هستند خود را به واحد مربوطه معرفی در صورتیکه دستگیر شوند نیز باید به همان واحد تحویل گردند و چنانچه معرفی آنان به واحدهای مربوط امکانپذیر نباشد باید به حوزه وظیفه عمومی محل دستگیری تحویل تا همانند سایر مشمولین به خدمت اعزام گردند.

**ماده ۱۹۴-** حذف شده است.

**ماده ۱۹۵-** خدمت قبلی این قبیل مشمولان پس از معرفی یا دستگیری حتی در صورت فرار مکرر جزء خدمت دوره ضرورت محسوب نخواهد شد.

**ماده ۱۹۶-** مشمولانی که پس از خاتمه دوره آموزش مرتکب فرار از خدمت شوند در صورتی که مدت فرار از خدمت آنان ۶ ماه یا کمتر باشد پس از دستگیری یا معرفی نسبت به تعقیب کیفری آنان برابر مقررات قانون دادرسی و کیفر ارتش اقدام و بقیه خدمت دوره ضرورت را انجام خواهند داد.

**ماده ۱۹۷-** چنانچه مدت فرار از خدمت پرسنل وظیفه پس از پایان دوره آموزشی بیش از ۶ ماه باشد مدت خدمت قلی آنان جزء خدمت دوره ضرورت محسوب نگردیده و در صورت معرفی یا دستگیری توسط دژبان یا ژاندارمری محل به یگان محل خدمت قبلی اعزام و تحویل خواهند شد، تا ضمن انجام خدمت دوره ضرورت نسبت تعقیب کیفری آنان اقدام گردد.

**تبصره-** چنانچه از تاریخ ترخیص مشمولان موضوع ماده ۱۸۲ و با از تاریخ فرار از خدمت مشمولان ماده بیش از یکسال گذشته باشد در صورت نیاز به تجدید آموزش بنابه تشخیص نیرو یا سازمان مربوطه جهت طی دوره آموزشی از طریق یگان محل خدمت به مرکز آموزشی همان نیرو یا سازمان اعزام خواهند شد.

**ماده ۱۹۸-** دستگیری و تعقیب کیفری پرسنل وظیفه فراری حسب مورد به عهده مأمورین دژبان و مأمورین انتظامی محل خواهد بود.

## بخش سوم - نحوه شناسائی و دستگیری مشمولین غائب

**ماده ۱۹۹-** سپاه پاسداران، کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهرستانی و جمهوری اسلامی ایران موظفند مشمولان غائب خدمت وظیفه عمومی را شناسایی و دستگیر نموده و به حوزه وظیفه عمومی محل دستگیری تحویل نمایند.

**ماده ۲۰۰-** سازمانهای مندرج در ماده ۱۹۹ این آئین نامه موظفند ضمن رسیدگی به انجام درخواست مراجعین در صورتی که در سن مشمولیت باشند (متولدین ۱۳۳۸ و بعد از آن که وارد سن ۱۹ سالگی می شوند) مدارک مربوط به وضع مشمولیت آنان را خواستار و چنانچه فردی فاقد مدارک یاد شده باشد او را دستگیر و به نزدیکترین حوزه وظیفه عمومی معرفی و تحویل نمایند.

**تبصره ۱-** هر گاه مشمولان موضوع این ماده متهم به ارتکاب جرائمی باشند بدو جهت تعقیب کیفری به مراجع قضایی ذیصلاح معرفی و پس از رفع نیاز قضایی به منظور انجام خدمت به حوزه وظیفه عمومی معرفی شوند.

**تبصره ۲-** مدارک مربوط به وضع مشمولیت مندرج در این ماده عبارتند از :

الف- کارت پایان خدمت دوره ضرورت.

ب- کارت معافیت دائم کامپیوتری.

ج- کارت معافیت موقت (کفالت یا پزشکی و یا معافیت برادر یا فرزند اسیر) در مدت اعتبار آن.

د- کارت تحصیلی معتبر.

ه- کارت شناسایی پرسنل نیروهای نظامی و انتظامی.

و- گواهی اشتغال به خدمت پرسنل وظیفه در دوره ضرورت.

ز- گواهی اشتغال به تحصیل و یا خدمت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت آموزش و پرورش، سازمان کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، آموزشگاه فنون هواپیمایی موضوع موارد ۶-۷-۸ و ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی.

ح- دفترچه آماده به خدمت در مدت اعتبار آن.

**تبصره ۳-** در صورتی که سازمانهای مذکور به منظور معرفی و تحویل مشمولان غائب به حوزه وظیفه عمومی نیاز به همکاری سایر سازمانهای مذکور در ماده ۱۹۹ این آئین نامه را داشته باشند سازمانهای مزبور موظفند در صورت درخواست همکاری لازم را معمول دارند.

**ماده ۲۰۱-** کلیه افرادی که در سنین مشمولیت قرار دارند موظفند مدارک مربوط به وضع مشمولیت خود را همراه داشته باشند.

**ماده ۲۰۲-** هر یک از نیروهای مندرج در ماده ۱۹۹ این آئین نامه جهت دریافت اطلاعات مردمی و تسهیل در انجام مأموریت فوق موظفند امکاناتی از قبیل تلفن و غیره را برای مراجعه مردم به وجود آورده و این مسئله را به وسیله رسانه های گروهی محل به اطلاع عموم برسانند تا به وسیله اطلاعات مردمی مشمولان غائب و کار فرمایان متخلف محل شناسایی و دستگیر شوند.

**ماده ۲۰۳-** وزارتخانه ها، مؤسسات دولتی و وابسته به دولت، نهادهای قانونی ضمن انجام امور جاری چنانچه مشمولی فاقد مدارک مذکور در تبصره ۲ ماده ۲۰۰ باشد موظفند آنان را شناسایی نموده و مراتب را به نزدیکترین مرجع انتظامی محل اعلام نمایند.

**ماده ۲۰۴-** مأمورین انتظامی هر محل مکلفند کلیه امکن عمومی از قبیل هتلها، مهمانخانه ها، گاراژها، سینماها، ترمینالهای اتوبوسرانی، پارکها و باشگاههای ورزشی را زیر نظر داشته تا مشمولین غایبی را که در این امکن حضور دارند شناسایی و دستگیر نمایند.

**ماده ۲۰۵-** هر یک از سازمانهای مندرج در ماده ۱۹۹ موظفند مشمولانی را که توسط حوزه های وظیفه عمومی با مکاتبه و تعیین آدرس خواسته شده باشند دستگیر و به حوزه های مربوطه معرفی نمایند.

**ماده ۲۰۶-** مأمورین پلیس راه ژاندارمری و راهنمایی و رانندگی مکلفند ضمن انجام وظیفه محوله چنانچه به مشمول غایبی برخورد نمایند او را دستگیر و به نزدیکترین مرجع انتظامی تحویل نمایند.

**ماده ۲۰۷-** سازمانهای موضوع ماده ۱۹۹ این آیین نامه باید به مؤسسات غیر دولتی از قبیل کارخانجات، کارگاهها، بنگاهها، مغازه ها و سایر امکنی که در حوزه استحفاظی آنان قرار دارد مراجعه و مشمولان غایبی را که به کار گرفته شده اند دستگیر و نیز در مورد تعقیب کیفری کارفرما اقدام لازم انجام و با پرونده متشکله به دادسرای عمومی محل معرفی نمایند.

**ماده ۲۰۸-** در صورتی که مأمورین وزارت کار و امور اجتماعی و سازمانهای تأمین اجتماعی و کمیته های امور صنفی ضمن انجام وظائف محوله متوجه شوند که کار فرمایی مشمول غایبی را به کار گرفته است باید مراتب را به نزدیکترین مرجع انتظامی محل جهت دستگیری مشمول غایب و تعقیب قانونی کار فرمای متخلف اعلام دارند.

**ماده ۲۰۹-** مأمورین انتظامی هر محل موظفند افرادی را که در سن مشمولیت بوده و فاقد مدارک مذکور در تبصره ۲ ماده ۲۰۰ باشد و در معابر عمومی به مشاغلی اشتغال دارند دستگیر و به حوزه وظیفه عمومی محل تحویل نمایند.

**ماده ۲۱۰-** حوزه های وظیفه هر محل موظفند مشمول یا مشمولین غایبی را که به آنها تحویل می گردد پس از احراز هویت در صورتی که قانوناً بلامانع و قادر به خدمت باشند برای آنان دفترچه آماده به خدمت صادر و به مرکز آموزش نیرو یا سازمانی که قبلاً در مورد پذیرش این قبیل مشمولین هماهنگی تعیین گردیده اند اعزام دارند.

**ماده ۲۱۱-** مشمولان غایب که توسط نیروهای ماده ۱۹۹ این آیین نامه دستگیر و به حوزه وظیفه محل دستگیری تحویل می شوند هرگاه از ارائه شناسنامه عکس دار خودداری نمایند حوزه های وظیفه عمومی باید برای آنان دفترچه آماده به خدمت بدون عکس با مشخصاتی که اظهار می دارند صادر نمایند و مرکز آموزش موظف به پذیرش اینگونه مشمولان خواهند بود.

**تبصره -** مرکز آموزشی موظفند مشخصات و عکس اینگونه مشمولان را به دادسراهای انقلاب اسلامی و ادارات اطلاعات محل مربوطه ارسال دارند.

**ماده ۲۱۲-** چنانچه مشمولین غائب در غیر موعد اعزام به حوزه های وظیفه عمومی تحویل شوند و امکان اعزام آنان به مرکز آموزشی نیز نباشد حوزه های وظیفه عمومی مجازند از مشمول تضمین یا تعهد کتبی بر حسب مورد اخذ و دفترچه آماده به خدمت برای خدمت برای اولین وهله اعزام صادر و تحویل نمایند.

**تبصره ۱-** در صورتی که مشمول نتواند تضمین یا تعهد لازم را بسپارد اینگونه مشمولین باید تا اولین مرحله اعزام در مرکز هنگ یا گردان های ژاندارمری تحت آموزش قرار گرفته و سپس به مرکز آموزشی اعزام گردند.

**تبصره ۲-** ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران باید پیش بینی های لازم در مورد تأمین اعتبارات مربوط به این قبیل مشمولین را بنماید.

**ماده ۲۱۳-** مشمولانی که دستگیر و به حوزه های وظیفه عمومی محل تحویل می شوند در صورتی که به مرکز آموزشی اعزام و یا در هنگ ها و یا در گردانهای ژاندارمری نگهداری شوند پایه خدمتی آنان از همان روز دستگیری محسوب خواهد شد.

**ماده ۲۱۴-** در صورتی که مشمولان ماده ۲۱۲ در موعد مقرر که در دفترچه آماده به خدمت قید گردیده برای اعزام به موقع حاضر نشوند بایستی اسامی و آدرس آنان با ذکر هویت شخص ضامن در اختیار سازمانهای مذکور در ماده ۱۹۹ این آیین نامه گذارده شود تا نسبت به دستگیری مجدد مشمولان و تعقیب قانونی آنان از طریق دادسرای عمومی محل اقدام گردد.

**ماده ۲۱۵-** مشمولانی که در موعد مقرر برای اعزام به خدمت حاضر نگردیده و پس از مدتی شخصاً مراجعه نمایند بدون معرفی به دادگاه به خدمت اعزام خواهند شد و مدت خدمت دوره ضرورت آنان بیش از خدمت مقرر قانونی خواهد بود. بدیهی است در پایان خدمت برابر ماده ۱۹۰ آیین نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی با آنان رفتار خواهد شد.

**ماده ۲۱۶-** مشمولانی که برای بار دوم دستگیر و به مراجع قضایی تحویل می شوند پس از تعیین تکلیف و صدور حکم باید از طریق مراجع قضایی جهت اعزام به خدمت به حوزه های وظیفه عمومی محل تحویل گردند و حوزه های مربوطه باید تاریخ اعزام مجددی برای این قبیل مشمولان تعیین و چنانچه مشمولین مذکور در تاریخ تعیین شده حاضر به اعزام نشوند حوزه های مربوطه باید مراتب را جهت اجرای حکم صادره به دادسرای محل اعلام دارند.

**ماده ۲۱۷-** مشمولانی که به حبس تعلیقی محکوم شده اند چنانچه به اتهام فرار خدمت نیز تحت تعقیب قرار گیرند با توجه به تبصره ۸ ماده ۴۰ قانون مجازات اسلامی علاوه بر مجازات مقرر برای فرار از خدمت مجازات تعلیقی نیز درباره آنان اجرا خواهد شد.

**ماده ۲۱۸-** حوزه های وظیفه عمومی موظفند از تاریخ ۶۵/۰۴/۲۷ برای مشمولان غایبی که شخصاً خود را معرفی بنمایند و یا دستگیر شوند و یا مشمولانی که قبلاً دفترچه آماده به خدمت اخذ و در تاریخ معین به خدمت نرفته اند بر حسب مورد در دفترچه آماده به خدمت آنان مدتی را که باید اضافه خدمت داشته باشند قید نمایند.

**ماده ۲۱۹-** سازمانهای مندرج در ماده ۱۹۹ آیین نامه باید پرسنل وظیفه فراری را دستگیر و به دژبان محل تحویل نمایند و در صورت نبودن دژبان به واحدهای ژاندارمری معرفی تا به نزدیکترین واحد دژبان تحویل شوند.

**ماده ۲۲۰-** یگان دژبان یا ژاندارمری محل در مرد پرسنل وظیفه فراری به ترتیب زیر اقدام خواهند نمود.  
الف- در صورتی که پرسنل وظیفه در مرکز آموزش مرتکب فرار از خدمت گردیده باشند تحویل مرکز آموزشی ذیربط خواهند شد تا مطابق ماده ۵۹ قانون خدمت وظیفه عمومی و ماده ۱۹۳ آیین نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی با آنان رفتار گردد.

ب- پرسنل وظیفه ایی که پس از خاتمه دوره آموزش مرتکب فرار از خدمت شده اند از طریق دژبان یا ژاندارمری به یگان محل خدمت قبلی اعزام و تحویل خواهند شد تا در صورتی که مدت فرار از خدمت آنان ۶ ماه یا کمتر باشد بقیه دوره خدمت ضرورت انجام داده و هر گاه مدت فرار از خدمت بیش از ۶ ماه باشد مدت خدمت قبلی آنان مطابق ماده ۵۹ قانون خدمت وظیفه عمومی جزء خدمت دوره ضرورت محسوب نگردیده و مجدداً باید خدمت دوره ضرورت را در یگان قبلی انجام دهند و در هر دو مورد نسبت به تعقیب کیفی آنان اقدام گردد.

**ماده ۲۲۱-** در صورتی که پرسنل وظیفه حسب مورد از مرکز آموزش یا یگانهای نیروهای نظامی و یا انتظامی مرتکب فرار از خدمت گردند فرماندهان مربوطه باید حداکثر ظرف ۱۰ روز مراتب را با ذکر مشخصات و نشانی جهت دستگیری به سازمانهای موضوع ماده ۱۹۹ آیین نامه و مراجع انتظامی محل خدمت و حوزه وظیفه عمومی اعزام کننده اعلام دارند تا سازمانهای مذکور آنان را دستگیر و به محل خدمت تحویل نمایند.

**ماده ۲۲۲-** برای مشمولانی که تا زمان تصویب این قانون در ایام غیبت از طریق بسیج به جبهه اعزام گردیده اند در صورت معرفی یا دستگیری مانند سایر مشمولین غایب دفترچه آماده به خدمت صادر و چنانچه گواهی انجام خدمت در جبهه از طریق بسیج ارائه نمایند مدت خدمت تأیید شده از اضافه خدمت آنان کسر خواهد شد و مراتب نیز در دفترچه آماده به خدمت قید می گردد و هرگاه مشمول به خدمت اعزام شده باشد به واحد مربوطه اعلام خواهد شد که مدت خدمت مذکور را از میزان اضافه خدمت وی کسر نمایند.

**ماده ۲۲۳-** کارفرمایان و مسئولان مؤسسات غیر دولتی از قبیل کارگاهها، بنگاهها، مغازها، حق به کار گیری مشمولان، غایب زمان جنگ را در مؤسسات مذکور ندارند و در زمان صلح نیز قبل از رسیدگی به وضع مشمولان حق به کارگیری مشمولان زمان صلح را نیز نخواهند داشت.

**تبصره-** اشخاصی که مشمولان غایب موضوع این ماده را در مؤسسات خود به کار گیرند توسط نیروهای مذکور در ماده ۱۹۹ این آیین نامه شناسایی و به دادسرای عمومی محل معرفی خواهند شد تا به اتهام به کار گرفتن مشمولان غایب زمان جنگ تحت تعقیب قانونی قرار یابند.

**ماده ۲۲۴-** مأمورین انتظامی در صورت برخورد با افرادی که فاقد مدارک مذکور در تبصره ۲ ماده ۲۰۰ باشند تا مشخص شدن وضعیت مشمولیت با آنان همانند سایر مشمولین غایب رفتار خواهند نمود.

**ماده ۲۲۵-** کلیه افراد وظیفه در زمان جنگ باید حداقل یک سال از مدت خدمت دوره ضرورت را در مناطق عملیاتی انجام دهند.

**تبصره-** مناطق عملیاتی مناطقی است که توسط شورای عالی دفاع به عنوان منطقه عملیاتی تعیین شده یا می شوند.

**ماده ۲۲۶-** در صورتی که هر یک از نیروها یا سازمانهای نظامی و انتظامی امکان به کار گیری پرسنل وظیفه خود را به مدت یک سال در مناطق عملیاتی نداشته باشند با در نظر گرفتن وظیفه و نوع مأموریت محوله به هر نیرو یا سازمان پرسنل وظیفه از نیرویی به نیروی دیگر تعویض و جابجا خواهند شد و هماهنگی درباره تعویض و جابجایی پرسنل وظیفه از نیرویی به نیرویی دیگر در مورد نیروهای سه گانه ارتش و ستاد مشترک و وزارت دفاع و سازمانهای تابعه با ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و درباره سپاه با ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و در مورد کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهرداری جمهوری اسلامی ایران با وزارت کشور خواهد بود به نحوی که این قانون در مورد کلیه افراد وظیفه بطور یکسان اجرا گردد.

**تبصره-** مشمول یا مشمولانی که با تشخیص شورای عالی دفاع وجود آنان در غیر مناطق عملیاتی ضروری باشد الزامی به انجام یک سال خدمت در مناطق عملیاتی ندارند و خدمت مقرر را در همان نیرو و یا سازمان مربوط انجام خواهند داد.

**ماده ۲۲۷-** در هر استان به منظور ایجاد هماهنگی در جهت حسن انجام مأموریت ها و وظائف محوله موضوع قانون الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۵ شورایی مرکب از نمایندگان سازمانهای مذکور در ماده ۱ این قانون زیر نظر استاندار تشکیل می گردد.

**تبصره-** در مناطقی که به دلیل وجود مسائل خاص فرهنگی یا سیاسی امکان اقدام عمل جهت شناسایی و دستگیری سربازان فراری و مشمولان غائب به طور جداگانه و مستقل برای سازمانها وجود نداشته یباشند پس از درخواست یکی از سازمانهای مذکور موضوع در شورای مذکور در ماده فوق مطرح و پس از هماهنگی در جهت انجام مأموریت ها اقدام مشترک توسط سازمانها صورت خواهد پذیرفت.



## سایر آئین نامه های خدمت وظیفه عمومی

### آیین نامه اجرایی قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب

#### اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۸۰/۶/۱۱

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- قانون: قانون احتساب قسمتی از خدمت اعضای بسیج نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به عنوان خدمت دوره ضرورت - مصوب ۱۳۷۸

ب- نیروی مقاومت: نیروی مقاومت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

پ- سپاه: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

ماده ۲- افرادی که از سن ۱۶ سالگی تمام و بالاتر، از زمان لازم الاجراء شدن قانون عضو بسیج شده یا می شوند، به ازای هر سال همکاری منظم، مشمول مفاد این آیین نامه هستند.

ماده ۳- افرادی که مشمول این آیین نامه هستند باید در موعد قانونی خود را جهت انجام خدمت دوره ضرورت، به بخش های خدمت وظیفه عمومی مربوط معرفی نمایند.

تبصره- آن بخش از خدمت بسیجی که در طول مدت غیبت سربازی انجام شده و یا می شود، مشمول امتیازهای این آیین نامه نیست.

ماده ۴- مدت فعالیت مشمولان این آیین نامه به شرح زیر به عنوان خدمت وظیفه عمومی محسوب می شود:

الف- آن دسته از بسیجیانی که در یکی از مسئولیت های زیر فعالیت نمایند به ازای هر سال فعالیت مستمر معادل سه ماه جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می شود:

۱- فرمانده و اعضای شورای حوزه های مقاومت.

۲- فرمانده و ارکان گردان های عاشورا.

۳- فرمانده گروهان های عاشورا و همتراز با آن.

۴- فرمانده پایگاههای مقاومت و مسئولان واحد های دانشجویی و دانش آموزی.

ب- آن دسته از بسیجیانی که در یکی از مسئولیت های زیر فعالیت نمایند به ازای هر سال فعالیت مستمر معادل دو ماه و نیم جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می شود:

۱- فرمانده گروههای مقاومت.

۲- ارکان گروهان های عاشورا و همتراز با آن.

۳- اعضای شورای پایگاه های مقاومت و شورای واحد های دانشجویی و دانش آموزی.

ج- اعضای گردان های عاشورا و سایر بسیجیانی که در رده های مقاومت بسیج سازماندهی گردیده و در برنامه های حفظ انسجام و مأموریت های محول به طور منظم شرکت می کنند به ازای هر سال فعالیت مستمر معادل یک ماه و نیم جزء خدمت دوره ضرورت آنان محسوب می شود.

ماده ۵- چنانچه مدت خدمت بسیجیان بیش از یک سال باشد، به همان نسبت کسری از امتیازات موضوع این آیین نامه ملک احتساب خواهد بود.

ماده ۶- مدت دوره های آموزش مذکور در قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی - مصوب ۱۳۷۰- و مدت خدمت تمام وقت بسیجیان در سازمان های رزمی موضوع ماده (۶۹) قانون یاد شده تابع حکم مندرج در ماده مذکور است و مشمول کسر خدمت موضوع این آیین نامه نمی باشد.

**ماده ۷-** مدت خدمت قابل احتساب و نیز میزان کسر خدمت با رعایت مفاد این آیین نامه از سوی نیروی مقاومت گواهی و جهت ارائه به یگان خدمتی مربوط صادر می شود.

**ماده ۸-** تعیین چگونگی همکاری و مدت آن، مرجع تشخیص و تأیید میزان فعالیت ها، نحوه ارزشیابی و ثبت سوابق خدمت بسیجیان براساس دستورالعملی خواهد بود که حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه در چهارچوب قانون و مفاد این آیین نامه توسط نیروی مقاومت با هماهنگی ستاد مشترک سپاه تهیه و پس از تأیید ستاد کل نیروهای مسلح اجراء می شود.

**تبصره-** نیروی مقاومت موظف است همه ساله گزارش عملکرد خود را در اجرای این آیین نامه از طریق ستاد مشترک سپاه به ستاد کل نیروهای مسلح منعکس نماید.

## آئین نامه اجرایی قانون سرباز قهرمان مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۱۱

**ماده ۱-** در این آئین نامه عبارتهای زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- سازمان: سازمان تربیت بدنی.

ب- ستاد کل: ستاد کل نیروهای مسلح.

پ- قانون: قانون سرباز قهرمان - مصوب ۱۳۷۶.

**ماده ۲-** کلیه کسانی که در زمان صلح از طرف فدراسیونهای ورزشی به عضویت تیمهای ملی پذیرفته می شوند و خدمت دوره ضرورت را انجام نداده اند مشمول مفاد این آیین نامه می باشند.

**ماده ۳-** سازمان صورت اسامی مشمولان قانون را به همراه تصاویر دفترچه های آماده به خدمت آنان به منظور هماهنگی لازم به ستاد کل ارسال می نماید.

**ماده ۴-** ستاد کل حداکثر ظرف یک ماه نسبت به درخواست سازمان بررسی و ضمن تعیین مرکز آموزش، صورت اسامی مشمولان را برای اعزام به معاونت وظیفه عمومی ناجا ارسال می نماید.

**تبصره -** کلیه مشمولان موضوع این آیین نامه از طریق معاونت وظیفه عمومی ناجا و با استفاده از اختیارات ماده (۲۷) آیین نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی، موضوع تصویب نامه شماره ۳۱۹۴۰ مورخ ۱۳۶۴/۵/۱۵ به مرکز آموزش مشخص که توسط ستاد کل تعیین شده است اعزام می شوند.

**ماده ۵-** چنانچه مشمولان موضوع این آیین نامه در حین دوره آموزش نظامی و یا بعد از آن جهت سیر مراحل انتخاب برای تیم ملی به اردوی آمادگی تیم ملی و یا به طور مستقیم به تیم ملی دعوت شوند، با درخواست سازمان و هماهنگی ستاد کل، در اختیار سازمان قرار خواهند گرفت.

**ماده ۶-** سازمان موظف است قبل از اعزام مشمولان قانون به مرکز آموزشی، با ستاد نیروی آموزش دهنده هماهنگی و طبق توافق هزینه های مربوط را پرداخت نماید.

تبصره هزینه های مذکور در این ماده به ازای هر نفر در طول دوره آموزش نظامی برابر ضوابط سایر موارد مشابه، توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تعیین و اعلام می شود.

**ماده ۷-** مشمولان این آیین نامه از کلیه حقوق و مزایای قانونی که برای پرسنل وظیفه در نظر گرفته شده یا از این پس در نظر گرفته شود بهره مند می شوند.

**ماده ۸-** مشمولان این آیین نامه از نظر بیمه عمر و حوادث و خدمات مشمول قوانین و مقررات مربوط به نیروهای مسلح می باشند.

**ماده ۹-** مدت آموزش نظامی مقدماتی مشمولان قانون توسط نیروی آموزش دهنده برابر ضوابط مربوط تعیین می شود.

**تبصره ۱-** مشمولانی که قبل از شروع خدمت، آموزش نظامی مقدماتی را در نیروهای مسلح گذرانده باشند با ارائه گواهی به مرکز آموزش، از آموزش نظامی معاف خواهند شد.

**تبصره ۲-** نیروی آموزش دهنده مکلف است پس از پایان آموزش نظامی مقدماتی بلافاصله مشمولان این آیین نامه را به منظور ادامه خدمت دوره ضرورت به سازمان معرفی و سازمان نیز موظف است تاریخ شروع به خدمت آنان را به مرکز آموزش دهنده اعلام نماید.

**ماده ۱۰-** مشمولان این آیین نامه در دوران خدمت در تیم ملی به عنوان مأمور به خدمت در فدراسیون های ورزشی انجام وظیفه خواهند نمود و در مدت مأموریت حق فعالیت در هیچ باشگاه یا تیم ورزشی غیرنظامی، مگر با موافقت ستاد کل را نخواهند داشت.

**ماده ۱۱-** سازمان موظف است تخلف مشمولان این آیین نامه را بر اساس آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح به نیروهای مربوط اعلام نماید. نیروی مربوط حداکثر ظرف (۲) ماه نتیجه رسیدگی و اقدام لازم را به سازمان اعلام می نماید.

**تبصره ۱-** مشمولان موضوع این آیین نامه از لحاظ انجام وظیفه مشخص در سازمان، تابع قوانین و مقررات سازمان خواهند بود.

**تبصره ۲-** در صورتی که سازمان نتواند از افراد مشمول این آیین نامه در تیم های ملی استفاده نماید، موظف است با هماهنگی ستاد کل در خصوص بازگرداندن افراد یاد شده به سازمان مربوط اقدام کند.

**ماده ۱۲-** سازمان مکلف است در صورت نیاز تیم های ورزشی نیروهای مسلح به مشمولان این آیین نامه جهت شرکت در مسابقات آسیایی یا جهانی مربوط به نیروهای مسلح (سیزم)، آنان را برای شرکت در مسابقات در اختیار ستاد کل قرار دهد و ستاد کل باید پس از پایان مسابقات آنان را به سازمان اعاده نماید.

**ماده ۱۳-** مشمولان ماده (۶) این آیین نامه یا کسانی که دفترچه آماده به خدمت نگرفته اند، از شمول بند (۲) ماده (۱۸) قانون گذرنامه - مصوب ۱۳۵۱ - مستثنا می باشند و تنها برای شرکت در اردوهای آمادگی و مسابقات ورزشی اعلام شده از سوی سازمان مجاز به خروج از کشور می باشند.

**تبصره ۱-** نمونه امای مقام مسئول سازمان برای درخواست صدور مجوز خروج از کشور، از طریق معاونت وظیفه عمومی ناجا به صورت کتبی از سازمان اخذ و به اداره کل گذرنامه معرفی می شود.

**تبصره ۲-** اداره کل گذرنامه مکلف است اسامی مشمولان این ماده را که در اجرای این آیین نامه از سوی سازمان به منظور خروج از کشور جهت آنان درخواست صدور گذرنامه شده است، به معاونت وظیفه عمومی ناجا تنها جهت اطلاع اعلام نماید.

**ماده ۱۴-** سازمان موظف است مشمولان این آیین نامه را در جهت پایان دوره خدمت ضرورت برای دریافت کارت پایان خدمت به نیروی آموزش دهنده معرفی نماید.

## آئین نامه اجرایی قانون گذراندن مدت خدمت وظیفه فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضایی در محکم قضایی کشور مصوب ۱۳۷۵/۳/۱۶

### فصل اول - تعاریف

- ماده ۱-** در این آئین نامه قانون گذراندن مدت خدمت وظیفه فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضایی در محکم قضایی کشور - مصوب ۱۳۷۳ - به اختیار «قانون» نامیده می شود.
- ماده ۲-** مشمولان این آئین نامه عبارتند از فارغ التحصیلان دانشکده علوم قضایی که مطابق ضوابط قوه قضاییه گزینش شده و خدمت دوره ضرورت را انجام داده اند.
- ماده ۳-** سمت های اداری عبارت از تصدی پست سازمانی اداری در قوه قضاییه و سازمان های وابسته به طور مستمر از طریق انتصاب بالاترین مقام اجرایی ذیصلاح است.
- ماده ۴-** سمت های اداری عبارت از تصدی پست سازمانی اداری در قوه قضاییه و سازمانهای وابسته به طور مستمر از طریق انتصاب بالاترین مقام اجرایی ذیصلاح است.
- ماده ۵-** حقوق و مزایای مشمولان قانون در طول دو سال اول عبارت از مجموعه پرداخت های و هزینه های است که به هر عنوان به پرسنل همتراز وظیفه در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تعلق می گیرد و در طول هشت سال مدت تعهد عبارت از مجموعه پرداخت های مالی تحت هر عنوان است که به هریک از قضات یا متصدیان امور اداری همتراز در پست های مربوط تعلق می گیرد.

### فصل دوم - میزان و چگونگی اخذ و انجام تعهد

- ماده ۶-** مشمولان دارای شرایط در صورت تمایل به استفاده از مزایای قانون، مکلفند بلافاصله پس از فراغت از تحصیل و اخذ دفترچه آماده به خدمت از اداره وظیفه عمومی، به اداره کل آموزش و گزینش قضات مراجعه و جهت انجام خدمت در قوه قضاییه به مدت ده سال تعهد بسپارند. این تعهد باید در دفترخانه اسناد رسمی تنظیم شود.
- تبصره -** تعهد ده ساله موضوع قانون شامل مدت آموزش نظامی، کارآموزی، خدمات قضایی یا اداری و تعهد هشت ساله دانشجویان به هنگام ورود به دانشکده علوم قضایی است.

### فصل سوم - آموزش و چگونگی اعزام به خدمت و ترفیعات

- ماده ۷-** قوه قضاییه در هر دوره فارغ التحصیلی صورت اسامی مشمولان قانون را به همراه تصاویر دفترچه آماده به خدمت آنان به منظور اخذ موافقت و هماهنگی لازم به ستاد کل نیروهای مسلح ارسال می کند.
- ماده ۸-** ستاد کل نیروهای مسلح ظرف یک ماه نسبت به درخواست قوه قضاییه بررسی و اعلام نظر کرده و پس از موافقت، ضمن تعیین مرکز آموزشی نیروهای مسلح، صورت اسامی مربوط را برای اعزام به مرکز آموزشی به اداره کل وظیفه عمومی ارسال می کند.
- ماده ۹-** قوه قضاییه قبل از اعزام مشمولان قانون به مرکز آموزشی، در زمینه پرداخت هزینه های مربوط با ستاد نیروی آموزش دهنده هماهنگی می کند.
- تبصره -** زمینه های مذکور در این ماده به ازای هر نفر در طول دوره آموزش نظامی، برابر ضوابط سایر موارد مشابه، توسط وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تعیین و اعلام می شود.

**ماده ۱۰-** مدت آموزش نظامی مقدماتی مشمولان قانون توسط نیروی آموزش دهنده برابر ضوابط مربوط تعیین می شود.

**تبصره ۱-** مشمولانی که قبل از شروع انجام تعهد، آموزش نظامی مقدماتی را در نیروهای مسلح گذرانده باشند، با ارائه گواهی به یگان آموزش دهنده، از انجام آموزش نظامی معاف می شوند.

**تبصره ۲-** نیروی آموزش دهنده مکلف است پس از پایان آموزش نظامی مقدماتی، بلافاصله مشمولان این آئین نامه را به صورت انفرادی برای اعزام به قوه قضائیه، به اداره کل وظیفه عمومی معرفی کند.

**ماده ۱۱-** مشمولان قانون پس از طی دوره آموزش نظامی مقدماتی، کارآموزی علمی و عملی قضایی یا اداری را به میزان مقرر مطابق برنامه آموزشی قوه قضائیه طی کرده و پس از موفقیت در آزمون مربوط، با ابلاغ مخصوص حسب مورد به سمت های قضایی یا اداری منصوب می شوند.

**تبصره -** محل خدمت قضایی واداری و ترفیعات و تغییر سمت های بعدی مشمولان قانون مطابق مقررات مورد عمل در قوه قضائیه تعیین می شود.

**ماده ۱۲-** گواهی اشتغال به خدمت مشمولان قانون در طول مدت ایفای تعهد دارای همان امتیازهایی است که برای مشمولان مواد (۶)، (۷)، (۸)، (۹) قانون خدمت وظیفه عمومی - مصوب ۱۳۶۳ - در نظر گرفته شده است.

### **فصل چهارم - برکناری از خدمت یا امتناع از انجام تعهد**

**ماده ۱۳-** در صورتی که مشمولان قانون از انجام خدمت مورد تعهد امتناع کنند یا در طول مدت تعهد به عللی از خدمت در قوه قضائیه برکنار شوند، کارگزینی وزارت دادگستری بلافاصله جهت رسیدگی به وضع مشمولیت، آنان را به اداره وظیفه عمومی محل معرفی می کند تا در صورت بلامانع بودن، ضمن احتساب مدت خدمت آموزش نظامی، بقیه خدمت دوره ضرورت را در نیروهای مسلح به انجام رسانند.

**ماده ۱۴-** چنانچه مشمولان قانون از خدمت مورد تعهد امتناع کنند، علاوه بر اجرای مفاد ماده (۱۳) این آئین نامه، هزینه های انجام شده در طول دوره تحصیل و دو سال اول خدمت وصول و در صورت عدم تعیین تکلیف پرداخت آن توسط متعهد، به تشخیص دادگستری جمهوری اسلامی ایران از محل وثیقه ی تضمین سپرده شده استیفا می شود.

**تبصره -** چنانچه عدم ایفای تعهد خدمت ناشی از تقصیر متعهد نباشد و عرفاً نتوان آن را معلول عمل وی تلقی کرد، به تشخیص دادگستری جمهوری اسلامی ایران متعهد از پرداخت وجوه مذکور در ماده فوق معاف می شود.

**ماده ۱۵-** کارگزینی وزارت دادگستری مکلف است مشمولان این قانون را پس از انجام تعهد خدمت برای دریافت کارت معافیت دایم از خدمت ضرورت در زمان صلح، به صورت انفرادی به اداره کل وظیفه عمومی معرفی کند.

معاون اول رئیس جمهور - حسن حبیبی

## آئین نامه اجرائی قانون نحوه کمک به خانواده های مشمولینی که با اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می دهند مصوب ۱۳۶۷/۱/۲۴

**ماده ۱-** خانواده مشمولینی از مزایای این قانون برخوردار می باشند که با اعزام مشمول به خدمت نظام وظیفه قدرت اداره معاش خود را از دست داده و درآمد آنها کمتر از حداقل حقوق بازنشستگی کارمندان دولت باشد.

**ماده ۲-** خانواده نیازمند مشمول قانون عبارتند از :

الف- پدر یا مادر با اعزام یگانه فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال.

ب- جد و یا جده فاقد فرزند ذکور و یا نوه بیش از ۱۸ سال با اعزام مشمول به خدمت.

ج- خواهر و برادر صغیر با اعزام یگان برادر و سرپرست.

د- همسر و یا فرزند.

ه- برادر بیش از ۱۸ سال از کار افتاده که برادر بیش از ۱۸ سال دیگری نداشته باشد.

و- خواهری که فاقد شوهر و فرزند ذکور بیش از ۱۸ سال بوده و برادر بیش از ۱۸ سال دیگری نداشته باشد.

**ماده ۳-** میزان کمک معاش به خانواده های مشمولین نیازمند در طول خدمت دوره ضرورت برای خانواده یک نفره ۱۵۳۰۰ ریال و برای خانواده دو نفره ۱۹۱۵۰ ریال و از خانواده دو نفر به بالا ۲۳۰۰۰ ریال خواهد بود.

**ماده ۴-** مشمول یا خانواده وی موظفند در صورت رفع نیاز و حصول تمکن موضوع را به کمیته امداد مربوطه کتباً اعلام نمایند تا نسبت به قطع کمک معاش خواهد بود.

**ماده ۵-** خانواده های استفاده کننده از وام قرض الحسنه معیشتی مشمولین متأهل و معیل مصوبه دهمین نشست شورای عالی پشتیبانی جنگ مشمول مزایای این آئین نامه نخواهد بود.

**ماده ۶-** به منظور ایجاد تسهیلات لازم و کاهش مشکلات اجرایی و تقلیل هزینه های مربوطه، کمیته های امداد مجازند در صورت صلاحدید دفتر مرکزی در موارد ضروری کمک موضوع این آئین نامه را هر سه ماه یک بار به واجدین شرایط پرداخت نمایند.

**ماده ۷-** در صورت بازداشت مشمول و صدور حکم محکومیت به حبس از جانب محکم ذیربط قضائی از تاریخ صدور حکم قطعی با اعلام یگان خدمتی به کمیته امداد مربوط کمک معاش قطع خواهد گردید و برقراری مجدد کمک معاش منوط به آزادی و شروع به خدمت وی با اعلام یگان خدمتی می باشد.

**ماده ۸-** در صورت فرار مشمول از خدمت چنانچه مدت آن از یک ماه تجاوز نماید یگان خدمتی موظف است که مراتب را جهت قطع کمک معاش از تاریخ اعلام به کمیته امداد مربوطه منعکس نماید و برقراری مجدد کمک معاش منوط به اعلام یگان محل خدمتی مبنی بر بازگشت به خدمت مشمول خواهد بود.

**ماده ۹-** پرداخت کمک معاش به خانواده مشمولین واجد شرایط که شهید، اسیر، مفقود الاثر و یا معلول می گردند تا برقراری مستمری از سوی سازمانهای ذیربط ادامه خواهند داشت.

**تبصره ۱-** نیروهای نظامی و انتظامی مربوطه موظفند حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از برقراری مستمری فوق، مراتب را جهت قطع کمک معاش به کمیته امداد مربوطه اعلام نمایند.

**تبصره ۲-** در صورت فوت مشمول در طول مدت خدمت وظیفه، یگانهای محل خدمت موظف به اعلام مراتب جهت قطع کمک معاش خواهند بود.

**ماده ۱۰-** تعیین فرد گیرنده و یا افراد دریافت کننده کمک معاش و سهم هر یک از آنان در درجه اول با نظر خود مشمول و در صورت عدم اعلام نظر با کمیته امداد مربوطه خواهند بود.

**ماده ۱۱-** درخواست مشمول مبنی بر تقاضای استفاده از کمک معاش موضوع این آئین نامه، توسط یگان محل خدمت طبق فرمهای تعیین شده ۱ و ۲ پیوستی این آئین نامه حداکثر ظرف ۱۵ روز از تاریخ تسلیم تقاضانامه به کمیته امداد محل ارسال خواهد شد.

**ماده ۱۲-** کمیته امداد محل موظف است حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ وصول فرم شماره ۱ پاسخ لازم را نسبت به استحقاق و یا عدم استحقاق متقاضی از طریق یگان محل خدمتی اعلام دارد.

**تبصره-** در صورت واجدالشرایط بودن مشمول برای دریافت کمک معاش کمیته امداد نسبت به برقراری و پرداخت کمک معاش از محل اعتباری که در اختیار خواهد گرفت اقدام خواهد نمود.

**ماده ۱۳-** مبنای تاریخ پرداخت کمک معاش موضوع این آئین نامه از تاریخ تسلیم فرم شماره ۱ توسط مشمول به یگان مربوطه خواهد بود.

**ماده ۱۴-** اعتبار سالانه مورد نیاز بر اساس ماده ۱ قانون جهت منظور نمودن در ردیف بودجه‌های کل کشور توسط وزارت خانه‌های سپاه، دفاع، کشور بر مبنای آمار مشمولین موضوع این آئین نامه با هماهنگی و از طریق کمیته امداد امام به وزارت برنامه و بودجه اعلام خواهد شد.

وزیر کشور، وزیر دفاع، وزیر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی



## **آئین نامه اجرایی نحوه انجام مشمولان وظیفه در وزارت آموزش و پرورش و نهضت سواد آموزی موضوع قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۷۰/۳/۸**

**ماده ۱-** وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی می توانند در زمان صلح با رعایت کامل موازین عدل اسلامی و مفاد این آئین نامه به منظور اجرای فعالیت های اصلی خود در بخش های محروم کشور و نقاط محروم آموزشی از خدمت مشمولان وظیفه که دوره ضرورت را می گذرانند، استفاده نمایند.

**تبصره -** بخش های محروم کشور بخش هایی هستند که از سوی هیأت وزیران تعیین شده یا می شوند و مناطق محروم آموزشی مناطقی هستند که توسط وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی مشخص شده و به تأیید شورای عالی آموزش و پرورش و در مورد سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور، وزیر کار و امور اجتماعی برسد.

**ماده ۲-** وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی مکلفند تعداد مشمولان وظیفه مورد نیاز خود را به تفکیک مقاطع و رشته های تحصیلی و محل بکارگیری آنان، تا اول دی ماه هر سال به سازمان امور اداری و استخدامی کشور گزارش نمایند تا پس از هماهنگی به صورت یکجا از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تا اول بهمن ماه هر سال به ستاد فرماندهی کل قوا اعلام گردد.

**ماده ۳-** ستاد فرماندهی کل قوا پس از دریافت نیازمندی های آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی موضوع ماده (۲) این آئین نامه با رعایت حفظ توان رزمی نیروهای مسلح نسبت به تعیین تعداد مشمولان مازاد بر احتیاج نیروهای مسلح ابلاغ خواهند نمود.

**تبصره -** مرکز آموزش نظامی مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی از سوی ستاد فرماندهی کل قوا تعیین و ابلاغ خواهد شد.

**ماده ۴-** مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی پس از طی آموزش مقدماتی در پادگان هائی که توسط ستاد فرماندهی کل قوا تعیین شده است به وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی مأمور می شوند و صورت اسامی آنان به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح خواهد شد.

**تبصره -** درمواقع ضرورت با تصویب فرماندهی کل قوا مأموریت این قبیل افراد لغو و برای تعیین محل خدمت در اختیار ستاد فرماندهی کل قوا قرار می گیرند.

**ماده ۵-** مشمولان وظیفه سهمیه وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه ای وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان برابر ضوابط گزینش دستگاه مربوط تأیید شده است پس از طی دوره آموزش نظامی و کسب موفقیت در دوره آموزش مهارت های حرفه ای که توسط وزارت آموزش و پرورش، سازمان فنی و حرفه ای و نهضت سوادآموزی برگزار می گردد برابر قوانین و مقررات مورد عمل ارتش جمهوری اسلامی ایران به کسب درجات نظامی نایل می شوند.

**تبصره -** مشمولانی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان از سوی گزینش دستگاه مربوط تأیید نگردد و یا اینکه در طول دوران خدمت صلاحیت ادامه کار را به تشخیص دستگاه مربوط از دست بدهند با ذکر دلیل برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت، به یگان اعزام کننده معرفی خواهند شد.

**ماده ۶-** مشمولان وظیفه در مدت خدمت در وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی به صورت مأمور از نیروهای مسلح و با حفظ وضعیت نظامی انجام وظیفه خواهند نمود.

**ماده ۷-** در مدت خدمات در وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی حقوق و مزایای مشمولان وظیفه معادل درجه استحقاقی و هزینه خوراک، پوشاک و مسکن طبق ضوابط مورد عمل نیروهای مسلح خواهد بود و از محل اعتبارات وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی پرداخت خواهد شد.

**ماده ۸-** کلیه هزینه‌های دوره آموزش مقدماتی مشمولان وظیفه موضوع این آئین نامه اعم از حقوق و مزایا، لباس، خوراک، مسکن، درمان و غیره به عهده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح است و هزینه آموزش مهارت‌های حرفه‌ای و بقیه خدمت دوره ضرورت به عهده وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی می باشد.

**تبصره -** کسور قانونی مقرر در قوانین نیروهای مسلح از حقوق مشمولان وظیفه موضوع این آئین نامه کسر و به همراه سهم دولت که از محل بودجه دستگاه مربوط تأمین می گردد در پایان هر ماه به حساب‌های مربوط در صندوق‌های بازنشستگی و بیمه نیروهای مسلح واریز می گردد.

**ماده ۹-** سازمان برنامه و بودجه مکلف است همه ساله اعتبارات لازم جهت اجرای این آئین نامه را تأمین نماید و در اختیار وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی قرار دهد.

**ماده ۱۰-** مشمولان وظیفه موضوع این آئین نامه در مدت خدمت از نظر امور انضباطی و جرائم و تخلفات تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح و از جهت انجام امور اداری تابع مقررات دستگاه محل خدمت خود می باشند.

**ماده ۱۱-** وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی، مشمولان وظیفه معرفی شده از سوی مرکز آموزشی نیروهای مسلح را به خدمت پذیرفته و پس از پایان مدت قانونی خدمت دوره ضرورت، آنان را جهت ترخیص از خدمت و صدور کارت پایان خدمت، به یگان اعزام کننده معرفی می نمایند.

**ماده ۱۲-** وزارت آموزش و پرورش، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت کار و امور اجتماعی و نهضت سوادآموزی مجازند جهت انجام کلیه امور مندرج در این آئین نامه بر حسب ضرورت و با رعایت مقررات مربوط، واحد مستقلی با شعب استانی یا منطقه‌ای و شهرستانی لازم، اثر نمایند.

معاون اول رئیس جمهور - حسن حبیبی

## آیین نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه مصوب ۱۳۸۰/۳/۲

**ماده ۱-** در این آیین نامه عبارت های زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- ستاد کل: ستاد کل نیروهای مسلح.

ب- کتابداران وظیفه: مشمولان موضوع این آیین نامه.

پ- سازمان های به کارگیرنده: وزارتخانه های جهاد کشاورزی و فرهنگ ارشاد اسلامی و سازمان اداری مجلس شورای اسلامی.

**ماده ۲-** سازمان های به کارگیرنده در زمان صلح با رعایت کامل این آیین نامه می توانند به منظور رفع بخشی از نیازهای خود در کتابخانه های شهری و روستایی و کتابخانه مجلس شورای اسلامی از خدمت کتابداران وظیفه ای که آموزش دیده و دوره ضرورت را می گذرانند به صورت مأمور استفاده نمایند.

**ماده ۳-** سازمان های بکارگیرنده مکلفند تعداد کتابداران وظیفه مورد نیاز خود را به تفکیک محل به کارگیری آنان دو ماه قبل از هر اعزام به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ارسال نمایند تا پس از هماهنگی به ستاد کل اعلام شود.

**ماده ۴-** ستاد کل پس از دریافت نیازمندی های سازمان های به کارگیرنده با رعایت حفظ توان رزمی نیروهای مسلح نسبت به تعیین تعداد کتابداران وظیفه اقدام و جهت اجرا به نیروهای مسلح ابلاغ می نمایند.

**ماده ۵-** کتابداران وظیفه سهمیه سازمان های به کارگیرنده پس از طی آموزش مقدماتی در مرکز آموزشی که توسط ستاد کل تعیین شده است به سازمان های به کارگیرنده مأمور و اسامی آنان به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اعلام می شود.

**تبصره -** در مواقع بحران با تصویب فرمانده معظم کل قوا مأموریت کتابداران وظیفه لغو می شود و برای تعیین محل خدمت در اختیار ستاد کل قرار می گیرند.

**ماده ۶-** حقوق و مزایای کتابداران وظیفه با رعایت ماده (۷) قانون مطابق جدول هائی است که توسط ستاد کل تهیه و به سازمان های به کارگیرنده ابلاغ می شود.

**تبصره ۱-** کتابداران وظیفه از کلیه مزایایی که برای مشمولان وظیفه عمومی مطابق مقررات در نظر گرفته می شود برخوردار هستند.

**تبصره ۲-** کسور قانونی مقرر در قوانین نیروهای مسلح، براساس حقوق کتابداران وظیفه کسر و به همراه سهم دولت که از محل بودجه دستگاه محل خدمت تأمین می شود در پایان هر ماه به حساب صندوق بیمه و بازنشستگی نیروی مربوط واریز می شود.

**ماده ۷-** تأمین هزینه های آموزشی، بهداشتی، درمانی، خوراک، پوشاک، مسکن و بیمه عمر و حوادث کتابداران وظیفه طبق قوانین و مقررات نیروهای مسلح برعهده سازمان به کارگیرنده است و این افراد از لحاظ انضباطی و کیفری تابع قوانین و مقررات نیروهای مسلح هستند.

**تبصره -** سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است سهم سرانه بیمه درمانی کتابداران وظیفه را به سازمان های به کارگیرنده پرداخت نماید.

**ماده ۸-** مدت آموزش نظامی مقدماتی کتابداران وظیفه توسط یگان آموزش دهنده برابر ضوابط مربوط تعیین می شود.

**تبصره ۱-** مشمولانی که قبل از اعزام به خدمت، آموزش نظامی مقدماتی را در نیروهای مسلح گذرانده باشند با ارائه گواهی به یگان آموزش دهنده از انجام آموزش نظامی معاف می شوند.

**تبصره ۲-** نیروی آموزش دهنده مکلف است پس از پایان آموزش نظامی مقدماتی کتابداران وظیفه را به منظور ادامه خدمت دوره ضرورت به سازمان های به کارگیرنده معرفی نماید.

**ماده ۹-** سازمان های به کارگیرنده موظفند تخلفات کتابداران وظیفه را براساس آیین نامه انضباطی نیروهای مسلح به سازمان های ذیربط در نیروهای مسلح اعلام نمایند؛ سازمان یاد شده موظف است تا دو ماه نتیجه رسیدگی و اقدام لازم را به سازمان های به کارگیرنده اعلام نماید.

**ماده ۱۰-** در صورتی که سازمان های به کارگیرنده نتوانند از کتابداران وظیفه در کتابخانه های موضوع قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه- مصوب ۱۳۷۷- استفاده نمایند، با هماهنگی ستاد کل در خصوص بازگرداندن افراد یاد شده، به نیروی مربوط اقدام می نمایند.

**ماده ۱۱-** هرگونه نقل و انتقال کتابداران وظیفه در ایام خدمت، حسب مورد با موافقت یگان مربوط و با اطلاع ستاد کل صورت می گیرد.

**ماده ۱۲-** سازمان های به کارگیرنده مکلفند کتابداران وظیفه را در پایان دوره برای دریافت کارت پایان خدمت به یگان آموزش دهنده معرفی نمایند.

معاون اول رئیس جمهور- حسن حبیبی

## آئین نامه اجرائی قانون نحوه معاینه پزشکی مشمولان خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۹/۹/۲۸

**ماده ۱-** شبکه بهداشتی هر شهرستان موظف است سه نفر پزشک را که مورد تأیید سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران محل می باشند به فرمانداری شهرستان معرفی نماید تا پس از تأیید فرماندار در شورای پزشکی حوزه وظیفه عمومی شهرستان انجام وظیفه نمایند.

**تبصره -** فرماندار هر شهرستان موظف است شورای پزشکی حوزه وظیفه عمومی شهرستان مربوط را تشکیل دهد و چنانچه به عللی تشکیل شورای پزشکی شهرستان امکان پذیر نباشد فرماندار موظف است ضمن هماهنگی با مشمولان استان ترتیبی اتخاذ نماید که مشمولان در شورای پزشکی تشکیل شده در نزدیک ترین شهرستان، مورد معاینه قرار گیرند.

**ماده ۲-** مشمولان در شورای پزشکی به صورت بالینی مورد معاینه قرار می گیرند و چنانچه بیماری یا نقص عضو آنان مشهود و یا به نحوی برای اعضای شورای پزشکی محرز باشد شورا با کثرت آراء برابر آئین نامه معافیت پزشکی مشمولان مصوب ۱۳۶۶/۱۰/۲۷ و یا آئین نامه جایگزین آن اعلام نظر می نماید.

**ماده ۳-** بیماری های مورد ادعای مشمولان که به طور بالینی قابل تشخیص توسط شورا نباشد در سه گروه به شرح زیر تقسیم می گردد و هزینه مربوط به هر یک از گروه های (۱)، (۲) و (۳) به ترتیب ده هزار و بیست هزار و سی هزار ریال خواهد بود.

گروه ۱- بیماری هایی که صرفاً با معاینه مشمول توسط متخصص و یا با دستگاه های مربوط قابل تشخیص است و نیاز به عکسبرداری و یا عملیات آزمایشگاهی ندارد.

گروه ۲- بیماری ها یا نقص عضوی که مستلزم گرفتن عکس یا نوار یا اخذ نتیجه از آزمایشگاه می باشد.

گروه ۳- بیماری هایی که مستلزم بستری نمودن مشمول یا گرفتن عکس های رنگی و یا سیتی اسکن و همتراز آنها خواهد بود.

**ماده ۴-** چنانچه اعلام نظر شورا مستلزم کسب نظر متخصص، رادیوگرافی و انجام امور آزمایشگاهی باشد، شورای پزشکی موظف است اعمالی را که باید انجام شود و اینکه بیماری مورد ادعای مشمول جزء کدام یک از گروه های (۱)، (۲)، (۳) می باشد، در برگ معاینه درج نماید در این صورت مشمولان باید مبلغ مربوط به معاینه تخصصی را به حساب خزانه داری کل واریز و رسید بانکی را به حوزه مربوط تحویل نمایند.

**تبصره -** مشمولانی که با پرداخت وجه، معاینه تخصصی می شوند در هر صورت وجه مربوط به آنان مسترد نخواهد شد.

**ماده ۵-** مشمولانی که در شورای پزشکی به طور بالینی معاینه و معاف از خدمت تشخیص داده نشوند باید به خدمت اعزام شوند.

**ماده ۶-** چنانچه مشمول قادر به پرداخت هزینه معاینه موضوع این آئین نامه نباشد، با تأیید کمیته امداد محل از پرداخت وجه پیش بینی شده، معاف خواهد بود.

**ماده ۷-** مدیر عامل سازمان منطقه ای بهداشت و درمان و فرماندهان نظامی و انتظامی هر استان موظف می باشند مرکز مجهز پزشکی تحت امر خود را جهت معاینه مشمولان معرفی شده از طرف حوزه های وظیفه عمومی، اختصاص دهند و این مرکز نیز ملزم هستند گزارش و نتیجه معاینات و همچنین نظریه تخصصی خود را ظرف مدت یک ماه از تاریخ دریافت خلاصه پرونده مشمول، اعم از اینکه مشمول مراجعه نماید یا ننماید به حوزه مربوط اعلام کنند.

**ماده ۸-** نتیجه معاینه تخصصی به شورای پزشکی ارسال خواهد شد و شورا با توجه به مسئولیت خود و نظریه تخصصی، برابر ضوابط پیش بینی شده در آئین نامه اعلام نظر خواهد نمود.

**ماده ۹-** چنانچه مشمول در شورای پزشکی معاف از خدمت تشخیص داده نشود و یا اینکه ظرف مدت یک ماه برای معاینه تخصصی حاضر نشده باشد، باید به خدمت اعزام گردد.

**ماده ۱۰-** چنانچه معلوم شود مشمولانی که در شورای پزشکی به استناد نظریه متخصص معاف می شوند برخلاف مقررات جاری معاف شده‌اند، با کلیه متخلفین حسب مورد برابر مقررات رفتار خواهد شد.

**ماده ۱۱-** در صورتی که مسئولان مرکز پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مرکز پزشکی نیروهای مسلح از معاینه مشمولان خودداری نمایند یا ظرف مدت پیش بینی شده اعلام نظر نمایند یا گزارش خلاف واقع بدهند حسب مورد مراتب توسط اداره وظیفه عمومی به وزارت مربوط و ستاد کل نیروهای مسلح گزارش خواهد شد و در این صورت با متخلف و یا متخلفین برابر موازین قانونی رفتار خواهد شد.

**ماده ۱۲-** مشمولانی که معاینه آنان در سطح استان امکان پذیر نباشد به نزدیک‌ترین مرکز مجهز درمانی استان‌های مجاور معرفی می شوند.

## آیین نامه اجرایی قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی مصوب ۱۳۷۶/۲/۳۱

**ماده ۱-** روحانیون و طلاب علوم دینی موضوع ماده واحده قانون استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی در وزارت آموزش و پرورش با استفاده از معافیت تحصیلی - مصوب ۱۳۷۵- که در این آیین نامه به اختصار قانون نامیده می شود به افرادی اطلاق می شود که براساس مصوبات ابلاغ شده توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور ارزش استخدامی مدارک تحصیلی آنان حداقل معادل کارشناسی (لیسانس) از حوزه های علوم دینی بوده و مطابق ضوابط مورد عمل وزارت آموزش و پرورش توانایی تدریس داشته باشند.

**ماده ۲-** استخدام روحانیون و طلاب علوم دینی با رعایت کلیه قوانین و مقررات مربوط به ورود به خدمت رسمی (به استثنای شرط دارا بودن مدرک پایان خدمت یا معافیت از خدمت وظیفه عمومی)، بعد از طی دوره های آموزشی مربوط قبل از صدور حکم آزمایشی - با رعایت ماده (۴۴) قانون استخدام کشوری - از محل مجوزهای استخدامی صادره توسط سازمان امور اداری و استخدامی کشور، صورت می گیرد.

**ماده ۳-** روحانیون و طلاب علوم دینی که به موجب این آیین نامه به استخدام در می آیند، مکلفند قبل از صدور حکم استخدام آزمایشی، مطابق سند محضری که متن آن توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه می شود متعهد شوند به مدت (۵) سال در هر نقطه ای که وزارت آموزش و پرورش تعیین کند خدمت کنند.

**ماده ۴-** روحانیون و طلاب علوم دینی دارای مدرک معادل فوق دیپلم - موضوع تبصره (۱) ماده واحده قانون - که تا تاریخ تصویب این قانون دارای حداقل (۵) سال تحصیلی سابقه خدمت تدریس متوالی و تمام وقت (حداقل ۲۴ ساعت در هفته) در وزارت آموزش و پرورش باشند پس از کسب مجوز از سازمان امور اداری و استخدامی کشور، با رعایت مقررات مربوط و با معافیت از آزمون استخدامی، می توانند در هر نقطه ای که وزارت آموزش و پرورش تعیین کند به استخدام در آیند.

**تبصره -** افراد موضوع این ماده از شرکت در آزمون استخدامی معاف هستند و چنانچه تعداد متقاضیان از تعداد مورد نیاز وزارت آموزش و پرورش بیشتر باشد، با رعایت اولویت های تعیین شده از سوی وزارت یاد شده استخدام می شوند.

**ماده ۵-** در استخدام افراد موضوع قانون، قوانین و مقررات مربوط به اولویت استخدام ایشارگران در دستگاه های دولتی لازم الاجراست.

**ماده ۶-** گزینش افراد موضوع قانون، براساس قانون گزینش معلمان و کارکنان وزارت آموزش و پرورش صورت می گیرد.

**ماده ۷-** وزارت آموزش و پرورش مکلف است فهرست مشخصات استخدام شدگان هر سال را حداکثر تا پایان همان سال برای طی دوره آموزش مقدماتی نظامی به طور یکجا به ستاد کل نیروهای مسلح اعلام کند.

تبصره ستاد کل نیروهای مسلح مکلف است ضمن تعیین یگان آموزش دهنده ترتیبی اتخاذ نماید که دوره آموزش مقدماتی نظامی افراد موضوع این ماه در تعطیلات تابستانی مدارس برگزار شود.

**ماده ۸-** وزارت آموزش و پرورش افرادی را که تعهد خود را به طور کامل ایفا کنند، به اداره وظیفه عمومی معرفی می کند تا در صورت گذراندن دوره آموزش مقدماتی نظامی، کارت معافیت دائم از خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح برای آن صادر شود.

**ماده ۹-** افراد مشمول این قانون در صورت عدم تأیید صلاحیت در دوره خدمت آزمایشی یا استنکاف از انجام کامل خدمت مورد تعهد، باید بلافاصله برای تعیین تکلیف وضعیت خدمت وظیفه عمومی به اداره وظیفه عمومی معرفی شوند.

**ماده ۱۰-** به کارگیری افراد مشمول این قانون در مشاغل اداری، همچنین موافقت با انتقال و مأموریت آنان به خارج از وزارت آموزش و پرورش قبل از ایفای کامل تعهدات موضوع این آیین نامه ممنوع است.

## آئین نامه اجرائی قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت مصوب ۱۳۷۰/۳/۱۲

**ماده ۱-** قانون نحوه تشکیل پیام آوران بهداشت مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۲ کمیسیون بهداری و بهزیستی مجلس شورای اسلامی در این آئین نامه به اختصار «قانون» نامیده می شود.

**ماده ۲-** مشمولان خدمت وظیفه عمومی که در یکی از رشته های زیر در داخل یا خارج از کشور از تاریخ ۱۳۶۹/۱۰/۲ فارغ التحصیل شده یا می شوند مشمول قانون و این آیین نامه خواهند بود.

۱- پزشکی، دندانپزشکی، دارو سازی، علوم آزمایشگاهی و تخصص های وابسته.

۲- بهداشت عمومی، اپیدمیولوژی، آموزش بهداشت، مدیریت بهداشتی - درمانی، بهداشت صنعتی و حرفه ای، تغذیه و صنایع غذایی، بهسازی محیط، بهداشت محیط، آمار بهداشتی و حیاتی و ضبط آمار و مدارک پزشکی، علوم آزمایشگاهی، قارچ شناسی، انگل شناسی، حشره شناسی پزشکی و ناقلین، میکروبیولوژی، خون شناسی و انتقال خون، مددکاری اجتماعی، پرستاری، پرستاری دندانپزشکی، هوشبری، اطاق عمل، فیزیوتراپی، شنوایی سنجی، بینایی سنجی، روانشناسی بالینی، گفتار درمانی، کار درمانی، رادیوتراپی، رادیولوژی، تکنولوژی رادیولوژی، تکنیسین داروسازی، مدیریت بیمارستانی، ژنتیک، تجهیزات پزشکی، اعضای مصنوعی (اعم از دکتری، کارشناسی ارشد، کارشناسی و کاردانی).

**تبصره ۱-** سایر رده های پزشکی و پیراپزشکی که در آینده برقرار می شود و نیز افراد ذکور ایرانی که در یکی از رشته های مذکور در این ماده تحت عناوین مختلف در سطوح معادل فوق دیپلم یا بالاتر در خارج از کشور فارغ التحصیلان شده یا می شوند مشمول قانون و این آئین نامه خواهند بود.

**تبصره ۲-** مؤسسات تربیت کننده نیروهای مشمول قانون و این آئین نامه موظفند در پایان هر دوره تحصیلی صورت اسامی فارغ التحصیلان دانشکده ها و دانشگاه های تابعه خود را به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اعلام نمایند تا جهت سهمیه بندی به ستاد فرماندهی کل قوا منعکس گردد.

**تبصره ۳-** حذف شده است.

**ماده ۳-** کمیسیون موضوع تبصره (۱) ماده (۲) قانون در محل ستاد فرماندهی کل قوا تشکیل می گردد. کمیسیون مزبور طرح سهمیه بندی مشمولان قانون را در هر دوره حداکثر تا دو هفته قبل از شروع آموزش نظامی، به تصویب ریاست ستاد فرماندهی کل قوا رسانده و جهت اجراء به مرکز آموزشی و سایر مبادی ذیربط ابلاغ می نماید.

**ماده ۴-** نحوه انتخاب افراد برای خدمت در نیروهای مسلح برابر قوانین و روش های جاری نیروهای مسلح خواهند بود.

**ماده ۵-** نحوه آموزش، محل و جایگاه آموزش نظامی مشمولان قانون را ستاد فرماندهی کل قوا براساس اعلام آمادگی مرکز آموزشی نیروهای مسلح تعیین می نماید و مشخصات افرادی که می باید به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی واگذار گردند، برابر فرمی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی واگذار گردند، برابر فرمی که وزارت مذکور مشخص خواهد کرد در شروع آموزش نظامی آنان از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام می گردد.

**تبصره -** افرادی که اعلام به سهمیه مربوط به قانون نحوه تأمین هیأت علمی مورد نیاز دانشگاهها مصوب ۱۳۶۵ از تسهیلات موضوع ماده (۴) قانون استفاده می کنند، در چارچوب سهم واگذار شده به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جداگانه سهمیه بندی خواهند شد و آموزش نظامی آنان با توجه به تقویم تحصیلی دانشگاه ها با همانگی اداره وظیفه عمومی در یک تابستان و در یکی از مرکز آموزش نظامی انجام شود.

**ماده ۶-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی محل خدمت پیام آوران بهداشت را بر اساس نیاز و میزان محرومیت مناطق مختلف کشور (بجز نقاط مستثنی شده در قانون) براساس ماده (۷) این آئین نامه و با رعایت مفاد مواد (۳) و (۴) قانون تعیین خواهد کرد.



**تبصره ۱-** ملک نیاز واحدهای بهداشتی درمانی به هر یک از رشته های مندرج در ماده (۲) این آئین نامه وجود فعالیت مربوط در سطوح تحصیلی مشمول، یا وجود پست هم طراز در واحد مذکور می باشد.

**تبصره ۲-** میزان محرومیت با رشته زیر محاسبه می گردد:

پست های سازمانی پیش بینی شده  $\div (100 \times \text{شاغلین هر رشته}) = \text{میزان محرومیت}$

هر یک از واحدهای بهداشتی درمانی شهرستان ها یا استانها که نسبت کمتری را داشته باشند محروم تر تلقی خواهند شد و اگر میزان محرومیت بین دو منطقه جغرافیایی مساوی باشد، تعیین اولویت بین آن دو نقطه، به قید قرعه خواهد بود.

**تبصره ۳-** فهرست مناطق نیازمند و محروم در هر دوره توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین و اعلام خواهد شد. در هر حال اولویت این مناطق به ترتیب با روستا، مرکز دهستان، مرکز بخش، نقاط شهری غیر از مرکز شهرستان، مرکز شهرستان و مرکز استان خواهد بود.

**ماده ۷-** تعیین محل خدمت مشمولان سهمیه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به روش زیر خواهد بود.

۱- داوطلب بودن مشمول برای خدمت در یکی از واحدهای اعلام شده.

۲- بومی بودن مشمول که به ترتیب بومیان روستا، دهستان، بخش و شهرستان محل استقرار واحد انتخاب شده، اولویت خواهند داشت.

۳- برای تعیین محل خدمت افراد در مواردی که بومی یا داوطلب، از نیاز تعیین شده یک یا چند واحد بیشتر یا کمتر باشد برابر قوانین و روش های جاری در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی عمل خواهد شد.

تبصره سکونت مشمول و در صورت مجرد بودن، سکونت پدر و مادر وی در شهرستان محل استقرار واحد مورد درخواست داوطلب، ملک بومی بودن داوطلب می باشد که با گواهی مرکز بهداشت شهرستان و استان مربوط احراز می گردد.

**ماده ۸-** پیام آژران بهداشت با همکاری مرکز آموزشی در هفته آخر آموزش نظامی خود برابر برنامه هایی که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اعلام خواهد کرد، با نظام بهداشتی درمانی کشور آشنا خواهند شد.

**ماده ۹-** مشمولان وظیفه سهمیه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پس از طی دوره آموزش نظامی و موفقیت در دوره براساس قانون نظام وظیفه به کسب درجه نایل می گردند.

**تبصره -** مشمولانی که صلاحیت علمی و اخلاقی آنان از سوی گزینش دستگاه مربوط تأیید نگردد یا اینکه در طول دوران خدمت صلاحیت ادامه کار را به تشخیص گزینش دستگاه مربوط از دست بدهند با ذکر دلیل برای انجام بقیه خدمت دوره ضرورت به یگان اعزام کننده معرفی خواهند شد.

**ماده ۱۰-** مشمولان وظیفه در مدت خدمت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به صورت مأمور از نیروهای مسلح و با حفظ وضعیت نظامی، انجام وظیفه خواهند نمود.

**ماده ۱۱-** در مدت خدمت در وزارت بهداشت، درمان آموزش پزشکی حقوق و مزایای مشمولان معادل درجه استحقاقی و هزینه خوراک، پوشاک و مسکن طبق ضوابط مورد عمل نیروهای مسلح خواهد بود و از محل اعتبارات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پرداخت خواهد شد.

**تبصره ۱-** چنانچه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خدمات اضافی مشمولان را به صورت برقراری کشیک، انکالی و نظایر آن ضروری بداند، حق الزحمه و فوق العاده های مربوط براساس ضوابط و آئین نامه های قانون نحوه اداره واحدهای بهداشتی درمانی و آموزشی وزارت بهداشتی و بهزیستی مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۱۲ شورای انقلاب جمهوری اسلامی یا سایر ضوابط و مقررات مورد عمل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، قابل پرداخت خواهد بود.

**تبصره ۲-** مبنای محاسبه فوق العاده های موضوع تبصره (۱)، پایه حقوق و مزایای کارکنان هم طراز در بدو استخدام رسمی می باشد.

**تبصره ۳-** کسور قانونی مقرر در قوانین نیروهای مسلح از حقوق مشمولان موضوع این آئین نامه کسر و به همراه سهم دولت که از محل بودجه دستگاه مربوط تأمین می گردد در پایان هر ماه به حساب های مربوط در صندوق های بازنشستگی و بیمه نیروهای مسلح واریز می گردد.

**تبصره ۴-** اعتبار مورد نیاز برای اجرای قانون و این آئین نامه در سال ۱۳۷۰ در حدود مقدمات و با رعایت مقررات مربوط از محل اعتبار ردیف هزینه های پیش بینی نشده قانون بودجه سال ۱۳۷۰ کل کشور تأمین خواهد شد.

**ماده ۱۲-** درمورد تخلفات و جرایم ارتكابی مشمولان به شرح زیر رفتار خواهد شد:

۱- درمورد تخلفات خدمت بهداشتی درمانی برطبق ضوابط و مقررات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسیدگی و رفتار خواهد شد.

۲- درمورد تقصیرات انضباطی، سازمان منطقه ای یا شبکه های بهداشت و درمان مربوط نوع تقصیر و نتیجه بررسی را به نزدیک ترین حوزه فرماندهی اعلام خواهند کرد تا فرماندهی با یگان مأمور کننده برابر مقررات نسبت به تنبیه خاصی اقدام نموده و نتیجه را به واحد مربوطه اعلام نمایند.

۳- در صورتی که عمل ارتكابی جنبه جزائی داشته باشد، مراتب به نزدیکترین پادگان اعلام خواهد شد تا برابر مقررات نیروهای مسلح اقدام شود.

**ماده ۱۳-** در پایان دوره خدمت ضرورت کارت پایان خدمت مشمولان توسط مرکز صادر می گردد و وزارت بهداشت و درمان موظف است در پایان خدمت دوره ضرورت، مشمولان قانون را جهت دریافت کارت پایان خدمت به مرکز یاد شده معرفی نماید تا برابر مقررات نیروهای مسلح به مشمولان مذکور تحویل شود.

**ماده ۱۴-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مجاز است به منظور انجام کلیه امور مندرج در این آئین نامه بر حسب ضرورت و با رعایت مقررات مربوط، واحد مستقلی با شعب استانی یا منطقه ای و شهرستانی لازم، دائر نماید.

**تبصره -** تشکیلات و پست های سازمانی مورد نیاز پس از تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور و تصویب کمیسیون رفاه اجتماعی هیأت دولت به سقف پست های سازمانی مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان های منطقه ای بهداشت و درمان استان ها افزوده خواهد شد.

**ماده ۱۵-** بنا به ضرورت و با فرمان مقام معظم فرماندهی کل قوا، مأموریت کلیه مشمولان قانون و این آئین نامه لغو می گردد و از خدمت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی منفک و به منظور ادامه خدمت به یگان مأمور کننده فرخوانده می شوند.

معان اول رئیس جمهور - حسن حبیبی

## آئین نامه اجرایی قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵/۶/۲۵

ماده ۱- مضمون قانون عبارتند از:

الف- گروه پزشکی شامل پزشک، دندانپزشک، داروساز، دکترای علوم آزمایشگاهی و متخصصان رشته‌های مذکور.

ب- گروه پیراپزشکی در رشته‌های وابسته شامل فارغ التحصیلان کاردان و بالاتر در رشته‌های مامایی، پرستاری، علوم آزمایشگاهی، تکنولوژی پزشکی، رادیولوژی، رشته‌های مختلف توانبخشی، امور دارویی، رشته‌های مختلف بهداشتی، اتاق عمل، هوشبری، تغذیه، شنوایی سنجی، بینایی سنجی، ضبط آمار و مدارک پزشکی، رشته‌های مربوط به علوم پایه پزشکی، آمار زیستی، خدمات اجتماعی و مددکاری و روانشناسی بالینی.

ماده ۲- مناطق مورد نیاز ماده (۱) قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان - مصوب ۱۳۷۵ - (که از این پس قانون نامیده می شود) و رشته‌های مربوط، همچنین گروه‌های مازاد بر نیاز، در ابتدای هر سال توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۳- توزیع فارغ التحصیلان گروه‌های پزشکی و پیراپزشکی در مناطق مورد نیاز با اولویت مناطق محروم با نظر کمیسیونی است که اعضای آن توسط وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می شود.

ماده ۴- کاردان‌های مبارزه با بیماری‌ها و بهداشت خانواده بهداشتکار دهان و دندان براساس قانون مربوط، انجام وظیفه خواهند کرد.

ماده ۵- در مورد بانوان مشمول قانون، ملک احراز ازدواج و تاریخ آن، مندرجات شناسنامه زوجین است.

ماده ۶- مراجع صدور گواهی پایان خدمات مشمولان قانون، توسط وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین خواهد شد.

ماده ۷- با مشمولان بیمار طبق نظر شورای عالی پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رفتار خواهد شد.

ماده ۸- در جهت اعمال ضوابط ماده (۴) قانون، مرکز آموزشی موظفند تاریخ فراغت از تحصیل دانشجویان را به اداره کل فارغ التحصیلان اعلام کرده، مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع آنها برسانند.

ماده ۹- خدمات بانوان متأهل فارغ التحصیلان بعد از تاریخ ۱۳۶۰/۳/۴ که به تبعیت از همسر و با کسب پروانه خاص یا مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا بهداری در مناطق غیر مجاز انجام وظیفه کرده‌اند قابل محاسبه می باشد.

ماده ۱۰- ملک احراز استخدام رسمی معرفی نامه دستگاه ذیربط و آخرین حکم استخدامی رسمی کارمند است.

تبصره - این قبیل مستخدمان رسمی دولت، در صورتی می توانند از تسهیلات پیش‌بینی شده در قانون استفاده کنند که دارای مرکز بهداشتی و درمانی مجاز باشند.

ماده ۱۱- در اجرای ماده (۲) قانون، مرجع صدور گواهی برای خانواده شهدا، بنیاد شهید انقلاب اسلامی مرکز، برای جانبازان، بنیاد جانبازان انقلاب اسلامی مرکز، برای آزادگان، ستاد رسیدگی به امور آزادگان مرکز، برای مفقودالائرها حسب مورد توسط مقامات مجاز نیروهای مسلح که امضای آنها معرفی شده است و برای تک اولاد خانواده، گواهی ثبت احوال محل می باشد.

ماده ۱۲- دستیارانی که به استناد ضوابط قانونی متعهد خدمت می شوند با انجام تعهدات قانونی مجاز به دریافت گواهی پایانی و پروانه دائم خواهند بود.

ماده ۱۳- در مورد اعمال ضرایب مناطق محروم، جداول موضوع تصویب نامه شماره ۸۴۷۷/ت/۱۴۷۳۲/ه مورخ ۱۳۷۴/۷/۱۰ ملاک عمل خواهد بود.

## آئین‌نامه اجرائی قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزء خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۶۷/۲/۷

**ماده ۱-** در اجرای قانون احتساب خدمت در جبهه افراد جزء خدمت دوره ضرورت مصوب ۱۳۶۶/۷/۲۶ مجلس شورای اسلامی (که در این آئین‌نامه قانون نامیده می‌شود) مدت خدمت در جبهه افراد به شرح زیر جزء خدمت دوره ضرورت محسوب می‌گردد:

۱- کسانی که دارای حداقل ۱۵ سال تمام بوده و قبل از سن مشمولیت به مناطق عملیاتی اعزام شده یا بشوند.  
۲- کسانی که دارای یکی از معافیت‌های مقرر در قانون خدمت وظیفه عمومی بوده و طبق همان قانون واجد شرایط اعزام به خدمت نباشند.

۳- کسانی که در جبهه به سن مشمولیت رسیده یا می‌رسند.

**تبصره ۱-** نسبت به قبل از تصویب قانون داشتن حداقل ۱۵ سال تمام شرط نیست.

**تبصره ۲-** افراد مذکور در بند ۳ این ماده مکلفند پس از اتمام خدمت در جبهه در صورتی که فاقد یکی از معافیت‌های مقرر در قانون خدمت وظیفه عمومی باشند بلافاصله خود را به حوزه‌های وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا سکونت معرفی نمایند.

**ماده ۲-** معافیت‌های مقرر در (قانون) عبارتند از:

الف- معافیت تحصیلی.

ب- معافیت پزشکی (موقت یا دائم).

ج- معافیت کفالت (موقت یا دائم)

د- معافیت خانواده شهداء، معلولین، اسراء، مفقودالائرها.

ه- معافیت‌های موضوع مواد ۶ و ۷ و ۸ و ۹ قانون خدمت وظیفه عمومی.

و- معافیت قانون تأمین هیأت علمی دانشگاه‌ها.

ز- معافیت موضوع ماده ۳ قانون اصلاح تبصره ۲ ماده ۱ و اصلاح ماده ۹ و الحاق یک ماده به قانون خدمت وظیفه عمومی.

ح- معافیت‌های مربوط به متولدین سال‌های ۱۳۳۷ و قبل از آن.

**ماده ۳-** احتساب دوره آموزش پس از تصویب این قانون مشروط به اعزام، بلافاصله پس از دوره آموزش می‌باشد. مگر عدم اعزام به علل زیر باشد:

۱- شهادت یا فوت بستگان طبقه ۱ و ۲ (پدر- مادر- خواهر- برادر- فرزند) و در طبقه ۳ (عمو- عمه- خاله- دایی) یا همسر.

۲- حادثه یا بیماری در حین آموزش که توانائی اعزام و خدمت در جبهه را از فرد سلب نماید (بنا به تشخیص بهداری مرکز آموزش و یا بهداری نیروی اعزام کننده).

۳- عدم نیاز به اعزام نیرو پس از آموزش که توسط مسئولین اعزام اعلام می‌گردد.

**ماده ۴-** خدمت افراد موضوع قانون در کلیه نقاط جبهه و مناطق عملیاتی جزء خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد.

**تبصره ۱-** خدمت در مناطقی غیر از جبهه و مناطق عملیاتی حتی به عنوان نیاز یا مأموریت مشمول استفاده از مزایای این قانون نمی‌باشد.

**تبصره ۲-** مناطق عملیاتی که در احتساب حقوق و فوق‌العاده سربازی مؤثر خواهد بود. مناطقی است که به پیشنهاد ستادکل سپاه پاسداران و ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران به تصویب شورای عالی دفاع رسیده و اعلام شده باشد.

**ماده ۵-** در صورتی که مجموع خدمت افراد موضوع قانون اعم از آموزش و حضور در جبهه و یا مناطق عملیاتی معادل یا بیشتر از خدمت دوره ضرورت باشد افراد مذکور به حوزه‌های وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا محل سکونت معرفی تا برای آنان دفترچه آماده به خدمت به تاریخ سه ماه اولیه اعزام صادر و سپس کارت پایان خدمت آنان با رعایت تبصره ۳ قانون توسط نیروی اعزام کننده صادر و تحویل خواهد شد.

**تبصره -** مراتب پایان خدمت دوره ضرورت افراد موضوع این ماده توسط نیروی صادر کننده کارت پایان خدمت به حوزه وظیفه محل صدور شناسنامه و حوزه صادر کننده دفترچه آماده به خدمت اعلام خواهد شد.

**ماده ۶-** افرادی که مجموع مدت آموزش نظامی و حضور در جبهه و یا مناطق عملیاتی آنان کمتر از مدت دوره ضرورت باشد، ملزم هستند به اداره وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه یا سکونت مراجعه و دفترچه آماده به خدمت اخذ نمایند و کسری خدمت را با معرفی حوزه نظام وظیفه تا مدت مقرر در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی انجام دهند.

**تبصره ۱-** کارت پایان خدمت افراد موضوع این ماده توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی صادر و تحویل خواهد شد و مراتب پایان خدمت به حوزه وظیفه عمومی محل صدور شناسنامه و صادر کننده دفترچه آماده به خدمت اعلام خواهد گردید.

**تبصره ۲-** افرادی که قبل از تصویب قانون به جبهه و یا مناطق عملیاتی اعزام شده و کنون در یکی از نهادهای نظامی یا انتظامی مشغول انجام خدمت وظیفه باشند، مابقی خدمت دوره ضرورت را در همان نیرو سپری نموده و کارت پایان خدمت را از نیروی مذکور دریافت خواهند کرد.

**ماده ۷-** افرادی می توانند از مزایای این قانون استفاده نمایند که در زمان خدمت در جبهه و یا مناطق عملیاتی وجوهی بیش از حقوق و فوق العاده سربازی اخذ نموده یا ننمایند. در غیر این صورت بایستی مابه‌التفاوت وجوه دریافتی را به حسابی که نیروی اعزام کننده مشخص خواهد نمود به حساب خزانه واریز و فیش مربوطه به نیروی اعزام کننده ارائه تا گواهی انجام خدمت در جبهه یا مناطق عملیاتی برای آنان صادر شود.

**ماده ۸-** مدت قابل احتساب حضور در جبهه افراد موضوع قانون به عنوان خدمت دوره ضرورت از یک سال خدمت اجباری در مناطق عملیاتی سربازان وظیفه موضوع ماده ۵ قانون الحاق موادی به قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۶۵/۱/۲۶ کسر خواهند شد.

**ماده ۹-** کسانی که حین خدمت در جبهه به سن مشمولیت رسیده و نتواند خود را به اداره وظیفه عمومی جهت دریافت دفترچه آماده به خدمت معرفی نمایند، ضمن اینکه این ایام جزء خدمت دوره ضرورت محسوب می شود با ارائه گواهی کسر خدمت صادره از سوی نیروی مسلحی که مجاز به اعزام باشد به حوزه نظام وظیفه از وی رفع غیبت به عمل می آید.

**ماده ۱۰-** چنانچه افرادی قبل از اعزام به آموزش یا جبهه و مناطق عملیاتی غیبت داشته باشند، نمی توانند از مزایای این قانون استفاده نمایند. و نیز افرادی که در زمان خدمت در جبهه به سن مشمولیت رسیده و مطابق تبصره ۲ ماده ۱ همین آئین نامه پس از اتمام تعهد یا مأموریت، خود را به حوزه نظام وظیفه معرفی نمایند مدت خدمت ایشان در اعزام های مجدد قابل احتساب نخواهد بود.

**ماده ۱۱-** چنانچه افراد موضوع این قانون قبل از پایان مدت مأموریت اقدام به ترک جبهه یا مناطق عملیاتی بنمایند یا پس از اتمام مدت مأموریت بدون اخذ برگ پایان مأموریت یا ترخیص، (که حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از اتمام مدت مأموریت صادر خواهد شد.) جبهه یا مناطق عملیاتی را ترک نمایند در این نوبت اعزام مشمول استفاده از این قانون نخواهد شد.

**تبصره ۱-** ترک خدمت چنانچه به تشخیص نیروی اعزام کننده موجه باشد از شمول این ماده خارج خواهد بود.

**تبصره ۲-** افراد موضوع این قانون پس از اتمام مدت تعهد یا مأموریت تکلیفی نسبت به ادامه خدمت در جبهه ندارند، مگر آنکه نیروها در حال آماده باش کامل باشند که در این صورت این مدت نیز محاسبه خواهد شد.

**ماده ۱۲-** در صورتی که هلال احمر و جهاد سازندگی و سایر نهادهای مشابه حسب ضرورت و وظایف اصلی خود در ارتباط با جنگ افرادی را به جبهه یا مناطق عملیاتی اعزام نمایند، باید هماهنگی و موافقت سپاه پاسداران باشد در غیر این صورت گواهی کسر خدمت برای آنان صادر نخواهد شد.

**تبصره ۱-** در مورد افرادی که قبل از تصویب این آئین نامه از طریق نهادهای موضوع ماده فوق به جبهه یا مناطق عملیاتی اعزام شده باشند، نهادهای مذکور باید مراتب را به ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اعلام دارند تا حسب مورد کارت پایان خدمت یا گواهی کسر خدمت از سوی سپاه برای آنان صادر شود.

**تبصره ۲-** نحوه اجرای این ماده و تبصره ۱ آن طی دستورالعملی از سوی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به هلال احمر و جهاد سازندگی و عنداللزوم سایر نهادهای مشابه ابلاغ خواهد گردید.

**ماده ۱۳-** مدت بازداشت افراد موضوع قانون که در اثر ارتکاب جرائم عمدی یا تخلفات انضباطی صورت گرفته باشد و همچنین ایامی که غیبت داشته باشند به عنوان خدمت دوره ضرورت محسوب نخواهند شد.

**تبصره -** به ازای هر روز غیبت غیر موجه ۳ روز از ایام خدمت قابل احتساب کسر خواهد شد.

**ماده ۱۴-** مدت درمان و استراحت پزشکی افرادی که به علت شرکت در عملیات یا مأموریت یا آموزش قبل از اعزام مجروح شده یا بشوند با تأیید بهداری نیروی اعزام کننده مطابق قانون خدمت وظیفه عمومی جزء خدمت دوره ضرورت محسوب خواهد شد.

**ماده ۱۵-** مشمولانی که بر اساس قانون خدمت وظیفه عمومی معاف از خدمت تشخیص داده شده یا بشوند در صورتی که بخواهند از مزایای قانون استفاده نمایند با رعایت مفاد این آئین نامه به آنان کارت پایان خدمت داده شده و کارت معافیت قبلی اخذ خواهد گردید.

**ماده ۱۶-** اعطای هر گونه کسر خدمت موضوع قانون صرفاً بر اساس این آئین نامه به عمل خواهد آمد و کلیه بخشنامه ها و دستورالعمل های قبلی ملغی الاثر خواهد بود.

## تصویب نامه در خصوص تعرفه صدور کارت معافیت به مشمولانیکه به انحاء مختلف از خدمت وظیفه عمومی معاف می شوند مصوب ۱۳۸۱/۴/۱۶

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۴/۱۶ بنا به پیشنهاد وزارت کشور، موضوع نامه شماره ۱۰۵/۵۹۶۴۸ مورخ ۱۳۸۱/۴/۸ سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و به استناد بند (ج) ماده (۱۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰- ارقام تعرفه صدور کارت معافیت به مشمولانی که به انحاء مختلف از خدمت وظیفه عمومی معاف می شوند را به شرح زیر تصویب نمود:

**ماده ۱-** صدور کارت معافیت عنایات رهبری (خانواده شهدا، آزادگان، جانبازان، مفقودالائرها،...) مبلغ یازده هزار ریال (۱۱۰۰۰) ریال.

**ماده ۲-** صدور کارت معافیت سه ساله و پنج ساله موقت، مبلغ یازده هزار (۱۱۰۰۰) ریال.

**ماده ۳-** صدور کارت معافیت محرومیت از خدمت، مبلغ یازده هزار (۱۱۰۰۰) ریال.

**ماده ۴-** صدور کارت معافیت تحصیلی برای مشمولانی ماده واحده اعضای هیأت علمی یازده هزار (۱۱۰۰۰) ریال.

**ماده ۵-** صدور کارت معافیت در اجرای ماده واحده به خانواده های (شهدا، جانبازان، مفقودالائرها، آزادگان و...) مبلغ یازده هزار (۱۱۰۰۰) ریال.

**ماده ۶-** صدور کارت معافیت در اجرای ماده واحده به خانواده های (شهدا، جانبازان، مفقودالائرها، آزادگان و...) مبلغ یازده هزار (۱۱۰۰۰) ریال.

**ماده ۷-** صدور کارت معافیت برای مشمولانی که ۵۰ ماه جبهه داشته اند، مبلغ یازده هزار (۱۱۰۰۰) ریال.

**ماده ۸-** صدور کارت معافیت پزشکی، کفالت، مزاد و متعهدین خدمت به دستگاه های اجرایی و معافیت های دایمی خارج از کشور، صدور کارت معافیت تحصیلی برای خارج از کشور، صدور کارت معافیت تحصیلی برای دانشجویان خارج از کشور به استثنای افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور، مبلغ سی و هشت هزار و پانصد (۳۸,۵۰۰) ریال.

**ماده ۹-** صدور کارت معافیت آن دسته از مشمولانی که کارت معافیت خود را مفقود نموده اند و درخواست المثنی می نمایند در مقابل صدور کارت المثنی مبلغ سی و هشت هزار و پانصد (۳۸,۵۰۰) ریال.

**ماده ۱۰-** کلیه درآمدهای ناشی از اجرای بندهای فوق الذکر باید به حساب درآمدهای عمومی ردیف ۵۱۰۲۱۱ قانون بودجه کل کشور نزد خزانه واریز گردد.

**ماده ۱۱-** نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است از هر یک از مشمولان خدمت وظیفه در خارج از کشور مبلغ پنجاه میلیون (۵۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اخذ و کلیه وجوه دریافتی از مشمولان مزبور را به حساب درآمد عمومی ردیف ۵۳۹۹۵۳ (نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران- بابت اعطای معافیت از خدمت مشمولان خارج از کشور) قانون بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور واریز نماید.

معاون اول رئیس جمهور - محمدرضا عارف

## **آئین نامه اجرایی قانون صدور مجوز کارت معافیت از خدمت برای متعهدین خدمت فاقد ردیف حقوقی استخدامی در وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۸۱/۶/۲۴**

**ماده ۱-** سند تعهد آن دسته از متعهدین خدمت (مشمولین ماده (۱) قانون متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۶۹/۳/۸) که فاقد ردیف حقوقی استخدامی بوده و به همین علت به استخدام آموزش و پرورش در نیامده اند در صورت انجام تعهد خدمت آموزشی تمام وقت در مدارس غیرانتفاعی به میزان دو برابر مدت تحصیل با رعایت حداقل پنج سال لغو و این قبیل افراد متعهدین خدمت به وزارت آموزش و پرورش خارج می شوند.

**تبصره ۱-** خدمت آموزشی تمام وقت اینگونه افراد به صورت متوالی قابل قبول است.

**تبصره ۲-** چنانچه این دسته از افراد، خدمت تمام وقت خود را با عذر موجه - به تشخیص سازمان آموزش و پرورش استان - و با وقفه حداکثر ۳ سال (در کل دوران تعهد) به صورت متناوب انجام داده باشند، خدمت مورد نظر در حکم متوالی تلقی می شود.

**ماده ۲-** گواهی انجام تعهد افراد مذکور برای صدور کارت معافیت دوره ضرورت (در زمان صلح) همزمان با صدور مجوز لغو سند تعهد، از ناحیه سازمان آموزش و پرورش استان صادر و جهت اقدام لازم به اداره وظیفه عمومی مربوط ارسال خواهد شد.

**ماده ۳-** متعهدینی که ردیف استخدامی برای آنها تخصیص یافته ولی ایفای تعهد استنکاف نموده اند یا به هر علت قبلاً تعهد آنان لغو گردیده باشد، از شمول این آیین نامه خارج می باشند.  
معاون اول رئیس جمهور - محدرضا عارف



### بند (ط) تبصره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور

به دولت اجازه داده می شود بر اساس اجازه فرماندهی معظم کل قوا تعدادی از مشمولان خدمت نظام وظیفه را که آموزش نظامی را در نیروهای مقاومت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی یا یکی از مرکز نظامی دیده اند مطابق آئین نامه ای که به پیشنهاد ستاد کل نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران می رسد، از خدمت نظام وظیفه معاف نماید و هزینه های مربوط و همچنین مابه‌ازای ارزش خدماتی رکه از آن معاف می گردند از ایشان دریافت و به حساب ردیف ۴۱۹۹۶۴ قسمت سوم این قانون واریز نماید.

مشمولان متأهل واجد شرایط، وابستگان درجه اول خانواده معظم شهدا وجانبازان، مفقودالاثرها و آزادگان از پنجاه درصد (۵۰٪) تخفیف برخوردار خواهند شد.

### آئین نامه اجرایی بند (ط) تبصره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور مصوب ۱۳۷۷/۰۸/۱۰

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۷/۰۸/۱۰ بنا به پیشنهاد ستاد کل نیروهای مسلح و به استناد بند (ط) تبصره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور، آیین نامه اجرایی بند یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

**ماده ۱-** مشمولان قانون خدمت وظیفه عمومی زیر، در صورتی که واجد شرایط اعزام به خدمت باشند در ازای پرداخت مبالغ تعیین شده، پس از طی دوره آموزش نظامی از انجام خدمت دوره ضرورت در زمان صلح معاف می شوند.

۱- مشمولان دیپلم و پایین تر متولدین ۱۳۳۸ تا پایان سال ۱۳۵۷

۲- مشمولان فوق دیپلم متولدین ۱۳۳۸ تا پایان سال ۱۳۵۵

۳- مشمولان لیسانس متولدین سال ۱۳۳۴ تا پایان سال ۱۳۵۳

۴- مشمولان فوق لیسانس متولدین سال ۱۳۳۴ تا پایان سال ۱۳۵۱

۵- مشمولان دکتری و بالاتر متولدین ۱۳۲۸ تا پایان سال ۱۳۴۹

**تبصره ۱-** مشمولان موضوع بند (ح) تبصره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور مشمول مقررات این آیین نامه نیستند.

**تبصره ۲-** مشمولان موضوع ماده (۲) قانون نحوه تأمین هیأت علمی و کلیه متعهدان به وزارت خانه ها مشمول مقررات این آیین نامه نیستند.

**ماده ۲-** اعطای معافیت به گروه های دیگری از مشمولان خدمت وظیفه علاوه بر مشمولان مذکور در ماده (۱) در صورت لزوم منوط به اعلام نظر بعدی می باشد.

**ماده ۳-** مبالغی که هر یک از مشمولان موضوع ماده (۱) باید بپردازند به شرح جدول زیر می باشد :

مدرک تحصیلی	ارزش ریالی معافیت و هزینه های آموزش
زیر دیپلم	۱۱,۰۰۰,۰۰۰
دیپلم	۱۲,۰۰۰,۰۰۰
فوق دیپلم	۱۳,۰۰۰,۰۰۰
لیسانس	۱۵,۰۰۰,۰۰۰
فوق لیسانس	۱۷,۰۰۰,۰۰۰
دکترای غیرپزشکی	۱۹,۰۰۰,۰۰۰
دکترای پزشکی و بالاتر	۲۱,۰۰۰,۰۰۰

- تبصره ۱-** هزینه های آموزشی این آیین نامه بر اساس هر نفر (۱,۰۰۰,۰۰۰) ریال توسط سازمان برنامه و بودجه تأمین شده و از طریق ستاد کل نیروهای مسلح در اختیار مراجع ذی ربط قرار خواهد گرفت.
- تبصره ۲-** مشمولانی که قبلاً آموزش نظامی را طی کرده اند یا مدت سه ماه به جبهه اعزام شده اند از پرداخت هزینه آموزش معاف می باشند.
- ماده ۴-** مشمولان متأهل، وابستگان درجه اول خانواده معظم شهدا، جانبازان، مفقودالتره و آزادگان در پرداخت هزینه های مربوط به ارزش ریالی معافیت، از پنجاه درصد (۵۰٪) تخفیف برخوردار خواهند بود.
- تبصره -** افرادی که واجد دو یا چند شرط هستند فقط تا پنجاه درصد (۵۰٪) تخفیف برخوردار خواهند بود.
- ماده ۵-** مراحل اجرایی صدور کارت معافیت موضوع این آیین نامه در مورد مشمولان واجد شرایط اعزام در داخل کشور به شرح زیر می باشد:
- ۱- مشمولان متقاضی معافیت موضوع این آیین نامه باید به حوزه وظیفه عمومی محل تولد و یا محل سکونت خود مراجعه نمایند.
  - ۲- حوزه های وظیفه عمومی موظفند به وضعیت مشمولان متقاضی رسیدگی و مشمولان واجد شرایط را جهت پرداخت مبالغ تعیین شده راهنمایی نمایند.
  - ۳- حوزه های وظیفه عمومی پس از دریافت رسید بانکی از متقاضیان باید برای آنان دفترچه آماده به خدمت به تاریخ اولین اعزام پس از سپری شدن دو ماه از تاریخ صدور دفترچه صادر و تحویل نمایند.
  - ۴- معاونت وظیفه عمومی موظف است ماهیانه آمار متقاضیان معافیت به همراه آمار کل مشمولان قابل اعزام را به ستاد کل نیروهای مسلح اعلام نماید.
  - ۵- ستاد کل نیروهای مسلح با هماهنگی سازمان های نیروهای مسلح، سهمیه آموزش هر یک از آنها را مشخص و به وظیفه عمومی اعلام می نماید.
  - ۶- مبلغ مربوط به هزینه های دوره آموزشی باید قبل از تشکیل آن در اختیار نیروی آموزش دهنده قرار گیرد.
  - ۷- مشمولانی که سابقه آموزش نظامی داشته باشند همانند سایر مشمولان این آیین نامه به مرکز آموزش همان نیرو اعزام خواهند شد تا رسماً از طریق نیروهای مربوط، به عنوان کفایت آموزش ترخیص گردند.
  - ۸- مرکز آموزش دهنده موظفند مشمولان مزبور را پس از پایان آموزش به حوزه های وظیفه عمومی ذی ربط معرفی نمایند.
  - ۹- حوزه های وظیفه عمومی موظفند برای مشمولان یاد شده کارت معافیت دائم صادر و تحویل نمایند.
- ماده ۶-** مشمولان متقاضی معافیت با پرداخت وجوه تعیین شده تا زمان اعزام به دوره آموزش نظامی از معافیت موقت برخوردار خواهند شد.
- ماده ۷-** چنانچه هر یک از مشمولان غیر غایب تا قبل از خاتمه آموزش نظامی واجد شرایط یکی از معافیت های قانونی گردد و یا فوت نماید مبلغ دریافتی از وی با کسر نمودن هزینه مربوط به آموزش مسترد می گردد.
- ماده ۸-** وضعیت مشمولان موضوع این آیین نامه از لحاظ دوران احتیاط و ذخیره تابع مقررات خدمت وظیفه عمومی می باشد.
- ماده ۹-** مبالغ دریافتی بابت اعطای معافیت و آموزش به حساب ردیف ۴۱۹۹۶۴ قسمت سوم قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور واریز می شود.
- ماده ۱۰-** معاونت وظیفه عمومی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مسئول اجرا و وزارت خانه های کشور و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح مسئول نظارت بر اجرای این آیین نامه خواهند بود.

**تبصره-** هزینه های خاص اجرای این آیین نامه برای اداره وظیفه عمومی به پیشنهاد وزارت کشور، تأیید سازمان برنامه و بودجه و تصویب هیأت دولت در اختیار معاونت وظیفه عمومی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران قرار می گیرد.  
معاون اول رئیس جمهور- حسن حبیبی

### **آئین نامه اجرایی بند (ح) تبصره (۹) قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور مصوب ۱۳۷۷/۳/۲۴**

**ماده ۱-** نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موظف است درآمدهای حاصل از اعطای معافیت های مشمولان خدمت وظیفه عمومی خارج از کشور را به حساب درآمد عمومی ردیف ۵۹۳۶۰۰ واریز نمود.

**ماده ۲-** کلیه مشمولان خدمت وظیفه عمومی که قبل از تصویب قانون بودجه سال ۱۳۷۷ از کشور خارج شده اند، مشمول این آیین نامه می شوند.

**ماده ۳-** مشمولانی که با سپردن تعهد به وزات خانه ها و مؤسسات از کشور خارج شده اند پس از هماهنگی و کسب موافقت وزارت خانه و یا مؤسسه دولتی مربوط می توانند از معافیت برخوردار شوند.

**ماده ۴-** مبلغی که مشمولان خدمت وظیفه عمومی خارج از کشور، به موجب مصوبه فرماندهی معظم کل قوا بابت معافیت لازم است پرداخت نمایند، شانزده هزار و ششصد (۱۶,۶۰۰) دلار یا معادل ریالی آن به نرخ ارز شناور است.

**ماده ۵-** صددرصد (۱۰۰٪) از درآمدهای واریزی، از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۳۱۶ قسمت چهارم قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور، جهت بهبود وضعیت اسکان و آموزش کارکنان (پرسنل) وظیفه پس از مبادله موافقت نامه با سازمان برنامه و بودجه، به مصرف خواهد رسید.

**ماده ۶-** توزیع اعتبار یاد شده بین ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، بر اساس پیشنهاد وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح خواهد بود.

# پرسشها و پاسخهای متداول

- سوالات مربوط به اداره خارج از کشور معاونت مشمولان
- سوالات مربوط به اداره کفالت معاونت مشمولان
- سوالات مربوط به معافیت های موارد خاص
- سوالات مربوط به معافیت های بخشودگی سنی (رهبری)
- سوالات مربوط به معافیت های خاص عنایات مقام معظم رهبری و ماده واحده قانون
- سوالات مربوط به ماده ۶ قانون حمایت از معلولین
- سوالات مربوط به نحوه خدمت وظیفه عمومی نخبگان
- سوالات مربوط به اداره تحصیلی معاونت مشمولان
- سوالات مجوز خروج از کشور معاونت مشمولان سال ۸۵

## سؤالات مربوط به اداره خارج از کشور معاونت مشمولان

آیا مشمولان خارج از کشور که کارت معافیت خود را مفقود نموده اند می توانند مجدداً کارت المثنی دریافت نمایند، سیر مراحل چگونه است؟

بلی، این مشمول بایستی مراتب را به سفارت و یا نمایندگی جمهوری اسلامی در محل اقامت اطلاع دهد و پس از گذشت ۶ ماه خود و یا وکیل وی با توجه به شرایط مندرج در دفترچه راهنمای خدمت وظیفه عمومی درخواست صدور المثنی کارت معافیت نماید.

سیر مراحل دریافت معافیت رهبری خارج از کشور چگونه است؟

اینگونه مشمولان شخصاً و یا توسط بستگان درجه یک ( پدر، مادر، برادر، خواهر، فرزند و همسر) و یا وکیل رسمی به مرکز پستی مراجعه و پس از اخذ دفترچه راهنمای خدمت وظیفه عمومی و تنظیم برگ های مخصوص این معافیت آن را تکمیل و پس از تأیید کنسولگری و یا دفتر اسناد رسمی به همراه سایر مدارک تعریف شده در دفترچه راهنما به سازمان وظیفه عمومی ارسال خواهند نمود پس از صدور کارت معافیت به آدرس مشخص شده ارسال خواهد شد.

شرایط جامع استفاده از معافیت از خدمت دوره ضرورت برای مشمولان ایرانی خارج از کشور چیست؟

برای مشمولان خارج از کشور پنج شرط توأمان مطرح است. الف: خروج قبل از ۸۲/۱۲/۲۹ باشد. ب: حداقل ۲ سال اقامت سکونت در خارج داشته باشد. ج: در هر مرحله اقامت کمتر از ۹ ماه نباشد. د: مبنای محاسبه بعد از سن سیزده سالگی می باشد. ه: فرد در سن مشمولیت در خارج از کشور بوده باشد. این سن حداکثر ۴ سال قبل از سن مشمولیت قابل محاسبه است به شرط آنکه ورود به کشور بعد از ۸۲/۱۱/۴ باشد.

آیا مشمولانی که در سن مشمولیت از کشور خارج شده اند برای خرید خدمت می توانند اقدام نمایند؟

خیر، زیرا کسانی در شمول مصوبه قرار می گیرند که در سن مشمولیت یعنی در سالی که به موجب ماده ۲ قانون خدمت وظیفه عمومی به سن ۱۹ سالگی می رسند در خارج از کشور اقامت داشته باشند.

آیا فرزندان مأمورین دولت ج.ا.ا. و دانشجویان بورسیه می توانند از این معافیت استفاده نمایند؟

فرزندان مأمورین دولت ج.ا.ا. که در پایان مأموریت خود موظفند به کشور بازگردند ولیکن در صورتی در شمول مقررات قرار می گیرند که در سن مشمولیت در خارج از کشور حضور داشته باشند. ۲-ج: دانشجویان بورسیه ضمن رعایت سایر شرایط پس از کسب رضایت و تسویه حساب از سازمان ذیربط می توانند از معافیت خرید خدمت مشمولان ایران مقیم خارج از کشور بهره مند شوند.

فردی دارای پدر ایرانی و مادر خارجی است آیا بایستی خدمت سربازی را انجام دهد؟

بلی، کلیه افراد ذکور ایرانی (پدرشان ایرانی باشد)، بایستی خدمت سربازی را انجام دهد.

مشمول دارای ۲ تابعیت ایرانی و خارجی است آیا پس از گذراندن خدمت سربازی خود در خارج، در ایران نیز بایستی خدمت نماید؟

بلی - طبق قانون، خدمت سربازی در ایران را نیز بایستی سپری نماید. البته کسانی که تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران درآیند و خدمت سربازی را قبلاً در کشور خود انجام داده باشند نیازی به طی دوره خدمت وظیفه عمومی ندارند.

مهلت مصوبه مشمولان ایرانی مقیم خارج از کشور برای چند سال و تا چه سالی اجرا می شود؟  
بمدت ۵ سال و تا پایان سال ۱۳۹۰ تمدید گردید.

آیا دانشجویانی که از کشور خارج شده اند می توانند به داخل و خارج کشور تردد نمایند؟  
دانشجویانی که تا پایان شهریور ۸۵ از کشور خارج شده و در یکی از دانشگاه های معتبر و مورد تأیید وزارت علوم و یا بهداشت و درمان مشغول تحصیل هستند می توانند سالی دو مرتبه جمعاً به مدت ۳ ماه به کشور تردد نمایند.

آیا مشمولان دانشجو که همراه پدر به مأموریت خارج از کشور میروند می توانند از معافیت تحصیلی استفاده نمایند؟

مشمولان دانشجو فرزندان مأمورین ثابت دولت ج.ا.ایران به ۲ صورت زیر می توانند از کشور خارج شوند. الف: چنانچه بیش از ۴ نیمسال تحصیلی از تحصیلشان نگذشته باشد و ظرف مدت یکسال از تاریخ خروج وارد دانشگاه شوند. ۱- مجوز خروج داده می شود. ۲- معافیت تحصیلی خواهند گرفت. ۳- با رعایت سقف مجاز ادامه تحصیل دانشجویان مشابه داخل کشور، در خارج از کشور می توانند تحصیل نمایند. ۴- در خاتمه پس از معرفی بموقع خود بدون غیبت برگ اعزام دریافت می کنند. ب: چنانچه بیش از ۴ نیمسال تحصیلی از تحصیلشان گذشته باشد و بعد از یکسال از تاریخ خروج از کشور دارد دانشگاه شوند (طبق تبصره ۲ ماده ۱۰۳ رفتار خواهد شد) ۱- مجوز خروج صادر خواهد شد. ۲- معافیت تحصیلی نخواهند داشت. ۳- با رعایت سقف تحصیلی مانند تحصیل دانشجویان مشابه داخل کشور در خارج از کشور می توانند تحصیل نمایند. ۴- در خاتمه پس از معرفی بموقع خود برگ اعزام بدون غیبت دریافت می کنند.

## سؤالات مربوط به اداره کفالت معاونت مشمولان

حداقل سن برای بهره مندی از معافیت کفالت پدر چند سال است؟  
حداقل ۵۹ سال تمام و بالاتر.

آیا تنها مراقب می تواند از معافیت کفالت بهره مند گردد؟  
بله، مشروط بر آنکه غیبت نداشته باشد.

منظور از تنها مراقب چیست؟  
تنها فرزند یا نوه ذکور بالای ۱۸ سال است.

آیا برادران زیر ۱۸ سال مانع رسیدگی برای بهره مندی از معافیت کفالت هستند؟  
خیر.

آیا برادران بالای ۱۸ سال که بیمار هستند مانعی برای رسیدگی کفالت ایجاد می کنند؟  
در صورت تأیید کمیسیون پزشکی مبنی بر بیماری و قادر به سرپرست نبودن از مکفول مانعی نخواهد داشت.

آیا پدر زیر ۵۹ سال که بیمار باشد در قواره معافیت کفالت قرار می گیرد؟  
بله، مشروط بر آنکه در کمیسیون پزشکی رأی نیاز به مراقب اخذ نماید.

آیا یگانه مراقب و تنها فرزند ذکور بالای ۱۸ سال مادر فاقد شوهر یا مطلقه هم می توانند از معافیت کفالت بهره مند گردند؟  
بله، مشروط بر آنکه وارد مرحله غیبت نشده باشد.

ورود به مرحله غیبت از چه زمانی محاسبه می گردد؟  
از موعد اعزام قانونی برای خدمت ( پایان ۱۹ سال تمام برای مشمولان عادی) و از تاریخ ترک، انصراف و یا اخراج از ادامه تحصیل برای محصلین و دانشجویان و متعهدین خدمت ذکر شده در قانون خدمت وظیفه عمومی.

ملاک محاسبه غیبت برای رسیدگی به ادعای معافیت از چه تاریخهایی در نظر گرفته می شود؟  
از تاریخ ورود سن پدر به ۵۹ سال، تاریخ فوت پدر، تاریخ طلاق مادر.

آیا اگر پدر مشمول زندانی باشد تنها فرزند ذکور بالای ۱۸ سال می توانند برای بهره مندی از افراد خانواده اقدام نمایند؟

بله مشروط بر آنکه یکسال تمام به خاتمه حبس قطعی پدر باقی مانده باشد و نداشتن غیبت.

آیا یگانه مراقب برادر و خواهر صغیر (زیر ۱۸ سال) که پدرشان فوت کرده باشد می تواند درخواست معافیت کفالت نماید؟  
بله مشروط به نداشتن غیبت.

آیا برادران ناتنی مانع رسیدگی از کفالت صغار می شوند؟  
خیر.

آیا یگانه مراقب خواهر مجرد فاقد پدر در قواره معافیت کفالت قرار می گیرد؟  
بله مشروط به نداشتن غیبت.

منظور از مجرد بودن خواهر چیست؟

یعنی خواهری که از سن ۱۸ سالگی تا ۲۴ سالگی به عقد کسی در نیامده و مجرد باقیمانده باشد و همچنین پدر مشمول در قید حیات نباشد.

آیا خواهری که طلاق گرفته باشد در قواره رسیدگی خواهر مجرد قرار می گیرد؟  
خیر، بعنوان خواهر مطلقه محسوب می گردد و در قواره قرار نمی گیرد.

آیا برادران ناتنی مانع از رسیدگی خواهر مجرد می شوند؟  
بله.

آیا یگانه مراقب برادر یا خواهر بیمار فاقد پدر و همسر و فرزند در قواره معافیت کفالت قرار می گیرند؟  
بله، مشروط به نداشتن غیبت.

آیا تنها مراقب و نوه ذکور بالای ۱۸ سال جد و جده می توانند درخواست رسیدگی نمایند؟  
بله، مشروط بر اینکه جد و جده فاقد فرزند باشند (فرزندان فوت کرده باشند) در خصوص جده نیز فاقد همسر باشد.

آیا در حین تحصیل میتوان درخواست معافیت کفالت نمود؟  
بله، مشروط بر اینکه از معافیت تحصیلی معتبر برخوردار باشند.

بمنظور صحت یگانه مراقب بودن مشمول گواهان چه کسانی هستند؟  
سه نفر از بستگان نسبی و سببی بایستی گواهی یا تأیید نمایند.

در صورت گواهی خلاف واقع چه عواقبی در نظر گرفته شده است؟  
در راستای ماده ۶۰ قانون گواهان به همراه مشمول و مکفول به مرجع قضایی معرفی ضمن ابطال معافیت مجازات سنگینی برای آنان در نظر گرفته خواهد شد.



## سؤالات مربوط به معافیت های موارد خاص

متعهدین خدمت به سازمانها و ارگانهای دولتی ذکر شده در قانون وظیفه عمومی چه کسانی هستند؟  
متعهدین خدمت به آموزش و پرورش، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، سازمان هواپیمایی، شرکت کشتیرانی، بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و دستگاه قضایی کشور.

نحوه صدور معافیت برای متعهدین خدمت ذکر شده چگونه انجام می پذیرد؟  
با تأیید سازمان مربوطه مبنی بر انجام تعهد مربوطه و طی دوره آموزشی مقدماتی نظامی.

در صورتی که قبل از انجام تعهد از خدمت منفک گردند وضعیت آنان چگونه خواهد بود؟  
به آنان معافیت تعلق نمی گیرد و در صورت بلامانع بودن به خدمت دوره ضرورت اعزام خواهند شد.

آیا متعهدین خدمت در حین انجام تعهد می توانند درخواست بهره مندی از معافیت های دیگر را نمایند؟  
خیر، پس از روشن شدن وضعیت تعهد آنان پیرامون درخواست های آنان اقدام لازم بعمل خواهد آمد.

## سؤالات مربوط به معافیت های بخشودگی سنی (رهبری)

معافیت های سنی شامل چه گروهی از مشمولان می شود؟

- ۱- مشمولان دارای مدرک دکتری پزشکی قبل از سن ۵۰ سالگی تا پایان متولدین ۱۳۴۴ ۲- مشمولان دارای مدرک دکتری غیر پزشکی قبل از سن ۵۰ سالگی تا پایان متولدین ۱۳۵۰ ۳- مشمولان دارای مدرک فوق لیسانس قبل از سن ۵۰ سالگی تا پایان متولدین ۱۳۵۲ ۴- مشمولان دارای مدرک لیسانس قبل از سن ۵۰ سالگی تا پایان متولدین ۱۳۵۴ ۵- مشمولان دارای مدرک فوق دیپلم و پایین تر متولدین ۱۳۳۸ تا پایان ۱۳۵۴

## سوالات مربوط به معافیت‌های خاص عنایات مقام معظم رهبری و ماده واحده قانون

چند فرزند از شهدا معاف می‌گردند؟

دو فرزند از شهدا.

آیا برادر شهید هم می‌تواند از معافیت برخوردار شود؟

بله فقط یکبار.

آیا فرزند مفقود الاثر جبهه نیز معاف می‌گردد؟

بله، مشروط بر آنکه بیش از سه سال از تاریخ مفقودیت گذشته باشد.

آیا برادر مفقود الاثر جنگ نیز از خدمت معاف می‌گردد؟

بله، مشروط بر آنکه بیش از سه سال از تاریخ مفقودیت گذشته باشد.

آیا فرزند و برادر آزاده از خدمت معاف می‌گردند؟

بله، مشروط بر آنکه بیش از سه سال آزاده بوده باشد.

در صورتی مدت اسارت آزاده کمتر از سه سال باشد چه امتیازی خواهد داشت؟

به میزان نصف دوران اسارت از مدت خدمت دوره ضرورت یکی از منسوبین (فرزند یا برادر) کسر خواهد شد.

آیا برای خود آزادگان معافیت یا کارت پایان خدمت تعلق می‌گیرد؟

بله، در صورتی که بیش از ۶ ماه در اسارت بوده باشند.

آیا به منسوبین جانبازان معافیت تعلق می‌گیرد؟

در صورتی که کمیسیون پزشکی بنیاد شهید تأیید نماید که جانباز نیاز به مراقب دارد یک نفر از منسوبین (فرزند یا برادر) از خدمت معاف خواهند شد.

آیا خود جانباز از خدمت معاف می‌گردد؟

در صورت داشتن حداقل ۱۵٪ جانبازی از خدمت معاف می‌گردد.

جانبازان چند نفر از فرزندان خود را می‌توانند معاف کنند؟

جانباز ۳۰٪ و بالاتر یک فرزند و جانباز ۶۰٪ و بالاتر دو فرزند.

رزمندگان و ایثارگران چند فرزند خود را می توانند معاف کنند؟

رزمندگان با بیش از ۴۰ ماه سابقه جبهه یک فرزند و رزمندگان با بیش از ۸۰ ماه سابقه جبهه ۲ فرزند خود را می توانند معاف کنند.

آیا تلفیق جبهه و جانبازی نیز می توانند از معافیت استفاده نمایند؟

یکی از فرزندان ایثارگری که عدد ماه جبهه وی با عدد درصد جانبازی وی به عدد ۴۰ برسد و همچنین دو فرزند ایثارگری که تلفیق عدد جبهه و جانبازی وی به عدد ۸۰ برسد از خدمت معاف خواهند شد.

آیا خانواده شاهد می توانند درخواست کارت معافیت جایگزین نمایند؟

بله، مشروط بر آنکه دریافت کننده اول کارت معافیت، فوت یا به استخدام نیروهای مسلح و یا در قواره معافیت‌های قانونی دیگر قرار گرفته باشند.

آیا اگر سن خواهر مجرد فاقد پدر بیش از ۲۴ سال باشد می توانند تنها برادر بالای ۱۸ سال خود را معاف کند؟

بله، در قواره معافیت‌های عنایات مقام معظم رهبری.

آیا خانواده های دارای فرزند معلول در قواره معافیت قرار می گیرند؟

بله، مشروط بر آنکه در خانواده فقط یک فرزند ذکور بالای ۱۸ سال باشد.

آیا مادران فاقد شوهر تحت پوشش کمیته امداد امام می توانند فرزند خود را معاف نمایند؟

بله، مشروط بر آنکه بیش از دو فرزند بالای ۱۸ سال نداشته باشد، یک فرزند در قواره معاف قرار می گیرد.

آیا مادران فاقد شوهر تحت پوشش کمیته امداد قبلاً یک نفر از فرزندان خود را معاف کرده باشند آیا می توانند

درخواست معافیت فرزند دوم را بنمایند؟

خیر.

## سؤالات مربوط به ماده ۶ قانون حمیت از معلولین

اگر پدر یا مادری معلول باشند آیا می توانند یک فرزند خود را معاف کنند؟  
بله، مشروط بر آنکه تاریخ معلولیت قبل از موعد اعزام مشمول باشد.

اگر خانواده ای دارای فرزند معلول باشد می توانند یک فرزند را معاف کنند؟  
بله، مشروط بر اینکه حداقل دو فرزند معلول در خانواده باشد و غیبت هم نداشته باشد.

اگر مشمول دارای همسر معلول باشد وضعیت وی چگونه خواهد شد؟  
در صورتی که مشمول دارای همسر معلول باشد و غیبت هم نداشته باشد از خدمت معاف می گردد.

آیا غیبت مانع از رسیدگی می شود؟  
بله، اما اگر تاریخ معلولیت قبل از شروع غیبت متقاضی بوده باشد قابل رسیدگی است.

آیا تاهل فرزندان مانعی برای رسیدگی است؟  
در خانواده معلولان (فرزندان) نبایستی متأهل باشند زیرا که در آینده فرزند خود را معاف خواهند کرد.

آیا صرف تأیید سازمان بهزیستی مبنی بر معلولیت کافی است؟  
برای معافیت یک نفر از منسوبین معلولان تأیید معلولیت توسط کمیسیون پزشکی وظیفه عمومی نیز ملاک رسیدگی خواهد بود.

## سؤالات مربوط به نحوه خدمت وظیفه عمومی نخبگان

نحوه رسیدگی به وضعیت نخبگان چگونه است؟

مشمولان نخبه ابتدا می بایست به بنیاد ملی نخبگان به آدرس: تهران - خیابان ولیعصر (عج) - زعفرانیه - خ. شهید فلاحی - کوچه شیرکوه - پ. ۲۴/۱ مراجعه و سوابق و مستندات نخبگی خویش را جهت احراز نخبگی به بنیاد مذکور ارائه نمایند در صورت احراز نخبگی خواهند توانست از امتیازات خدمت وظیفه عمومی - ادامه تحصیل - خروج از کشور و... بهره مند گردند، جهت کسب اطلاع بیشتر می توانند با شماره تلفن ۹۳۲۲۴۱۴۱ - ۰۲۱ تماس حاصل نمایند. و یا آدرس اینترنتی [www.bonyad-nokhbegan.ir](http://www.bonyad-nokhbegan.ir) زیر مراجعه نمایند.

## سؤالات مربوط به اداره تحصیلی معاونت مشمولان

آیا مشمولان غائب مجاز به تحصیل می باشند؟  
خیر.

مدت زمان معرفی فارغ التحصیلان دوره کاردانی و به بالا:  
شش ماه.

مدت زمان معرفی دانشجویان انصرافی و اخراجی:  
چهار ماه.

چگونگی اعاده به تحصیل دانشجویان انصرافی و اخراجی:  
با درخواست دانشگاه از تاریخ انصرافی یا اخراجی قبل از مدت ۶ ماه.

نحوه انتقال دانشجویان از دانشگاهی به دانشگاه دیگر:

۱- با رعایت ماده ۱۶ آئین نامه اجرائی و توافق دو دانشگاه مبدا و مقصد ۲- بدون شرکت در آزمون ۳- رعایت سقف سنوات تحصیلی ۴- درخواست اعلام انتقال به سازمان وظیفه عمومی.

چگونگی تحصیل طلاب با داشتن معافیت تحصیلی حوزوی در دانشگاهها:  
با موافقت حوزه مجاز به شرکت در آزمون و تحصیل می باشند.

چگونگی تحصیل متعهدین به خدمت در آموزش و پرورش در دانشگاه ها:  
با موافقت سازمان مربوطه.

آیا متعهدین به خدمت پس از استعفا از سازمان مربوطه مجاز به تحصیل در دانشگاه ها می باشند؟  
خیر.

آیا مشمولان در حین تحصیل مجاز به تقاضای رسیدگی پزشکی می باشند؟  
مجاز نیستند.

آیا در حین تحصیل مجاز به درخواست کفالت می باشند؟  
بلامانع است.

آیا دانشجویان اخراجی مجاز به شرکت در آزمون و تحصیل می باشند؟  
مجاز نیستند

آیا دانشجویان انصرافی بدون غیبت اعزام شوند مجاز به ادامه تحصیل می باشند؟  
مجاز نیستند.

آیا دانشجویان اخراجی پس از گذشت ۶ ماه مجاز به اعاده تحصیل می باشند؟  
مجاز نیستند.

علت عدم تعلق معافیت تحصیلی بدون شرکت در کنکور (جامع علمی و کاربردی، دانشگاه آزاد، فرگیر پیام نور و دوره مجازی....):

برابر ماده ۳۵ مشمولان دیپلمه با داشتن برگ آماده به خدمت یا برگ معافیت موقت از خدمت دوره ضرورت در مسابقه ورودی یکی از دانشگاهها یا مؤسسات آموزشی داخل کشور قبول شوند مشروط به نداشتن غیبت مجاز به تحصیل می باشند.

مشمولان فارغ التحصیل مقطع کاردانی به بالا در صورت داشتن غیبت مجاز به تحصیل می باشند یا خیر؟  
مجاز به تحصیل نمی باشند.

چگونگی اخذ امریه خدمت وظیفه عمومی در سازمانها:  
در صورت نداشتن غیبت.

آیا متعهدین خدمت (شرکت ملی نفتکش، کشتیرانی و سازمان هواپیمائی) بعد از اخراج معافیت تحصیلی تعلق می گیرد؟  
تعلق نمی گیرد.

مشمولان استخدام از طریق پذیرش آزمون در دانشگاه های نظامی و انتظامی نیروهای مسلح پس از اخراج مجاز به برخورداری از معافیت تحصیلی می باشد یا خیر؟  
خیر.

شرایط درخواست معافیت تحصیلی جهت مقاطع کارشناسی به بالا در خارج از کشور چیست؟  
۱- نداشتن غیبت ۲- واگذاری ودیعه ۳- دانشجوی انصرافی نبودن.

میزان و نوع ودیعه جهت مشمولانی که قصد تحصیل در خارج از کشور را دارند:  
مبلغ ودیعه ۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال است که به صورت نقدی، ضمانت نامه بانکی و یا وثیقه ملکی اخذ می شود.

تحصیل همزمان توامان با خدمت سربازی دانشگاه پیام نور:  
از نظر وظیفه عمومی مجاز نیست.

تحصیل همزمان در دو دانشگاه:  
مجاز نیست.

شرایط ادامه تحصیل در مقطع دکتری تخصصی رشته های پزشکی و دامپزشکی و دندانپزشکی:  
با تأیید ستاد کل و از اعضاء هیئت علمی باشد.

معافیت تحصیلی چند بار در هر مقطع تحصیلی تعلق می گیرد؟  
یکبار.

به مشمولانی که به طور غیر مجاز از کشور خارج می شود آیا معافیت تحصیلی تعلق می گیرد یا خیر؟  
تعلق نمی گیرد.

مشمولانی که در خارج از کشور از معافیت تحصیلی برخوردارند پس از اخراج یا فراغت یا ترک تحصیل طی چه مدت بایستی خود را به سازمان وظیفه عمومی معرفی نمایند؟  
یک سال.

طلاب حوزه علمیه پس از اخراج یا انصراف مهلت معرفی به نظام وظیفه را دارند؟  
چهار ماه.

مشمولان حوزه علمیه حداکثر تا چه سنی بایستی دوره مقدمات را به اتمام برسانند؟  
۲۴ سالگی.



## سؤالات مجوز خروج از کشور معاونت مشمولان (سال ۸۵)

نحوه اخذ ودیعه به چه صورت می باشد؟

بصورت نقدی و ضمانتنامه.

چگونگی اخذ ودیعه بصورت ضمانتنامه بانکی و از چه بانکی معتبر می باشد؟

با سپردن وثیقه ملکی یا وجه نقد در یکی از بانک های سراسر کشور که به تأیید امور مالی سازمان باشد.

آیا به مشمولان غائب مجوز خروج تعلق می گیرد؟

خیر.

مدت زمان لازم جهت خروج از کشور:

۳۰ روز.

مجوز خروج به مقصد چه کشورهایی و به چه منظور صادر می شود؟

۱- تمامی کشورها به منظور سفر علمی ۲- کشورهای زیارتی (عراق، سوریه و عربستان).

خروج دانشجویان از کشور به چه صورت می باشد؟

به منظور سفر علمی و فرصت مطالعاتی و اخذ پذیرش با درخواست و تأیید دانشگاه.

مدت خروج از کشور به منظور فرصت مطالعاتی در دوره های فوق لیسانس و دکتری به چه صورت می باشد؟

فوق لیسانس ۶ ماه و دکترا یکسال.

آیا دانشجویان جهت سفرهای علمی و تحقیقاتی مجاز به خروج از کشور می باشند؟

بلی، با درخواست دانشگاه و تأیید وزارت علوم و تضمین لازم می توانند.

نحوه خروج از کشور متعهدین خدمت به سازمانها ( نفتکش، کشتیرانی، هواپیمائی، آموزش و پرورش و قوه

قضائیه،...)

با درخواست سازمان مربوط پس از طی دوره آموزش نظامی از شروع تعهد به مدت ۱۰ سال و تعهد سازمان مربوط به مبلغ

۱۵۰/۰۰۰/۰۰۰

نحوه خروج از کشور ورزشکاران اعم از دانش آموز و دانشجو:

با درخواست سازمان تربیت بدنی در صورت نداشتن غیبت و تضمین لازم.

نحوه خروج از کشور دانشجویان از طریق ستاد عمره دانشجویی:  
درخواست ستاد عمره دانشجویی و تعهد آن ستاد و نداشتن غیبت.

نحوه خروج از کشور فرزندان مامور ثابت در خارج از کشور:  
با تأیید مأموریت از طرف وزارت امور خارجه و نداشتن غیبت تا پایان اتمام مأموریت پدر جهت همراهی پدر.

سربازی (یک وب سایت شخصی)

نگرشی بر کاهش ، خوشایند سازی ، سربازی داوطلبانه یا حذف خدمت سربازی

